

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDEBİYAT TARİHİMİZDE İSTANBUL SANATÇI
MÜZELERİNİN GELİŞİMİ

HÜLYA İSMİ

2501110979

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. MUTLU ERBAY

İSTANBUL-2015

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : Hülya İSMİ Numarası : 2501110979
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : Müze Yönetimi Danışmanı : Doç.Dr.Mutlu ERBAY
Tez Savunma Tarihi : 25.05.2015 Saati : 14:30
Tez Başlığı : Edebiyat Tarihimizde İstanbul Sanatçı Müzelerinin Gelişimi

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof.Dr.Sehban KARTAL		Kabul
2- Doç.Dr.Mutlu ERBAY		Kabul
3- Doç.Dr.Pınar BÜYÜKBALCI		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof.Dr.Aysel AZİZ		
2- Doç.Dr.Sevtap DEMİRCİ		

ÖZ
EDEBİYAT TARİHİMİZDE İSTANBUL SANATÇI
MÜZELERİNİN GELİŞİMİ
HÜLYA İSMİ

Türkiye’de müze kavramının yaygınlaşmasıyla sanatçı müzelerinin kuruluşu da artmıştır. Topluma değer katan sanatçıların anılarını geleceğe taşıma arzusuyla adlarına müzeler kurulmuş, edebiyat sanatçılarına verilen değer de bu yönde gelişmiştir. 1945’te Tevfik Fikret’in Aşyan adını verdiği evi müzeye çevrilmiştir. Bunu Sait Faik Abasıyanık’ın Burgazada’daki evi ve Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Heybeliada’daki evi izlemiştir. Türkiye’de yazar ve şairlere verilen değer arttıkça birçok şehirde edebiyat müzeleri açılmıştır. Bunlar sanatçıların evlerinin müzeye çevrilmesiyle oluşan müze ev, onlara adanan müzeler, müze kütüphaneler, birçok sanatçıya yer veren müzeler veya diğer şekillerde kurulan müzeler olabilmektedir.

Dünya örnekleri incelendiğinde özellikle Avrupa ve Amerika’nın edebiyat müzelerinin gelişmişlikleri, ICOM’un Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi olan ICLM adında bir komitesi bulunduğu, edebiyat müzeleri araştırmalarının yürütüldüğü görülmektedir. Çalışmada dünyada gelişmekte olan bu durumdan yola çıkılarak Türkiye’deki edebiyat müzeleri için faydalı öneriler sunmak adına bu müzelerin yoğunlukla bulunduğu İstanbul ele alınmış, şehirdeki tüm edebiyat müzeleri yapılan araştırmalar ve yurtdışı örneklerindeki gelişmelerle incelenmiştir.

İstanbul’da bulunan edebiyat müzeleri ekonomik şartlar, mekânsal kısıtlılıklar, yönetim ve diğer çevresel faktörlerden dolayı koleksiyon, sosyal faaliyetler, araştırma çalışmaları, pazarlama faaliyetleri gibi konularda yurtdışı örneklerine kıyasla gelişmesi gereken müzelerdir. Fakat son yıllarda yürüttükleri çalışmalarla gelişmekte ve daha fazla ziyaret edilmekte olduklarını kanıtlamışlardır. Ayrıca İstanbul’daki edebiyat müzeleri bu tür faaliyetler konusunda geliştikleri sürece şehrin kültürel markalaşmasına olumlu katkıda bulunabilecek ve yazar-müze-şehir bağlantısını kuran ve tanıtan en önemli mekanlar haline gelebileceklerdir.

Anahtar kelimeler: Edebiyat müzesi, yazar ve şair müzeleri, sanatçı müzesi, ICLM, müze ev.

ABSTRACT
THE DEVELOPMENT OF OUR LITERARY ARTIST'S
MUSEUMS IN ISTANBUL
HÜLYA İSMİ

Museums of artists became widespread in Turkey together with the increase in the concept of museum. With the purpose of bring the artist's memories to future, memorial places related to them converted into museums or museums were established for them. Besides, the value that given to writers and poets improved and firstly Tevfik Fikret's house named Aşıyan turned into a museum in 1945. Then Sait Faik Abasıyanık's house in Burgazada and Hüseyin Rahmi Gürpınar's house in Heybeliada turned into museums. After that, literary museums were established in many cities in Turkey. These are; historic house museums, museums were dedicated to them, library museums, museums that include many of writers and poets or the museums that were established with other forms.

When samples in the world analyzed, it is seen that literary museums are improved especially in Europe and America. Moreover ICOM has an International Committee of Museums, called ICLM which conducts researches about literary museums. In this thesis Istanbul sample is studied because it is seen as a cultural capital of Turkey and literary museums density is high in there. All the literary museums in the city analyzed by the help of researches and samples in the world.

Literary museums that are located in Istanbul should be improved from the aspect of collections, social activities, researches and marketing strategies when compared to the samples in the world. But is must be bear in mind that economic circumstances, space, management circumstances and other factors have important roles in this situation. In recent years, these museums in Istanbul proved the improvement with their works. Also, while progressing in such activities, literary museums in Istanbul may contribute to the cultural branding of the city and they may be the most important places that correlates writer-museum-city connection.

Keywords: Literary museums, writer and poet museums, artistic museums, ICLM, historic house museums.

ÖNSÖZ

Dünyada edebiyat müzelerinin gelişmesi ve edebiyat müzelerine verilen değerin artması ile birlikte Türkiye’de birçok edebiyat müzesi bulunması ve bunlar hakkında ne gibi çalışmalar yapılarak geliştirilebileceği fikrinden yola çıkılan bu çalışmada İstanbul örneği ele alınmış, İstanbul’da bulunan tüm edebiyat müzeleri incelenerek değerlendirilmiş ve gelişmiş yönleri ile geliştirilebilecek yönleri saptanmıştır.

İstanbul’da bulunan edebiyat müzelerinin; müzenin tarihi, yazar ya da şair ile bağlantısı gibi konuları irdeleyen genel bağlam, yönetim yapısını inceleyen yönetim, koleksiyon ve sergileme, çağdaş müzecilik temellerini yerine getiren geçici sergiler ve etkinlikler başlıkları altında incelenmesi sonucunda müzeler hakkında çeşitli değerlendirmelere varılmıştır. Ardından yazar-müze-şehir bağlantısını kurabilecek mekanlar olmaları için yapılması gerekenler ve şehrin kültürel markalaşmasına olabilecek katkıları saptanmıştır. Ulaşılan sonuçların İstanbul’daki ve tüm Türkiye’deki edebiyat müzelerine, bunların geliştirilmesi için yapılabilecek çalışmalara ışık tutması amaçlanmıştır.

Bu çalışmam sırasında her zaman yardım etmeye ve desteğe açık olan Aşiyen Müzesi Müdürü Ata Yersu, Sait Faik Abasıyanık Müze Evi’nden Canan Cürgen, Yahya Kemal Müzesi’nden Gülcan Aren ve tüm uzaklıklara rağmen yardımseverliği ile yanımda olan Leo Tolstoy Müzesi’nden Elena Alekhina’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam için destek ve önerilerini asla esirgemeyen tüm Müze Yönetimi Anabilim Dalı hocalarımıza; özellikle tez konusu ve kapsamının oluşturulmasında destekleyici olan bölüm başkanımız Prof. Dr. Fethiye Erbay ve tüm tez sürecim boyunca önerileri ve yardımlarıyla çalışmamı kolaylaştıran tez danışmanım Doç. Dr. Mutlu Erbay’a teşekkürlerimi sunarım.

Hülya İSMİ

2015

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
RESİM LİSTESİ	VIII
KISALTMALAR	X

GİRİŞ	1
1. KONU İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR	
1.1. MÜZE EV	3
1.2. SANATÇI MÜZESİ	7
1.3. EDEBİYAT MÜZESİ (LİTERARY MUSEUMS)	8
1.4. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK (NEW MUSEOLOGY)	9
2. İSTANBUL'DA BULUNAN EDEBİYAT MÜZELERİ	
2.1. MÜZEYE ÇEVİRİLEN TARİHİ YAPILAR (MÜZE EVLER)	12
2.1.1. Aşiyen Müzesi	13
2.1.2. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi	29
2.1.3. Sait Faik Abasıyanık Müze Evi	37
2.1.4. Orhan Kemal Müzesi	47
2.1.5. Adam Mickiewicz Müzesi	52
2.2. YAZAR VE ŞAİRLERE ADANAN MEKANLAR	56
2.2.1. Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi	57
2.2.2. Yahya Kemal Müzesi	66
2.3. İSTANBUL'DA BULUNAN DİĞER EDEBİYAT MÜZELERİ	72
2.3.1. Masumiyet Müzesi	73
2.3.2. Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği	87

3. YURTDIŞI ÖRNEKLERİ VE EDEBİYAT MÜZELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER	
3.1. YURTDIŞI ÖRNEKLERİ	95
3.1.1. Charles Dickens Müzesi - Londra, İngiltere	95
3.1.2. Mark Twain Evi Ve Müzesi - Hartford, Amerika	98
3.1.3. Leo Tolstoy Müzesi-Yasnaya Polyana-Tula Oblast, Rusya	99
3.1.4. Franz Kafka Müzesi - Prag, Çek Cumhuriyeti	102
3.2. DEĞERLENDİRMELER VE EDEBİYAT MÜZELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER	104
3.3. BU MÜZELER YAZAR/ŞAİR'İN OKUNURLUĞUNUN VE TANINIRLIĞININ ARTMASINA VE ŞEHİR-YAZAR İLİŞKİSİNİN KURULMASINA NASIL YARDIMCI OLABİLİR?	119
SONUÇ	125
KAYNAKÇA	129
EKLER	135

RESİM LİSTESİ

- Resim 1:** Aşiyân Müzesi Planı
- Resim 2:** Aşiyân Müzesi - Edebiyat-ı Cedide Odası
- Resim 3:** Aşiyân Müzesi Bahçesi
- Resim 4:** Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi Planı
- Resim 5:** Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi - Oturma Odası
- Resim 6:** Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi - Çalışma Odası
- Resim 7:** Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi - Çatı Katı El İşi Sergileri,
- Resim 8:** Sait Faik Abasıyanık Müzesi Planı.
- Resim 9:** Sait Faik Abasıyanık Müzesi - 7. Oda
- Resim 10:** Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Yemek Odası
- Resim 11:** Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Mektuplar
- Resim 12:** Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Eğitim Salonu
- Resim 13:** Orhan Kemal Müzesi - Yatak Odası,
- Resim 14:** Orhan Kemal Müzesi - Eserleri ve Fotoğrafları
- Resim 15:** Orhan Kemal Müzesi - Çalışma Masası,
- Resim 16:** Adam Mickiewicz Müzesi
- Resim 17:** Adam Mickiewicz Müzesi - Adam Mickiewicz Sembolik Mezarı
- Resim 18:** Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi
- Resim 19:** Yahya Kemal Müzesi Binası
- Resim 20:** Yahya Kemal Müzesi - Birinci Kat
- Resim 21:** Yahya Kemal Müzesi - İkinci Kat
- Resim 22:** Masumiyet Müzesi - Füsün'un Küpesi
- Resim 23:** Masumiyet Müzesi - Sigara Duvarı
- Resim 24:** Masumiyet Müzesi - Kemal'in Odası
- Resim 25:** Masumiyet Müzesi
- Resim 26:** TYS Edebiyat Müzesi
- Resim 27:** Charles Dickens Müzesi - Mum Işığında Müze Gezileri
- Resim 28:** Charles Dickens Müze Mağazası Ürünleri
- Resim 29:** Yasnaya Polyana – Leo Tolstoy'un Evi

Resim 30: Leo Tolsoy Müzesi - Müzeden Bir Fotoğraf

Resim 31: Franz Kafka Müzesi Bahçesi Heykel

KISALTMALAR

ICOM:	Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museums)
ICLM:	Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi (International Committee for Literary Museums)
DEMHIST:	Uluslararası Tarihi Müze Evler Komitesi (International Committee for Historic House Museums)
HHT:	New South Wales Tarihi Evler Vakfı (The Historic Houses Trust of New South Wales)
TYS:	Türkiye Yazarlar Sendikası
yy.:	yüzyıl
AAM:	Amerika Müzeler Birliği (American Association of Museums)
TYS:	Türkiye Yazarlar Sendikası
ILESAM:	Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği

GİRİŞ

Sanata ve sanatçılara verilen değer onları ölümsüz kılma ve geleceğe taşıma arzusunu da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle dünyanın birçok yerinde sanatçıların yaşadığı ya da hayatlarının belli dönemlerinde bulundukları alanlar, sahip oldukları eşyalar ya da onlara ait soyut anılar geleceğe taşınma isteği ile korunmaktadır. Bu koruma çoğu zaman sanatçılara ait anı mekanları ya da anı eşyalarını müze olgusu içerisine yerleştirme ya da sanatçılar adına çeşitli müzelerin adanması ile olmaktadır. Çünkü bilindiği gibi müzeler anı değerine sahip şeylerin gelecek nesillere en iyi şekilde korunarak taşınması için var olan mekanlardır.

Edebiyat sanatçıları, diğer bir deyişle yazar ve şairler geriye ölümsüz eserler bırakan ve bu eserler ile nesiller boyu anılan sanatçılar olmuşlardır. Bu sanatçıların anılarını yaşatmak ve de gelecek nesillere onlara ait eşyaları, eserlerini yazdıkları mekanları ya da diğer anı değeri olan nesneleri taşımak adına yaşadıkları ya da bulundukları alanlar müzeleştirilmiş ya da bazı müzeler bu sanatçılara adanmıştır. Kimi zaman ise birden fazla yazar ve şair bir müzede anılarak ölümsüzleştirilmek istenmiştir. Bu durum edebiyat müzeleri (literary museums) kavramını doğurmuş, sonucunda dünyanın birçok yerinde edebiyat müzeleri açılmış ve halen açılmaktadır. Özellikle İstanbul yüzyıllardır bir kültür başkenti olması yönüyle birçok ünlü yazar ve şairin yaşadığı yer olmuştur.

Bu çalışma dünyada artan ve yayılan edebiyat müzeleri ve onlara verilen değer, onların ziyaretçiler tarafından bilinirliği, aynı zamanda sanatçılarla ilgili araştırmaları yürüten kuruluşlar olmaları fikrinden yola çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye’de bulunan edebiyat müzeleri hakkında akademik çalışmalarının bulunmayışı bu alanda bir eksiklik olarak saptanmış ve böyle bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Çalışmada hem nicelik bakımından edebiyat müzelerinin çokluğu hem de kültürel bir merkez olması yönüyle İstanbul şehri örnek olarak seçilmiş ve incelenmiştir.

İstanbul’da bulunan ve edebiyat müzesi kavramı çerçevesinde değerlendirilebilecek durumda olan 9 adet müze bulunmakta, bunların bir bölümü tarihi yapıların müzeye dönüşmesi ile oluşmuş müze evler, bir bölümü yazar ve şairlere adanmış mekanlar olup

diğer bir bölümü de farklı yollarla oluşturulmuş diğer müzeler kapsamına değerlendirilmiştir. Tüm müzeler çeşitli açılardan incelenmiş, akademik kaynaklar ve yurt dışı örnekleri de temel alınarak çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda müzelerin gelişmiş yönleri ile geliştirilebilecek yönleri saptanmış, ardından İstanbul örneğinde yer alan tüm bu müzelerin şehrin kültürel markalaşmasına ne şekilde olumlu etki sağlayacağı ve sanatçı ile şehir arasındaki bağı nasıl kurabileceği konuları tartışılmıştır. Böylelikle Türkiye'deki edebiyat müzelerine ve gelecekte yapılabilecek edebiyat müzeleri araştırmalarına ışık tutulması amaçlanmıştır.

Çalışma sırasında hem müzecilik hem de edebiyat ile ilgili Türkçe ve İngilizce akademik kaynaklardan faydalanılmış; kitaplar, müze katalogları, online akademik veri tabanları, dergiler ve makaleler ile akademik tezler incelenmiş, kaynak olarak kullanılmıştır. Ayrıca çalışmada müzelerin koleksiyon, etkinlik, sosyal aktivite gibi yönlerini belirleme aşamalarında müze web siteleri, sosyal medya sayfaları, müzeler hakkındaki gazete haberleri gibi güncel ve sosyal kaynaklar da kullanılmıştır. Bütün verilerin yanında müzelerdeki yetkililer ile yüz yüze görüşmeler sağlanmış, yurt dışı örnekleri ile yazışmalar yürütülmüştür. Çalışma sonucunda yapılan değerlendirmeler ve elde edilen verilerin hepsinde edebiyat müzeleri global bir kavram olarak düşünülmüş, dünyada ve özellikle ICLM dahilinde bu konuda yapılmış çalışmalar örnekleri ile birlikte incelenmiştir.

1. KONU İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR

1.1. MÜZE EV

Bu çalışmada sıkça bahsedilecek kavramlardan biri “müze ev”dir, dolayısıyla öncelikle “müze ev” kavramının tanımlanması gerekir. Uluslararası kaynaklarda “historic house museums” olarak adı geçen müze evler Amerikan Müzeler Birliği (American Association of Museums) tarafından sunulan genel tanıma göre şu şekildedir: “Tarihi müze ev, tek bir tarihi ev ya da içinde bir evi de barındıran binalar topluluğunda sürdürülebilirlik, koruma ve yorumlama odaklı bir müze türüdür. Müze evin yorumlanması öncelikle binanın kendisine daha sonra da içinde yaşamış olan ya da bina ile bağlantısı olan şahıslara yöneliktir.”¹

Uluslararası Müzeler Konseyi olarak bilinen ICOM’un müze evler ile ilgilenen kolu Uluslararası Tarihi Müze Evler Komitesi (DEM HIST)’dir. ICOM bünyesinde müze evlerle ilgili ilk çalışma 1997’de Cenova’da “Yaşayan Müze. Müze Evler.” isimli konferans sırasında gündeme gelmiştir. Daha sonra 1998’de Melbourne’da DEM HIST’in kuruluşu resmileşmiştir. DEM HIST müze evlerin korunmasına ve yönetimi konularında uzmanlaşmış bir ICOM komitesidir. Komite çeşitli konferanslarla çalışmalar yaparken internet sitesi ile de bunu çalışmaları dünyaya duyurmaktadır. “DEM HIST’in anlamı Fransızca söylem “emeures historiques” in kısaltmasıdır. Komitenin amacı müze evlerin korunması ve iyileştirilmesi için standartlar geliştirmek, aynı zamanda da uzmanlar ve ziyaretçilerle de iletişim içinde olmaktır. Müze evler tüm dönemlere ait şatodan kır evlerine kadar birçok konutu kapsar. Müze evlerin yorumlanması; tarihi, mimari, kültürel, sanatsal ve sosyal bilgiler sunmaktadır.”²

Müze evler; içinde dikkate değer bir kültürel olayın yaşandığı, toplumun ya da ülkenin tarihinde önemli bir kültürel izi olan, bir kişi ya da grup için önem arz eden, mimarisinde sanatsal özellikler barındıran mekanlardır. Bu nedenlerle müze evler

¹ Jessica Foy Donnelly, **Interpreting Historic House Museums**, USA, AltaMira Press, 2002, p.

² “DEM HIST”, (Çevrimiçi) <http://demhist.icom.museum/shop/shop.php?detail=1255432597>, 26 Nisan 2014.

ziyaretçilere tarihle iç içe direkt bir deneyim sunar. “Müze evler fosilleşmiştir: içinde bulunan eşyalar, odaların yerleşim planı ve alanın kullanımı müze evin değişmez parçalarıdır. Değiştirilemez ya da tarihi gerçekleri çarpıtacak şekilde yerine alternatifi konarak düzenlenemez.”³ Aynı zamanda bu tarihi evler ziyaretçiye diğer müzelerden farklı bir deneyim olarak geçmişten gelen bir dünyanın içerisine direkt olarak sokar ve o kişinin hayatının içerisine somut anılar sayesinde girmesine olanak tanır. “Müze ev başka birinin hayatının maddeselliği ile alışılmışın dışında direkt bir karşılaşma sunmaktadır. Müze evlerin içine girdiğimiz anda kendimizi o kişinin anlaşılmış hayatının içerisinde buluruz.”⁴

Dünya üzerinde müze ev olarak kabul edilen birçok yapı bulunmaktadır. Bunların her biri birbirinden farklı özellikler gösterdiğinden dolayı müze evleri sınıflara ayırmak zorlaşmıştır. Fakat Sherry Butcher Youngmans’ın *Historic House Museums* adlı çalışmasında incelemiş olduğu sınıflandırma yöntemi müze evleri net ve genel bir şekilde ayırmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre:

- Belgesel Müze Ev: Müze kuruluşundaki temel amaç orayla bağlantılı olan kişinin hayatının ya da önemli bir olayın tarihselleştirilerek sunulması ile oluşur. Topluma mal olmuş bir kişinin evinin ya da tarihi veya kültürel bir olayın geçtiği bir evin içinde bulunan orijinal eşyalarla ve hatta mümkünse bu eşyaların orijinal düzenleri içerisinde sunulduğu müze evlerdir.
- Temsilci Müze Ev: Bir kişinin hayatını ya da bir dönemi yansıtmak amacıyla müzeleştirilen evlerdir. Bu tür müze evlerde belli bir dönemi yansıtmak amacıyla orijinaline uygun tasarlanan eşya ve düzenlemeler yer alabilir. Evler orijinaline uygun olarak restore edilebilir.
- Estetik Müze Ev: Bu tür müze evlerde evin kendisinden çok içerisinde bulunan değerli bir koleksiyonun sergilenmesi söz konusudur. Çeşitli dönemlere ait sanat

³ Giovanni Pinna, “Historic House Museums-Introduction to historic house museums”, **Museum International**, Nisan 2011, (Çevrimiçi) <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001229/122989e.pdf#122976>, 26 Nisan 2014. S. 4.

⁴ Nuala Hancock, “Virginia Woolf’s Glasses: Material Encounters in the literary/ artistic house museum”, **Museum Materialities: Objects, Engagements, Interpretations**, Ed. Sandra Dudley, London, Routledge, 2010, s. 114.

eserleri, antik eşyalar ya da mobilyalar koleksiyonun birer parçası olabilir.

- Üç Türün Birleşimi: Bu üç türe ek olarak hepsinin birlikte sunulduğu ya da aynı anda iki sınıfı birden yansıtabilen müze evler de mevcuttur.⁵

Dünyada müze evlerle ilgili çalışma yapan DEMHIST dışında bazı başka kuruluşlar da bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla kar amacı gütmeyen kuruluşlar olup bulundukları bölgede yer alan müze evlerin bakım ve korumasını üstlenmektedir. Bunlardan bazıları:

- **New South Wales Tarihi Evler Vakfı (Historic Houses Trust of New South Wales):** HHT olarak bilinen bu vakıf Avustralya kaynaklı bir kuruluştur. Bahçeler, parklar, kamu alanları gibi birçok tarihi alanın bakımı ve korumasını üstlenmiştir.⁶
- **Tarihi Evler Birliği (Historic Houses Association):** Çalışmalarını İngiltere’de sürdüren bir kuruluştur. Birleşik Krallık’ta bulunan 1500 şahsi mülk, şato ve bahçenin korumasını üstlenmiştir. Bunların birçoğu Birleşik Krallık kültürel mirasının simgeleri durumundadır. Ayrıca kuruluşun İskoçya’da bulunan ayağı da 240 tane tarihi ev, kale ve bahçenin koruma ve bakımını yapar. Kuruluşun bünyesinde bulunan müze evler yılda yaklaşık 13 milyon ziyaretçi almaktadır.⁷
- **New York Tarihi Evler Vakfı (Historic Houses Trust of New York):** 1989’da kurulmuştur. Müze evlerin koruması, restore edilmesi ve topluma kazandırılması için çalışmaktadır. Kuruluş birçok etkinlik de düzenlemektedir.⁸
- **Avustralya Ulusal Vakıfları (National Trusts of Australia):** Avustralya’da kurulmuş olan bu topluluk sadece müze evleri değil tüm doğal ve tarihi mirası korumayı amaçlamaktadır.

⁵ Sherry Butcher-Younghans, **Historic House Museums: A Practical Handbook for Their Care, Preservation, and Management**, Oxford University Press, 1996.

⁶ “Our History”, (Çevrimiçi) <http://sydneylivingmuseums.com.au/about-us>, 26 Nisan 2014.

⁷ “Supporting Britain's privately-owned historic houses, castles and gardens”, (Çevrimiçi) <http://www.hha.org.uk/about-the-hha.html>, 26 Nisan 2014.

⁸ “Historic House Trust”, (Çevrimiçi) <http://www.historichousetrust.org/index.php>, 26 Nisan 2014.

- **Tarihi Yeni İngiltere (Historic New England):** Merkezi Boston’da bulunan kar amacı gütmeyen bir tarihi koruma kuruluşudur. Çalışmalarını Amerika Birleşik Devletleri’nde Yeni İngiltere olarak adlandırılan bölgede yapar.⁹
- **Mirasımızı Koruyalım Kuruluşu (Save Our Heritage Organisation):** 1969’da San Diego’da kurulan kuruluş birçok müze evin korumasını üstlenmiş olup, aynı zamanda bu müzelerdeki çeşitli faaliyetleri de yürütmektedir.¹⁰

Müze ev olgusu mekanın ruhu (spirit of place) kavramı ile özdeşleştirilebilecek ve bir arada düşünülebilecek bir olgudur. Bilindiği gibi müze evler, toplumda önemli ve değerli yere sahip kişilerin evlerinin veya onlarla ilişkili mekanların müzeleştirilmesi ile oluşurlar. Bu durumda bu mekanların ruhunun yansıtılması, çeşitli parametrelerle bu ruhun ziyaretçiye aktarılması ve sadece mekan ve eşyanın değil mekanın ruhunun da korunarak geleceğe taşınması önemli yer tutmaktadır. Bu çerçevede müze evin orijinal hali, müzeye dönüştürülmüş hali, objelerle birlikte sergilenme hali ve ziyaretçilerin bu objelerle olan deneyimi gibi parametreler bir arada farklı birer katman gibi yer alarak mekanın ruhunu oluştururlar.¹¹

Son yıllarda müze evlerin tek kez ziyaret edilen ölü mekanlar olması fikrinden uzaklaştırılıp, bu tür küçük müzelerde de ziyaretçi sadakati sağlayıp, müze evleri interaktif mekanlar haline getirme çabaları artmıştır. Ruth Rentschler ve Anne-Marie Hede tarafından yazılmış olan *Museum Marketing* isimli kitapta tartışıldığı üzere “Yeni ziyaretçiler müzenin ziyaretçi konusunda gelişmesini sağlayan tek faktör değildir, müzeyi ziyaret eden çekirdek kitlenin de düzenli ziyaretlerde bulunması için bir takım sebepler yaratılmalıdır. Böyle durumlarda paskalya, yılbaşı, yaz müzik etkinlikleri bahçe etkinlikleri, kış kitap okuma günleri, hafta sonu atölyeleri gibi sezonluk organizasyonlar fırsatlar doğurabilir.”¹²

⁹ “Historic New England”, (Çevrimiçi) <http://www.historicnewengland.org/>, 26 Nisan 2014.

¹⁰ Save Our Heritage Organisation, (Çevrimiçi) <http://sohosandiego.org>, 25 Haziran 2014.

¹¹ Denice Blair Leach, “Dynamic Museum Place: Exploring the Multi-Dimensional Museum Environment”, *The Journal of Museum Education*, Cilt. 32, No. 3, Place-Based Education and the Museum, 2007. Jstor. Web. 26 Nisan 2014. S. 200.

¹² Ruth Rentschler-Anne-Marie Hede, “Satisfying visitors to the historic house museum”, *Museum Marketing: Competing in the Global Marketplace*, Oxford, Butterworth-Heinemann, 2007, s. 139.

1.2. SANATÇI MÜZESİ

Sanatçı Müzesi kavramı müzecilikte sanatın herhangi bir dalında eser vermiş sanatçılar adına kurulan müzeler için kullanılmaktadır. Bu müzeler sanatçının kişisel eşyalarının, eserlerinin, evinin, varsa onun hakkında yapılmış eser ya da ona yazılmış mektupların ve sanatçıya dair akla gelebilecek her türlü eşyanın sergilendiği müzelerdir. Sanatçı müzeleri hakkında dünya çapında genel geçer bir gruplandırma olmamakla birlikte Neslihan Varol Akçe'nin gruplandırması sanatçı müzelerini değerlendirmek açısından net ve anlaşılır bir sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre sanatçı müzeleri türlerine göre üç ana başlıkta incelenebilir; Sanatçının sağlığında kendi kurduğu müzeler, sanatçının ölümünden sonra yaşadığı yerin müzeleştirilmesiyle oluşturulan alanlar ya da ona adanan mekanlar.¹³

Sanatçının kendi kurduğu müzeler, sanatçının yaşadığı dönemde kendi çabaları ile açmış olduğu müzelerdir. Günümüzde Türkiye'de Orhan Pamuk'un kurduğu Masumiyet Müzesi buna yeni bir örnektir. Sanatçının yaşadığı yerin müzeleştirildiği alanlar ise sanatçının yaşamı sırasında ya da sanatçı öldükten sonra onun yaşadığı ev ya da kullandığı atölyenin, içerisindeki eşyalarla birlikte sergilenmesidir. Bu müzeler aynı zamanda müze ev dahilinde de incelebilir. İstanbul'da bulunan Aşıyan Müzesi, Tekirdağ'daki Namık Kemal Evi Müzesi, Diyarbakır'daki Cahit Sıtkı Müze Evi buna örnektir. Sanatçıya adanan müzeler ise bir sanatçının anılarını ve eserlerini korumak, onun adını yaşatmak amacıyla kurulur ve müzede sanatçıyla ilgili çeşitli eşya ve eserler yer bulur. İstanbul'da bulunan Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği bunun bir örneğidir ve bir edebiyat sanatçısına değil birçok sanatçıya birden adanmıştır. Yine Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başlatılan Edebiyat Müze Kütüphaneleri projesi dahilinde Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde çeşitli yazar ve şairlere adanan müze kütüphaneler de bu gruba birer örnek teşkil eder.

¹³ Neslihan Varol Akçe, **Sanatçı Müzeleri: Müzeolojik Bağlamda Bir Değerlendirme ve Türkiye İçin Model Önerisi**, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2011.

1.3. EDEBİYAT MÜZESİ (LITERARY MUSEUMS)

Edebiyat müzeleri çoğunlukla topluma mal olmuş bir yazar ya da şairin yaşadığı, çalıştığı binanın veya ona adanmış bir mekanın müzeleştirilerek ziyarete açılması ile oluşturulur. Bunun yanı sıra birden fazla edebiyat sanatçısına birden adanan veya bir edebi dönemi anlatan eser ve eşyaların bir mekanda sergilenmesi ile oluşturulan müzeler ile kütüphane müzeler de edebiyat müzeleridir. ICOM'a bağlı Uluslararası Edebiyat Müzeleri Komitesi (International Committee for Literary Museums) olan ICLM bu konuda çalışmalar yapmakta ve edebiyat müzelerine ait kriterleri belirlemektedir. ICLM'nin temel amacı edebiyat müzeleri ve bestekar müzeleri için araştırma, sergileme, yayınlar ve eğitim gibi aktiviteler sağlamaktır. ICLM üyesi olan kişiler yılda bir kez basın bülteninden haberdar olarak yıl içerisinde yapılan konferans ve etkinliklere katılma hakkına sahiptirler. Komite başkanı “Yasnaya Polyana” adı da verilen Leo Tolstoy Müzesi'nden Dr. Galina Alexeeva'dır. ICLM her yıl düzenlenen bu geleneksel toplantılar haricinde zaman çeşitli konferanslar da düzenlemekte ve edebiyat müzeleri hakkındaki akademik bilgileri dünya çapında tartışarak değerlendirmektedir.¹⁴

Dünyada edebiyat müzesi kavramı dahilinde incelenebilecek birçok müze bulunmaktadır. Bu müzeler hakkındaki bilgilerden önce “Literary Museum” kavramından bahsedilmelidir. “Literary Museum”, Edebi müze ya da Edebiyat müzesi olarak Türkçeleştirebileceğimiz bir kavramdır ve Edebiyat Müzelerinin dünya literatüründeki adıdır. Hem yazar ve şair evlerini, hem sanatçılar adına kurulan mekanları hem de müze kütüphanelerini kapsar. Edebiyatla ilgili müzelere bakıldığında dünyada 86 tane ile Amerika Birleşik Devletleri, 56 tane ile de İngiltere'nin en çok edebiyat müzesine sahip olan ülkeler olduğu görülmektedir. Dünyadaki bu müzelerin yanı sıra edebiyat müzeleri ile ilgili çalışmalar yapan kuruluşlar bulunması ve yine birçok araştırma yapılmış olması da bu müzelerin gelişimine büyük katkı sağlamış ve bu müzeler ile ilgili kriterlerin oluşumunu hazırlamıştır. Bu kuruluşların başında daha önce de bahsedilen ICLM gelmektedir.¹⁵

¹⁴ (Çevrimiçi) <http://network.icom.museum/iclm>, Erişim: 12 Aralık 2014.

¹⁵ a.e.

Türkiye’de de çoğunlukla müze evler başta olmak üzere çeşitli şehirlerde edebiyat müzeleri bulunmaktadır. Edebiyat müzeleri çoğunlukla belli bir şehirde yaşamış bir sanatçı anısına düzenlenmiş müze evlerden oluşmakla birlikte yine Anadolu’nun birçok şehrinde sanatçılara adanmış mekanlar da hızla artmaktadır. Türkiye’de edebiyat müzeleri çerçevesinde incelenebilecek müzeler şu şekilde gruplandırılabilir: müze evler, müze kütüphaneler ve yazar ya da şairlere adanmış, onlar adına kurulmuş eğitici ve de çeşitli eşyaların sergilenmesine dayanan müzelerdir.

1.4. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK (NEW MUSEOLOGY)

Dilimizde Çağdaş Müzecilik olarak bilinmekte olan New Museology kavramı ilk olarak 1989 yılında Peter Vergo tarafından ele alınmış olup günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Müzeciliği sosyal içerikte anlama, onu toplumla iç içe bir hale getirme olarak tanımlanabilecek çağdaş müzecilik müzelerin eğitim, ziyaretçi ilişkileri, sosyal bağlantıları, internet bağlantıları, yeme-içme yerleri, hediyelik eşya dükkanı, geçici sergilerin fazlalığı, dinamikliği, müzenin tanıtımı gibi müzeyi canlı tutacak bir takım sosyal yeniliklere ihtiyaç olduğunu savunan bir kavramdır ve aynı zamanda içinde bulunduğumuz yüzyılın müzecilik anlayışının adıdır. *The Burlington Magazine* isimli dergide yeni müzecilik kavramının ortaya çıkma nedeninden şöyle bahsedilir. “Bu ani disiplinin karakteristik özelliği eski müzecilikten yani müzecilik kuramlarıyla fazlasıyla ilgilenen ama müzenin amaçlarıyla pek fazla ilgilenmeyen anlayıştan memnuniyetsizlik idi.”¹⁶ Burada da bahsedildiği gibi gelişen toplum ve yeni sosyal yapılarla birlikte müzecilik de yalnızca değerli eserleri içerisinde barındıran ve kendini yenilemeyen ölü bir yapı olmaktan çıkarak, toplumun müzeleri severek isteyerek ziyaret etmesine ve orada sosyalleşebilmesine olanak sağlayan bir anlayış benimseme yolunda ilerlemiştir.

Çağdaş Müzecilik ilk olarak Peter Vergo’nun editörlüğünü yaptığı *New Museology* isimli kitap ile gündeme gelmiştir. Kitap, 1988’de ortaya atılmış olan bu kavram hakkında çeşitli makalelerin bir araya gelmesinden oluşur. Günümüzde Amerika

¹⁶ “The New Museology”, *The Burlington Magazine*, Cilt. 131, No. 1039, 1989, S. 683. Jstor. Web. Erişim 26 Nisan 2014.

ve Avrupa’da çok sayıda müze bu anlayış ile yönetilmektedir. Bu sayede bir müzenin kalıcı koleksiyonu her ne olursa olsun hem daha fazla insana ulaşmakta hem de çok daha sosyal birer organizasyon olmaktadır. Örneğin arkeolojik ve etnografik eser bakımından çok zengin bir kalıcı koleksiyona sahip olan British Museum benimsediği çağdaş müzecilik anlayışı ile müzeyi yaşayan bir mekan haline getirmiştir. Düzenlediği geçici sergiler, etkinlikler, ziyaretçilerin müzeye ait birçok hatırayı yanlarında götürebilecekleri ve bu sayede müze ile bağlarını arttırabilecekleri hediyelik eşyalar ve daha birçok interaktif yöntem ile British Museum günümüzde binlerce ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Üstelik bu çağdaş müzecilik anlayışlarıyla birlikte müze yalnızca bir kez ziyaret edilen bir yer olma özelliğinden çıkmış, zaman zaman yenilenen yapısı ile bir ziyaretçiyi birçok kez kendine çeken bir mekan olma özelliğine kavuşmuştur.

Günümüzde Türkiye’deki müzeler de bu kavrama önem vermeye başlamış, Türk müzelerinde de gerek sergiler ve etkinlikler gerekse sosyal alanlar bakımından çağdaş müzecilik anlayışına uygun adımlar atılmıştır. Bu sayede müzelerin daha fazla tanınması, interaktif mekanlar olması, sıkıcı birer mekan olarak algılanma özelliğinin dışına çıkması ve herkesin her zaman merakla ziyaret edebileceği birer mekan olması özelliğine bürünmesi hızla ilerlemekte ve ziyaretçi deneyimi olumlu yönde gelişmektedir. New Museology kitabında yer alan Philip Wright tarafından yazılmış “Sanat Müzeleri’nde Ziyaretçi Deneyimi’nin Niteliği” isimli makaleye göre iletişim kurmaya yarayan bir bilgi mekanı olarak müzelerin sosyal bir birleştirme yoluna giderken ne müzenin bütünlüğünü ne de ziyaretçinin idrak ve kontrollünü dikkate alamama problemini irdelemiştir.¹⁷ Görüldüğü gibi çağdaş müzecilik anlayışı müzelerde ziyaretçi deneyimini en iyi şekilde geliştirmeye önem veren birtakım yenilikler yapma yolunda ilerleme meselesini esas alır. Bu amaç doğrultusunda planlanan adımlar da beraberinde müzelerde ve bu tip kar amacı gütmeyen organizasyonlarda iletişim ve pazarlama tekniklerinin geliştirmesine yönelik araştırmalara yön vermiş, bu doğrultudaki yenilikleri getirerek müzeciği eskisinden farklı bambaşka bir boyuta sokmuştur.

¹⁷ David Carr, “The New Museology by Peter Vergo”, **The Library Quarterly: Information, Community, Policy**, Cilt. 61, No. 3, Temmuz 1991. Jstor, Web. Erişim: 26 Nisan 2014. S. 341.

2. İSTANBUL'DA BULUNAN EDEBİYAT MÜZELERİ

Hem Türk hem de dünya tarihinde İstanbul birçok edebiyat sanatçısına ev sahipliği yapmış, aynı zamanda birçok sanatçıya eserlerinde ilham vermiş ve yine birçok eserde mekan olarak bulunmuştur. Dolayısıyla bir şehir olarak İstanbul'un özellikle Türk edebiyatındaki yeri ve önemi büyüktür. Bu durumda yazar ve şairlerin büyük çoğunlukla bu şehirde yaşamış olmalarının ya da bir şekilde yollarının bu şehre düşmesinin ve hayatlarının bir kısmını burada geçirmelerinin etkisi yadsınamaz. Türk edebiyatına damgasına vuran ve birçok ünlü eserin yaratıcısı olan birçok sanatçı İstanbul'da yaşamıştır. Örneğin Osmanlı döneminde Şeyh Galip, Nedim, Nâbi, Bâki gibi devrin önemli şairleri eserlerini bu şehirde vermiş ve bu şehirde toprağa gömülmüşlerdir. Divan edebiyatının 13 ile 19. yüzyıllar arasında süregelen yazılı edebiyat akımı olduğu düşünülecek olursa uzun bir zaman önceden bahsedildiği anlaşılır. Bu durum da göz önünde bulundurulduğunda çeşitli nedenlerden dolayı bu dönem şairlerine ait bir müzeye İstanbul'da rastlanmaz. Yalnızca Şeyh Galib'in mezarının da içinde bulunduğu Galata Mevlevihanesi'nin sahip olduğu koleksiyonun bir kısmını tasavvuf edebiyatına ayırdığı ve bu dönemle ilgili çeşitli eser ve bilgilendirmelere yer verdiği görülür.

19. yüzyıl ve sonrasında Yeni Türk Edebiyatı olarak adlandırılan dönemde de birçok ünlü yazar ve şair İstanbul'da yaşamış, eserlerini bu şehirde yazmıştır. Halit Ziya Uşaklıgil, Necip Fazıl Kısakürek, Falih Rıfkı Atay gibi sanatçıların yanı sıra 20. yüzyıl ve 21. yüzyıl yazar ve şairlerinden Orhan Veli Kanık, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Oğuz Atay gibi isimler de İstanbul'da yaşamıştır. İstanbul'da yaşayan ve topluma edebi eserler kazandıran sanatçıların bazıları adına edebiyat müzeleri açılmıştır. Bu çalışmada İstanbul'da yer alan bu müzelerin her biri incelenecektir. Açılan müzeler sahip oldukları binalara ve sergilemelerine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmada incelenmiş olan bu müzeler üç grup halinde sınıflandırılmıştır; müzeye çevrilen tarihi yapılar (müze evler), yazar ve şairlere adanan mekanlar ve İstanbul'da bulunan diğer edebiyat müzeleridir. İstanbul'da bulunan ve edebiyat müzesi olarak kabul gören müzelerin sayısı 9'dur. Bunlar Aşıyan Müzesi, Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi, Sait Faik Abasıyanık

Müze Evi, Orhan Kemal Müzesi, Adam Mickiewicz Müzesi, Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi, Yahya Kemal Müzesi, Masumiyet Müzesi, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği'dir. Yukarıda bahsedilen şekilde sınıflandırılarak incelenen her bir müze aynı zamanda kendi içerisinde genel bağlam, yönetim, koleksiyon ve sergileme, geçici sergiler ve etkinlikler olmak üzere 4 ana başlık altında değerlendirilecek, bu başlıkların öngördüğü konularda müzelerin sahip olduğu özellikler, onları özgün kılan yönler ortaya konacaktır. Bu başlıklara bakıldığında müzenin genel ve tarihi özellikleri, temsil ettiği edebiyat sanatçısı ile olan bağı genel bağlam alt başlığı kapsamında değerlendirilirken, yönetim yapısı, çalışan kadrosu ve çalışma saatleri gibi konular yönetim alt başlığı altında değerlendirilecektir. Müzelerin koleksiyon ve envanter yapıları ile bunların sergilenme teknikleri ve de korunmaları ile restorasyonlarına dair işlemler koleksiyon ve sergileme alt başlığı altında; yapmış olduğu aktivite, atölye, eğitim çalışmaları, organizasyon, tanıtım çalışmaları, iletişim ve pazarlama çalışmaları ile geçici sergileri kapsayan tüm her şey de geçici sergiler ve etkinlikler alt başlığı altında değerlendirilecektir.

2.1. MÜZEYE ÇEVİRİLEN TARİHİ YAPILAR (MÜZE EVLER)

İstanbul'da bulunan edebiyat müzeleri sınıflandırmasında yer alan müzelerden bir kısmı müzeye çevrilen tarihi yapılardır. Bilindiği gibi müzeler müze koleksiyonu ile müze binasının birbiri ile uyumlu olabileceği durumlarda anıtsal bina, tarihte kullanılmış önemli bir bina ya da şahısların özel alanlarının koleksiyona uygun restore edilerek düzenlenmesi ile oluşturulurlar. Bu çalışmada yer alan ve İstanbul'da bulunan müzeye çevrilen tarihi yapıların her biri birer müze evdir. Diğer bir deyişle sanatçıların yaşadığı, çalıştığı ya da bir şekilde kullandığı alanların müzeleştirilmesi sonucu oluşmuşlardır. Bunlar Aşıyan Müzesi, Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi, Sait Faik Abasıyanık Müze Evi, Orhan Kemal Müzesi ve Adam Mickiewicz Müzesi'dir. Bu binaların her biri binada yer alan müzenin temsil ettiği yazar ya da şairi içerisinde bir dönem barındırmış ya da o yazar ya da şairin daimi evi olmuş binalardır.

2.1.1. Aşiyân Müzesi

Tevfik Fikret 1900'lü yılların başında yaşamış, Osmanlı Devleti'nin dağılma ve yıkılma döneminde bulunmuştur. Bunların da etkisiyle devrimci, ulusçu bir şairdir. Servet-i Fünun ya da Edebiyat-ı Cedide olarak bilinen modern dönem edebiyat akımının kurucusu olan Tevfik Fikret, Mekteb-i Sultanî'de Recaizade Mahmud Ekrem ve Muallim Naci gibi dönemin en önemli edebiyat sanatçılarından eğitim alarak daha sonra yine aynı okulda öğretmenliğe başlamıştır. Öğretmenliği sırasında *Mahumat* Dergisi'nde yazdığı şiirlerden anlaşılacağı üzere batılı tarzda bir şiir anlayışı benimsemeye başlamıştır. 1895 yılında Recaizade Ekrem'in de katkılarıyla Servet-i Fünun Dergisi'ni yönetmeye başlamasıyla dergi etrafında toplanan bir aydın grup ile Edebiyat-ı Cedide ekolü başlamıştır. Bu akımın sanatçıları batılılaşmaya değer vermiş, toplumsal konularda yazmak yasak olduğundan bireysel konulara yönelmiş, halka yönelik yazmamıştır. Fransız edebiyatını örnek alarak şiirde Parnasizm, Sembolizm gibi akımları benimsemiş, süslü ve konuşma dilinden uzak bir dille eserler meydana getirmiştir. Tevfik Fikret 1897 yılında Robert Kolej'de Türkçe dersleri vermeye başlamıştır.¹⁸ 1900 yılında Servet-i Fünun dergisinin kapatılması, bazı arkadaşlarının sürgüne gönderilmesi, kız kardeşi ve babasının ölmesi ve Adülhamit karşıtı yazdığı bir şiir yüzünde tutuklanması gibi sebeplerle hem kötü günler geçiren hem de İstanbul'u suçlayan Fikret meşhur "Sis" şiirini yazmıştır. Bu dönemlerde kimi araştırmalara göre inziva fikrinin daha da ağır basmasıyla kimi araştırmalara göreyse zaten yıllardır var olan bir hayali gerçekleştirmek istemesiyle birlikte babasından kalma Kadırğa'daki konağı satarak başka bir yere yerleşme hayalini gerçeğe dönüştürmek istemiştir. Aslında Fikret'in bu hayali çocukluğundan beri var olan özel bir ev hayalidir. Çocukluğunda evlerinin bahçesine kendi başına küçük bir kulübe yaptığı bilinmektedir. Tüm hayatı boyunca hem bu kır evi merakı ve arzusuyla hem de kişiliğinden ve yaşadığı olaylardan dolayı şehrin biraz daha dışında, huzurlu bir ortam arayışıyla yeni bir ev fikri gündeme gelmiştir. Fikret kır gezintileri yapmayı ve mesire yerlerini çok seven bir kişiliğe sahiptir. O dönemlerde gezmekten ve bulunmaktan en çok zevk aldığı yerlerden biri de öğretmenlik yapmakta

¹⁸ Yaşar Nabi, **Tevfik Fikret: Hayatı, Sanatı, Şiirleri**, İstanbul, Varlık Yayınevi, 1954, S:4.

olduğu Robert Kolej'in aşağısındaki Kayalar Mevkii'dir.¹⁹

1867-1915 yılları arasında yaşamış olan şair Tevfik Fikret 1905 yılında planını kendi çizmiş olduğu evini 1906'da Rumeli Hisarı sırtında bulunan bölgede yaptırarak eve Farsça 'da "yuva" ya da "kuş yuvası" anlamına gelen "Aşıyan" adını vermiştir. Ev, şairin daha öncesinde sıkça hayalini kurduğu ve sıklıkla giderek resim yaptığı ya da karısıyla oturduğu alanda yer alır. Evin dekorasyon, mimari ve peyzaj bakımından her ayrıntısı kendi zevkine göre biçimlenmiştir. Tevfik Fikret zaten kır evlerine olan merakı ile birçok evi incelemiş, Avrupa'da çok meşhur olan "cottage" denilen kır evlerinden özellikle de Redhouse'dan çok etkilenmiştir. O dönemlerde Aşıyan günümüzdekinin aksine daha sakin, izole denilebilecek yapıda bir bölgedir. Aşıyan aynı zamanda Tevfik Fikret'in o dönemde öğretmenlik yaptığı Robert Kolej'in (günümüzde Boğaziçi Üniversitesi) yamacında ve Göksu'nun tam karşısındadır. Bu nedenle Tevfik Fikret evin bulunduğu yer bakımından hem öğretmenlik hayatından kopmadan hem de insanlarla iç içe olmadan yaşayabiliyordu. Bu döneminde iç bunalmalarını belli eden şiirler yazmıştır. Aşıyan, Tevfik Fikret'in bu dönemini yansıtmaları açısından da önemlidir. Tevfik Fikret Aşıyan'daki evini içinde hem huzur bulacağı, hem şiirlerini yazacağı, hem Robert Kolej'e yakın olacağı hem de bahçesine gömüleceği bir yer olarak tasarlamıştır. Nitekim müzeye bakıldığında da bu özellikleri koruduğu görülmektedir. Şairin mezarı günümüzde evin bahçesinde yer almaktadır.²⁰

"Fikret, 1906'da eşi ve oğlu ile Aşıyan'a taşınmış ve öldükten sonra da oraya gömülmeyi vasiyet etmiştir. Aşıyan, Fikret'in ölümünden sonra eski durumunu korumuşsa da bir süre sonra ihtiyaç gereği eşi tarafından ev kolej öğrencilerine pansiyon olarak kiralanmış, hatta satılma tehlikesi de gündeme gelmiştir."²¹ Bina 1940 yılında eşi Nazime Hanım'dan İstanbul Belediyesi tarafından satın alınıp, 1945 yılında Edebiyat-ı Cedide Müzesi adıyla hizmete açılmıştır. Evin bir edebiyat müzesi olarak hizmete açılmasında en çok emek veren kişiler dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ile

¹⁹

²⁰ (Çevrimiçi) <http://asiyanmuzesi.com/index.php/tr/extras/2012-04-01-16-01-38>, Erişim:12 Aralık 2014.

²¹ "Aşıyan'ın Tarihçesi", **Aşıyan Müzesi Kataloğu**, Yay. Haz: Ata Yersu, Osman Ocak ve Hanife Öztürk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul, 2012. S. 5.

İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Lütfi Kırdar'dır. Daha önceleri Eyüp mezarlığında bulunan naaşı, 1961 yılında evin bahçesine -kendi vasiyetinde yer alan taş oturma grubunun hemen altındaki alana- nakledilmiş ve bu tarihten sonra müze "Aşıyan Müzesi" adını almıştır.²²

Evin müzeleştirilme aşamasında koleksiyona katılmak amacıyla özellikle Edebiyat-ı Cedide dönemine ve Tevfik Fikret'e ait eşyalar toplanarak sergilenmeye hazır hale getirilmiştir. Tevfik Fikret'e ait eşyaların büyük kısmı eşi Nazime Hanım tarafından müzeye bağışlanmıştır. Bir kısmı da Tevfik Fikret'in arkadaşlarından ya da Robert Kolej'den alınarak koleksiyona katılmıştır. Müzede sergilenmek üzere edinilen eşyalar arasında birçoğu da Abdülhak Hamit Tarhan'a aittir. Abdülhak Hamit Tarhan'ın son eşi olan Madam Lüsyan tarafından İstanbul Belediyesi'ne bağışlanmış olan bu eşyalar daha sonra müzeye verilmiştir.²³ O dönemde daha birçok şaire ait kitap ve fotoğraf müzeye katılmıştır. Müzenin Tevfik Fikret ve Abdülhak Hamit Tarhan'a ait koleksiyonlarının yanı sıra temel koleksiyonlardan bir diğeri olan Şair Nigar Hanım koleksiyonu da 1959 yılında müzeye katılmıştır. Şair Nigar Hanım 1856-1918 yılları arasında yaşamıştır. Fransız okulu mezunu olup birçok dil bilmektedir ve Türk şiirine büyük özgün katkıları olan kadın sanatçılardandır. Rumeli Hisarı'ndaki yalısı ve Şişli'deki evi sanatçıların toplandığı bir merkez olmuştur. Edebiyat eleştirmenleri tarafından Nigar Hanım'ın şiirlerinde öncelikle Abdülhak Hamit Tarhan'dan daha sonraları da Tevfik Fikret'ten etkilendiği söylenmektedir. Dolayısıyla müzede ona ait eşyalarla bir koleksiyon oluşturulması da tesadüf değildir.

Planını Tevfik Fikret'in bizzat kendinin çizdiği ev üç kattan oluşmaktadır. Giriş katının bir bölümü idari işler için kullanılan müze evin yine girişinde Tevfik Fikret'in salonu yer alır. Evin birinci katında; kadın şairlerimizden Nigar Hanım'a ait fotoğraf, resim ve eşyaların sergilendiği Şair Nigar Hanım Odası, Edebiyat-ı Cedide yazarlarına ait eserlerin ve belgelerin sergilendiği Edebiyat-ı Cedide Odası, Abdülhak Hamit

²² "Aşıyan'ın Tarihçesi", **Aşıyan Müzesi Kataloğu**, Yay. Haz: Ata Yersu, Osman Ocak ve Hanife Öztürk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul, 2012. S. 5.

²³ (Çevrimiçi) <http://asiyanmuzesi.com/index.php/tr/extras/sergi-salonlar/a-h-h-boeluemue>, Erişim: 25.12.2014.

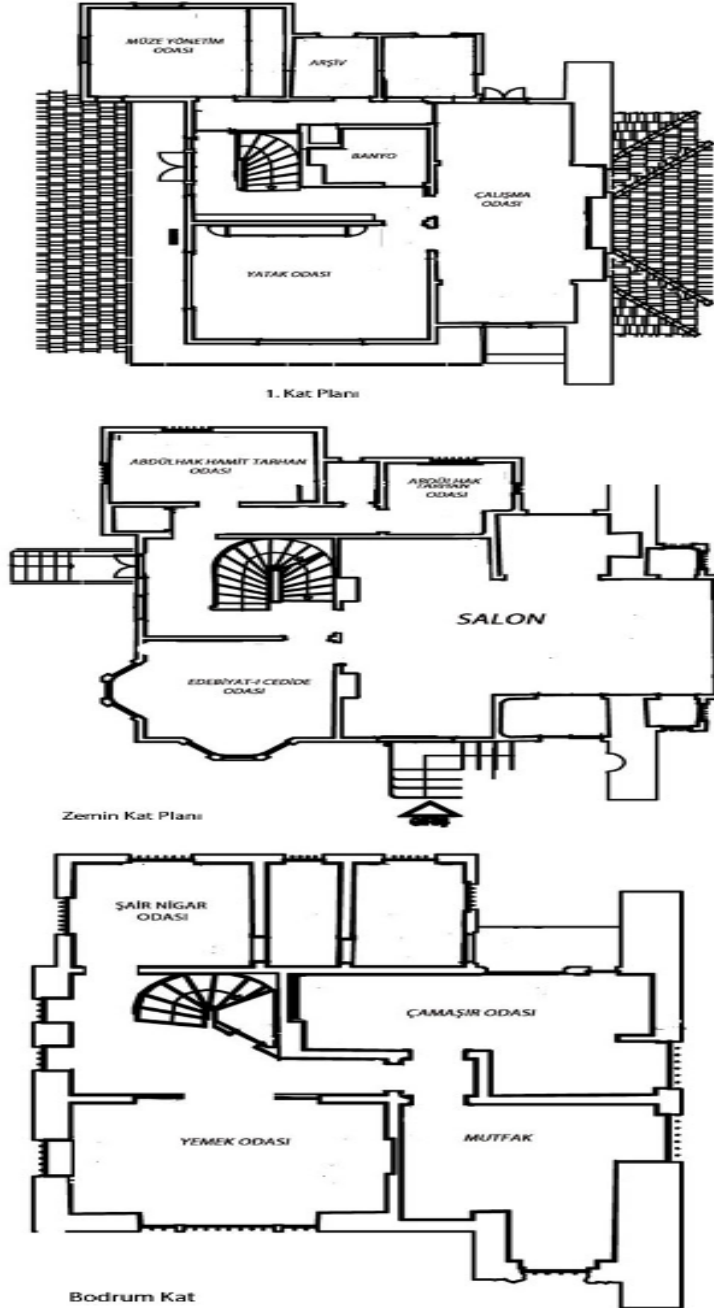
Tarhan'a ait eşya ve belgelerin sergilendiği Abdülhak Hamit Salonu bulunur. Tevfik Fikret'e ayrılmış ikinci katta ise; yazarın hayata gözlerini yumduğu yatağı ve özel eşyalarının bulunduğu boğaz manzaralı yatak odası; koltuğu ve çalışma masasının yanında şaire ait eşyaların ve tabloların bulunduğu, yazılarını ve şiirlerini kaleme aldığı yazarın çalışma salonu yer alır. Daha önce de restorasyon geçirmiş olan müze son olarak 2010 yılında kapsamlı bir restorasyon sürecine girmiş ve 14 Aralık 2012'de yeniden ziyarete açılmıştır.

Aşiyen Müzesi'nde restorasyon yapılması fikri müze binasının ve müzedeki eşyaların restorasyona ihtiyaç duyması ile 2000'li yılların başında ortaya çıkmıştır. Müze yönetimi öncelikle derin bir arşiv çalışması ile binanın Tevfik Fikret zamanındaki orijinaline ait doğru bilgileri saptamış, Aşiyen Müzesi'ni Tevfik Fikret'in evinin orijinal haline sadık kalarak, yaşanmışlık hissini öldürmeden çağdaş müzecilik anlayışıyla bütünleştirerek sunmayı amaçlamıştır. Bu amaçla yola çıkılan arşiv çalışmasında Tevfik Fikret'in yaşadığı döneme ait evin birçok fotoğrafına ulaşılmış, bu fotoğraflardan yola çıkılarak müze en ince detayına kadar yenilenmiştir. Evdeki perdeler, halılar, duvar boyaları, duvar kağıtları gibi tüm öğeler orijinaline sadık kalınarak yeniden yaptırılmıştır. Örneğin Edebiyat-ı Cedide odası olarak ziyarete açılan odada yer alan orijinal duvar kağıdının aynısı yaptırılmış, odanın Tevfik Fikret dönemine ait fotoğrafı ise aynı duvar üzerinde sergilenmiştir. Ziyaretçilerin yürüme alanında bulunan halılar da yine döneme ait fotoğraflar incelenerek orijinaline en uygunları saptanarak kullanılmıştır. Bilindiği gibi Tevfik Fikret evinin tüm öğelerini kendisi tasarlamış, bunu yaparken hem şairliğinin hem ressamlığının verdiği sanatçı ruhu ile ince detayları birleştirmiş, evi bir harmoni içerisinde hazırlamıştır. Evdeki tablolar, halılar, perdeler ve diğer öğeler renk olarak uyum içerisindedir.²⁴

Müzenin tarihçesi ve müze olarak gelişiminden bahsederken Tevfik Fikret'in hayatı ve edebi yaşamıyla ilgili ayrıntıları incelemek de yerinde olacaktır. Şairin yaşamına ve yapıtlarına dair ayrıntılar evle ve evin müze olarak gelişmesiyle ilgili birçok benzer bağlantı sunar. Evin konumlandığı alan Tevfik Fikret'in daha önce de pek

²⁴ Ata Yersu, Görüşme/Mülakat, İstanbul, 25 Şubat 2014.

çok kez ziyaret ettiği, bulunmaktan hoşlandığı bir bölgededir. Robert Kolej'in hemen yanı başındaki bu alan karşıda Göksu ve Küçüksu Kasrı'nı görmektedir.

Resim 1. Aşyan Müzesi Planı²⁵

²⁵ Aşyan Müzesi Tanıtım Broşürü (Ek 10)

- **Yönetim**

Aşıyan Müzesi müze yönetimi açısından incelendiğinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesi altında bulunan Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'ne bağlı bir birim olarak hizmet verdiği görülmektedir. Müzenin yönetim kadrosunda bulunan 2 kişi haricinde güvenlik görevlileri ve hizmetliler görev almaktadır. Hizmetlilere ve güvenlik görevlilerine ayrılan alanlar müze bahçesinde bulunmaktadır. Müzenin günümüzdeki yöneticisi Ata Yersu'dur. Aşıyan Müzesi haftanın her günü ücretsiz olarak ziyaret edilebilmektedir.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Aşıyan Müzesi'nin binası olan Tevfik Fikret'in yaşadığı ev, eşi Nazime Fikret'ten boş şekilde devralınmıştır. Daha sonra çeşitli yerlerden toplanan eşyalar yerleştirilerek müzenin koleksiyonları oluşturulmuş, sergilemeye açılmıştır. 1940-1945 yılları arasında İstanbul Belediyesi'ne bağlı olan komisyon müze için alınan her eşyayı sergilemiştir. Sonrasında ise müzenin Edebiyat-ı Cedide müzesi olarak hizmete açılmasıyla beraber sadece Tevfik Fikret'in eşyaları değil, Edebiyat-ı Cedidecilere ait eşya ve kitaplar da sergilenmeye başlanarak müzenin koleksiyonları geliştirilmiştir. Evde eşyaların bir ev düzeni içerisinde sergilendiği, birçok eserin Tevfik Fikret'in yaşadığı dönemdeki yerlerinde durduğu ve o dönemin havasını yaşattığı görülmektedir.

Müzeye genel olarak bakıldığında giriş katta Edebiyat-ı Cedide odası bulunmakta, burada eşyaların açık şekilde ya da vitrinler içerisinde sergilendiği görülmekte idi. Yapılan restorasyon sonucunda Tevfik Fikret'in dinlenme odası olarak kullandığı bu odada aynı eşyalar bir müze ev konseptine daha uygun olarak ziyaretçiye karşı daha öğretici şekilde sergilenmiştir. Odada bir de Servet-i Fünun denince akla gelen ilk isimlerden Recaizade Mahmut Ekrem'in halife Abdülmecit tarafından yapılmış bir portresi bulunmakta ve odanın ilgi odağını oluşturmaktadır. Recaizade Ekrem hem Edebiyat-ı Cedide akımının kuruluşuna zemin hazırlamış hem de Tevfik Fikret'i etkileyen yazarlardan olması bakımında bu müzede onunla ilgili de bir eser bulunması koleksiyonun zenginliği bakımından değerlidir.

Resim 2. Aşyan Müzesi – Edebiyat-ı Cedide Odası²⁶

Müzedede “Şair-i Âzam” olarak da tanınan Abdülhak Hamit Tarhan’ın eşyalarından oluşan koleksiyon zemin katta bulunan iki odada sergilenmektedir. Bu salonlar şair hakkında birer arşiv niteliğinde olup fotoğraflardan kitaplara, koltuk ve çalışma masasına çeşitli objeleri barındırmaktadır. Çoğunluğu Abdülhak Hamit Tarhan’ın kişisel eşyalarından oluşan koleksiyondaki eşyaları şairin son eşi Lüsyen Hanım müzeye bağışlamıştır (Ek 10, arka sayfa). Koleksiyonun en önemli parçalarından birini yine bir tablo oluşturmaktadır. Şehzade Abdülmecid tarafından yapılan ve birebir ölçülerde olan Abdülhak Hamit Tarhan portresi salonda sergilenmektedir. “Aşyan Müzesi başlangıçta bir Tefik Fikret Müzesi olarak düşünülüp tasarlanmıştı. Ancak Fikret’e ait eşyaların çoğu çeşitli nedenlerle yok olmuş olduğundan, kalan eserler müzeyi dolduracak yeterlikte değildi. Bu nedenle Edebiyat-ı Cedide Müzesi olarak kararlaştırıldı. Fakat yine müzenin büyük bir bölümü boş kaldığından girişteki büyük salon da Abdülhak Hamit’e ayrıldı... Daha sonra, 1961’de de müzenin küçük bir odası Fikret dönemi kadın ozanlarından Nigar Hanım’a ayrılarak Şair Nigar Salonu olarak

²⁶ (Çevrimiçi) <http://www.asiyanmuzesi.com>, Erişim: 15 Temmuz 2014.

düzenlendi.”²⁷ Kaynaklarda da belirtildiği üzere müze ilk etapta eserler ve koleksiyonlar bakımından çeşitli karmaşalar yaşamıştır. Başlarda yalnızca Tevfik Fikret müzesi olarak planlanması fakat eserlerin miktarı ya da bir müzeyi doldurabilecek nitelik ve nicelikte bir koleksiyona sahip olunamaması ilk aşamalardaki plansızlığı göstermekle birlikte daha sonraları müzenin geliştirilmesi adına yapılan farklı koleksiyonlar oluşturulması fikri müzeyi zenginleştirmiş ve bir edebiyat müzesine dönüştürmüştür. Başka bir koleksiyon olan Şair Nigar koleksiyonu ise bodrum katta sergilenmektedir ve oğlu Salih Keramet Nigar tarafından müzeye devredilmiştir.

Müze koleksiyonlarının en büyüğünü oluşturan Tevfik Fikret koleksiyonu ikinci kattadır. Kat Tevfik Fikret’e ayrılmış olup boğaz manzaralı yatak odasında orijinal düzenine uygun olarak kendi kişisel eşyaları, öldüğü yatak, öldüğünde alınmış olan yüzünün maskesi gibi kişisel objeler bulunur. Bu ölüm maskı aynı zamanda Türkiye’deki ilk ölüm maskı örneği olmasıyla da önem kazanmıştır. Aynı katta yer alan çalışma odasında ise eserlerini yazdığı masa ve koltuğu, kendi yaptığı tablolar, şiirlerini yazarken kullandığı eşyalar sergilenmektedir. Restorasyon öncesi bu odada bulunan Sis isimli tablo bilindiği gibi daha sonra büyük salona taşınmıştır. Çalışma odası da yine diğer tüm odalar gibi orijinal haline uygun dekore edilmeye çalışılmıştır. Tevfik Fikret ve eşine ait yemek odası eşyaları ile yemek takımları ise yemek salonu adı verilen salonda sergilenmektedir. Yemek odasının duvarlarını ise Tevfik Fikret’in kendi yaptığı yağlı boya natürmort tablolar süslemektedir. Tevfik Fikret evinin her köşesine bir ayrıntı gizlemişti. Bodrum katta bulunan mutfakta yer alan Boğaz manzaralı şirin pencereye Sokrat’ın Penceresi adını vermiştir. Günümüzde de Sokrat’ın Penceresi orijinaline uygun restore edilmiştir. Mutfağın hemen yanında yer alan çamaşırhane de dönemin günlük hayatını yansıtan bir ayrıntı olarak müzedeki yerini almıştır.

Aşiyen Müzesi restorasyon nedeniyle kapatıldığında içerisindeki eşyalar yaklaşık 60 yıldır ilk defa dışarı çıkarılmıştır. Müzedeki birçok eşyanın restorasyona ihtiyaç duyar durumda olması ve müze binası ve peyzajının da çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde geliştirilmesi gerekliliği aşıkardı. Restorasyon yaklaşık 1 yıl sürmüş ve

²⁷ Ebubekir Pamukçu, **Aşiyen: Tevfik Fikret’in Evi**, İstanbul, Piya Yayınevi, 1980.

müzedede gerek bir müze ev gerekse bir edebiyat müzesi anlamında birçok olumlu gelişme meydana gelmiştir. Restorasyon sırasında eşyalar İstanbul Belediyesi'ne ait depoya kaldırılmıştır.

Müze müdürü Ata Yersu'nun belirttiği üzere; restorasyonun ardından koleksiyon ve sergilemede bazı değişikliklere gidilmiş ve daha canlı, yaşayan, Tevfik Fikret dönemini yaşatan, ziyaretçiyi o günlere götüren bir müzeye dönüşmesi amaçlanmıştır. Bununla ilgili Ata Yersu, 20'li yılların müzedede ağırlıklı olarak görülmeye başlandığını ve artık şairin yaşadığı döneme uygun sergilemelerin yapıldığını söylemiştir.

Mutlu Erbay'ın *Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması* adlı eserinde yer verdiği gibi "Binanın kendi alanları içinde sergiye uygunluğu da önemlidir. Sergi mekanlarının otantik, gizemli, cazip ve kullanışlı olması da büyük önem taşımaktadır. Sergi alanı planlamasında binanın iç alanlarının sergilemeye ve ziyarete uygunluğu da önemlidir."²⁸ Burada bahsedildiği gibi Aşiyen Müzesi'nde de sergileme hem iç alanın uygunluğuna hem de ziyaretçiye yaşatacağı deneyime en uygun şekilde hazırlanmıştır.

Restorasyonun ardından müzenin koleksiyonlarında bir takım yer değişimlerine gidilmiş, evin orijinal haline sadık kalınarak eserlere daha uygun olan yerler eski fotoğraflar değerlendirilerek belirlenmiştir. Daha iyi bir sergileme tekniği benimsenmesi amaçlanmıştır. Sergileme yapılırken Tevfik Fikret'in yaşadığı dönemlere ait fotoğraflara ulaşarak evin orijinaline en uygun sergileme hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra günümüz yeni müzecilik anlayışları göz ardı edilmemiş, müzeyi canlı bir mekan haline getirecek tarihi detaylara yer verilmiştir. Ayrıca eşyaların korunması için hem güvenlik hem koruma bakımından çeşitli önlemler alınmıştır. Bu çerçevede ünlü sis tablosu artık binanın giriş salonunda sergileniyor olup, Tevfik Fikret'in yaptığı resimler de aynı katta sergilenmeye başlanmıştır. Bu sayede müze için en önemli eserlerden sayılan ve toplumda da Tevfik Fikret adı anılınca akla ilk gelen şiirin tablosu müzenin daha dikkat çekici bir kısmında sergilenerek ziyaretçiye daha etkin şekilde sunulmuştur. Çünkü

²⁸ Doç. Dr. Mutlu Erbay, *Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 225.

müzeyi gezen ziyaretçiler sis tablosu karşısında durarak audiovisual cihazlar ile hem bu tablo hakkındaki bilgileri edinebilmekte hem de sis şiirini dinleyebilmektedir. Fotoğraf arşivlerinde rastlanan orijinallere göre de tablo Tevfik Fikret zamanında da burada bulunmaktadır. Bu salon sadece tablolar bakımından değil, şairin yaşadığı dönemi de en iyi şekilde yansıtmak ve ziyaretçiye yaşatmak amacıyla şairin eşyalarının orijinal hallerine uygun olarak yeniden tasarlanarak döşenmiş, örneğin orijinali kayıp olan sedefli sedirin birebir kopyası yaptırılarak salondaki uyum tamamlanmıştır. Yine müzeye canlılık katan bir balmumu heykel de giriş salonundaki koltuktaki yerini almıştır. Bu haliyle müzenin ilk intiba uyandıran giriş bölümünde; Sis tablosu, balmumu heykel ve orijinaline sadık kalınarak yapılan sedir ve koltuklarla ziyaretçilerde akılda kalıcı çarpıcı bir ilk izlenim sağlamaya çalışılmıştır.²⁹

Ayrıca müze sadece binası değil bahçesi ile de bir bütün olduğundan ve bahçesinde Tevfik Fikret'in mezarı bulunduğundan çeşitli peyzaj ve ışıklandırma çalışmaları ile bahçe de yeni ve orijinaline daha yakın bir görünüme kavuşturulmuştur. Tevfik Fikret'in bizzat kendi tasarladığı doğal görünümlü yürüme yolları, “üç güzeller oturma grubu” adını verdiği taş oturma grubu, yazılı taş, süs havuzları, Tevfik Fikret'in mezarı ve eşsiz boğaz manzarası ile bahçe de müzenin ruhunu yansıtan en önemli öğelerdendir. Ziyaretçi için müzenin hem öğretici bir mekan olmasını hem de ziyaretçinin en iyi şekilde bir müze deneyimi yaşamasını sağlayacak bu gibi sergileme ve peyzaj çalışmaları Aşçıyan Müzesi'ni restorasyon sonrası çok daha modern bir müze haline dönüştürmüştür.

Müzenin 2012 yılındaki restorasyonu sırasında özen gösterilen konulardan birisi de koruma, geleceğe en iyi şekilde taşıma ve güvenlidir. Müzedeki tüm yangın alarmları, hırsız alarmları yenilenmiş, yeni güvenlik sistemleri kullanılmıştır. Binanın aydınlatmasında esere zarar vermeyecek ışıklar tercih edilmiş, sensörlü spot ışıklar yer değiştirmeye müsait raylı askılar üzerine yerleştirilmiştir ve yalnızca ziyaretçilerin gezmekte olduğu bölümde yanmaktadır. Ayrıca ziyaretçi sergileme alanına girdiğinde ışıkların tıpkı bir tiyatro sahnesi gibi ses efekti ile açılması da ziyaretçinin ilgisini alana

²⁹ Ata Yersu, Görüşme/ Mülakat, İstanbul, 25 Şubat 2014.

ekebilecek gelerdendir. Tıpkı ışık sistemleri gibi duvarlarda yer alan tablo ve fotoğraflar da askılar üzerine yerleştirilmiş, böylece binanın kendisine çivi akılmadan, zarar verilmeden sergileme fırsatı bulunmuştur.

Resim 3. Aşıyan Müzesi Bahçesi ³⁰

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Aşıyan Müzesi'nin bir müze ev olması bakımından ve de spesifik bir dönem ile spesifik şairlere ait eşyaları barındırması bakımından geçici sergiler için uygunluğu duruma göre değişmektedir. Öncelikle müze evlerde geçici sergilere yer verilmesi durumda karşılaşılan bazı sıkıntılar bulunmaktadır. Örneğin müze evdeki alanın yetersizliği bunların en büyüğüdür. Yine evin tarihi bir yapıda olması da yapılacak olan sergilerde çok dikkatli davranılması gerekliliğini getirmektedir. Müzenin Tevfik Fikret'in evi olması ve özellikle ona ait eserlerden oluşan koleksiyonlara ve bunu yanı sıra Edebiyat-ı Cedide dönemine ait koleksiyonlara yer vermesi bakımından da müzede yapılabilecek geçici sergiler kısıtlanmaktadır. Çünkü yapılabilecek geçici sergilerin de

³⁰ (evrimii) <http://www.asiyanmuzesi.com>, Erişim: 15 Temmuz 2014.

müzenin kalıcı koleksiyonları ile bağlantılı eserler ile düzenlenmesi gerekmektedir. Gerek Tevfik Fikret'e gerekse topluluğun diğer şairlerine ait eşyaların yetersizliği de müzede geçici sergilerin gerçekleştirilmesini kısıtlamış olan durumlardan olabilir.

Müzede günümüze kadar gerçekleşen geçici sergiler yine de olmuştur. Müzenin geçirdiği bir restorasyon sonrasında 2001 yılında "Nazime Fikret'ten İzler" adlı sergi ile Fikret'in eşine ait anılar bir araya getirilmiştir. Nazime Fikret'e ait fotoğraflar, kendi yaptığı el işleri ve ona ait olan bazı objeler sergilenmiştir (Ek 12). Ardından 2002 yılında Tevfik Fikret'in oğlu Haluk ile ilgili bir sergi gerçekleştirilmiştir. "Tevfik Fikret'e Oğlundan Haber Var" isimli sergide oğlu Haluk'un bir dönem bulunduğu İskoçya'dan babasına yazdığı mektuplar, kartpostallar, fotoğraflar sergilenmiş ve de öğrenimi için İskoçya'ya gönderilen fakat daha sonra hem din değiştiren hem de Amerika'ya yerleşen Haluk'un hayatı, Tevfik Fikret ile ilişkisi ve Tevfik Fikret'in Haluk'a yazdığı şiirler, hisleri bu sergi sayesinde ziyaretçilerle buluşmuştur (Ek 13). 2004 yılında Tevfik Fikret'in sadece şair yönüne değil ressam yönüne de dikkat çekmek amacıyla "Tuale Düşen Mısralar" isimli geçici sergi açılmış, Şairin yapmış olduğu yağlı boya, sulu boya, karakalem çalışmalar ile Aşyan'ın Tevfik Fikret tarafından çizilmiş eskizleri bu sergide sergilenmiştir (Ek14). 2005 yılı içerisinde "Fikri Hür İrfanı Hür Vicdanı Hür Bir Galatasaray" adı ile bir sergi açılmış olup bu sergi Galatasaray Spor Kulübü'nün de 100. kuruluş yıl dönümüne denk gelmektedir. Tevfik Fikret Galatasaray Lisesi'nin müdürü iken spor kulübünün faaliyetlerini desteklemiş, onların müsabakalara hazırlanmasına yardım etmiştir. Sergide hem bu dönemlere ait fotoğraflar hem de şairin Galatasaray Lisesi'ndeki öğrencilik ve öğretmenlik yıllarına ait anı ve başarıları sergilenmiştir (Ek 15). Yine aynı yıl Boğaziçi Üniversitesi'nde birçok öğretim görevlisinin katılımıyla Tevfik Fikret'le ilgili "Ölümünün 90. Yılında Tevfik Fikret Sempozyumu" isimli bir sempozyum düzenlenmiş, bu sempozyumun bir parçası olarak da müzede bir geçici sergi açılmıştır (Ek 16). Bu sergi daha öncekilerden farklı olarak Tevfik Fikret'in yaşamının son dönemlerini ve ölümünü konu almıştır. Hastalığında kullandığı ilaç reçeteleri, ölümünden sonra dönemin ileri gelenleri tarafından imzalanmış ve Atatürk'ün

de imzasının bulunduğu taziye defteri sergide yer alan dikkat çekici unsurlardandır.³¹ Eşi ile ilgili bir sergi, oğlu Haluk ile ilgili bir sergi ve Tevfik Fikret'in hayatının belirli dönemlerini ele alan sergiler hazırlamış olan müze 2007-2008 yıllarında bu kez "Doğumunun 140. Yılında Tevfik Fikret Sergisi" isimli bir sergi (Ek 17) ile ziyaretçilerine kapılarını açmış, Fikret'in tüm hayatını kapsayan anı ve eşyaları bu sergide sergilemiştir.³²

Müzedede edebiyat günleri ve çeşitli yazarların imza günleri düzenlenmiştir ve de halen düzenlenmektedir. Özellikle yazları toplu etkinliklere uygun olan müze bahçesinde zaman zaman edebiyat günleri ve okuma günleri yapılmaktadır. bunun yanı sıra şairin ölüm ve doğum yıl dönümlerinde Galatasaray Lisesi Vakfı şairin mezarını ziyaret etmekte, onu her yıl anmaktadır.

Aşıyan Müzesi sadece binası değil sahip olduğu geniş bahçe alanı ile çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde yapılabilecek aktivitelere uygun bir müzedir. İstanbul Boğazi'na bakan ön bahçesi, evin Robert Kolej ile bağlantısını sağlayan köprü, Üç güzeller ve Taş Oturma Grupları adı verilen ve taştan yapılmış masa ve koltukların bulunduğu alan ve günümüzdeki kamelyanın bulunduğu alan ile müze bahçesi hem geniş hem de kullanışlıdır. Aynı zamanda Boğaz manzarası ve Tevfik Fikret'in ince zevki ile yaptırdığı alanlar sayesinde özel bir bahçe durumundadır, aynı zamanda ev ve bahçe tam anlamıyla bir bütünlük içerisinde. Taşların kullanımı, ağaçlar, yine taşlarla yapılan doğal görünümlü yollar ve havuzlar evin bir "aşıyan" olmasına yardım etmektedir. Müzenin restorasyonu ile bahçe de orijinaline uygun biçimde yeniden düzenlenmiştir. Alanın müsaitliği ve müzenin muhteşem manzarası birleşince müze bahçesi de yeni müzecilik anlayışı çerçevesinde değerlendirilebilir. Örneğin bahçede var olan kamelyanın düzenlenerek çevresinin kapatılması ve içerisine oturma alanları ile ısıtıcıların eklenmesi bahçede bekleyen ziyaretçilerin dinlenmesi için uygun bir alan oluşturmuştur. Bunun yanı sıra ileride gerçekleştirilebilecek projeler ile de müze ziyaretçilerin içerisinde vakit geçirmekten daha fazla hoşlandığı bir mekan haline

³¹ Ata Yersu, Görüşme/Mülakat, İstanbul, 25 Şubat 2014.

³² Ata Yersu, Görüşme/Mülakat, İstanbul, 25 Şubat 2014.

dönüşebilir. Örneğin ziyaretçilerin manzaranın tadını çıkarabileceği bir müze kahvesi, Tevfik Fikret'in eserlerinin ve müze ile ilgili kitapların satılabileceği bir dükkan ya da yaz havalarına uygun düzenlenebilecek açık hava sergileri ve açık hava etkinlikleri müzeyi canlı tutmaya yarayacak, daha fazla kişinin dikkatini müzeye çekecek türde aktivitelerdir. Müze binasının girişinde yer alan güvenlik bölümünde müzeye ait broşür (Ek 10), katalog ve ziyaretçilerin günlük hayatlarında da kullanabilecekleri kitap ayraçlarının ücretsiz olarak verildiği ve yine sayılı miktarda da olsa kitap tanıtımının yapılması Aşiyen Müzesi'nin çağdaş müzecilik anlayışında attığı olumlu adımlardandır. Aynı zamanda broşür ve kitap ayracında bulunan QR kodlar ile müzenin web sayfasına ulaşılabilmesi (Ek 10, ön sayfa) de hem müzenin daha fazla kişi tarafından tanınmasına, hem ziyaretçilerin çok daha fazla bilgi edinebilmesine önayak olmaktadır.

Müzenin çağdaş müzecilik anlamında attığı bir diğer adım yeni bir web sitesinin açılmasıdır. Bu canlı bir web sitesi olup müze ile ilgili birçok detaylı bilgiler içermekte, Tevfik Fikret'in hayatını anlatmakta, görseller sayesinde insanların müzeye gitmeden de müze hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Ayrıca müzede yer alan Üç Güzeller Oturma Grubu, Sokrat'ın Penceresi gibi özel ve ilgi çekici alanların web sitesinde öne çıkarılması hem akılda kalıcı hem de ziyaretçiye müzeye çekmek için iyi bir yöntemdir. Web sitesinde aynı zamanda şairin çocuklar için yazmış olduğu *Şermin* adlı kitaptaki tüm şiirler yer almaktadır. Web sitesinin yanı sıra sosyal medya ağları ile de Aşiyen Müzesi çağdaş müzecilik anlayışında ilerlemekte, yaşayan, sıkıcılıktan uzak ve merak edilen bir müze imajı çizmeye çalışmaktadır. Müzenin Facebook ve Twitter sayfalarında güncel olarak aktivitelerin paylaşılması, müzeden görsel ve videoların sayfada yer alması ve müze ziyaretçilerinden oluşan fotoğraf albümlerinin de Facebook sayfasında yer alması müzenin ziyaretçiye verdiği değeri göstermekte ve insanlara bilgi vermektedir.

Restorasyon sonrasında müzede gerçekleşen olumlu gelişmelerden bir diğeri de ücretsiz sesli rehber hizmetinin sunulmasıdır. Bu sesli cihazlar sayesinde ziyaretçiler müzeyi kendi başlarına gezebilmekte ve yine cihazın anlatımı doğrultusunda hangi yöne, hangi odaya ilerleyeceklerini kolaylıkla bulabilmektedirler. Sesli rehberler uzun ve kısa

tur olarak planlanmış, Türkçe ve İngilizce dillerindedir. Düz ve akılda kalmayacak tarih dolu bir anlatımdan uzak olup; müzikler, efektler ve şiirler ile renklendirilmiş, ilginç bilgiler içeren bir anlatıma sahiptir. Aynı zamanda sesli rehberin anlatımında müze koleksiyonları arasında ilişkiler kurulmuş, anlatım güçlendirilerek ziyaretçinin aklında bütünleşmiş bir Aşiyen Müzesi imajı yaratılmaya çalışılmıştır. Örneğin Abdülhak Hamit Tarhan koleksiyonu gezerken, son eşi Lüsyan Hanım'ın resminden bahsedildiği bölümde, Lüsyan Hanım'ın Tevfik Fikret'ten dersler almış olduğu bilgisi verilmektedir. Ya da Şair Nigar Hanım koleksiyonu gezilirken onun henüz basılmamış olan günlüklerinin bazı parçalarının Aşiyen Müzesi'nde bulunduğu söylenmektedir.

Aşiyen Müzesi her zaman yenilikçi bir müze olmaya özen göstermiştir. Buna ilk edebiyat müzesi olmasıyla başlamış olması döneminde yenilikçi bir harekettir. Küçük bir müze olmasına karşın birçok müze evden daha özenli şekilde korunmuştur. Müze için koleksiyon oluşturulmuştur. Zaman zaman çeşitli etkinlikler de düzenlenmiştir. Son olaraksa girdiği restorasyon sonucu hem ziyaretçiye çok daha iyi bir deneyim yaşatan hem de koruma ve geleceğe taşıma anlamında büyük bir adım atan bir müze olmuştur.

Müze yönetiminden alınan bilgilere göre Aşiyen Müzesi'nin yıllara göre ziyaretçi sayıları 1990'larda yıllık 10.000 civarında olup 2000-2010 yılları arasında 14.000-15.000 civarındadır. 2010-2012 arasındaki dönemde bu sayı 16.000-17.000'e kadar yükselmiştir. Müzenin 2013'te yeniden açılmasının ardından yıllık ziyaretçi sayısı 28.000'e yükselmiştir. 2014 yılının ilk çeyreğindeyse 2013 yılına oranla %50 artış görülmektedir. Hatta ziyaretçi sayısındaki bu artış eskiden pazar günleri kapalı olan müzenin artık her gün ziyarete açık olmasını sağlamıştır. Bu olumlu seviyelerdeki artışın olası nedenleri incelenecek olursa öncelikle 2000'li yıllarda geçici sergilere de önem verilmesi ve yapılan geçici sergiler sayesinde daha fazla ziyaretçinin müzeye kazandırılması ile ilişkilendirilebilir. Yine 2005 yılında gerçekleştirilen bir sempozyum ve bununla ilişkili olarak hazırlanmış olan geçici sergi de sempozyuma katılan dinleyicileri müzeyi ziyarete teşvik etmiş, müzeyi bilmeyen ziyaretçileri de müzeye kazandırmıştır. Müzenin 2013 yılındaki son restorasyonundan sonra ziyaretçi sayısında büyük miktarlarda artış olmasının ise birçok nedeni vardır. Bunların çoğu çağdaş

müzecilik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirilen web sitesi tasarımı, sosyal medya hesaplarının oluşturularak aktif olarak kullanılması, müzenin açılışının ardından çeşitli gazete ve dergilerde açılışla ve restorasyonla ilgili haberlerin yayınlanması olarak sıralanabilir. Tüm bunların yanı sıra müzenin restorasyon sonrası kazandığı etkileyici görünüm ve müze personelinin ziyaretçi ile birebir ilgisi de göz ardı edilmemelidir. Müzenin restorasyondan sonra büründüğü görünüm ziyaretçileri eskisinden çok daha fazla etkilemekte olup buna sesli rehberin akılda kalıcı anlatımı, müzenin ücretsiz gezilebilmesi gibi öğeler de eklenince ziyaretçilerin müzeye başka ziyaretçileri de kazandırıyor denilebilir. Aynı şekilde müze personelinin ilgisi ve ziyaretçiye kendini evinde gibi hissettirme anlayışı da ziyaretçilerin müzeden memnun ayrılmasını ve yakın çevrelerini de müzeye kazandırmalarını sağlamaktadır.

Ziyaretçilerin memnuniyeti yapılan anketler sonucunda değerlendirilmektedir. Bu anketlerde müzeden memnun kalıp kalmadıkları, yaş grupları, müzenin en çok hangi bölümlerini beğendiklerini gibi sorular sorulmakta, kendi yorumlarını da yazmaları istenmektedir. Ziyaretçilerin %80'i çok iyi, %15'i iyi, %5'i orta ve kötü seçeneklerini işaretlemiştir. %80'lik çok iyi oranı ziyaretçilerin çok büyük bir kısmının müzeden memnun ayrıldığını göstermekte, bu durum da ziyaretçi sayısındaki artışı tetiklemektedir.³³

Aşiyen Müzesi'nde bir de ziyaretçi defteri bulunuyor fakat sadece Tevfik Fikret'in ölüm ve doğum yıl dönümleri, müzenin restorasyonlar sonrası açılması, çeşitli sergilerin açılması ya da sanat dünyasından önemli kişilerin ziyareti gibi özel günlerde çıkarılmaktadır. Dolayısıyla müzeyi ziyaret eden herkesin görüşüne bu defterde rastlanmamaktadır.

Müze ziyaretçi profili incelendiğinde büyük bölümünü öğrenci gruplarının oluşturduğu görülmektedir. Bu okul grupları büyük çoğunlukla İstanbul'da bulunan okullardan gelmekte ve her yaş grubundan olabilmektedir. Ama lisede edebiyat derslerinde Servet-i Fünun dönemi konusu işlenirken özellikle bu öğrencilerin öğretmenleri ile müzeyi ziyaret etme sıklığı çok daha yüksektir. Yazları müzenin

³³ Ata Yersu, Görüşme/Mülakat, İstanbul, 25 Şubat 2014.

bahçesinde kışlarıysa yeni hazırlanan kapalı kamelya sayesinde öğretmenler önce üniteyi burada anlatabilmekte ardından müzeyi gezdirerek öğrencilerin aklında çok daha iyi kalacak interaktif dersler işleyebilmektedir.

2.1.2. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi

1864 yılında İstanbul'da doğan Hüseyin Rahmi Gürpınar annesinin ölümü üzerine bir süre Girit'te babası ile yaşamış, babasının evlenmesi ile de yeniden İstanbul'a anneannesinin yanına gönderilmiştir. Mekteb-i Mülkiye'de iken geçirdiği ciddi hastalık sonucu okulu bırakmak zorunda kalmıştır.³⁴ Tercüman-ı Hakikat gazetesi ile başlayan yazın hayatı daha birçok gazetede yazıları ile devam etmiştir. Hüseyin Rahmi, Servet-i Fünun akımı ile aynı dönemde yazmış olmasına karşın onlarla ayrı çizgide bir edebiyat anlayışı benimsememiş, realist ve natüralist akımlarda yazmış, eserlerinde özellikle İstanbul halkının yaşamakta olduğu toplumsal yaşantıları, batıl inanışları, Türk toplumunun o dönemdeki durumunu ele almış ve mizahi bir anlayış benimsemiştir. Hüseyin Rahmi için ince bir mizahla güldüren, güldürürken de düşündüren bir yazar demek yanlış olmaz. 1900'lü yıllar Türk edebiyatına roman ve hikayeleri ile damga vuran bir yazardır ve aynı zamanda Türk edebiyatında en çok eser üreten yazarlardan biri olarak bilinir. Hüseyin Rahmi Gürpınar Heybeliada'daki köşke 1912 yılında taşınmış ve 1944 yılındaki ölümüne kadar orada yaşamıştır. Hüseyin Rahmi Gürpınar geçimini yazdıkları ile sağlayan çok yazan ve devrinde çok okunan bir yazardır. Hatta adadaki evi de romanlarından kazandığı paralar ile almıştır. Heybeliada'ya taşınmasının ardından ise hayatının çoğunluğunu adada geçirmiştir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1900'lü yılların başında yaşamış olup romanlarında İstanbul halkından bahsetmiştir. Mizahi dili ile dikkat çeker. Romanlarındaki kahramanların çoğu 19. yy sonu İstanbul'un canlı, renkli insan, hayat manzaralarıdır. Eserlerinde Anadolu yoktur. Mizahı, güldürücü olduğu kadar, gülünç yönlerimizin yansıtılması, hicvedilmesi için gerekli bir araçtır. Hüseyin Rahmi, seçtiği tipleri seviyelerine uygun, ustaca konuşturur ve olayları gülünçlü, acıklı yönleriyle belirtir.

³⁴ Prof. Dr. Önder Göçgün, **Hüseyin Rahmi Gürpınar**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.

Kuvvetli bir gözlem gücü vardır. Realist, natüralist bir görüşle "toplum için sanat" yapar. Evine bakıldığında Hüseyin Rahmi'nin yaşamını eşyalarla yansıtabildiğine fakat edebiyatımızda bu mizahi yönüyle tanınan yazarın bu yönüne dair çok fazla eser bulunmadığı görülür. Oysaki edebi kişiliğini de yansıtan çeşitli sergileme teknikleri kullanılabilirdi.

Heybeliada ve Heybeliada'daki hayatı Hüseyin Rahmi'nin eserlerine de yansımıştır. Üretken bir yazar olarak bilinen Hüseyin Rahmi Gürpınar bu atmosferi zaman zaman eserlerinde de mekan olarak kullanmıştır. Örneğin; *Tebessüm-i Elem* adlı eserinde Kenan ile Ragıba isimli karakterler evlenmelerinin ardından Heybeliada'daki evlerinde yaşamaya başlarlar ve romanın ilk kısmı adada geçer.³⁵

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın arkadaşı Hulusi Bey'in oğlu Abdullah Tanrıkulu ile evli olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yeğeni Gülçin Tanrıkulu 1964 yılında ölmeden önce köşkü müze olarak korunması şartıyla İstanbul İl Özel İdaresi'ne verilmiştir. 1983 yılında Kültür Bakanlığı'na devredilen ev daha sonra da Türk İslam Eserleri Müzesi Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. 1987 yılında kültür evi olarak kullanılmak amacıyla Adalar Vakfı'na tahsis edilmesine karşın yine bir gelişme sağlanamamıştır. Bu süreçte ev de içerisindeki eserler de bakımsızlıktan eskimiş ve yıpranmıştır. 1999 yılında Adalar Vakfı ve Adalar Belediyesi'nin girişimiyle evde restorasyon çalışmalarının başlaması ile birlikte 2000 yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi olarak ziyarete açılmıştır. Fakat bakımsız ve korumasız geçen yılların ardından evde kurtarılamayan birçok eşya olmuştur. 2011 yılına kadar ziyaretçilerini ağırlayan müze 2011'de restorasyon sürecine gireceği için kapatılmıştır. Evin müzeleştirilmesi aşamasında yaşanan belirsizlik hali bu restorasyon döneminde de yaşanmış, müze evin İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınarak meslek kursu olması önerisi gündeme gelmiştir. Bu dönemde bu haber pek çok olumlu ve olumsuz tepki toplamış, sonuç olarak meslek kursu önerisi kabul edilmemiş, müze evin restorasyon süreci başlatılmıştır.

- **Yönetim**

³⁵ Abdullah Tanrıkulu, **Hüseyin Rahmi Gürpınar**, İstanbul, Toker Yayınları, 1974. S.45.

Müze, Heybeliada'da İl Özel İdaresi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Adalar Kaymakamlığı ve Adalar Vakfı'nın çabaları ile kurulmuştur ve Adalar Vakfı Başkanlığı'na bağlı olarak yönetilmiştir. Müzede ziyaretçileri gezdiren bir görevli bulunmaktadır. Binanın kullanımı 2013 yılında İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'ne tahsis edilmiştir. Restorasyon sürecinde olduğunda dolayı günümüzde müze ziyarete açık değildir.

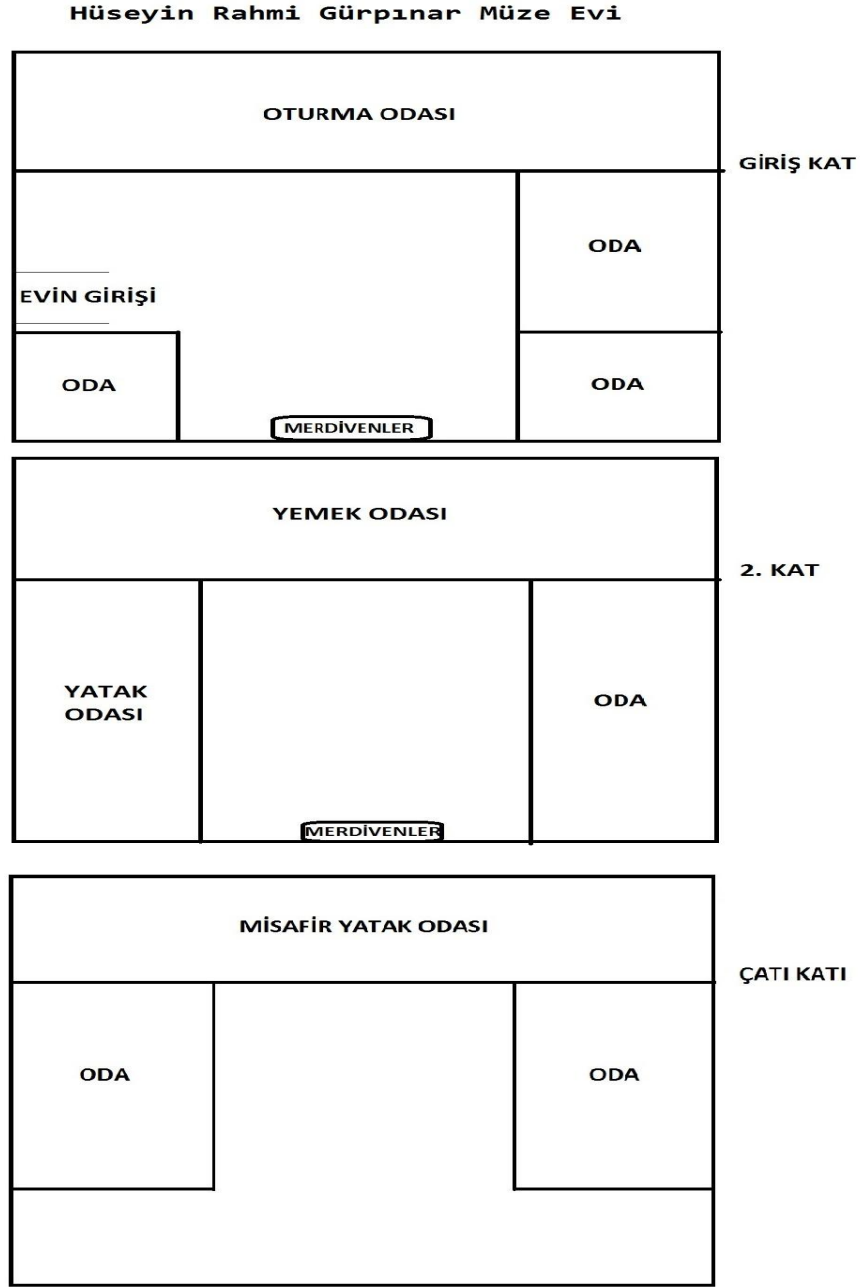
- **Koleksiyon ve Sergileme**

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın dört katlı köşkünün her katı müze binası olarak kullanılmaktadır. Müze kuruluş aşamasındayken bir soyguna uğramıştır ve içerisindeki eşyaların bir kısmı çalınmıştır. Bu nedenle bazı eşyalar replika olarak yapılmış, orijinallerinin yerine konarak müze evde bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Müzenin içerisinde koltuk, yatak gibi ev eşyaları ile Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın kullanmış olduğu kişisel eşyalar tıpkı eskiden olduğu şekilde, evin doğal havası içinde sergilenmeye çalışılmıştır. Yazara ait kitaplar ise çeşitli vitrinler ile evin içerisindeki bazı köşelere yerleştirilmiştir.

Koleksiyonla ilgili en önemli problem eserlerin korunmasında ve geleceğe taşınmasında yaşanmıştır. Nemli bir deniz havasına sahip olan adalarda bulunması dolayısıyla müze evdeki eşyalar rutubetten dolayı eşyalar zarar görmüştür.

Müzede sergilenen koleksiyonun bir bölümü de Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın kendi yaptıklarından oluşmaktadır. Kendi yaptığı resimler ve el işleri bunlar arasındadır. Örneğin yatağın üzerinde bulunan yatak örtüsünü kendisi işlemiştir. Yine çatı katında bulunan el işi eserlerin hepsi de kendi elinden çıkmıştır. “Hüseyin Rahmi romanlarında olduğu kadar el işleri ve ev işlerinde de başarılı ve üretken bir kişidir. Yaptığı el işlerinin yanı sıra reçellerinin de çok meşhur olduğu söylenir.”³⁶

³⁶ Önder Göçgün, **Hüseyin Rahmi Gürpınar**, İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990. S.18.

Resim 4. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi Planı, kişisel arşivim.

Müze evin giriş katında ziyarete açık olan odalardan ilki oturma odası olarak kullanılmış olan odadır. Odada yer alan koltuklar ve halılar orijinalini korumuş olmasına karşın yıpranmış durumdadır. Aynı şekilde odada bulunan küçük eşyalar ve perdeler de

yıpranmış ve eskimiştir. Odada iki büyük kitaplık bulunmaktadır. Kitaplıklar orijinal değildir. Fakat içlerinde bulunan kitapların nitelik ve nicelikleri Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hem bilgi ve kültürünü hem de sanat anlayışı yansıtmaları bakımından dikkate değerdir. Müzede ziyarete açık şekilde tutulan bir diğer oda küçük bir odadır ve girişinde bir kitaplığın içerisinde Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın kendi yazdığı eserler sergilenmektedir. Bu kitaplık cam vitrin içi sergileme örneğidir. Odada bir adet de sedir bulunmaktadır. Müzenin giriş katındaki diğer odalar ziyarete kapalıdır.

Resim 5. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi - Oturma Odası, Kişisel arşivim.

Müzenin ikinci katında Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın çalışma odası bulunur. Bu odada ahşap bir çalışma masası, ahşap sandalye, sallanan sandalye, fotoğraf makinesi ve bazı küçük eşyalar yer almaktadır. Çalışma odası, fotoğraf ve yazılı arşiv açısından

zengin bir yerdir. Birçok yazar ve şairle çekilmiş fotoğraflar bu odanın duvarlarını süslemektedir. 2. katın koridorunda bir soba ve de içinde bastonların bulunduğu bir kutu yer almaktadır. Burada aynı zamanda ziyaretçi defteri yıllardır müzeyi ziyaret eden ziyaretçilerin isimlerini barındırmaktadır. Yine aynı katta yazarın yatak odası bulunmaktadır. Bu odada ferforje bir yatak ve ahşap bir elbise dolabı dikkat çeker. Odada aynı zamanda ufak porselen bir lavabo ve bir de küçük soba yer alır. Ferforje karyolanın üzerinde bulunan yatak dahil tüm eşyalar orijinal haliyle evde bulunmaktadır. Yatağın üzerindeki örtüyü de bizzat Hüseyin Rahmi Gürpınar kendi elleriyle işlemiştir.

Resim 6. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi - Çalışma Odası, Kişisel arşivim.

Aynı katta yer alan yemek odasına girildiğinde ortada büyük bir masa ve etrafında sandalyeler yer aldığı görülmektedir. Masanın arkasında ise bir aynalı konsol

yer almaktadır. Evde bulunan tabak, çatal, kaşık gibi eşyalar masanın ve konsolun üzerinde sergilenmektedir. Odada küçük bir sehpa ve iki sandalyeden oluşan bir kahve köşesi bulunur. Aynı zamanda içinde cam bardakların ve süs mutfak eşyalarının sergilendiği bir de bölme yer almaktadır. Odadaki bir diğer eşya da büyük ahşap radyodur.

Evin bir de çatı katı bulunmaktadır. Çatı katında manzaralı ve balkonlu bir odanın yanı sıra iki küçük oda yer alır. Tüm Heybeliada'yı ayakları altına alan, uzaktan İstanbul'u gören bir manzaraya sahip bu odayı Hüseyin Rahmi Gürpınar çok sevgili arkadaşına ayırmıştır. Köşkün en üst katındaki manzaralı oda Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın arkadaşı Hulusi Bey'in odasıdır. Hulusi Bey Heybeli'deki bu evde bir misafir değil adeta Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ailesinin bir parçası, evin bir bireyi olmuştur. Odada Hulusi Bey'in yatağı, masası, koltuğu ve bir soba sergilenmektedir. Eşyalar yine yıpranmışlıkları ile dikkat çekicidir. Çatı katındaki diğer iki oda genişlikleri ve tavan boyları bakımından içerisinde yürünmeye elverişli değildir. Bu odalar kapıları açık şekilde tutulup dışarıdan görülebilecek bir sergileme tekniği ile ziyaretçileri karşılar. Birinde kendi eliyle işlediği ve ördüğü el işi örnekleri diğer odada ise romanlarında esinlendiği ve yer verdiği fotoğraflar sergilenmektedir. Bu iki odadaki sergiler yerde bulunan bölmelerde ve cam içerisinde bulunmaktadır.

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Hüseyin Rahmi Gürpınar Müze Evi binası ve bahçesiyle çeşitli sergi ve etkinliklere uygundur. Binasının eski durumda olması ve yerinin adanın çok yüksek ve erişilmesi zor bir bölümünde olması dışında dezavantajı yoktur. Bunlara rağmen müzede etkinlikler, atölyeler ya da geçici sergilere yer verilmemektedir.

Resim 7. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi - Çatı Katı El İşi Sergileri, Kişisel arşivim.

2.1.3. Sait Faik Abasıyanık Müze Evi

Sait Faik Abasıyanık Türk hikayeciliğinin önde gelen isimlerinden olarak bilinen sanatçılardandır. Çağdaş Türk hikayesinin oluşumunda temel taşlardan biridir. Yazar 1906'da Adapazarı'nda doğmuştur ve babası şehrin önde gelen isimlerindendir. Sait Faik Abasıyanık'ın İstanbul Erkek Lisesi'ne başlaması ile birlikte aile İstanbul'a taşınmıştır. Sait Faik öğretmeninin sandalyesine iğne koyma sebebiyle 41 arkadaşıyla birlikte okuldan atılmış ve lise öğrenimini Bursa Erkek Lisesi'nde tamamlamış, ilk öykülerini burada yazmıştır. Sait Faik'in üniversite hayatı da tıpkı lise hayatı gibi çalkantılı geçmiş, girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden ayrılmış, daha sonra iktisat eğitimi için gittiği İsviçre'de kısa bir süre durmuş ve ardından Fransa'nın Grenoble şehrine gitmiştir. Burada Edebiyat Fakültesi'nde üç yıl okumuş, Fransa'da olduğu süre boyunca edebiyat çevrelerine girmiş, edebi şahsiyetlerle tanışmıştır.³⁷ Sait Faik Abasıyanık bu dönemlerde zaman zaman çeşitli dergi ve gazetelerde öykülerini yayınlamıştır. Yazarın Burgazada'daki ev ile tanışması 1938 yılına denk gelmektedir. Babasının bu evi satın alması ile adaya taşınan aile, babasının ölümü üzerine kışları Nişantaşı'nda yazları adada yaşamıştır.

Yazarın edebi hayatı edebiyat eleştirmenleri tarafından üç dönemde incelenir. *Semaver*, *Sarnış* ve *Şahmerdan* isimli öykü kitaplarını yazdığı ilk dönemdir. Karamsarlık, boşvermişlik gibi duyguları epey gündelik bir dille anlattığı ikinci dönem *Lüzumsuz Adam* ile başlayan ve *Son Kuşlar* ile sona eren dönemdir. Son dönemi ise sürrealist bir yapının hakim olduğu ve *Alemdağda Var Bir Yılan* öyküsüne kadar süregelen dönemdir. Sait Faik Abasıyanık eserlerini yazdığı samimi, günlük dili ve şiirsel denebilecek dili ile ustalığını birleştirmiş, Türk Edebiyatı'nda özgün bir yer edinmiştir.

Burgazada'da bulunan müze ev, Sait Faik Abasıyanık'ın yaklaşık 16 sene yaşadığı evdir. Abasıyanık, siroz hastalığının da ortaya çıkmasından sonra 11 Mayıs

³⁷ Mahmut Alptekin, **Sait Faik Abasıyanık**, Dilek Yayınevi, 1976. S.21-23.

1954 yılında ölene dek³⁸ ömrünün son on senesinin çoğunu adadaki köşklerinde geçirdi. Darüşafaka’da katıldığı bir matinede oradaki çocuklardan etkilenen Sait Faik Abasıyanık annesine mal varlığını Darüşafaka’ya bağışlamasını vasiyet etmiştir. Sait Faik’in annesi Makbule Hanım, yazarın vefatından sonra, 8 Kasım 1954’te hazırladığı vasiyetinde mal varlıklarının çoğunu, yazarın eserlerinin telif haklarını ve müze yapılması koşuluyla Burgazada’daki köşkü Darüşşafaka Cemiyeti’ne bağışlamıştır.³⁹ Müze evin açılışı 1959 yılına, Darüşafaka tarafından devralınması ise 1964 yılına denk gelmektedir. “Darüşşafaka, kendisine 1964’te intikal eden bu vasiyete titizlikle sahip çıkarak, Sait Faik Abasıyanık Müzesi adıyla 22 Ağustos 1959’da halka açılan müze evin bakım, onarım gibi sorumluluklarını 1964’ten başlayarak üstlenmiştir.”⁴⁰ Yine annesinin vasiyeti üzerine 1964 yılından bu yana Sait Faik hikaye armağanı adı altında her yıl bir sanatçıya ödül verilmektedir.

Sait Faik Abasıyanık roman, şiir, deneme gibi birçok türde eser vermiştir. Ancak asıl öykücülüğü ile tanınmaktadır. Müze annesi tarafından bağışlanmıştır. Evin müzeye çevrilmesi o dönemde bazı tepkilere ve tartışmalara yol açmıştır. “Orhan Seyfi Orhon, 20 Ağustos 1959’da *Havadis* gazetesindeki “Bir Bakıma” başlıklı köşesinde ‘Türk Sanatında Nedim, Namık Kemal, Ziya Paşa, Hüseyin Rahmi gibi adlarına müze yapılmaya layık yüzlerce değer varken işe Sait Faik’ten başlanır mı?’ diyerek Sait Faik Abasıyanık için bir müze açılmasını gereksiz bulduğunu söylemiştir. 21 Ağustos’ta, *Akşam* gazetesinde Aziz Nesin; *Vatan* gazetesinde de Naim Tiralı bu yazıyı eleştiren ve müzenin ne kadar önemli ve örnek alınacak bir davranış olduğunu anlatan yazılar yazmıştır.”⁴¹

• Yönetim

Sait Faik Abasıyanık Müzesi’nin yönetimi 1964 yılından bu yana Darüşşafaka Cemiyeti’ne bağlıdır. 2010 yılında restorasyon nedeniyle ziyarete kapatılan müze

³⁸ a.e. S.22.

³⁹ (Çevrimiçi) www.saitfaikmuzesi.org, Erişim: 15 Mayıs 2014.

⁴⁰ a.e.

⁴¹ Sevengül Sönmez, “Sait Faik Abasıyanık Müzesi”, *A’dan Z’ye Sait Faik*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2007. S. 169.

kapılarını 2013 yılında yeniden açmıştır. Çayır Sokak No:15’de bulunan Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Pazartesi ve Salı günü hariç saat 10:00-19:00 arasında gezilebilmektedir. Müzenin girişi yine Sait Faik Abasıyanık’ın sağlığında vasiyet etmesi üzerine ücretsizdir.

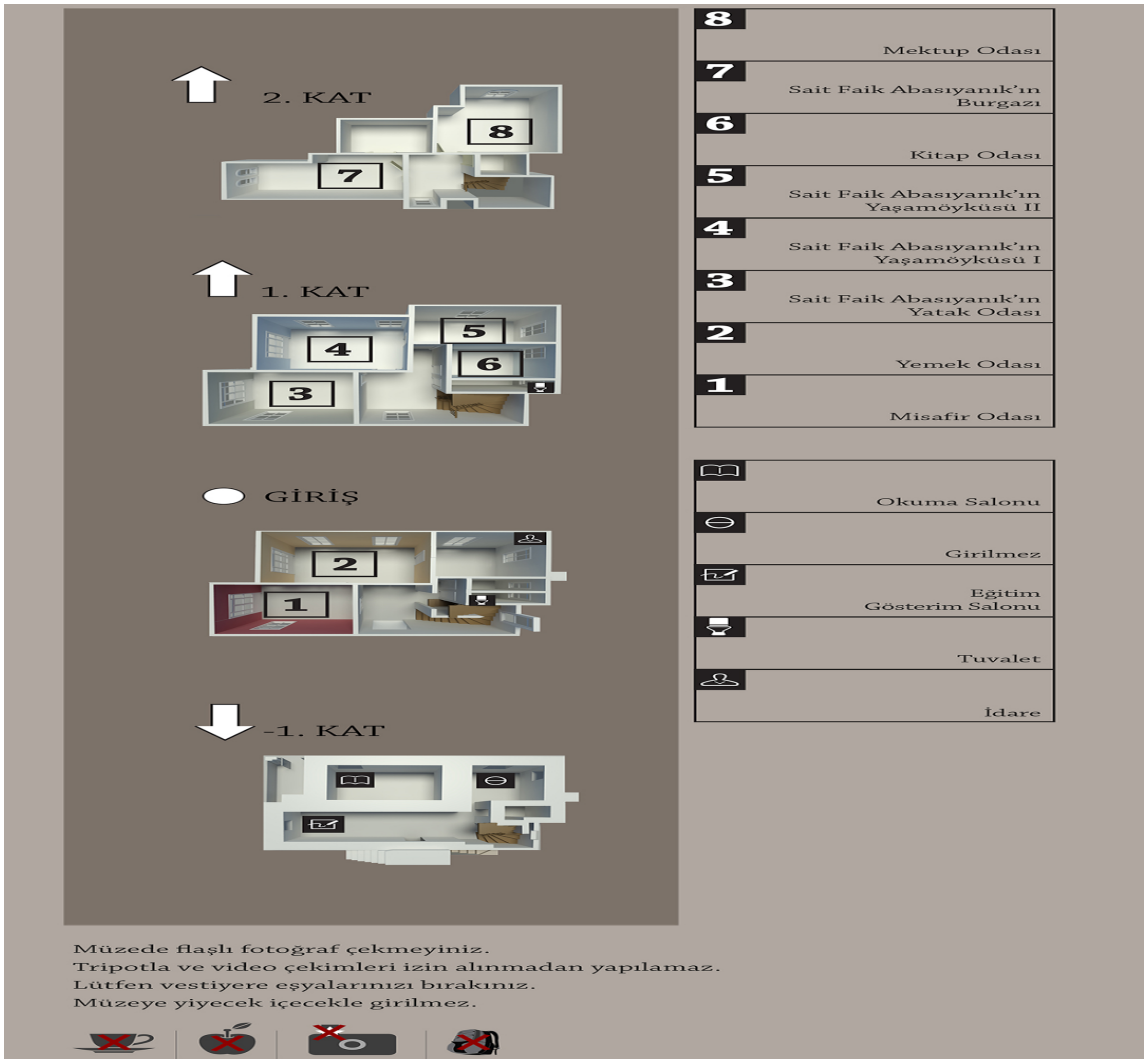
- **Koleksiyon ve Sergileme**

1959 yılında açılan müzenin koleksiyonu yıllar içerisinde zarar görmüş bu nedenle 2009 yılında bir restorasyon çalışmasına girmiştir. 2013 yılında restorasyonu tamamlanarak ziyarete açılan müzenin hem binası ve bahçesi hem de içerisindeki eserler restorasyondan geçmiş, çağdaş bir müzecilik anlayışı içerisinde yeniden düzenlenmiştir.

Müze binası 3 kattan oluşmaktadır. Müzenin tamamında durağan sergileme ve sunum tekniklerinden faydalanılmıştır.⁴² Müzenin girişinde ziyaretçileri müzeyi tanıtan panolar karşılamakta ve müzenin bir krokisini vermektedir. Müzenin giriş katında Sait Faik Abasıyanık’ın misafir odası ve çalışma odası bulunmaktadır. İki odada da eve ait koltuk, yemek masası, konsol gibi eşyalar yer almaktadır. Restorasyondan geçirilmiş bu eşyalar cam korumalar ile ayrılmış mekanda sergilenmektedir. Bunun yanı sıra duvarlardaki panolarda yer alan görsel ve yazılı grafiksel anlatım eserleri daha rahat tanımlamaktadır. Pano ve sergilemeler ile müzenin içeriği zenginleştirilmiştir. Ayrıca bilgi panoları ile müzeye daha eğitici bir yön katılmıştır. Bu panolarda Sait Faik Abasıyanık’ın eserlerinden alıntılar, ünlü edebiyatçılar tarafından ona yazılmış olan mektup ya da onun hakkında yazılmış olan yazılardan alıntılar, hayatı ile ilgili kısa bilgiler ve her panodaki yazıya uygun olarak fotoğraflar sergilenmektedir. Cam panolarda yer alan Sait Faik Abasıyanık illüstrasyonları da yine müze içindeki çeşitli sergileme tekniklerine örnektir. Ayrıca yine misafir odasında köşkün eski sahibi Dr. Spanudis tarafından Abasıyanık ailesine hediye edilen bir tablo yer almaktadır. Müze yönetimine ait odalar da giriş katta yer almaktadır.

⁴² “Müzelerde kullanılan geleneksel vitrin içi sergilemelerdir. Duvar panoları, stantlar üzerinde eserlerin sergilenmesi, modeller, diyaromalı odalar, maketler ve mankenler, çizimler, bilgi panoları, fotoğraflar durağan sergileme teknikleridir.” Mutlu Erbay, **Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlaması**, 2011. S.89.

Birinci katta yatak odası, Sait Faik Abasıyanık'ın hayatının kronolojik bir sergileme tekniği ile anlatıldığı iki oda ve de okuma odası olmak üzere 4 oda yer almaktadır. Yatak odası yazarın orijinalde var olan yatak odasına uygun şekilde restore edilmiştir. Yatak odasında bulunan demir karyola ve ahşap eşyalar koruma amacıyla tıpkı oturma odası ve çalışma odasındaki gibi cam bölmeler ile geçişe kapalı olarak ayrılmıştır.

Resim 8. Sait Faik Abasıyanık Müzesi Planı.⁴³

⁴³ (Çevrimiçi) <http://saitfaikmuzesi.org/muze-hakkinda/> , Erişim: 25 Aralık 2014.

Sait Faik Abasıyanık'ın hayat öyküsüne yer veren odalar 4. ve 5. salon olarak adlandırılmıştır. 4. salon adı verilen odada; yazarın lise diploması, okul çantası, fotoğraflar ve okul eşyaları, araç gereçleri yer almaktadır. Bu eserleri sergilemede vitrin içi sergileme tekniği kullanılmış, böylece kağıt ve kumaş gibi bozulması kolay maddelerden oluşan eserler daha hassas şekilde koruma altına alınmıştır. Salonda ayrıca yazarın hayatındaki olayları anlatan ve görseller zenginleştirilmiş panolar yer almaktadır. Aynı katta bulunan beşinci salonda yazarın hayat öyküsü kronolojik olarak devam etmektedir. Bu salonda Sait Faik Abasıyanık'ın eserlerine ve yazılarına yer verilmiştir.

Resim 9. Sait Faik Abasıyanık Müzesi - 7. Oda, Kişisel arşivim.

Binanın 2. katı aynı zamanda çatı katıdır. Burada bulunan 7. odada Sait Faik Abasıyanık'ın Burgaz'ı isimli sergi yer almaktadır. Burada yazarın Burgazada ile ilgili

yazıları, orada geçirdiği zamana ait eşyalar, şapkaları bulunmaktadır. Bu objeler de yine vitriniçi sergileme tekniği ile sergilenmektedirler. Odada yazarın eserlerinden alınmış birçok parça panolarla duvarları süslemektedir. 2. katın koridorlarında yazarın aldığı ödüller sergilenmektedir. Aynı katta bulunan 8. oda mektup odası olarak tasarlanmıştır. Mektup odasında Sait Faik Abasıyanık'ın kendi elinden yazılmış olan mektuplar ve ona yazılan çok sayıda mektup yer almaktadır. Mektuplar beyaz çekmeceler ve bazı cam vitrinlerde sergilenmektedir. Mektup odasının bir kısmında ziyaretçilerin Sait Faik Abasıyanık'a mektup yazması için bir köşe oluşturulmuştur. Pencere önünde bulunan bu beyaz masada birkaç kalem ve kağıt bir de mektupların içine atılacağı bir kutu yer almaktadır. Böylece ziyaretçinin de interaktif olarak müzede yer alması, hem unutulmaz bir anı bırakması hem de müze hakkındaki düşüncelerini dile getirmesi sağlanmıştır.

Köşkün bodrum katı da müze binasına dahil edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bodrum katta bir okuma salonu yer almaktadır. Salonda bulunan kitaplıkta Sait Faik Abasıyanık'a ve onun yanı sıra başka yazarlara da ait birçok kitap bulunmaktadır. Ziyaretçilerin okuma salonunda vakit geçirebilmesi ve kitapları inceleyebilmesi için bir kütüphane gibi masa ve sandalyeler yer almaktadır. Okuma salonunun bodrum katta olması ve binanın rutubete müsait olması nedeniyle burada kitapların yanında bir nem cihazı yer almaktadır. Yine aynı katta bir nem ölçer de bulunmaktadır. Çünkü binanın adalarda bulunması ve eski bir bina olmasından dolayı rutubet ve nem sorunu vardır, bu da onu diğer mekanlarda bulunan müzelerden çok daha riskli ve hassas hale getirir. Bu nedenle alınan bu önlemler müzenin geleceğe taşınmasında büyük öneme sahiptir. Bu katta aynı zamanda müzenin depo alanı bulunmaktadır. Ayrıca kata girildiğinde çocukların kullanması için hazırlanmış bir eğitim atölyesi ile karşılaşılır. Çocuklara uygun küçük masa ve taburelerden oluşan bu eğitim atölyesi çocukların da Sait Faik Abasıyanık'ı eğlenerek öğrenmesi ve tanınması adına hazırlanmış bir atölyedir. Özetle bodrum kat aslında ziyaretçilerin katılımıyla interaktif bir müzeye dönüşecek aktiviteleri barındırır. Okuma odası ve çocuk atölyesi kısıtlı alana sahip olan müze ev binasının çağdaş müzecilik anlayışına uygun şekilde değerlendirilmesinin iyi bir örneğidir.

Resim 10. Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Yemek Odası, Kişisel arşivim.

Müzedeki ışıklandırma sistemi incelendiğinde öncelikle köşkün etrafı açık ve ferah bir bina olmasından dolayı doğal ışığın müzenin her yerini kapladığı ve tüm koleksiyonda doğal ışıktan epey faydalandığı görölmektedir. Pencereler yoluyla gelen doğal ışığın yanında yer yer tavanlarda kullanılan floresan lambalar ile de koleksiyondaki eserlerin ön plana çıkarıldığı görölür. Floresan lambalar özellikle salon takımı, masalar gibi öğelerin üzerinde kullanılmıştır (Resim 10).

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Geçirdiğı restorasyon çalışması sonrasında Sait Faik Abasıyanık Müzesi gerçekleştirdiğı etkinlik ve araştırmalar ile hem müzenin daha iyi tanınmasını sağlamış

hem de diğer müzelere örnek olacak nitelikte çalışmalar sergilemiştir. Çeşitli sebeplerden dolayı geçici sergilere çok fazla yer veremese de hem müze alanını hem de internet ortamını kullanarak çok sayıda ziyaretçiye ulaşabilmiştir.

Resim 11. Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Mektuplar, Kişisel arşivim.

Müzenin geleneksel olarak gerçekleştirdiği en önemli etkinlik Sait Faik Hikaye Armağanı'dır. Darüşşafaka Cemiyeti tarafından 1955 yılından bu yana her yıl geleneksel olarak düzenlenen bu hikaye armağanında seçilen bir yazar ödülü almaya hak kazanır.⁴⁴ Müze bu armağanı tıpkı bir etkinlik gibi, ziyaretçilerin huzurunda yaparak hem Saik Faik'in hem Burgazada'nın hem de hikaye ödülünün tanınmasına katkı sağlamaktadır. Örneğin 2014 yılında gerçekleştirilen ödül törenine müze dostlarına e-mail, sosyal medya sayfaları gibi yollarla davetiyeler gönderilmiş, bu sayede törene birçok kişinin

⁴⁴ (Çevrimiçi) <http://saitfaikmuzesi.org/sait-faik-hikaye-armagani/>, Erişim: 12 Aralık 2014.

katılımı sağlanmıştır. Ayrıca törenin Sait Faik Abasıyanık'ın İstanbul'unu, Sait Faik Abasıyanık'ın Burgazada'sını kısacası onun dönemini yansıtmaya adına çeşitli çalışmalarda bulunulmuş; eski görünümlü davetiyeler hazırlanmış, Medar-ı Maişet motoru ile adaya ulaşım sağlanmış, motorda çeşitli aktiviteler olmuş, Sait Faik Abasıyanık'ın dönemini yansıtan giysiler içerisinde çocuklar gazete dağıtmış, konuşmalar yapılmıştır. Tören sırasında müze bahçesi etkin şekilde kullanılmış, müzede o güne kadar yazılmış tüm ziyaretçi mektupları bahçede sergilenmiştir. Bu yılın Sait Faik Abasıyanık'ın 60. ölüm yıl dönümü olması sebebiyle tören daha da canlı geçmiş ve hem müze hem de Sait Faik Abasıyanık hakkında tanıtım yapılmasına vesile olmuştur. Bu yolla müze de yazarı en iyi tanıtan yer olma misyonunu gerçekleştirmiştir.

Müze Sait Faik Abasıyanık ve eserlerinin araştırılması öncü bir mekan olma isteğiyle yola çıkarak "Sait Faik Araştırma Atölyesi"ni kurmuş, daha önceden belirlenen bir Sait Faik eseri üzerine konuşma ve tartışmaların yapıldığı bu atölyeler tüm ziyaretçiler için ücretsiz şekilde açılmıştır. Bu sayede de hem ziyaretçiye faydalı hem Sait Faik Abasıyanık'ın edebiyatını anlamaya olanak tanıyan hem de müze bahçesinin etkin bir şekilde kullanıldığı forumlar ortaya çıkmıştır. Bu araştırma atölyesinin yanı sıra zaman zaman yine müze bahçesinde katılımın da yüksek olduğu okuma günleri ve çeşitli atölyeler düzenlenmektedir. Bunlar hava şartlarına göre ya müze bahçesinde ya da müzenin alt katında bulunan atölye alanında gerçekleştirilmektedir. Tüm bunların yanında müzeyi birçok okul grubu da ziyaret etmekte, öğrenciler yazar ve eserleri hakkındaki bilgileri burada, onun evinde birebir öğrenmektedirler.

Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde bir de müze mağazası bulunmakta, yazarın tüm eserleri bu mağazada satışa sunulmaktadır. Aynı zamanda Darüşşafakalı çocuklar tarafından yapılmış olan resimlerin basılı olduğu çantalar da mağazada satılmaktadır.

Müze dijital ortamı da etkin bir şekilde kullanılmaktadır; web sayfası, haberlerin paylaşıldığı blog bölümü, sosyal medya sayfalar gibi alanlarda aktif olarak yer almakta, gerektiğinde e-mail yoluyla da ziyaretçilerine ulaşmaktadır. Müzenin sosyal medya sayfaları yalnızca müze hakkında fotoğraf ya da bilgilerin paylaşıldığı bir mecra olmaktan uzak, ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek daha birçok bilginin paylaşıldığı ve

ziyaretçilerle interaktif şekilde konuşulduğu bir ortamdır. Sosyal medya sayfalarında müze hakkında bilgiler, müzede gerçekleşen etkinlik ve atölyeler, Sait Faik Abasıyanık hakkında bilinmeyenler, eserlerinden alıntılar, diğer edebiyat sanatçılarından haberler, edebiyat dünyasından haberler ya da çeşitli sanatçıların eserlerinden alıntılar olmak üzere birçok türde paylaşımda bulunmaktadır. Bu durum da müzeyi son dönemlerin çağdaş müzecilik anlayışını takip eden ve kendini geliştiren, yaşayan bir müze yapmaktadır.

Resim 12. Sait Faik Abasıyanık Müzesi - Eğitim Salonu, Kişisel arşivim.

Tüm bu atölye, etkinlik ve sosyal mecraların kullanımı konuları göz önüne alındığında merkezî bir konumda bulunmamasına karşın bu dezavantajı avantaja çeviren, ziyaretçiyle sadece müze binası dahilinde değil müze dışında da iletişim halinde olan ve daha fazla ziyaretçiyi kazanan bir müze olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yaptığı etkinlikler ve bu etkinliklerin duyurulması sayesinde uzak konumda olmasına

rağmen birçok kişiyi müzeye çektiği fark edilmiştir.

2.1.4. Orhan Kemal Müzesi

Toplumcu gerçekçi Türk romanının temsilcilerinden olan Orhan Kemal 1914-1970 tarihleri arasında yaşamıştır.⁴⁵ Adana'da doğan yazar Adana'da çırçır fabrikalarında çalışmış ve bu süreçteki anıları daha sonra *Bereketli Topraklar Üzerinde* gibi ünlü eserlerine de yansımıştır. 1938'de hapis cezasına çarptırılan yazar 1940'ta hapisanede tanıştığı Nazım Hikmet'in görüşlerinden etkilenmiş, onun da teşvikiyle yazılarını yazmaya başlamıştır. Asıl adı Mehmet Raşit Ögütçü⁴⁶ olan ünlü yazar ilk öykülerinde Bacaksız Orhan ismini kullanmıştır. İlerleyen eserlerinde ve yazılarında daha birçok takma isim kullanmış olup Orhan Kemal adı da bunlardan biridir. Bir dergiye yazdığı yazıda takma adının dergi editörleri tarafından Orhan Kemal olarak değiştirilmesi ile (dönemin siyasal problemleri yüzünden yazarın zarar görmemesi için) kendisi de bu adı benimseyerek kullanmaya devam etmiş ve Türk edebiyatında bu isim ile tanınmıştır. Hapishane sonrası önce Adana'ya dönen yazar ardından ailesi ile birlikte İstanbul'a taşınmış ve hayatını kalemi ile kazanan yazarlardan olmuştur (Ek 11, ön sayfa). Günümüzde Orhan Kemal Müzesi olan hizmet veren binada ise ömrünün son birkaç yılında yaşamıştır.

Orhan Kemal Müzesi, Orhan Kemal Kültür Sanat Koordinatörlüğü'nün katkılarıyla 2000 yılında Cihangir'de açılmıştır. Müzenin açılışında en çok emeği geçen kişi yazarın en küçük oğlu Işık Ögütçü'dür. Müzede yazarın, çoğu Ara Güler tarafından çekilmiş özel yaşamıyla ilgili 70 fotoğrafı, ailesiyle ilgili fotoğrafları, kitaplarının orijinal ilk baskıları, özel mektupları, hakkındaki yazılar, makaleler ve doktora tezleri, çalışma odası, yazarın kullandığı daktilo, yatak, diş fırçası, kalem gibi özel eşyaları ve öldüğünde yüzünden alınan yüz kalıbı gibi çeşitli materyaller bulunmaktadır. Üç katlı binada müzeye ayrılan daire dışından ayrıca kitaplık ve İkbâl Kahvesi adlı kahvehane de bulunmaktadır (Ek 11, ön sayfa). Bu durumda müze sadece Orhan Kemal'in anı, eser ve

⁴⁵ Asım Bezirci, **Orhan Kemal**, İstanbul, Tekin Yayınevi, 1984. S.7.

⁴⁶ a.e. S.7.

eşyalarının sergilendiği apartman dairesinden ibaret değil, onun çok sevdiği ve halen o günün ruhunu yaşatan İkbal Kahvesi ve de eserlerine ulaşılacak kitap dükkanı ile birlikte düşünülmelidir.

- **Yönetim**

Cihangir’de Akarsu Caddesi No:32’de bulunan müzenin yönetimi Orhan Kemal Kültür ve Sanat Merkezi tarafından yürütülmektedir. Müzenin bir müdürü ya da sorumlusu bulunmamakta kültür merkezinin katkıları ile yönetilmektedir. Kültür merkezi ve müze aynı binada yer almaktadır ve her gün ziyarete açıktır.

Resim 13. Orhan Kemal Müzesi - Yatak Odası, Kişisel arşivim.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Orhan Kemal Müzesi, Kültür ve Sanat Merkezi’nin bulunduğu binada, Orhan Kemal’in Cihangir’de bir dönem yaşamış olduğu apartman dairesinde kurulmuştur. Üç katlı bina Kültür ve Sanat Merkezi, müze, kitap dükkanı ve İkbal Kahvesi ile birlikte bir komplekstir. Küçük bir apartman dairesi olan müze alanının bir odası müdüriyete aittir.

Büyük salon ve yatak odası ise müze alanı olarak kullanılmaktadır. Girişte bulunan L şeklindeki salonun duvarlarında Orhan Kemal'e ait fotoğraflar sergilenmektedir. Bu fotoğraflar, girişten başlayarak salonun bitimine kadar Orhan Kemal'in hayatına dair kronolojik bir sıra izlemektedir. Aynı salonda raflarda ve vitrinlerde onun kitaplarının ilk basımlarından örnekler, Osmanlıca yazılmış eserleri bulunmaktadır. Salonda Nazım Hikmet tarafından yapılmış bir de Orhan Kemal resmi bulunur. L şeklindeki salonun ikinci kısmında ise sağ taraftaki dolapta yine Orhan Kemal'in eserleri, sol taraftaki dolapta da kendisine ve ailesine ait kişisel eşyaları yer almaktadır. Çeşitli tabak ve kaşıklar, terlik ve pijamaları gibi gündelik yaşantısında kullandığı eşyalar bu vitrinde sergilenmektedir. Vitriniçi sergileme tekniği içerisinde görebildiğimiz bu eserler Orhan Kemal'in gündelik yaşantısını mütevazı bir şekilde sunmaktadır. Ayrıca bu kısımdaki duvarlarda hapisane yıllarına ait çeşitli resim, şiir ve mektuplar bulunmaktadır. Aynı salonda bir de eşinin dikiş makinesi sergilenmektedir.

Resim 14. Orhan Kemal Müzesi - Eserleri ve Fotoğrafları, Kişisel arşivim.

Yatak odasında Orhan Kemal'in yaşadığı dönemi yansıtan bir oda konseptinde olup, sadeliği ile dikkat çeker. Tek kişilik bir yatak, küçük çalışma masası ve sandalyesi, içinde birçok kitabı barındıran bir kitaplığı, bir sandık, el süpürgesi, üzerine Orhan Kemal'in kıyafetlerinin giydirildiği ve şapkasının takıldığı bir manken bulunmaktadır. Dikiş makinesi müzeye sonradan eklenmiş olup, yine sonradan eklenen eşyalar arasında Osman Şengezer'in hediye etmiş olduğu evin çizimi ve de 2011 yılında getirilen sandık vardır. Salonda bulunan fotoğraflardan bir kısmını ise Ara Güler çekmiştir.

Müze eve bakıldığında sosyolojik açıdan Orhan Kemal'in hayatını yansıttığı alanlar görülür. Orhan Kemal'in toplumcu görüşü ve hapisane yılları çeşitli sergileme teknikleriyle gösterilmiş. Nazım Hikmet'ten gelen mektup büyük bir resim şeklinde duvara asılmıştır. Orhan Kemal'in sade yaşantısı da eşyalara yansımıştır. Çalışma odasındaki eşyalar o dönemde olduğu gibi sade ve yerli yerinde sergilenmiştir (Resim 15).

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Müze, alanının da geniş olmaması nedeniyle herhangi bir geçici sergi veya kültürel organizasyon için müsait değildir. Fakat içerisindeki fotoğraflar zaman zaman değiştirilerek, müzenin arşivinde bulunan fotoğraflar da sergilenmektedir. Orhan Kemal Kültür ve Sanat ve Merkezi'nin yaptığı çeşitli organizasyonlar ile müzeyi halkın tanınması ve gezmesi amaçlanmaktadır. Müzenin bir adet broşürü bulunmakta fakat broşürde müzeden bahsedilmemekte, sadece Orhan Kemal ve onun eserlerine yer verilmektedir (Ek 11).

Resim 15. Orhan Kemal Müzesi - Çalışma Masası, Kişisel arşivim.

2.1.5. Adam Mickiewicz Müzesi

Adam Mickiewicz Müzesi müzeye çevrilen tarihi yapılar arasındaki müze evler içinde İstanbul'da bulunan diğer müzelerden farklılık göstermektedir. Bunun nedeni Türk edebiyatına mal olmuş sanatçıların evleri müzeye dönüştürülürken Adam Mickiewicz'in Polonya'lı ünlü bir şair olması ve yıllarca Türkiye'de yaşamasıdır. 1798-1855 yılları arasında yaşamış olan ünlü Polonyalı şair işgal dönemi Polonya'sında hürriyeti ve halkın haklarını savunan şiirler yazdığı için daha genç yaşında çok popüler olmuş ve çok sevilmiştir. Kendisini ülkesi için hizmete adanmış ve bu yolda Polonya'nın en önemli şairlerinden biri olarak şekillendirmiş olan Adam Mickiewicz, Polonya Özgürlük Savaşı'nın ve Romantizm Dönemi'nin sembol isimlerinden biridir.⁴⁷ Yazdığı şiirler ve dönemin siyasi durumundan dolayı şair birçok arkadaşı gibi ülkeden kaçmak zorunda kalmış, Çarlık Rusyası, Almanya ve Fransa'da bulunmuştur. Fakat tüm ömrü boyunca vatanına hasret, vatani için yaşamıştır. Ülkesinden uzak olduğu süre içerisinde de vatanının bağımsızlığı için çok çaba harcamıştır. Paris'te, İsviçre'de, Roma'da profesörlük yapan şair 1855 yılında İstanbul'a gelmiştir. "Türk hizmetinde bulunan Polonyalılar ile ilişkileri arttırma ve onları güçlendirme görevi üstlenen Adam Mickiewicz, Kırım Savaşı'nın sona ermesiyle arkadaşlarıyla birlikte İstanbul'a gemi ile gelir."⁴⁸ İstanbul'da maddi sıkıntıdan dolayı zor koşullarda yaşayan şair ve arkadaşları İstanbul'da geçirdikleri kısa süre içerisinde birçok evde kalmışlardır. Son olarak günümüzde Tarlabası adı verilen o dönemlerin Levanten mahallelerinden biri olan yerde Beyoğlu, Sakız Ağacı sokakta bir daire kirayıp buraya yerleşmişlerdir. O dönemde İstanbul'da kolera salgını vardı. Adam Mickiewicz koleralı hastaları ziyaret ederken yakalandığı kolera sonucu kısa sürede kötüleşerek İstanbul'da hayata veda etmiştir. Hastalığa yakalandıktan sonra İstanbul'a geldiğinden ve burada olmaktan asla pişman olmadığını şu sözlerle dile getirir: "İstanbul'da, koleradan öleceğimi bilseydim, yine buraya gelirdim. Çünkü bu benim görevimdi. Ben, Fransa'da bir ilim akademisinin

⁴⁷ (Çevrimiçi) http://istanbul.mfa.gov.pl/tr/ortak_kultur_miras_m_z/adam_mickiewicz/ , Erişim: 15 Mayıs 2014.

⁴⁸ a.e.

umumi katibi olmaktansa, bir Türk taburunun katibi olmayı tercih ederim.”⁴⁹

Şair adına yaşadığı bu son evde bir müze kurulma fikri ölümünün 100. yılında 1955'te Polonya Konsoloslugu'nun emekleri ile gerçekleştirilmiştir. 1984 yılında müze bir tadilattan geçirilmiş, binada yenilemeler yapılmış ve bir müze ev olarak hizmet vermeye başlamıştır. “1955'ten beri Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin yönetiminde olan müze üç katlı evdeki yeni yapılan düzenlemelerden sonra, ancak 1984 yılında açılabilmiştir.”⁵⁰ “Adam Mickiewicz'in İstanbul'da öldüğü ev, 1870 Büyük Beyoğlu yangınında yanmış, bugünkü bina, yine Polonyalı bir siyasi mülteci olan Jean Gorcynski tarafından yaptırılmıştır.”⁵¹ Bina 1984'te müze-ev olarak tasarlanmış ve ilk sergisini Polonya Kültür Sanat Bakanlığı'nın da yardımıyla açmıştır.

“İstanbul'un Beyoğlu semtinde (Tatlı Badem Sokağı)'nda köşebaşında, 23 nolu bir bina vardır. Bu üç katlı, her katta küçük iki odası bulunan 128 yıl önce, Polonya'nın milli şairi Adam Mickiewicz'in oturduğu ve gözlerini kapadığı evdir. Bu ev Kırım Savaşı'nda Polonyalılar'ın toplandıkları, hararetli konuşmalar yaptıkları, bir merkezdi. Adam Mickiewicz ve arkadaşları bu evde kalırlar, yemeklerini kendileri pişirirlerdi. Polonyalı göçmenler arasında, 1830 yılındaki ayaklanma sonunda İstanbul'a gelen, ve Polonezköy'ü kuran Adam Czartoryski, yazar T.T. Jez ile (Hanri) takma adıyla Sobozowski ve sonradan Müslüman olan Adam Michalowski de vardı.”⁵²

Adam Mickiewicz Sadece Polonya'nın en büyük şairlerinden biri olmakla kalmamış, gittiği yaşadığı her yerde sevilmiş ve sayılmıştır. Tıpkı Beyoğlu'ndaki müze gibi dünyanın daha birçok yerinde kendisine adanan müzeler bulunmaktadır. Bunlar; Paris'teki Adam Mickiewicz Müzesi, Varşova'da Adam Mickiewicz Edebiyat Müzesi ve Belarus'taki evidir.

⁴⁹ a.e.

⁵⁰ Zübeyde Cihan Özsayın, “Müzeler”, **İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, NTV Yayınları, 2010, S.688-689.

⁵¹ a.e.

⁵² (Çevrimiçi) http://istanbul.mfa.gov.pl/tr/ortak_kultur_miras_m_z/adam_mickiewicz/, Erişim: 15 Mayıs 2014.

Resim 16. Adam Mickiewicz Müzesi, Kişisel arşivim.

- **Yönetim**

Beyoğlu Tarlabası Sakız Ağacı Caddesi'nde bulunan müze her gün 09:00-17:00 arasında ziyaret edilebilmektedir. Müze Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kurulmuş olup Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlıdır. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin kontrolündedir. Müzede bir güvenlik görevlisi çalışmaktadır.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Adam Mickiewicz Müzesi'nin binası 4 kattan oluşmaktadır. Şairin sahip olduğu eşyalar ve yazdığı kitapların sergilendiği müze sadeliği ile mütevazı bir müze olarak değerlendirilebilir. Gerek koleksiyonu gerekse kalıcı sergisi ile diğer yazar ve şair müzelerinden farklıdır. Bir müze ev olmasına karşın evde şairin kişisel eşyalarından çok az örnekler görülmektedir. Bunun nedeni hem şairin İstanbul'da çok kısa bir süre

geçirmesi hem de İstanbul'a o dönemde ekonomik olarak çok zor şartlarda gelmesi ve pek fazla eşyasının bulunmamasıdır. Dolayısıyla müze ev yaşanmışlık hissini ziyaretçiye yaşatan bir müze ev konseptinden uzaktır. Bunun aksine onun anısını yaşatmak adına kurulmuş, ona adanmış bir müze konseptindedir.

Müzedeki sergileme ve sunum tekniklerine bakılacak olursa müzenin en üst katı olan üçüncü katta genel olarak panolara yer verilmiştir. Duvar üzeri çerçevelenmiş eserler asılarak sergilendiği görülmektedir. Eşyalar kullanılarak yaşanmışlık sağlanmamıştır. Şairin bazı şiirleri duvarlarda yer almakta, bunun yanı sıra vitrin içi sergileme örneği olabilecek eşyalar bulunmaktadır. İkinci kattaki odalarda da aynı durum göze çarpmaktadır.

Resim 17. Adam Mickiewicz Müzesi - Adam Mickiewicz Sembolik Mezarı, Kişisel Arşivim.

Şairin Türkçeye çevrilmiş şiirlerin duvarlarda asılı olduğu görülmektedir. Şaire ait tablo, kılıç, tüfek gibi eşyalar da yine bu katta sergilenmektedir. Giriş kat yönetime ait olup, orada da çeşitli tablolar duvarlarda sergilenmektedir. Bodrum kata inildiğinde ise şairin sembolik bir mezarının bulunduğu kilise odası ile karşılaşılmaktadır. Burada aynı zamanda öldüğünde alınan bir yüz maskı da sergilenmektedir. Müze genel olarak sadeliği ile dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra içerisindeki eserler de binanın kendisi de iyi şekilde korunmuştur.

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Müzenin ilk sergisi açıldığı sırada Polonya Konsolosluğu'nun büyük katkılarıyla oluşmuştur. Bunun dışında müzede günümüze kadar etkinlik ya da geçici sergileme yapılmamıştır. Yine müzenin tanıtımı için çaba harcayan Polonyo Konsoloslu'nun web sayfasında Adam Mickiewicz Müzesi'ne yer verilmiş, kısa bir tanıtımı yayınlanmıştır. Müze için henüz yazılı broşür ya da katalog metni yayımlanmamıştır.

2.2. YAZAR VE ŞAİRLERE ADANAN MEKANLAR

Belli bir sanatçı ya da bir sanat dalında eser vermiş sanatçıların toplamı veya da bir sanat dalı ya da o sanat dalının belli bir akımına mahsus müzeler her zaman müzenin içeriğine uygun olan ve daha önce müzenin içeriğindeki konseptte hizmet vermiş binalar olmayabilir. Kimi zaman sanatçı ya da sanatçıların eser ve eşyaları bir koleksiyon haline getirildiği takdirde onlara adanan mekanlar müzeleştirilerek toplumun hizmetine sunulur. İstanbul'daki edebiyat müzeleri içerisinde de edebiyat sanatçılarına adanmış olan müzeler mevcuttur. Bunlardan biri içerisinde birçok sanatçının eser ve eşyasını barındıran ve aynı zamanda Ahmet Hamdi Tanpınar'a adanmış olan Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi, bir diğeri de Yahya Kemal'in eser ve eşyalarının bir araya getirilip bir koleksiyon oluşturulmasının ardından Fetih Cemiyeti tarafından kurulmuş olan Yahya Kemal Müzesi'dir.

2.2.1. Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi

Ahmet Hamdi Tanpınar 1901-1962 yılları arasında yaşamış, edebiyatta modernizm akımının öncülerinden olmuş ünlü Türk yazar ve şairdir.⁵³ Çocukluğunda babasının görevi dolayısıyla Anadolu’da birçok şehir gezmiş olan Ahmet Hamdi Tanpınar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’ne başlayınca İstanbul’a yerleşmiştir. Buradaki öğrenimi sırasında hocası olan Yahya Kemal Beyatlı’dan epey etkilenmiş hatta ilk şiirleri Yahya Kemal Beyatlı ve çevresindeki genç edebiyatçıların çıkarmış olduğu “Dergah” dergisinde yayımlanmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar üniversiteden mezun olduktan sonra sırasıyla Erzurum, Konya, Ankara ve İstanbul’da edebiyat öğretmenliği yapmış, ardından Güzel Sanatlar Akademisi’nde sanat tarihi bölümünde öğretmenliğe başlamıştır. Bu süreçte aynı zamanda Amerikan Koleji’nde de dersler vermiştir. 1939’da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kürsüsü’ne Yeni Türk Edebiyatı Profesörü olarak atanmış, 1942’de Maraş Milletvekilliği yapmıştır. 1949’da İstanbul Üniversitesi’ndeki kürsüsüne dönerek 1962’de ölünceye kadar burada profesörlük yapmıştır.⁵⁴ İstanbul’daki hayatının büyük bölümünde Berna Moran’ın eşi Tatyana Moran’a ait olan Beyoğlu’nda bulunan Tatyana Moran Narmanlı Yurdu’nda bir odada yaşamıştır. Bu oda hem onun en ünlü eserlerini yazdığı hem de çeşitli sanatçıları ağırlayarak edebiyat ve sanat sohbetleri yaptığı yer olmuştur. Narmanlı ailesine ait olan bu bina günümüzde halen Narmanlı Han olarak bilinmektedir.⁵⁵

Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyat hayatına şiirle başlayan sanatçılardandır, fakat sonra şiirleri kadar ün kazanmış roman ve hikayeleri ile edebi yaşamına devam etmiştir. Usta romancılığı ile Türk edebiyatında modernizm akımının öncüsü ve temsilcisi olarak görülmektedir ve eserleri günümüzde dahi birçok dile çevrilen ölümsüz bir Türk romancısı olarak anılmaktadır. Hem manzum hem de mensur eserlerinde zaman kavramını usta bir şekilde işleyen yazar, bunun yanında bilinç ve bilinçaltına, rüya ve hayal gibi soyut kavramları da işlemiştir. *Huzur*, *Mahur Beste*, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, *Abdullah Efendi’nin Rüyalari*, *Beş Şehir*, *Ne İçindeyim Zamanın* gibi ünlü

⁵³ Mehmet Aydın, “**Kayıp Zamanın İzinde**” Ahmet Hamdi Tanpınar, Doğu Batı Yayınları, 2010. S.15.

⁵⁴ Ahmet Hamdi Tanpınar, **Huzur**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, Şubat 2002.

⁵⁵ Cahit Tanyol, **Türk Edebiyatında Yahya Kemal**, İstanbul, Özgür Yayınları, 2008. S.226.

eserleri bulunmaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar hayatının büyük kısmını Anadolu'daki şehirlerde ve Narmanlı Han'daki "ev" olarak gördüğü odasında geçirmiştir. Dolayısıyla ona ait özel bir mülkiyet yoktur. Kültür Bakanlığı'nın belirli şehirlerde edebiyat müze kütüphaneleri kurma projesi kapsamında İstanbul'da tarihi Alay Köşkü'nde restorasyon çalışmaları başlatılmış, Müze Kütüphane olarak açılan Alay Köşkü'ne de Ahmet Hamdi Tanpınar'ın anısına Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi adı verilmiştir. İçinde bulunduğu bu durum nedeniyle bu müze bir müze ev olmaktan uzak olup, sanatçının anısına saygı için ve bu anıyı geleceğe taşımak için kurulmuş bir müzedir, diğer bir deyişle Ahmet Hamdi Tanpınar'a adanan bir müzedir. Müzenin açılışı esnasında yaptığı konuşmada bakan Günay "Tanpınar'da karar kıldık çünkü Tanpınar, bizim düşünce dünyamızın ıstırabını çok daha fazla içinde yaşayan, Türkiye'nin bu gelenekten kopmadan çağı yakalama arayışını anlamış ve içselleştirmiş bir insan. Ancak bu müzede Nazım Hikmet'ten Nedim'e kadar herkesin eserleri bulunabilecek."⁵⁶ şeklinde bir açıklama yapmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün belirttiği üzere; "Müze kütüphaneler halka özellikle edebiyatla ilgili kaynak ve bilgi sunmak, çeşitli kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için mekan oluşturmak amacıyla Türkiye'nin çeşitli yerlerinde açılmaktadır. Aynı zamanda hem kolay ulaşılır hem de kentin tarihi ve kültürüyle iç içe olan mekanlar tercih edilmektedir. Edebiyat müze kütüphaneleri, Alay Köşkü gibi bulundukları ilin kültürel dokusunu ve mimari özelliklerini yansıtan estetik niteliği yüksek bağımsız binalarda kurulmaktadır."⁵⁷ İstanbul'daki müze kütüphane haricinde; Adana Karacaoğlu, Ankara Mehmet Akif Ersoy, Diyarbakır Ahmet Arif, Erzurum Erzurumlu Emrah, Kütahya Evliya Çelebi müze kütüphaneleri de hem müzenin adandığı sanatçıya hem de topluma mal olmuş daha birçok sanatçıya ait eser ve anıları sunmaktadır.

⁵⁶ "Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi", (Çevrimiçi)

<http://www.edebiyatkultur.com/haberler/35-haberler/268-ahmet-hamdi-tanpinar-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

⁵⁷ "İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi 12 Kasım 2011 Cumartesi günü, saat 16.00'da, Açılıyor.", (Çevrimiçi) <http://www.kygm.gov.tr/TR,32/istanbul-ahmet-hamdi-tanpinar-edebiyat-muze-kutuphanesi-.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

Alay Köşkü'nün geçmişine bakılacak olursa temel olarak Osmanlı padişahlarının resmi geçit törenlerini, o dönemdeki adıyla alayları seyrettikleri yer olarak bilinmektedir. Zarif Orgun Alay Köşkü hakkındaki araştırmasında köşkün kullanım şekliyle ilgili şunları söylemektedir: “Padişahların; ordular sefere çıkarken, zafer ve bayram şenliklerinde, sultanların nişan, nikah, düğünlerinde ve sadrazamlar tarafından kabul edilecek ecnebi sefirleri için, tertiplenen alayları bu köşke gelerek seyretmeleri adetti.”⁵⁸ Alay Köşkü yalnızca bu olaylara da tarihe damgasını vuran Çınar Vakası gibi birçok idam olayına da tanıklık etmiştir. Ayrıca eski dönemlerde de Alay Köşkü'nde edebiyat sohbetleri için toplantılar yapıldığı söylenmektedir.⁵⁹ Alay Köşkü hem o dönemlere de önemli olan bir caddeyi görebilecek konumdadır hem de Topkapı Sarayı surlarının Gülhane Parkı kapısı girişinde bulunmaktadır. “Daha önce Sultan İkinci Murad Han zamanında aynı yerde yaptırılan köşkün yerine yaptırıldığı sanılmaktadır. Bugünkü yapı, pencere kemerlerinde Hattat Keçecizade İzzet Molla tarafından yazılan manzum kitabeden anlaşıldığına ve ebced hesabına göre; köşkün 1819-1820 yıllarında inşa edildiği ortaya çıkmaktadır.”⁶⁰

⁵⁸ Zarif Orgun, “Alay Köşkü”, **Arkitekt**, Röleveyi Yapan: Fatin Uluengin, Cilt: 1962, Sayı: 1962-04 (309), S. 154.

⁵⁹ Doğan Hızlan, “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Törenle Açıldı”, (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19236178.asp>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

⁶⁰ “Alay Köşkü”, (Çevrimiçi) <http://www.ademder.org/akademi/rehber/297-alay-kosku.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

Resim 18. Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi

- **Yönetim**

Kapılarını 12 Kasım 2011 tarihinde ziyaretçilere açan müze kütüphane Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde bir uzmanlık kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Alemdar Mahallesi Alemdar Caddesi Gülhane Parkı içi, Alay Köşkü'nde yer almaktadır. Pazar günleri haricinde 10:00-19:00 saatleri arasında ücretsiz olarak ziyaret edilebilmekte ve kütüphane olarak hizmet vermektedir.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Juris Dilevko ve Lisa Gottlieb'in *Resurrecting a Neglected Idea* isimli makalelerinde bahsettikleri gibi 19 yüzyılda öne çıkmış bir anlayış olan müze ve kütüphanenin iç içe olması fikri 21. yüzyılda yeniden gündeme gelmiştir. Bu anlayışa göre müze-kütüphaneler iki şekilde sunulabilmekte ve halka fayda sağlayabilmektedir; akademik amaçlı kütüphaneler çeşitli eserleri “cabinet of curiosity” anlayışından yola çıkarak sergileyebilir ve disiplinler arası bir ortam oluşturabilir ya da kütüphanelerde sanatçıların eserleri de sergilenerek daha dinamik bir yapı oluşturmak yoluyla toplumla kütüphane ve müze arasındaki bağ yükseltilebilir. Çünkü müze eserleriyle yayınların birbiriyle iç içe düşünülerek daha faydalı olabileceğine inanılmaktadır. Müzeler kütüphanelerle birlikte düşünüldüğünde çok daha ilgi çekici alanlar olabilmekte ve ziyaretçiyi kendine daha fazla bağlayabilmektedir.⁶¹

Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi Gülhane Parkı'nın içinde yer alan Alay Köşkü binasına kuruludur. Bina iki kat ve bir de asma kattan oluşmaktadır ve tüm katlar arasında ahşap merdivenler yer almaktadır. Müze Kütüphane'nin tüm katlarında hem çeşitli sanatçılara ait eşyalar sergilenmekte hem de büyük çoğunluğunu edebi eserlerin ve edebiyat tarihi eserlerinin oluşturduğu açık kütüphane sistemi bulunmaktadır. Ziyaretçiler bir yandan sanatçıların anılarını görerek onlar hakkında bilgi edinebilmekte, bir yandan onlara ait eserleri kütüphane içerisinde okuyabilmekte, bir yandan da tüm günlerini orada geçirerek araştırma yapabilmektedirler.

En alt kat süreli yayınlara ayrılmıştır. Burada bir büyük salon, iki oda ve lavabolar bölümünden oluşmaktadır. Büyük salonda tavana uzanan ahşap kolonlar bulunur. Salonun ortasına bir piyano yerleştirilmiştir. Salonda çalışma ortamı için birçok masa ve sandalye bulunur. Duvarlar Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait resimlerle süslenmiştir. Salonda bulunan raflarda çeşitli süreli yayınlar yer almaktadır. Ayrıca duvar raflarında bazı porselen süs eşyalarına da rastlanmaktadır. görüldüğü gibi salonda

⁶¹ Juris Dilevko-Lisa Gottlieb, “Resurrecting a Neglected Idea: The Reintroduction of Library-Museum Hybrids”, **The Library Quarterly: Information, Community, Policy**, Cilt.73, No. 2, Nisan 2003. Jstor. Web. Erişim: 26 Nisan 2014. S. 160.

özellikle açık raf sistemi ile sergileme ve Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait fotoğraflarda pano sergileme teknikleri kullanılmıştır. Solondan lavaboların olduğu bölüme ve kubbeli yuvarlak odaya geçilmektedir. Bu odada modern Türk Edebiyatı'nın başlangıcından bu yana çıkarılmış olan süreli yayınlar vitrin içi sergileme tekniği ile sergilenmektedir. Odada bulunan 4 vitrin dönemlerine göre gruplandırılmıştır. Örneğin 1950-1980 arası döneme ait yayınlar bir vitrinde sergilenmektedir. Duvarlarda Alay Köşkü'ne ait çizimler ve resimler yer almaktadır. Ortada bir dinlenme koltuğu bulunur. Odada göze çarpan bir diğer öğeler ise bir nem ölçer cihazın ve yangın söndürme cihazının bulunmasıdır. Bu durum müze kütüphanede bulunan hem eser hem de kitap koleksiyonunu İstanbul'un nemli havasından korumak ve de olası yangınlara karşı tedbirli olmak açısından önemli bir detaydır. Katta yer alan diğer küçük odada ise dergi kapaklarından seçmeler yer almaktadır. Bu kat ziyaretçilerin oturup edebiyat sohbetleri yapabileceği, interaktif şekilde bir arada çalışabilecekleri ve de araştırmalarını yapabilecekleri şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca müzede gerçekleştirilen toplu etkinlikler için de genellikle bu kat tercih edilmektedir. Bu kat bir nevi edebiyat sohbetleri yapılan ve fikirlerin paylaşıldığı bir kahvehane olarak tasarlanmıştır.

Bir üst kat olan asma kata çıkıldığında ise yönetime ait odaların bulunduğu görülür. Ortada yer alan salonda bir oturma takımı ve vitrinlerde Osmanlıca yazılmış divan örnekleri yer almaktadır. Bunlar elyazması divanların tıpkıbasımlarıdır. Bu katta da yine vitrin içi sergileme tekniği ağır basmakta olup, vitrinlerin üzerindeki raflarda bulunan süs eşyaları raf sistemi sergileme örnekleridir.

En üst kat müze kütüphaneye giriş katıdır ve aynı zamanda müze kütüphanenin en büyük ve en çok koleksiyonu barındıran katıdır. Ahşap pencereler kadife uzun perdelerle süslenmiş, Alay Köşkü'nün tarihi dokusu müze kütüphaneye yansıtılmıştır. Ayrıca tavanlarda ve duvarlarda bulunan işlemeler ve tavandaki camlı avizeler de korunmuştur, böylelikle müze kütüphane yalnızca içerisindeki eserlerle ve koleksiyonlarıyla değil binasıyla da bir müze olarak hizmet vermektedir. Katta bulunan odalardan birindeki raflar estetik ve edebiyat kuramına ayrılmıştır. Burada edebiyat eleştirisiyle ilgili kitaplar yer almaktadır. Zaten müze kütüphanenin geneline

bakıldığında edebiyatla ve yer yer İstanbul’la ilgili kitaplara sıklıkla yer verildiği görülür. Oda yine tüm odalar gibi ziyaretçilerin oturup kitap okuyabileceği masa ve sandalyelerle düzenlenmiştir. Bu katta iki büyük salon bulunmaktadır. Salonlarda edebi eserler ağırlıklıdır ve bu eserler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Salonların bazı köşelerinde bulunan vitrinlerde birçok sanatçılara ait kitaplar ve mektuplar yer almaktadır. Orta salondan girilen küçük odada Orhan Pamuk ve meşhur divan edebiyatı şairi Nedim’e ait birer köşe yer almaktadır. Bu köşelerde sanatçılara ait kitaplardan oluşan kitaplıkların yanı sıra bir de sanatçıların büstleri bulunmaktadır.

Müze kütüphanenin girişinde yer alan salon olan büyük salonda Ahmet Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal Beyatlı ve Nazım Hikmet Ran’a ait köşeler ve büstler bulunmaktadır. Bu köşelerde sanatçıların bazı kişisel eşyaları ile yazdıkları eserler sergilenmektedir. Ayrıca yine bu salonda birçok yazar ve şaire ait özel eşyalara vitrin içi sergileme yöntemi kullanılarak yer verilmiştir. Son olarak Alay Köşkü’nün büyük kubbeli salonu ortada yuvarlak bir masa ve onun etrafını çevreleyen bir kütüphaneyle birlikte hizmet vermektedir. Bu kütüphanede Türk edebiyatından yabancı dillere çevrilen eserler yer almaktadır. Salonda aynı zamanda porselen süsler, çeşitli yazar ve şairlere ait daktilolar yine çoğunlukla vitrin içi sergileme tekniği kullanılarak sergilenmektedir. Müze kütüphanenin girişindeki bir odada da edebiyat ödülleri alan sanatçıların eserleri vitrinlerde ve kitaplıklarda sergilenmektedir.

Görüldüğü gibi müzeye Ahmet Hamdi Tanpınar’ın adı verilmesi ona olan bir saygı göstergesi olup, aslında müze kütüphane birçok sanatçıyı anmış ve tanıtmayı amaçlamıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hocası Yahya Kemal Beyatlı’dan, Divan Edebiyatı’nın büyük şairi Nedim’e, günümüz edebiyatının Nobel ödüllü yazarı Orhan Pamuk’a, Atilla İlhan’dan Doğan Hızlan’a kadar birçok sanatçıya ait edebi kişiliklerini yansıtan anılar müze kütüphanede sergilenmekte ve eserleri okuyucularla buluşmaktadır. Faysal İnan’ın da belirttiği üzere müze kütüphane özellikle edebiyat alanında uzman bir kütüphanedir. “Müze Kütüphanemizde açık raf uygulaması olup, 9000 dolayında kitap bulunmaktadır. Yine kütüphanemizde belli başlı divanların orijinal baskı veya

tıpkıbasımları ile 100 adet güncel edebiyat dergisine aboneliğimiz bulunmaktadır.”⁶²

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

“Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi kurulurken de kurulduktan sonra da çağdaş müzecilik anlayışı benimseyen, insanlarla iç içe canlı, yaşayan ve interaktif bir mekan olmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda kurulduğu günden itibaren 3 tane geçici sergiye ev sahipliği yapmıştır, bu sergiler edebiyatla ilgilidir.”⁶³ Örneğin 2012 yılında hazırlanan “İlk Edebiyat Dergileri” isimli sergi süreli yayınlarla ilgili bir arşiv niteliğindedir.⁶⁴

Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi etkinlik ve organizasyonlar bakımından örnek olabilecek nitelikte, aktif bir müzedir. Şiir buluşmaları, edebiyat söyleşileri, paneller, şiir dinletileri, Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili söyleşi ve konuşmalar, çeşitli şair ve yazarları anma programları, İstanbul şiir festivali kapsamındaki programlar, okuma-yazma atölyeleri, yazar ve şairler ile sohbetler düzenlenmektedir. Müze kütüphane özellikle bu tür etkinlikler için düzenlenmiş olan binanın alt katını etkin bir biçimde kullanabilmekte ve edebiyat sohbetleri ile edebiyat organizasyonlarına ev sahipliği yapan mekanların başını çekmektedir. Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği ILESAM tarafından düzenlenen Çınaraltı Sohbetleri adı verilen sanat ve edebiyat konuşmaları burada yapılmaktadır, Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı kapsamında Genç Çinli Yazarlar isimli bir etkinlik burada düzenlenmiş, İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali kapsamında Sinema ve Sahne Sanatlarında Tanpınar, doğum gününde Tomris Uyar anılmış, 1950’de kurucuları arasında Ahmet Hamdi Tanpınar’ın da bulunduğu PEN Edebiyat Etkinlikleri 2012 yılında burada yapılmış, daha birçok etkinlik düzenlenmiştir. Bunların yanında

⁶² Faysal İnan, “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciliği**, Sayı:27, 2013, S.536.

⁶³ a.e. S.534-536.

⁶⁴ “İlk Sayıları İle Edebiyat Dergileri Sergisi Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi’nde”, (Çevrimiçi) <http://www.bilgivebelge.com/ilk-sayilari-ile-edebiyat-dergileri-sergisi-ahmet-hamdi-tanpinar-edebiyat-muze-kutuphanesinde/>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

çevirmenlik, gazetecilik, kütüphanecilik ve de sinema ile ilgili daha birçok etkinlik, söyleşi ve panele ev sahipliği yapmıştır.

Müze kütüphanenin kendine ait bir web sitesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla müze ile ilgili etkinlikler ya da yenilikler web sitesinden takip edilememektedir. Bunun yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinde müze hakkında kısa bir açıklama ve bilgi verici bir yazı vardır. Müze Kütüphane gerçekleştirdiği etkinlikleri, yenilikleri ya da haberleri sosyal medya aracılığıyla duyurmaktadır. 2012 yılından beri müzede gerçekleşen etkinlikler Facebook sayfasından duyurulmakta ve Facebook sayfası etkin bir biçimde kullanılmaktadır. Ayrıca paylaşılan etkinlik fotoğrafları ile müze kütüphaneye ait genel görünüm fotoğrafları ziyaretçileri buraya çekecek nitelikte olduğundan etkilidir.

Ziyaretçiler kütüphanede bulunan kitapları kütüphane sınırları içerisinde kullanabilmektedir fakat kütüphanede ödünç verme sistemi yoktur. Bunun haricinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ait kitapların satışı da müze kütüphane içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Müzede ziyaretçilerin hem kitap okuyabileceği hem edebiyat sohbetlerinde bulunabileceği hem de sosyalleşebileceği bir alan bulunması müzenin çağdaş müzecilik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirdiği bir adım olmasına karşın herhangi bir yiyecek içecek satış alanının bulunmaması durumu da uzun süre müze kütüphanede kalarak vakit geçiren ziyaretçilerin müze içerisinde yiyecek içecek ihtiyaçlarını karşılayamaması açısından olumsuz bir etkidir. Müzede birçok söyleşi, konferans, seminer benzeri eğitici aktivitelerin sık sık düzenlenmesinin yanı sıra çocuklar için atölye ya da eğitim çalışmaları düzenlenmemektedir. Fakat müze kütüphane gerek okul gruplarının gezilerine açık olması gerekse öğrencilerin gelip ders çalışabileceği, kitaplardan faydalanabileceği, toplu olarak çalışmalar yapabileceği bir mekan olması yönüyle çocuk ve gençlere de hitap etmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi'ni diğer edebiyat müzelerinden farklı kılan özellikleri bir sanatçıya adanan bir müze olmaktan öte bir şehir müzesi gibi tüm ziyaretçilerin içerisinde tüm gün vakit geçirebileceği, sohbetler gerçekleştirebileceği, çalışmalarını yürütebileceği bir mekan olmasıdır.

2.2.2. Yahya Kemal Müzesi

Yahya Kemal Müzesi'nin kuruluşu ilk olarak Yahya Kemal Beyatlı'nın ölümünü takip eden yıl içerisinde gündeme gelmiştir. "İstanbul şairi Yahya Kemal'in 1 Kasım 1958 tarihinde vefatı üzerine, İstanbul Fetih Cemiyeti'nin 7.11.1959 günlü toplantısında Nihad Sami Banarlı'nın teklifiyle Yahya Kemal'in hayatı, şahsiyeti, fikirleri, sanatı, eser ve tesirleri üzerinde çalışmalar yapmak üzere bir Yahya Kemal Enstitüsü kurulmasına karar verilmiştir."⁶⁵ Enstitünün kurulmasıyla Yahya Kemal'in eserlerinin yayımlanması, onun hakkında araştırmalar yapılması hedeflenmiş, aynı zamanda yine Yahya Kemal Enstitüsü'ne bağlı olarak Nihad Sami Banarlı'nın önerisi ve çabalarıyla onun özel eşyalarının bir araya getirilip geleceğe taşınması düşüncesi ile müze fikri ortaya çıkmıştır. 1959-1960 yıllarında şaire ait eşyalar toplanmaya başlamıştır ve cemiyetin eski binasında muhafaza edilmiştir. Ayrıca Yahya Kemal Enstitüsü'nün kuruluşundan bugüne dek onun tüm eserleri Fetih Cemiyeti tarafından yayımlanmaktadır. Cemiyet 1961 yılında şu anki binası olan Beyazıt'taki Kara Mustafa Paşa Medresesi'ne taşındığı zaman müze de burada ziyarete açılmıştır ve şairin özel eşyaları, el yazısı notları, kitapları ve çeşitli fotoğraflar burada sergilenmiştir. Medresenin tarihte sibyan mektebi olarak hizmet vermiş olan iki katlı binası 2009 yılında restore edilmiş ve Yahya Kemal Müzesi adı ile bugünkü haline kavuşmuştur. Daha önceden toplanıp bir araya getirilen tüm bu anı ve eşyalar da bu binada sergilenmeye başlanmıştır.

Yahya Kemal Enstitüsü ve Müzesi'nin kurulmasını sağlayan İstanbul Fetih Cemiyeti 1950 yılından bu yana hizmet vermektedir ve Fetih kutlamaları, konferanslar, toplantılar, konserler gibi çeşitli etkinlikler düzenlemekte; fetih, Fatih Sultan Mehmed, İstanbul ve daha birçok konuda yapılan araştırmalara destek olmaktadır. Yahya Kemal Enstitüsü'nün yanı sıra İstanbul Enstitüsü, Türk Mûsikisi Enstitüsü ve Tarihi Okçuluk Enstitüsü'nü de bünyesinde barındırmaktadır. 1961'den itibaren Kara Mustafa Paşa Medresesi'nde hizmet vermekte olan cemiyet binasında küçük bir avlunun etrafında çeşitli toplantılara da olanak sağlayan bir ana bina, Yahya Kemal Müzesi, Camii ve bir

⁶⁵ İstanbul Fetih Cemiyeti, Yahya Kemal Müzesi Bilgi Kataloğu.

de kitap dükkanı bulunmaktadır. Bu kitap dükkanı Yahya Kemal'in tüm eserlerinin ve onun hakkındaki araştırmaların da kolaylıkla bulunabileceği bir dükkan olduğundan dolayı müzeye de katkısı vardır ve tıpkı bir müze hediyelik eşya dükkanı gibi hizmet vermektedir.

Resim 19. Yahya Kemal Müzesi Binası, Kişisel arşivim.

- **Yönetim**

Yahya Kemal Müzesi Fetih Cemiyeti'nin kollarından biri olan Yahya Kemal Enstitüsü'ne bağlı özel bir müzedir. Dolayısıyla yönetimi Fetih Cemiyeti tarafından sağlanmaktadır, müze Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da denetlenmektedir. Ücretsiz olarak hizmet vermekte ve hafta içi her gün 10:00 - 16:00 saatleri arasında

açık bulunmaktadır. Müzenin güvenliği de Fetih Cemiyeti'ne ait olup içerisinde ziyaretçi olmadığı zamanlarda müze kapısı güvenlik açısından kapalı tutulmakta, ziyaretçiler geldiğinde görevliler tarafından açılmaktadır.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Müze koleksiyonunun oluşması sürecinde hem Nihat Sami Banarlı hem Yahya Kemal'in diğer arkadaşlarının emeği büyüktür. Fetih Cemiyeti tarafından kurulan enstitü eserlerin toplanma görevini üstlenmiş, özellikle fotoğraf gibi anı değeri olan eserlerde ise çeşitli gönüllü yardımlar gerçekleşmiştir.

Yahya Kemal Müzesi'nin binası iki kattan oluşmaktadır. Her iki katta da tek birer oda yer almakta ve katlar arası ahşap merdivenler bulunmaktadır. Binaya girildiğinde ziyaretçileri karşılayan ilk oda giriş kat olup sanatçıya ait çeşitli el yazısı eserleri, sanatçının eserlerinin kopyalarını, çeşitli fotoğrafları ve sanatçının bazı küçük kişisel eşyalarını içermektedir. Bu kattaki eserler çoğunlukla vitrin içi sergileme tekniği kullanılarak ziyaretçiye sunulmuş, özellikle kağıt gibi hassas maddelerden yapıldıkları için ömürleri uzatılmıştır. Birinci katta vitrinler içerisinde sergilenen eserler; şairin kitaplarının ilk nüshaları, şair hakkında yazılmış çeşitli yazı örnekleri, nüfus cüzdanı, hayatının farklı dönemlerine ait çeşitli fotoğraflarıdır. Bunların yanında şairin Türk Edebiyatına damgasını vurmuş ünlü eserleri de panolarla birlikte duvarlarda yer almaktadır. Ayrıca duvarlarda bulunan vitrin içi sergilerde şairin kullanmış olduğu kolonya şişesi, parfüm, tıraş takımı, makas, çakmak gibi küçük eşyaları yer almaktadır. Yine aynı katta bulunan başka bir vitrinde şairin radyosu sergilenmekte, vitrinin alt rafında ise aldığı ödüller bulunmaktadır. Bu salonda şairin yüz heykeli de yer almaktadır. Katın pencereleri bordo kadife perdeler ile kapatılmış, salon tavanda bulunan küçük spot ışıklar ile aydınlatılmış, odaya loş bir hava katılmıştır. Ayrıca tüm vitrinlerde bulunan ışıklarla eserlere odaklanılması sağlanmıştır.

Resim 20. Yahya Kemal Müzesi - Birinci Kat, Kişisel arşivim.

Müzenin ikinci katına çıkıldığında ziyaretçileri öncelikle odanın ortasında bulunan büyük cam bir vitrin karşılamaktadır. Bu vitrinin içerisinde şairin golf takımları, meclis üyesi iken giymiş olduğu resmi kıyafet ve şapkalar, çeşitli kıyafet ve ayakkabıları, sivil hayatında kullandığı birkaç şapka ve ayakkabı, kravatları yer alır. Bu eşyaların yanı sıra şairin Venedik elçiliği sonrası yaklaşık 20 yıl boyunca yaşamış olduğu Taksim Park Otel'deki odasında bulunan masa ve sandalyesi, orada kullandığı yazı takımları da bu vitrin içerisinde sergilenmektedir. Şair orada yaşadığı 20 yıl boyunca eserlerini bu masada oturarak kaleme almıştır. Bu katın duvarlarında da birkaç vitrin yer almakta ve bunların içinde de yine şaire ait anı niteliğinde küçük eşyalar, kazandığı çeşitli ödüller bulunmaktadır. Duvarlarda şairin hem özel hayatına ait, hem Venedik dönemlerine ait, hem diğer sanatçı arkadaşlarıyla birlikte hem de mecliste olmak üzere birçok anı niteliği taşıyan fotoğrafı ve eserlerinin kendi el yazısı ile yazılmış orijinalleri sergilenmektedir. sergilenmektedir. Ayrıca bu katta Yahya Kemal'in

soy ağacı çizimi de bulunmaktadır. İkinci kat, birinci kattan farklı olarak aydınlık bir atmosfere sahiptir. Tarihi binanın yuvarlak desenlere sahip üst kat pencereleri odaya da tarihi bir hava katmaktadır.

Yahya Kemal Müzesi'nin enstitü tarafından hazırlanmış olan bir envanter çalışması da mevcuttur. Envanter defterinde müzeye ait eserlerin bilgileri yer almaktadır. Müzeye ait bir depo bulunmamakta, tüm eserler müzenin içerisinde sergilenmektedir. Kimi eserler yer azlığından dolayı iç içe duracak şekilde de sergilenebilmektedir. Örneğin şairin gömlek ve ceketleri bu şekilde sergilenerek ziyaretçi ile buluşmuştur.

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Yahya Kemal Müzesi'nde daha önce hiçbir geçici sergi gerçekleştirilememiştir. Bu durumun başlıca sebeplerinden ilki müze kalıcı koleksiyonunun tamamının müzede sergileniyor olması, dolayısıyla şairin depoda olan eserlerinden bir geçici sergi koleksiyonu çıkarılamaması, diğer bir deyişle eserlerin azlığıdır. Başka bir sebep müze binasının geçici sergiler için elverişli olmamasıdır. Çünkü bina küçük bir alana sahiptir ve kalıcı koleksiyonun eserleri bina içerisindeki tüm yerlerde sergilenmektedir. Başlıca önemli sebeplerden bir başkası müzenin maddi imkansızlıklarıdır. Çünkü Fetih Cemiyeti tarafından yönetilen müze, Fetih Cemiyeti'nin Yahya Kemal'in anısını koruma ve geleceğe taşıma amacıyla yapmış olduğu gönüllü bir sosyal sorumluluk çalışması olup cemiyet gelirleri haricinde başka bir gelire sahip değildir. Müze giriş ücreti de alınmadığı düşünülecek olursa müzenin etkinlikleri tamamen cemiyetin bütçesi doğrultusunda planlanmaktadır.

Müze gerçekleştirilen herhangi bir etkinlik bulunmamakla birlikte müzeyi Fetih Cemiyeti ve Yahya Kemal Enstitüsü ile birlikte ele almak daha doğru olacaktır. Fetih Cemiyeti'nin gerçekleştirdiği etkinliklerin bir kısmı Yahya Kemal ve edebiyat ile ilgili olup müzeye ve Yahya Kemal Enstitüsü'ne katkı sağlamıştır. Yapılan etkinlikler Yahya Kemal ile ilgili araştırma çalışmaları, konferanslar ve sempozyumlar olup dönem dönem gerçekleştirilmektedir.

Resim 21. Yahya Kemal Müzesi - İkinci Kat, Kişisel arşivim.

Yahya Kemal Enstitüsü tarafından yayımlanan Yahya Kemal eserleri ve çeşitli araştırma eserleri de müzeye katkısı olan eserlerdendir. Yapılan sempozyumların bildiri metinleri, dergiler, Yahya Kemal'in bestelenmiş şiirlerinin albümü gibi eserlerin hepsi Fetih Cemiyet tarafından yayımlanıyor olup Yahya Kemal araştırmalarına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle çeşitli imkansızlıklardan dolayı geçici sergi ve etkinliklere pek fazla yer veremeyen müzenin aslında bir sanatçı müzesinin temel amaçlarından biri olan sanatçıyı en iyi tanıtan ve onun hakkındaki araştırmaları yürüterek destekleyen kuruluş olması özelliğini yerine getiren, hatta bu özelliği ile örnek teşkil eden bir müze olduğu söylenmelidir.

Ziyaretçilerin müze hakkında bilgi edinebileceği online platform da yine Fetih Cemiyeti tarafından sağlanmıştır ve Fetih Cemiyeti'nin web sitesi (<http://www.istanbulfetihcemiyeti.org.tr/>) yoluyla müze hakkındaki bilgiler aktarılmıştır. Müze herhangi bir sosyal ağda henüz aktif değildir.

Bu çalışmada bahsedilen çeşitli nedenlerden dolayı geçici sergi ve etkinliklere gerektiği kadar yer veremeyen müze ve cemiyet yönetimi yeniliklere ve gelişime açık ve hevesli olduğunu da bildirmektedir.⁶⁶ Örneğin 2014 yılının Yahya Kemal'in doğumunun 130. yılı olması vasıtasıyla müze yönetimi hem müzenin gelişimi hem de daha fazla kişiye tanıtılabilmesi için birkaç proje planlamaktadır. Örneğin bunlardan bir tanesi İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmesi ve okullardan öğrenci grupların müzeyi ziyaret etmesinin sağlanmasıdır. Nitekim müzenin bu girişimi başarılı olmuş, 2014'ün ilk üç ayında haftada yaklaşık 3 okul grubu müzeyi ziyaret ederek öğrencilere Yahya Kemal'i müze yoluyla tanıtmayı amaçlamıştır. Bunun yanı sıra ders programının elverdiği takdirde derslerini müze binasında işleyen okul grupları da bulunmaktadır.

2.3. İSTANBUL'DA BULUNAN DİĞER EDEBİYAT MÜZELERİ

İstanbul'da bulunan edebiyat müzelerinin bir kısmını tarihi binalardan oluşan müzeler ve yazar ve şairlere adanmış olan müzeler olarak sınıflandırmak mümkünken bir kısmı ise kendine has ve görülmemiş özellikler taşıdığından dolayı onları çalışmada belli bir sınıflandırma içerisine sokmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada incelenmiş olan Masumiyet Müzesi ve Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği İstanbul'da bulunan diğer edebiyat müzeleri sınıfı kapsamında incelenerek değerlendirilmiştir. Masumiyet Müzesi dünyada bir başka benzeri dahi olmayan ve yazarın bir edebi eserden yola çıkarak o kurmaca metindeki anı ve objelerden faydalanarak kurduğu bir müze olmasıyla, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği ise Türkiye'de yaşamış tüm edebiyat sanatçılarına ait eser ve eşyaları barındırabilmesi, onları yaşatarak geleceğe taşımak için koruması anlamıyla diğer sınıflandırmalardan ayrı olarak değerlendirilmiştir.

⁶⁶ Gülcan Aren, görüşme/mülakat, İstanbul, 28 Nisan 2014.

2.3.1. Masumiyet Müzesi

1952 yılında doğmuş olan yazar Orhan Pamuk günümüzde halen yaşamakta olan ve ortaya koyduğu eserleri ile yaşarken edebiyat tarihine geçen Türk yazarlardandır. Lise eğitimini Amerikan Robert Kolej’de tamamlayan Orhan Pamuk, çocukluğundan beri hayalini kurduğu ressamlık için İstanbul Teknik Üniversitesi’ne başlamış fakat daha sonra mimar ya da ressam olmayacağına karar vererek İstanbul Üniversitesi Gazetecilik bölümüne başlamıştır. İlk eseri *Cevdet Bey ve Oğulları*’nı 1982 yılında yayımlamış ve daha ilk romanıyla bile birçok edebiyat ve roman ödülü kazanmıştır. Daha sonra yazdığı *Sessiz Ev*, *Kar*, *Benim Adım Kırmızı*, *Kara Kitap* ve *Beyaz Kale* gibi eserleri de dünya çapında birçok ödüle layık görülmüş ve eserleri 59 dile çevrilmiştir. Pamuk 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’ne layık görülmüş ve bu ödülü alan ilk Türk olmuştur.⁶⁷ Bunun üzerine Orhan Pamuk Nobel için hazırladığı *Babamın Bavulu* adlı Türkçe konuşmasını yapmıştır. Orhan Pamuk hem Türkiye hem de dünya çapındaki üniversitelerden Fahri Doktora unvanı ile ödüllendirilmiştir.

Orhan Pamuk 2008 yılında *Masumiyet Müzesi* adını taşıyan romanını yayımlamıştır. *Masumiyet Müzesi* Orhan Pamuk’un hem yayımladığı bu romanının hem de müzenin adıdır. Bu özelliği ile dünya tarihinde hem bir roman hem de onu temsil eden, kavramlaştıran bir müzenin varlığı ilktir. Masumiyet Müzesi fikri yazarda her zaman hem roman hem de müze olarak bir arada düşünülmüş ve 1990’larda araştırma ve çalışmalarına başlanmıştır ve roman ve müze fikri başından beri hep birlikte düşünülmüştür. Bir önceki eseri olan *Kar*’da da Masumiyet Müzesi adı geçmektedir, yazar yıllar öncesinde Masumiyet Müzesi fikrini düşünmüş ve planlamıştı.⁶⁸ Pamuk bir roman ve bir müzeyi bir arada ortaya çıkarma fikrini bu dönemlerde edinmiş ve bu dönemlerden itibaren müzesi için koleksiyon oluşturmaya başlamıştır. 2000 yılında Beyoğlu Çukurcuma’daki Brukner Apartmanı’nı müze için uygun bina olarak belirlemiş, aynı dönemde *Masumiyet Müzesi* romanını da yazmaya başlamış ve müzeyi

⁶⁷ Orhan Pamuk, **Beyaz Kale**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005. S.4

⁶⁸ “İstanbul’daki son görüşmelerimizden birinde Ka bana, bundan sonra yazacağım romanı sormuş, ben de *Masumiyet Müzesi*’nin herkesten dikkatle sakladığım hikayesini anlatmışım.” Orhan Pamuk, **Kar**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005. S.258.

romanın yayımlandığı gün açmayı planlamıştır.⁶⁹ Bir roman olarak Masumiyet Müzesi “Hayatımın en mutlu anıymış, bilmiyordum.” cümlesiyle başlar ve “Herkes bilsin, çok mutlu bir hayat yaşadım.” cümlesiyle son bulur. Bunlar romanın ana karakteri Kemal’in sözleridir. Kemal’in uzaktan akrabası genç ve güzel Füsün’a olan aşkını konu alan roman Kemal’in ağzından ve yer yer yazar Orhan Pamuk ile konuşmalarıyla birlikte “Vaka zamanının 1975-2008 yıllarını kapsadığı romanda aşkın yanı sıra aile, ahlak, evlilik, cinsellik, zengin-fakir, doğu-batı, modernleşme izlekleri de dönemin sosyal, siyasi, kültürel dokusuyla işlenerek anlatılır.”⁷⁰ Bu bir aşk romanıdır ve klasik aşk romanlarından farklıdır, aşkı hem tüm ince ayrıntılarıyla hem de dönemin toplumsal gerçekleriyle bir arada verir. Pamuk bu durumu şöyle dile getirir:

“Ama kitabımızın okuru Kemal’in Füsün’a aşık olduğunu, sayfalar boyu onun Füsün hakkında yaptığı gözlemlerden, her bir sigarasını hangi duygusal, hangi öfkeli, hangi sevinç durumunda nasıl söndürdüğüne bakmasından anlayacak. Yani kitabımda aşk dediğimiz şeyin ‘aman ne yüce bir duygu’ diye kelimeyle söyleyip sonra şöyle oldu, böyle oldu yok. Aşık adamın kafasının nasıl çalıştığının, algılarının nasıl açıldığının, sahip olmak, elde etmek istediği kadının her jestine, kafasını her çevirişinde ağzındaki sigaranın dumanını nasıl üflediğine kadar takip etmesinin hikayesi de.”⁷¹

Orhan Pamuk’un planlarına göre *Masumiyet Müzesi* romanı yayımlandığı gün Masumiyet Müzesi de açılacak ve böylece kitap ve müze aynı anda okur ve ziyaretçilerine kavuşacaktı. Fakat daha sonra müzenin hazırlıkları ve açılışı gecikince *Masumiyet Müzesi* romanı 2008’de yayımlanmış, Masumiyet Müzesi ise 2012’de açılmıştır. Masumiyet Müzesi’nin romandan yıllar sonra açılması hem okuyucunun kitabı okuduktan sonra müzeyi daha iyi kavrayarak gezmesine olanak sağlamış, hem de müzenin romanla birlikte daha iyi tanıtılmasına, dünya çapında duyurulmasına ve ilgi uyandırarak beklenmesine vesile olmuştur. Müzenin açılışı ile ilgili haberler ve söylentiler çeşitli gazete ve dergilerde yer bulmuştur (Ek1).

⁶⁹ Demet Haselçin, “**Masumiyet Müzesi**” Belgeseli, TRT Türk, 10 Mayıs 2012.

⁷⁰ Aysel Aslanboğa, “Masumiyet Müzesi Romanı’nda Modernizm-Gelenek Algısı”, *Turkish Studies*, Sayı 6/3, Yaz 2011, S. 1645.

⁷¹ Banu Güven(röportaj), (2008), “Aşkından Müze Yaratan Adamın Hikayesi”, İstanbul: NtvMsnbc. ve ayrıca <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/457412.asp>, Erişim 17 Mayıs 2014.

- **Yönetim**

Masumiyet Müzesi, kendisiyle aynı ismi taşıyan ve Orhan Pamuk tarafından kurulmuş olan Masumiyet Vakfı bünyesinde yönetilmektedir. Pamuk, Masumiyet Müzesi'ni kurma kararı aldığı anda aynı isimli vakfı kurarak buraya aktardığı 1.000.000 TL sermaye ile müzenin hem mimari çalışmalarını hem de koleksiyon çalışmalarını yürütmüştür. Müze, Beyoğlu Çukurcuma Caddesi, Dalgıç Çıkma 2 numarada bulunmaktadır. Pazartesi günleri kapalı olan müze Salı, Çarşamba, Cuma, Cumartesi günleri 10:00-18:00, Perşembe günleri ise 10:00- 21:00 saatleri arasında ziyarete açıktır.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Masumiyet Müzesi yazar ve şair evleri ya da onlar anısına düzenlenmiş olan edebiyat müzelerinden çok farklı bir konsepttedir. Edebiyat müzeleri kapsamında değerlendirilecek olursa sanatçı tarafından kurulmuş müzelere örnek gösterilebilir. Sanatçı Orhan Pamuk kendi eserini somut bir şekilde bir müze formunda okuyucularına sunmuştur. Bu müze bir eserin somut olarak can bulduğu ilk mekan olma özelliği ile de dikkat çekici ve diğer edebiyat müzelerinden ayrı bir konumda değerlendirilmesi gereken bir müzedir.

Orhan Pamuk müze ve roman fikri aklına düştüğü andan itibaren müzesi için uygun bir bina arayışına girmiş ve *Şeylerin Masumiyeti*'nde de belirttiği gibi İstanbul'un birçok semtini dolaşmıştır. Hem bütçesine uygun, hem müzegezerlerin ziyaret edebileceği kadar merkezî bir konumda olan ve de müzegezer kitleye hitap edebilecek semtlerin yakınında bulunan hem de Füsun ve Kemal ile bağdaştırabildiği mekan sonunda Çukurcuma'da eski bir evde bulmuştur. Müzesinin kuruluşunda müzecilik anlamında birçok bilgi toplamış, araştırmalar ve geziler yapmıştır. "Pamuk'un müzesi için model aldığı müzeler Avrupa seyahatleri sırasında ziyaret ettiği küçük müze evlerdi: Londra'daki Sir John Soane's Müzesi, Paris'teki Gustave Moreau Müzesi, Barselona'daki Frederic Marès Müzesi ve Milan'daki Bagatti Valsecchi Müzesi gibi."⁷²

⁷²Holly Brubach, "The Right Stuff", **T Magazine- NY Times**, New York, 10.07.2012, S. 254.

Pamuk müzeleri gezerek edindiği bilgi ve deneyimlerin ışığında, eserindeki ve aklındaki hikaye ile de doğru orantılı olarak müzesini inşa ederken birçok sanatçıdan da yardım almıştır. Mimar Cem Yücel, Alman Mimar Gregor Sunder-Plassmann ve marangoz Metin Ağca başta olmak üzere binanın mimarisi müzenin gerektirdiği ölçülere göre yeniden düzenlenmiş, ortada yukarı uzanan merdiven ile tüm katlar birbirine ve son olarak Kemal'in yatak odasına bağlanmıştır.

Pamuk müzenin mimarisi tamamlanırken bir yandan da bir küratör titizliğiyle tüm eşyaları yıllarca özenle toplamış, çeşitli antikacı ve eskici dükkanları dolaşmış ve müzesine uygun eşyaları seçerek bunların müzede ne şekilde yer alacağını ekibi ile birlikte planlamıştır. Masumiyet Müzesi koleksiyonu Pamuk tarafından uzun yıllar boyunca toplanan eşyalardan ve romandaki belli başlı anlatıları canlandıracak, somutlaştıracak objelerden oluşmaktadır. Roman'da Kemal karakterinin aşık olduğu Füsün'un dokunduğu eşyalar, onu çağrıştıran eşyalar Kemal tarafından yıllarca toplanmış, önceleri Füsün ile birlikte vakit geçirdiği Merhamet Apartmanı'ndaki dairede biriktirilmiş, bir müze kurulmak hayaliyle yazar Orhan Pamuk'a teslim edilmiştir. Orhan Pamuk kendi yazmış olduğu bu kurmacadan yola çıkarak Kemal'in toplamış olduğu bu objeleri kurduğu müzede sergilemektedir. Bunun yanı sıra romandaki diğer karakterlere ait eşyalara ve romanda geçmemesine rağmen roman karakterlerinin hayatında yer tutan eşyalara da müzede yer verilmiştir. Esasında da Pamuk, bu objeleri toplamak için uzun yıllar harcamış, roman karakterlerine ve romanda anlatılan şekillerine uygun objeleri bulmak için İstanbul'da birçok antikacıyı dolaşmış, daha birçok yerden bu 70'ler 80'ler İstanbul kültürünü yansıtacak objeleri özenle seçip koleksiyonunu oluşturmuştur. Pamuk bunu *Şeylerin Masumiyeti* adlı kitabında şu şekilde belirtmektedir: "Böylece müzeyi ve romanı birlikte düşünürken, hayali bir hikayenin gerçek eşyalarını bir müzede sergilemek ve bu eşyalar üzerinden bir roman kurmak istedim." Eşyalar hem romanda hem de müzede Pamuk için önemli bir yere sahiptir ve her birinin hem temsil ettikleri, simgeledikleri bir gerçek vardır hem de objelerin ruhu olduğu inancı ile bir araya getirilmişlerdir.

Resim 22. Masumiyet Müzesi - Füsün'un Küpesi⁷³

Masumiyet Müzesi koleksiyon fikri Pamuk'un 1990'larda eşyalardan bir hikaye yazması fikrinin aklına gelmesiyle temellenmiştir. Pamuk kendi de belirttiği gibi öncelikle roman kurgusunu değil eşyaların bir araya gelerek oluşturacağı bir koleksiyonu hayal etmiş ve bu doğrultuda eşyalar toplamaya başlamıştır.

“Romanım, ilk yıllarda notlandırılmış bir müze kataloğu şeklindeydi. Tıpkı notlandırılmış bir müze kataloğunda olduğu gibi, önce bir eşyayı, mesela bir küpeyi ya da ünlü Jenny Colon marka bir çantayı bir müzegezere tanıtır gibi okura tanıtıyor, sonra bu eşyanın kahramanımızda uyandırdığı hatıralara geçiyordum. Romanı yıllarca böyle yazdıktan sonra, aşk hikâyesinin fırtınası güçle esti; notları, hatıraları ve müzedeki eşyaları bir düzene koyma telaşımı üfürdü ve her şeyi önüne katıp sürüklemeye başladı.

⁷³ Orhan Pamuk, *Şeylerin Masumiyeti*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, S. 59.

Romanımı aşk hikâyesi için okuyan okurlara göz kırparak ekleyeyim: Aşkın beklenmedik gücünün henüz farkında değilmişim!”⁷⁴

Pamuk’un aynı satırlarda bahsettiği gibi Masumiyet Müzesi koleksiyonu aslında başlarda bir koleksiyon değil bir eşya toplama süreci olarak başlamış ve düzensizlik içerisinde var olmuştur. Daha sonra bu eşyaların bir kurmaca ile bir araya getirilmesi, karakterlerle bağlantılarının kurulması eşyaların bir koleksiyon oluşturmalarını sağlamıştır. Fakat yine de genel geçer bir koleksiyon yapısından farklı bir duruş sergilemektedir. Koleksiyon belli bir döneme ait belli eserlerin ya da her dönemden birer örneğinin özellikle seçilerek toplandığı bir yapıdır. Fakat Masumiyet Müzesi’nde gündelik hayata ait birçok eşya toplanmış, bu eşyalar daha sonra roman vasıtasıyla gelen kurmaca metin sayesinde eşyaları bir koleksiyon haline sokmuştur. Bilinen müze koleksiyonlarının aksine Masumiyet Müzesi’nin koleksiyonu bir anı, hatıra ve soyut kavramların eşyalar sayesinde beden bulmasının koleksiyonudur. Bu nedenle onu genel geçer koleksiyon kalıplarına sokmak güçtür. Bu müze Kemal’in Füsun’a olan aşkının müzesidir ve müze koleksiyonu da bu ana tema çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Şeyler yani eşyalar Masumiyet Müzesi romanında da müzesinde de büyük rol oynar. Masumiyet Müzesi aslında Kemal’in Füsun’a kavuşamaması sonucu zamanla kendiliğinden ortaya çıkmış bir eşya toplama eyleminin somutlaşmış halidir. Kemal Füsun’a aşkına ulaşamadıkça ona ait ya da içerisinde herhangi bir şekilde onun bulunduğu nesneleri herkesten gizli olarak Merhamet Apartmanı’nda Füsun’la aşk dolu günlerini geçirdiği tek yerde toplamaya ve bu nesnelerin anıları sayesinde kendini bir nebze olsun mutlu etmeye çalışır. Aslı Uçar’ın doktora tezinde yer verdiği üzere sevilen arzu nesnesinin yokluğunda, eşyalar karaktere yakınlık ve teselli sunar. Yine aynı yazıda bahsedildiği gibi romanda eşyaların bu gücünün Kemal’in aklına ilk sokan kişi de yine Füsun’un kendisidir.

“Eşyanın teselli ediciliği fikrini romanda ilk kez ortaya atan aslında Füsun’dur. Füsun, Kemal ile Sibel’in nişan gecesinde şöyle der: “Sevdiklerimizi kaybedince, onların adlarını ruh çağırma oyunlarında taciz etmeyelim... Onun yerine, onları

⁷⁴ Orhan Pamuk, **Masumiyet Müzesi’nin İlham Kaynakları**, Milliyet Gazetesi, 16 Ekim 2008.

hatırlatacak bir eşya, ne bileyim, mesela bir küpe bile, bizi yıllarca çok daha iyi teselli edebilir” (161). Füsün, sevilen kişiyi hatırlatan nesnelerin, bir kayıp yaşayan kişiyi teskin edebileceğini düşünmektedir. Sevilen arzu nesnesinin yokluğunda, Kemal de teselliği Merhamet Apartmanı’ndaki eşyalarda arayacaktır. Masumiyet Müzesi’nin ilk eşyası Füsün’un küpe teki olduğu gibi, müze fikrinin ilk kaynağı da Füsün’un bu sözleridir”⁷⁵

Yukarıda da bahsedildiği gibi Masumiyet Müzesi bir eşya müzesidir ve eşyaların aslında anıları temsil ettiği, bir nevi eşyanın ruhunun olduğu bir müzedir. Masumiyet Müzesi’nde sergilenen her eşya büyük çoğunlukla Füsün ya da Kemal’in hayatında izi olan diğer insanların anılarının yansıması, somutlaşmasıdır aslında. Örneğin Kemal, Füsün’un yemek yediği bir kaşığı gizlice cebine koyarken yalnızca Füsün’un o kaşığa dokunmuş olduğu gibi temel bir içgüdüyle hareket etmez. Bunun aksine Füsün’un o kaşığa dokunduğu anı, o günü, Füsün’un o anda kendisine bakışını, söylediği sözleri bu kaşık sayesinde ölümsüzleştirmiş olur. Kemal’in kaşığa yani bu eşyaya her bakışında hissettiği ve gördüğü şey işte tüm bu hatıraların bütünüdür. Diğer bir deyişle istenilen şeye -aşka- ulaşamamanın sonucunda gelişen bir ‘onunla geçirilen her anı ölümsüzleştirme isteği’dir.

Romanda geçen bu eşyaların ya da romandaki dönem ve çevre ile ilgili olabilecek ‘şeyler’in başında müzedeki giriş katında “sigara duvarı” adı verilen ve farklı sergileme tekniği ile çarpıcı şekilde dikkatleri üzerine çeken duvar yer alır. Bu duvarda Füsün’un yıllar boyunca içtiği 4213 sigaranın izmaritleri 70’li 80’li yıllarda sıkça kullanılan bir duvar kağıdı üzerinde yer almaktadır, bir duvarın tamamını kaplayan bu izmaritler ufak çivilerle duvara monte edilmiş, kimisi ezilmiş, kimisi ruj lekelerine bulanmış, büyüklü küçüklü bir şekilde sergilenmektedir. Bu şekilde duvarı kaplayan izmaritlerin arasında el yazılarıyla romandan cümleler yer alır. Bu cümleler Kemal’in yıllar boyunca Füsün’a olan duygularını kendi dilinden anlattığı cümlelerden seçilmiştir ve tarihleriyle birlikte duvara asılmışlardır. Aslında bu sigara duvarı tümüyle

⁷⁵ Aslı Uçar, **Teselliği Eşyada Aramak: Türkçe Romanda Nesneler**, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Doktora Tezi, Ankara, 2012. S. 187.

bakıldığında romanın tamamını, Kemal'in Füsün'a olan aşkını bir hikaye olarak başlı başına anlatmaya yetebilir denilebilir, çünkü an an, gün gün Kemal'in anlık hislerini tıpkı romandaki gibi ziyaretçiye sunabilmiştir. Bunu yaparken de imge olarak sigara izmaritlerini seçmiş ve farklı bir sergileme tekniğine imza atmıştır.

Resim 23. Masumiyet Müzesi - Sigara Duvarı⁷⁶

Müzenin ikinci katına çıkıldığında ziyaretçiye romanın tüm bölümleri teker teker birer kutu halinde karşılar. Her bir kutuda bölümün numarası ve adı yer alıyor. Roman da müze de bu aşamada aynı düzlemde ilerlemektedir. Müzenin bu bölümündeki sergileme tekniği tıpkı bir “cabinet of curiosity” gibidir, zaten Pamuk kendisi de bu

⁷⁶ Orhan Pamuk, *Şeylerin Masumiyeti*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, S. 228.

bölümü oluştururken cabinet of curiosity kavramından esinlendiğini belirtmektedir. Tıpkı romandaki gibi müzenin bu bölümünde de 83 kutu ya da 83 kabin bulunur. Bu bölümün cabinet of curiosity'den farkı ise her bir kutunun bir hikayeyi betimliyor olmasıdır. “Hayatımın en mutlu anı” kutusundan itibaren tüm kutular, romanın her bir bölümünü simgeleyecek değerdeki eşyaların özenle seçilmesinden oluşmuştur. Ziyaretçiler her bir kutunun önüne geldiğinde bambaşka bir hikayede bulur kendini, bazı kutular ışık tonlarıyla bazılarıysa müzikle karşılar ziyaretçiyi. Her bir kutu içerdiği eşyalarla bir kompozisyon oluşturmaktadır. İçerisinde bulunan objeler, resimler, gazete kupürleri bir arada bir hikaye anlatacak şekilde düzenlenmiştir. Her birinin anlattığı hikayeyse tabii ki romanın bölümleriyle aynıdır. Pamuk’un uzun yıllarca topladığı eşyaları nasıl bir yöntemle sergilemeye karar verdiğini ve her bir kutu için kurmacadaki hikaye ile orantılı olarak nasıl tek tek ilgilendiklerini de müze kataloğunda şöyle anlatılmaktadır: “Eşyaları bir kütüphanede kitaplar gibi sırayla dizemezdim: Kutuların da bir özel kompozisyonu ve havası olmalıydı, her birinin özel bir ruhu olmalıydı. Bir gün beklenmedik bir ilhamla ikinci kutuyu kurşun kalemle çizdim. Sonra çizdiğim şeyi kutunun içine yerleştirdik ve santim santim oynatarak deneme yanılmayla işimize devam ettik. Kutuları tek tek güzel bir eşya olarak hayal etmek de müzeyi daha şiirsel hale getirdi.”⁷⁷ Müzenin bu katlarında yalnızca kutular değil, korkulukların bulunduğu duvarlar bile tuzluk, saat gibi küçük eşyalarla bezenmiş, bu bölmeler vitrin içi sergileme tekniği kullanılarak düzenlenmiştir.

Müzenin çatı katına çıkıldığında Kemal’in yedi yıl boyunca yazar Orhan Pamuk’a hikayesini anlattığı yatak odası ile karşılaşılır. O dönemin evlerini yansıtan eşyalardan oluşan bu yatak odasının yan tarafında romanın Orhan Pamuk tarafından hazırlanmış taslakları, el yazması müsveddeleri yer almakta ve Masumiyet Müzesi’ne ait çizimleri, tasarıları bulunmaktadır. Bu kattan en aşağıya bakıldığında ise zeminde bulunan spiral şeklindeki işaret dikkat çekmektedir, aynı işaret Füsun’un küpesi olarak tasarlanan spirallerle aynıdır. Müze ve romanı birlikte düşünecek olursak ikisinin aynı paralelde ilerlediği görülmektedir. Romanın sonunda Kemal’in Pamuk’la tanışması ve

⁷⁷ Orhan Pamuk, *Şeylerin Masumiyeti*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, S. 61.

müzesini kurması için ona hikayesini anlatması müzenin çatı katında ziyaretçilerle buluşmuş, Orhan Pamuk'un eskiz ve notları ile de gerçekte olan Masumiyet Müzesi projesi ziyaretçiye gösterilmiştir. Romanda yer alan ve postmodern edebiyatın belirgin bir ögesi olan üst kurmaca tıpkı romandaki gibi müzede de kendini bu not ve eskizler ile göstermiştir. Bu bakımdan Masumiyet Müzesi'nin yenilikçi bir sergileme anlayışı benimsediği görülmektedir.

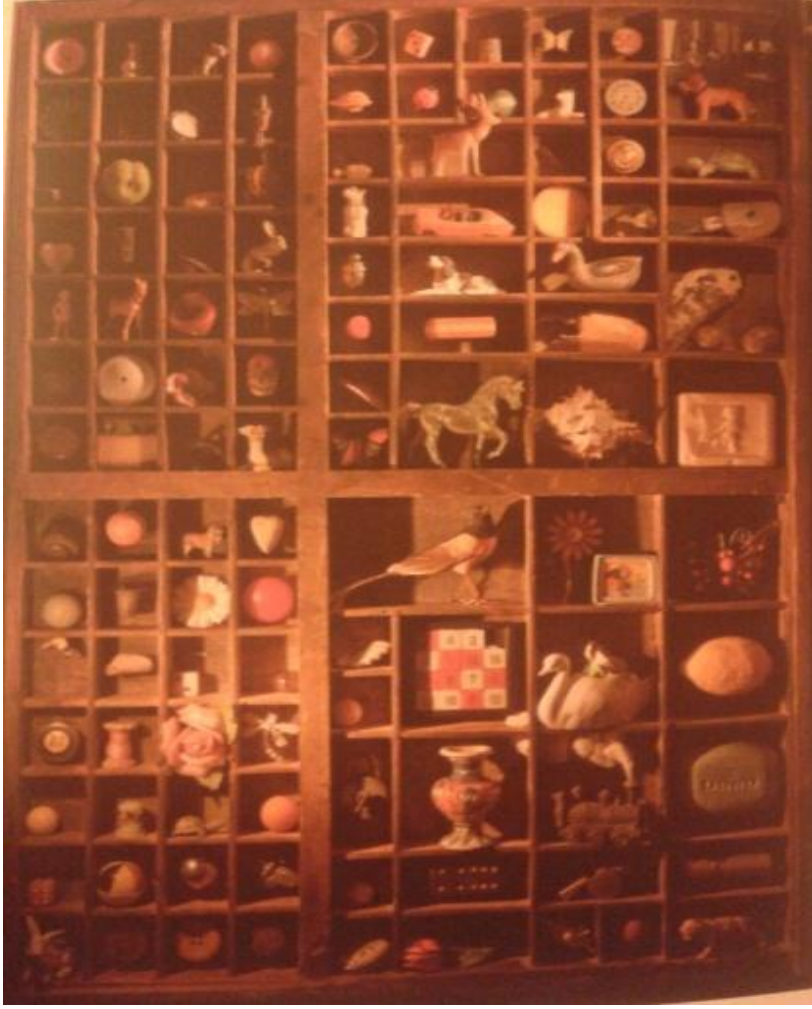

Resim 24. Masumiyet Müzesi - Kemal'in Odası⁷⁸

⁷⁸ Orhan Pamuk, *Şeylerin Masumiyeti*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, S. 249.

Müze gibi müze kataloğu *Şeylerin Masumiyeti* de özgünlüğü ile dikkat çekmektedir. Katalog öncelikle Pamuk'un bir Osmanlı şehzadesi ile tanışıp bu sayede aklına bir müze-roman fikrinin gelmesinden başlayarak, eşyaların bulunması, müze mekanının seçilmesi, romanın bu doğrultuda ilerlemesi aşamalarını tüm detaylarıyla anlatır. İkinci bölümde yine Pamuk'un dilinden hikayeler ve anılarla birlikte müze kataloğu şeklinde ilerler. Diğer kataloglardan farkı ise müzedeki her bir kutunun ve her bir bölümüm yapılış hikayesinin ve varsa oradaki eşyalarla ilgili hikayelerin anlatılması, bunun hikaye anlatan bir katalog olmasıdır. Ardından müze mimarisinin gelişim sürecine değinilir. Hem müzeden hem müzenin çevresindeki alanlardan hem de İstanbul'dan çeşitli zamanlara ait pek çok fotoğraf barındıran katalog müzeyi ve eşyaları daha iyi tanımaya yardımcı olur. *Şeylerin Masumiyeti* bu özelliği ile 2013 yılında Amerika'da ilk kez verilmeye başlanan Mary Lynn Kotz ödülünü kazanmış ve hem en iyi müze kataloğu hem de en edebi sanat kitabı seçilmiştir.

Masumiyet Müzesi'nde görsel çok büyük bir yere sahiptir ve müze tamamen görsel hafızaya hitap etmektedir. Toplanan tüm objelerin tıpkı romandaki gibi 70'li 80'li yıllara ait olması, o dönemin Türkiye'sini, İstanbul'unu, İstanbul sosyete hayatını, sosyete hayatının yanı sıra var olan orta ve düşük gelirli sınıfının hayatını çoğunluğu kolay taşınabilir olan küçük objeler ve bu objelerin kompozisyonlarından oluşan enstalasyonlar ile sunulması Masumiyet Müzesi'ni adeta bir anı müzesi yapmıştır. Müze bu dönemlerden kalma eşyaları sanatçılar tarafından oluşturulan replikalar ve bunlarla oluşan enstalasyonlar sayesinde yakın toplumsal geçmişe, geçmişteki kimliğe ve kültüre toplu bir bakış sunmuştur. Tüm bu eşyalar, romanın geçtiği dönemi yansıtan bina ve oluşturulan enstalasyonlar bu mekanı yani Masumiyet Müzesi'ni bir hafıza mekanı haline getirmiş, belleklerde yer edinmesini sağlamış, toplumsal kimliği müzede canlandırmıştır.

Resim 25. Masumiyet Müzesi⁷⁹

Masumiyet Müzesi yalnızca farklı ve daha önce görülmemiş bir deneyimi yaşatmasıyla değil sergileme teknikleri ile de dikkat çekicidir. Romanda objeler ve eşyalar anıları nedeniyle önemli yer tutar ve müzenin kalıcı koleksiyonun büyük kısmını romanda hikaye edilen metinde geçen bu objeler oluşturmaktadır. Bu objelerin sergilendiği kutular, kutular haricindeki bölgelerde kullanılan vitrin içi sergileme teknikleri ile Masumiyet Müzesi hem bir kurmacanın hayat bulduğu hem de günlük yaşam geçmişinin yeniden canlandığı bir müze olma konumundadır. Aynı zamanda bir edebi eserin hayat bulduğu tek müze olması özelliğiyle de tam anlamıyla bir edebiyat

⁷⁹ Orhan Pamuk, *Şeylerin Masumiyeti*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, S. 206.

müzesidir. Çünkü okuyucu Masumiyet Müzesi'ne geldiğinde okuduğu kurmaca metni tıpkı gerçek bir hikayeymişçesine yaşamakta, bağlantılar kurmakta, hayal ve hakikat arasındaki çizgide gidip gelmektedir.

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Masumiyet Müzesi kapılarını 2012 yılında ziyaretçilere açmış olan çok yeni bir müzedir. Hem bu nedenle hem de alan kısıtlılığından dolayı geçici sergiler için çok fazla elverişli değildir. Müzenin koleksiyonunu canlı tutmak adına geçici sergiler için hazırladığı bir vitrin bulunmaktadır. Bu vitrinde ziyaretçilerin bağışladığı eşyalar sergilenmektedir. Böylece hem dönüşüm halinde bir geçici sergi vitrini hazırlanmış olur hem de isteyen ziyaretçiler de kendileri için hatırası ve değeri olan eşyalarını bu vitrinde sergileyerek müze ile olan bağlarını arttırmış olurlar.

Bilindiği gibi çağdaş müzecilik anlayışının en önemli öğelerinden biri de ziyaretçilerin müzeyle olan bağını güçlendirecek, müzeden evlerine götürebilecekleri ya da hediye edebilecekleri eşyaları satın alabilecekleri, özellikle de edebiyat müzelerinde sanatçılara ait edebi eserleri bir arada bulabilecekleri ve satın alabilecekleri müze dükkanlarıdır. Masumiyet Müzesi'nin giriş katından bodrum kata inilen bölümünde bir müze dükkanı yer almakta ve çeşitli objeler ve kitapları içermektedir. Romanın daha en başlarında karşımıza çıkan önemli nesnelerden biri olan kelebek şeklindeki küpelerin birini Füsün düşürmüş ve Kemal de aramak için çabalamıştır. Aynı zamanda müzenin logosuna da ilham veren bu küpeler Kıymet Daştan tarafından tasarlanmış ve müze mağazasında satışa sunulmuştur. Yine Kemal'in kalp kırıklığını simgeleyen ve müzeye gelen ziyaretçilerin de bu gözle bakmasını istediği porselen kırık kalp Özlem Arapoğlu tarafından tasarlanmış ve müzeye konmuştur, bu eserin replikaları da müze dükkânında satışa sunulmuştur. Bunun yanı sıra müze dükkanında kitabın bölümlerinden alıntılar içeren posterler, kitap ayraçları ve tabii ki Pamuk'un romanlarını bulmak mümkündür. Kullanılabilir bir öğe olan küpeler, Kemal'in aşkını yansıtan kırık kalp gibi bu öğeler düşünüldüğünde Masumiyet Müzesi mağazasının dikkat çekici olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ayrıca müze mağazası haricinde müzeye gelen tüm ziyaretçilere girişte

karton torbalar içerisinde müzenin “Sarkma düşersin!” bölümüne ait posterin verilmesi de ziyaretçilerin müzeyle olan bağını pekiştirmektedir.

Masumiyet Müzesi’nde çağdaş müzecilik kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer özellik de müzeye romanla birlikte girilmesi durumunda romanın içinde bulunan bilet sayfasına müzenin logosu şeklindeki mührün basılması ve bu sayede müzenin bir de ücretsiz şekilde gezilebilmesidir. Bu hem bir yenilik olarak değerlendirilebilecek hem de müze ile roman arasındaki bağlantıyı güçlendirmeye yarayacak bir özellik, bir farklılıktır.

Çağdaş müzecilik anlayışında önemli yer tutan müzelere yeme-içme, dinlenme mekanları açılması fikri Masumiyet Müzesi’nde bulunmamaktadır. Müze binasının küçük oluşu ve bahçe alanının bulunmaması gibi nedenlerle böyle bir alana olanak yoktur.

Müze teknolojik ve sosyal kaynakları verimli şekilde kullanmaktadır. Web sitesi sürekli güncellenmekte, müze ile ilgili haberler, yenilikler web sitesinde yer almaktadır. Web sitesinde müzenin sosyal medya ikonlarının bulunması ve sosyal medya hesaplarına yönlendirmesi, e-mail grubuna üyelik formunun bulunması ve bu sayede ziyaretçilerin e-mail pazarlama aracı yoluyla müzedeki gelişmelerden haberdar edilmesi, müze hakkında çekici noktaların web sitesinde yer alması kullanıcı deneyimi açısından olumlu gelişmelerdir. Müzenin birer Facebook, Instagram ve Twitter sayfasının bulunması, bu sayfalardan müze ile ilgili haber ve gelişmelerin paylaşılması da olabildiğince çok sayıda ziyaretçiye ulaşmak açısından etkilidir. Müze ile ilgili gelişmeler olmasa bile, *Masumiyet Müzesi* romanından pasajların paylaşılması, 70’ler 80’ler İstanbul’una dair bilgilerin verilmesi, Instagram hesabından müzeye ait fotoğraf paylaşımlarının yapılması ve bu sayede sosyal medya ağlarının interaktif ve canlı tutulması müzeyi yaşayan, canlı bir yer kılmak adına olumlu özelliklerdir. Ayrıca Türkiye’de birçok müzede bulunmayan bir yeniliğe imza atmıştır, web sitesi ile bağlantılı olan blog sayfası ile ziyaretçilerle çeşitli makale ve haberleri paylaşmaktadır. Bu sayfadan müze hakkında yazılmış yazı ve makalelere ulaşılabilir.

Masumiyet Müzesi mekanın el verdiği ölçüde bazı etkinliklere de ev sahipliği

yapmıştır. Gerçekleştirilen etkinlikler arasında bir konser bulunmaktadır. “2013 yılında 20. İstanbul Caz Festivali kapsamında müzede Volkan Topakoğlu (kontrbas) & Siney Yılmaz (saksofon) Duo konseri gerçekleşmiştir.”⁸⁰

Masumiyet Müzesi sadece ülke çapında değil dünya çapında bilinen bir müzedir, bunda romanın birçok dile çevrilmesinin büyük etkisi vardır. Bununla birlikte benzersiz ve kendine has bir müze oluşu da dünya çapında duyulmasına olanak sağlamış, çağdaş müzeciliğe böyle farklı bir katkı olmuştur. Dünya tarafından sadece bilinmekle kalmayan müze aynı zamanda dünyadan beğeni ve takdir de görmektedir. Örneğin Londra Tasarım Müzesi tarafından her yıl düzenlenen “Yılın Tasarım Ödülü”ne 2013 yılında aday olarak gösterilen mekanlar arasında yer almıştır. Ayrıca 2014 yılında Avrupa Müze Konseyinin “Avrupa’nın en iyi müzesi” ödülüne Türkiye’den aday olarak gösterilen 4 müzeden biri olmuş ve daha sonra da ödülün sahibi olmuştur.

Masumiyet Müzesi Türkiye şartlarında düşünüldüğünde kendini tanıtmayı başaramış bir müzedir demek mümkündür. Çünkü birçok gazete ve dergilerde haberlerine rastlanmaktadır. Bu haberler müzenin ne kadar ilgi çektiğine ve iyi bir adım olduğuna dair olumlu eleştiriler ya da müzenin fazla ziyaretçi almayacağına dair olumsuz eleştiriler (Ek 2) de barındırmaktadır. Örneğin müzenin ilk yılını doldurması ile birlikte müzenin bir yılına genel bir bakış sunan haberlere rastlanmıştır (Ek 3). Özetle müze hem Orhan Pamuk hem de roman sayesinde hem de farklı ve kendine has oluşuyla tanınmış ve merak uyandırmış bir müzedir. Açılışından önce bile haberlere konu olabilmiş, hakkında çeşitli söylentiler doğurarak merak yaratmıştır.

2.3.2. Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği

Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) tarafından Kültür Bakanlığı’nın da desteğiyle 2002 yılında açılmış olan Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği Yıldız Sarayı Arabacılar dairesinde bulunmaktadır. Burada müzeye ayrılan altı odada Yazarlar Sendikası’nın

⁸⁰ “20. İstanbul Caz Festivali Kapsamında Tünel Konserleri”, (Çevrimiçi) <http://www.populermuziginrenkleri.com/haber/20-istanbul-caz-festivali-kapsaminda-tunel-konserleri%E2%80%8F/index.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.

çabaları ve Kültür Bakanlığı'nın üstlendiği bakım ve onarım çalışmaları ile açılmıştır. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın tarihi 4 Şubat 1974'e dayanmaktadır. "Bu tarihte 70 şair ve yazarla ilk toplantısını yapan sendikada Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Bekir Yıldız, Adnan Özyalçiner, Leyla Erbil, Tomris Uyar, Turgut Uyar, Orhon Murat Arıburnu, Adalet Ağaoğlu, Nihat Behram ve Ali Özgentürk 'Kurucu Kurulu'nu oluşturdu. Bu kurul geçici bir yönetim kurulu oluşturdu. İlk genel kurulda Yaşar Kemal Genel Başkanlığa, Bekir Yıldız İkinci Başkanlığa, Adnan Özyalçiner de Genel Sekreterliğe seçildi. Bir yıl sonra yapılan 2. Genel Kurul'da ise Genel Başkanlığa Aziz Nesin getirildi."⁸¹ O günden bu güne kadar TYS birçok yazar, şair ve gazetecinin katılımıyla büyüyerek gelişmiş ve birçok farklı binayı merkez olarak kullanmış, günümüzdeyse Yıldız Sarayı Dış Karakol Binasını kullanmaktadır. Sendikanın Cengiz Bektaş yönetiminde olduğu dönemde ise müze kurulması fikri güçlenmiş ve hayata geçirilmiştir. Burası Türkiye'de eksikliği hissedilen bir edebiyat müzesi fikrinin hayata geçmesi ve aynı zamanda bir belgelik - arşiv olarak hizmet vermesi amacı güdülerek planlanmıştır. Müze ve belgeliğin kuruluş aşamasında TYS bir açıklama yapmıştır. "Açıklamada müzenin oluşması için edebiyat dünyası ve yazar ailelerinden destek istenerek şöyle denildi: ülkemizin kültürel yaşamı için önemli bulduğumuz müze, hepimizin ortak zenginliği olacaktır. O yüzden bu çalışmaya bütün yazın dostlarının katkısını bekliyoruz. Elllerinde müzede sergilenebilecek belge ya da araçlar bulunan üyelerimizi, yazar ailelerini, yazınsever kişi ve kuruluşları bizimle bağlantı kurmaya çağırıyoruz."⁸²

Görüldüğü gibi TYS'nin bir edebiyat müzesi açma girişimi her türlü bağış ve katkıya da açık olarak icra edilmiş, dileyenler sanatçılara ait eşya ve eserleri müzeye bağışlayabilmişlerdir. Aynı zamanda o dönemde TYS başkanlığını yürüten ve müzenin açılışının fikir babası olan ve çok büyük emek harcayan Cengiz Bektaş müzenin her zaman gelişmekte olacak bir müze olmayı amaçladığını ve isteyen herkesin her zaman

⁸¹ TYS Tarihçesi, (Çevrimiçi)

http://www.turkiyeyazarlarsendikasi.org/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=5, Erişim: 21 Haziran 2014.

⁸² Şirin Sümer, "Edebiyat Müzesi Kuruluyor", **Teb Haberler Dergisi**, Mayıs-Haziran 2002, S. 36.

müzeye eserler bağışlayabileceğini dile getirmiştir (Ek 4). Müze kuruluş aşamasında öncelikle kalıcı koleksiyonunu sergileyecek bir alan tahsis etmiş ve diğer alanlarda geçici sergiler düzenleyebileceğini baştan belirlemiştir. Bektaş, buranın bir müze ve belgelik olduğunu, yazara ve şairlere ait belge niteliği taşıyan eşyalar ile onların tüm eserlerini barındıran arşiv niteliği taşıyan bir yapı olduğunu şöyle vurgulamıştır:

“Bugün herkesin elinde Türk yazın dünyası için önemli olan belgeler var. Bunlar herkesce bilinmiyor ancak birebir ilişkiler ile öğreniliyor. Örneğin eşi tarafından Yakup Kadri’nin ‘İzmaritler’i bile saklanmıştır. Hasan Ali Yücel’in yaşamının her dönemine ait çok önemli belgeleri mevcut. Ama bunlar bilinmiyor. Bu belgeleri muhafaza eden sahiplerinin belirli bir kuruma bunları teslim edebilmeleri için güven duymaları gerekli. Bir de sıcaklık ve rutubet gibi korunma koşullarından endişe etmemeliler. Ancak bu koşulları sağlayan bir kurum bulunursa teslim edebilirler değerli belgelerini.”⁸³

Resim 26. TYS Edebiyat Müzesi

⁸³ (Çevrimiçi) <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/207416.asp>, Erişim 15 Temmuz 2014.

- **Yönetim**

Müzenin yönetimi TYS tarafından yürütülmektedir fakat Kültür ve Turizm Bakanlığı katkılarıyla açılmış bir müzedir ve Yıldız Sarayı bünyesinde yer almaktadır. Bu nedenle müzenin açılış kapanış saatleri gibi kuralları Yıldız Sarayı Müzesi'ne uygun olarak belirlenmiştir ve müze koleksiyonu Yıldız Sarayı müze koleksiyonu içinde yer almaktadır. Müze Yıldız Sarayı Müzesi'nin içerisinde yer alan yarı özerk bir müzedir.

- **Koleksiyon ve Sergileme**

Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliğini iki ana bölümde incelemek mümkün. Bir kısmı müze olarak hizmet verirken bir diğer bölümü kitaplık olarak hizmet vermekte ve birçok sanatçıya ait farklı birçok kitap barındırmaktadır.

- **Geçici Sergiler ve Etkinlikler**

Müzenin topluma duyurulmasında en önemli rollerden birini basın üstlenmiştir. Müzenin açılış aşamasında TYS'nin yaptığı duyuru ve müzeye bağış için çağrı metinleri çeşitli medya kanallarında yer almış, gazete ve dergiler hem çağrı metnini hem de böyle bir müzenin açılacak olduğunu ve Türkiye'de ilk olduğunu duyurmuşlardır. Müzenin basında tekrar yer alması 2014 yılı Mart ayında gerçekleşmiş, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın müze binasını depo yapmak amacıyla boşaltması gündeme gelmiştir. Bunun üzerine müze kuruluşunun fikir babası olan Cengiz Bektaş bu konuda bir açıklama yazısı yazmış ve müzenin kapatılmaması konusunda yardım istemiştir. Bektaş açıklamasında “Bu müzede Nazım Hikmet'in, Asım Bezirci'nin, Arif Damar'ın ve daha birçok yazarın kalemleri, gözlükleri, elbiseleri de dahil yazıları, eserleri, not defterleri bulunuyor. Bu müzeye ortaokul ve lise öğrencileri geliyor ve etkinlikler düzenliyoruz. Müzenin kapatılmasına karşı demokrasi güçlerinden, kültüre değer verenlerden destek istiyoruz.” (Ek 5) şeklinde konuşmuş ve müzenin önemini dile getirmiştir. Cengiz Bektaş'ın konuşmasında vurguladığı gibi müze Türk edebiyatında önemli yere sahip sanatçılara ait birçok belge niteliğinde eşya barındırmaktadır. Bu eşyaların geleceğinin müze gibi sürdürülebilir ve güvenli bir kurumda korunması ve topluma faydalı şekilde

sunulması edebiyat tarihi açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmada yer verilen 9 müzenin her biri genel bağlam, yönetim, koleksiyon ve sergileme, geçici sergiler ve etkinlikler olmak üzere 4 ana başlık halinde incelenmiştir. Bu başlıklar doğrultusunda olmak üzere müzelerin kendilerine has yönleri, belirgin özellikleri ve bu başlıklar kapsamında sahip oldukları özellikleri irdelenmiş müzelerde ne gibi çalışmalar yapıldığı ortaya konmuştur. Yapılan çalışmada müzeler daha anlaşılır olması adına üç ana sınıfa ayrılmış; bu sınıflandırma yapılırken müzelerin bina yapıları, koleksiyon yapıları ve temsil ettikleri sanatçılar ile olan ilişkileri olmak üzere üç kriter değerlendirilmiş ve sonucunda böyle bir sınıflandırma ortaya çıkmıştır.

Bahsedilen müzeler ve yapılan sınıflandırma çalışması İstanbul'da bulunan tüm edebiyat müzelerini kapsamaktadır. Fakat yapılan çalışmalar sonucunda anlaşılmıştır ki; bu çalışmada bahsedilen İstanbul'da bulunan yazar ve şairlerin müzelerinin yanı sıra yazar ve şairlere adanan çeşitli farklı anı mekanları ve müzeleştirilme aşamasında bulunan mekanlar da yer almaktadır. Bunlardan bir kısmı yazar ve şairler ya da edebiyat ile ilgili koleksiyonlara sahip olup belirli mekanlarda sergilemeye açılmış iken bazıları ise koleksiyona sahip olup bu koleksiyonu geliştirme ve koruyarak geleceğe taşıyacağı mekanları planlama aşaması içerisindeyler. Dolayısıyla gelecekte kurulma ihtimali olan edebiyat müzelerine bir ön çalışma olması açısından bu koleksiyon ya da anı mekanlarından da bu çalışmada bahsetmekte fayda vardır.

Yazar ve şairlerin eşya ve eserlerinin bir mekanda sergilenerek topluma kazandırıldığı mekanlardan biri Boğaziçi Üniversitesi Aptullah Kuran Kütüphanesi içerisine kurulmuş olan Adalet Ağaoğlu Çalışma Odası'dır. Adalet Ağaoğlu çalışma odası yazarın hayattayken kurmuş olduğu anı odalarına bir örnektir. Ağaoğlu bir yazar olarak kendi kitap koleksiyonu ve anı değeri taşıyan eşyalarını daha kendisi hayattayken koleksiyon haline getiren ve sergilemeye açan sanatçılarımızdandır. Ağaoğlu Boğaziçi Üniversitesi kütüphanesine 2873 adet kitap, 170 adet ciltli dergiyi kapsayan kendi kitap koleksiyonunu bağışlamış, bunun yanı sıra üniversitenin ve kendisinin kontrolü dahilinde Aptullah Kuran Kütüphanesi'nin içerisinde hazırlanan çalışma odasına kitap ve eşyaları yerleştirilmiştir.

“Bu odada yazarın masası, daktilosu, ödülleri, plakları gibi özel eşyalarının yanı sıra yazarın eşi ve arkadaşları ile yazışmaları (Halim Ağaoğlu, Halil Ergün, Yalçın Küçük, Haldun Taner, Tunç Yalman, Hulki Aktunç, İlhami Soysal, Pirko-Asaf Çiğiltepe, Faruk Ulay) dosyalanmış bir şekilde bulunmaktadır. Yazarın 1996’da geçirmiş olduğu trafik kazası sonrası belgeleri ve kendisine gönderilen mektuplar da bir dosya içerisinde yer almaktadır. Yazarın kitaplarının ilk baskıları, yazarın eserleri üzerine yapılmış ikincil kaynak çalışmalar, yazarın çevirileri ve radyo oyunları ve yazarın çocukluk, aile, gençlik ve diğer yazarlarla olan fotoğrafları da bu arşivde bulunmaktadır.”⁸⁴

Bu çalışma odası hem Boğaziçi Üniversitesi öğrenci ve öğretim üyelerine hem de diğer araştırmacılara açık şekilde hizmet vermektedir ve Aptullah Kuran kütüphanesinin alt katında bulunmaktadır. Çalışma odasının kurulmasında o dönemin rektörü olan Prof. Kadri Özçaldıran’ın emekleri de büyüktür. Bu mekan bir müze olmasa da hem sanatçıya ait eser ve çok sayıda kitaba ev sahipliği yaparak onları koruyan ve geleceğe taşıyan bir mekan olması adına, hem de interaktif kullanıma açık ve faydalı bir araştırma alanı yaratmış olması bakımında İstanbul’da bulunan edebiyat koleksiyonu ve bunları barındıran mekanlara bir örnektir. Adalet Ağaoğlu da bir sanatçı olarak göstermiş olduğu bu yararlı ve duyarlı davranışından dolayı örnek bir sanatçı olarak görülmelidir. Yine çalışma odasının açılışı için bilet koçanı şeklinde hediyeler dağıtması o dönemde Masumiyet Müzesi fikrinin de gündemde olması ve Ağaoğlu’nun yazarlar arasında böyle etkileşimler olmasının olumlu bir durum olduğunu söylemesi de Türkiye’de hem edebiyatın hem de edebiyatın çeşitli koleksiyonlarla geleceğe taşınmasının daha sık olması konusunda bir örnek çalışmadır. Yazar dağıttığı bu bilet koçanı şeklindeki kitapta 2002 yılında yayımlanan *Öyle Kargaşada Böyle Karşılaşmalar* adlı kitabındaki 'Üç İstanbul Müzesi' ve 'Mahur Beste Galerisi: Behçet Bey Sergisi' denemelerine yer vermiştir (Ek 6).

⁸⁴ Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası, (Çevrimiçi) http://www.boun.edu.tr/tr-TR/Content/Genel/Bogazici_Arsivleri/Adalet_Agaoglu_Arastirma_Odasi, Erişim: 22 Mayıs 2014.

Yazar ve şairlerinden oluşturulan koleksiyonların müzeleştirilmesi sürecinde bulunan bir mekan örneği de Kemal Tahir Evi'dir. Kadıköy'de bulunan ev Kemal Tahir'in hayatının son döneminde yaşadığı yerdir ve birçok özel eşyası bu evde hala tıpkı onun yaşadığı günkü haliyle görülebilmektedir. Eşi Semiha Tahir tarafından kurulan vakıf sayesinde korunabilen ve müze-ev olarak bilinen evde yazarın çalışma odasında masası, kitapları, daktilosu ve daha birçok eşya görülebilmektedir. Yazarın yatak odası da tıpkı çalışma odası gibi korunmaktadır. Yazarın 100. doğum günü olan 2010 yılında kurulan vakıf ve bu vakfa bağlı olarak temsili bir müze olarak açılan Kemal Tahir Evi, ücretsiz bir şekilde hafta içi her gün Kemal Tahir hayranlarına açıktır. Vakfın özellikle belirttiği bir husus bu evin resmi olarak bir müze olmadığı ve Kemal Tahir anısını yaşatmak isteyen kişiler tarafından korunan ve ziyarete açılan bir mekan olduğudur. Bu durum: "Haberde ve söylemlerimizde yazarın evi 'müze' olarak anılsa da nitelik bakımından özünde 'müze' değildir! Yazarın evi, adına kurulan vakfın merkezi olduğu kadar haftanın belirli gün ve saatlerinde hiç bir ücret talep etmeksizin tüm gelen ziyaretçilere açıktır o kadar... Meydana çıkabilecek yanlış anlamaları önlemek için bu meselenin altı önemle çizilir!"⁸⁵ şeklinde dile getirilmiştir.

Bu mekanların yanı sıra İstanbul'da gelecekte müze olması planlanan, koleksiyon oluşturma çalışmaları içerisinde olan ya da yukarıda bahsedilen mekanlar gibi temsili müzeler ya da anı odaları olmaları planlanan birkaç proje de mevcuttur. Bunlardan biri şair Fazıl Hüsni Dağlarca'nın 2008 yılındaki ölümünün ardından kendi vasiyeti üzerine evinin müzeye dönüştürülmesi şartıyla Kadıköy Belediyesi'ne bağışlamasının ardından müzeye dönüştürülmesi projesidir. Bu özelliği ile Fazıl Hüsni Dağlarca da tıpkı Adalet Ağaoğlu gibi Türkiye'de edebiyat müzelerinin geliştirilmesi için adım atmış olan edebiyat sanatçılarıdandır. Dönemin Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk müzenin adının "Dağlarca'dan Gökyüzü" olarak konulmasının vasiyet edildiğini evle ilgili yasal süreçler tamamlandıktan sonra müzeleştirileceğini bildirmiştir (Ek 7).

⁸⁵ (Çevrimiçi) <http://kemaltahir.wordpress.com/2010/04/18/kemal-tahirin-evi-muze-oldu/>, Erişim: 23 Mayıs 2014.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Kalamış'ta bulunan köşkü de şu an halen yaşayan bir mekandır ve oğlu Mehmet Eyüboğlu'nun 2009'daki ölümünden sonra ev çeşitli atölyelere ev sahipliği yapmış, sanatçının kendi eşyaları ve düzeni bozulmadan sergilenmiş ve ziyaretçilerini ağırlamıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu Atölyesi adıyla hizmet veren bu mekanda hem yetişkinler hem çocuklar için yazma atölyeleri düzenlenmektedir. Yazma eski bir Türk el sanatı olup bir edebiyat sanatçısının evi olan bir mekanda böyle etkinliğin gerçekleştirilmesi müze olmasa da böyle mekanlarda da çeşitli etkinlikler ile edebiyatçılarımızın tanınmasına vesiledir.

Nesin Vakfı'nda bulunan özellikle Aziz Nesin'in biriktirmeye, toplamaya önem verdiği eşyaların ve kendi ölümünden sonra korunan eşyaların bir araya getirilmesiyle resmi bir müze olmasa da tıpkı Kemal Tahir Evi gibi müze olarak adlandırılan ve vakfin giriş katında bulunan bir koleksiyon vardır. Bu koleksiyonun büyük çoğunluğu yazarın yaşarken topladığı küçük eşya koleksiyonları, kendi eşyaları ve anılarından oluşurken, vakfin ikinci katında yer alan iki çalışma odası ve yatak odası da vakıf bünyesinde korunmuş ve müze olarak anılmıştır. Ayrıca yine Aziz Nesin dışındaki başka edebiyat sanatçılarına ait eserler de burada sergilenmektedir. Vakfin bu konuda çalışmaları sürmekte ve Aziz Nesin ve Çağdaşları Müzesi Projesi için bu alanda çalışmalar yapmaktadırlar.

Tarihi Pera Palas'ta Agatha Christie'nin kaldığı odanın onun birkaç eşyası ve kullandığı otel odası eşyaları ile birlikte sergilenmesi de bir müze olmasa da İstanbul'un yazar ve şairlerle tanınmasına vesile olabilecek ve de İngiliz yazarın bu müdavimi olduğu otel ile birlikte Türkiye'de tanınmasına yardımcı bir çalışmadır. Agatha Christie meşhur bir polisiye roman yazarıdır ve en ünlü eserlerinden *Doğu Ekspresi'nde Cinayet* adlı eserini bu oteldeki 411 numaralı odada yani şu anda onun adına anılaşdırılan odada planladığı düşünülür.

Marksist bir teorisyen olan Lev Troçki'nin Büyükkada'da bir süre yaşamış olduğu köşkün müzeleştirilmesi adına da çeşitli projeler bulunmaktadır. Troçki, Sivastopol Köşkü olarak bilinen bu evde yaklaşık 4 buçuk sene yaşamıştır ve tarih ve Marksizm ile ilgili eserlerinden bazılarını burada kaleme almıştır.

3. YURTDIŞI ÖRNEKLERİ VE EDEBİYAT MÜZELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER

İstanbul’da yer alan ve edebiyat müzesi sınıfında değerdendirilen dokuz adet müze, bunların yanı sıra ise daha birçok müze projesi halinde olan mekan ve müze olmasa da ziyarete açık olan anı mekanları mevcuttur. Bu müzeleri incelerken yalnızca Türkiye sınırlarındaki müzeleri değerdendirmek yerine çeşitli yurtdışı örneklerini incelemek de yerinde olacaktır. İstanbul’da bulunan müzelerin hem örnek teşkil eden hem de geliştirilmesi gereken özellikleri bulunmaktadır. Yurtdıőındaki örneklerin incelenmesi ise İstanbul’daki müzelerin geliştirilmesi gereken özellikleri için birer örnek model olabileceğinden faydalıdır. Bu nedenle Birleşik Krallık, Avrupa, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dört farklı bölgeden dört farklı edebiyat müzesi örneğdi incelenmiş, özgün ve farklı yönleri ortaya konmuştur. Bu müzeler de dikkate alınarak İstanbul’da bulunan edebiyat müzelerinin durumu ortaya konmuş, eğer varsa geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunulmuştur.

3.1. YURTDIŞI ÖRNEKLERİ

3.1.1. Charles Dickens Müzesi - Londra, İngiltere

Charles Dickens’ın 1837-39 yılları arasında yaşadığı ve şehirdeki evim olarak tasvir ettiğdi Charles Dickens Müzesi İngiltere- Londra’da bulunmaktadır. 4 katlı bir binanın içirisine kurulmuş olan müze aynı zamanda bir müze evdir ve yazarın dünyaca ünlü eserlerinden *Oliver Twist* ve *Nicholas Nickleby* burada yazılmıştır. Müze olarak 1925’te faaliyet göstermeye başlayan bu ev günümüzde Charles Dickens’e ait 100.000’in üzerinde esere sahip bir koleksiyon barındırmaktadır. Koleksiyonda eski yazmalar, resimler, kişisel eşyalar, ev eşyaları ve görsel kaynaklar bulunmaktadır.

Ayrıca müzede sürekli gösterim halinde olan bir video da mevcuttur. Müze haftanın her günü açık olup belirli bir miktar karşılığında çeşitli faaliyetlere (yemekler, iş konferansları vb.) de imkân tanımaktadır. Müzenin kiralanabilen bir yemek odası bulunmakta ve isteyen ziyaretçiler bu odayı kiralararak misafirlerini

ağırlayabilmektedir. Müzede düzenli olarak konferans ve organizasyonlar da düzenlenmektedir. Bunlara örnekler vermek gerekirse; Dickens ve Çocukluk Konferansı, Charles Dickens'ın Kent'teki evine geziler ve her Çarşamba düzenlenen Charles Dickens Londra yürüyüşleri, Charles Dickens fotoğraf atölyeleri vardır. Ayrıca müze halka kapandıktan sonra rehber eşliğinde özel olarak grup ziyareti de sunmaktadır.

Ziyaretçiler için en çekici olan yönü ise sergileme tekniğini de bir adım ileri taşıyan kandil ve mum ışığında müze gezileridir. Hava karadıktan sonra müzede yalnızca mum ve kandiller yanmakta, müze evin çeşitli alanlarında aktörler Charles Dickens'ın yaşadığı dönemi canlandırmakta ve hiçbir rehber olmadan ziyaretçiler bu gösteriyi deneyimleyebilmektedirler. Kısıtlı bir alana sahip bir müze ev için bu etkinlik oldukça çağdaş ve örnek bir etkinliktir. Bu etkinlik sayesinde ziyaretçi kendini Charles Dickens döneminin içerisinde bularak hem müzeyle olan bağını geliştirebilmekte hem de kendi deneyiminden yola çıkarak müze hakkında bir fikir edinebilmektedir. Tıpkı bu etkinlik gibi müze bahçesinde düzenlenen ve Charles Dickens dönemini canlandıran çay partileri de hem ziyaretçilerin müze ile iyi ilişkiler kurmasına hem de Charles Dickens dönemi günlük hayatını çok yakından anlamasına yardımcıdır.

Resim 27. Charles Dickens Müzesi - Mum Işığında Müze Gezileri⁸⁶

⁸⁶ (Çevrimiçi) <http://www.dickensmuseum.com/events/museum-by-candlelight>, Erişim: 25 Aralık 2014.

Müzedede bulunan kafe ziyaretçilere olduğu gibi müze ziyaretine gelmeyenler için de açıktır ve müzenin bir hediyelik eşya dükkanı bulunmaktadır. Hediyelik eşya dükkanında Charles Dickens'ın eserlerinden, eserlerindeki ünlü sözlerden, karakterlerden ve binalardan esinlenilerek birçok obje satışı sunulmuştur. Örneğin ünlü *Antikacı Dükkanı* isimli eserindeki antikacı dükkanının bir maketi müzedede satılmaktadır. Müze sosyal medyayı da etkin şekilde kullanmaktadır; Facebook ve Twitter hesapları bulunmaktadır. Facebook hesabından restorasyon sürecini fotoğraflar yoluyla ziyaretçisi ile paylaşmıştır. Twitter hesabında ise sadece müze ile ilgili değil diğer müzeler ve müzecilikle ilgili çeşitli haber ve görüşleri de paylaşmaktadır. Ayrıca sosyal medya hesapları Charles Dickens'ı ve müzeyi en iyi şekilde tanıtmayı amaçladığından Charles Dickens ile ilgili yazılmış makaleler de buralarda paylaşılmaktadır. Charles Dickens Müzesi 2014 yılında Tripadvisor tarafından mükemmellik ödölüne layık görülmüştür.

Resim 28. Charles Dickens Müze Mağazası Ürünleri⁸⁷

⁸⁷ (Çevrimiçi) <http://shop.dickensmuseum.com>, Erişim: 15 Temmuz 2014.

3.1.2. Mark Twain Evi Ve Müzesi - Hartford, Amerika

Ünlü Amerikalı yazar Mark Twain'e adanmış olan Amerika Birleşik Devletleri'nde birden fazla müze bulunmaktadır. Bunlardan biri de Hartford eyaletinde bulunan ve Mark Twain'in hayatının büyük bölümünde yaşamış olduğu ve en ünlü eserlerini yazdığı evdir. Yazar ve ailesi 1874'ten 1891'e kadar burada yaşamışlardır. 1874'te Edward Tuckerman Potter isminde bir mimar tarafından inşa edilen bina 2003'te müze olarak hizmete açılmıştır. 25 odası ve bir büyük salonu olan bu evde Mark Twain, *Adventures of Tom Sawyer*, *Adventures of Huckleberry Finn* gibi romanlarını ve daha birçok önemli eserini yazmıştır.⁸⁸

Müzedeki evin birçok eşyasının yanı sıra, Mark Twain'in karısına hediye etmek amacıyla yaptığı yağlı boya resim, ona yazdığı bir mektup, çocukluk gömleği gibi özel eserler de sergilenmektedir. Müze yalnızca kalıcı koleksiyonu ile değil geçici sergileri ile de dikkate değerdir. Örneğin Huckleberry Finn'in illüstrasyonlarını yapmış olan sanatçı Norman Rockwell sergisi bunlardan biridir. Müzedeki çeşitli edebiyat atölyeleri, çocuklara yönelik eğitici çalışmalar, konserler, konferanslar düzenlenmektedir ve dolayısıyla müze yalnızca sergileri gezilebilecek bir müze ev olarak değil aktiviteleri ve ziyaretçilere sundukları diğer imkanlar ile aktif olarak kullanılmaktadır. Müzedeki öğretmenler hem öğrenciler için eğitim programları mevcuttur. Özel davetler ve eğitim programlarının yanında randevu yoluyla ayarlanan müzedeki özel kütüphaneyi ziyaret seçenekleri de bulunmaktadır. Müzenin hem bir mağazası hem de online mağazası bulunmaktadır, sanatçı ve eserleri ile ilgili birçok obje bu mağazalarda satılmaktadır. Müzedeki bulunan Japon restoranı da hem ziyaretçiler için geniş bir menü sunmakta hem de ziyaretçilerin aklında müzeye dair güzel bir anı bırakmaktadır. Ayrıca müzenin aktif olarak kullanıp haberleri paylaştığı Facebook ve Twitter sayfaları vardır, bu sayfalar bir müze evin nasıl sıkıcı bir imajdan çıkıp canlı yaşayan bir yer olması imajına bürünebileceğinin kanıtıdır. Müzedeki gerçekleştirilen tüm aktiviteler en güzel anlarıyla fotoğraflanmış ve Facebook sayfasında paylaşılmıştır.

Müze ziyaretçileriyle interaktif bir ilişki geliştirmek adına birçok aktivite

⁸⁸ (Çevrimiçi) <http://www.marktwainhouse.org/>, Erişim: 12 Temmuz 2014.

gerçekleştirmektedir. Sosyal medya yoluyla yapılan anketler ve anketler sonucunda elde edilen bilgilerden ziyaretçi memnuniyetini geliştirmek için faydalanılmaktadır. Örneğin son olarak 2013 yılında yapılan sergi ve etkinlikler ile ilgili bir memnuniyet araştırması yapılmıştır. 2014 yılı Temmuz ayında düzenlenen bir mizahi hikaye yarışması ile de çeşitli ödüller verilerek hem yazı hayatına yeni başlayanlar hem de genç yazarlar edebiyata teşvik edilmiştir (Ek 8). Aynı zamanda yaz dönemlerinde gençler için yaz kampı düzenlenmiştir. Müze yalnızca etkinlik ve aktivitelere değil onları duyurmaya da önem vermiştir. Örneğin National Geographic'in hazırladığı "Dünyanın en iyi 10 tarihi evi" listesinde yer almış ve bunu şehirde billboard yoluyla duyurmuştur.

3.1.3. Leo Tolstoy Müzesi-Yasnaya Polyana - Tula Oblast, Rusya

Müze Rusya'nın Tula bölgesinde bulunmaktadır. Leo Tolstoy'un doğduğu, önemli eserlerini yazdığı ve de gömüldüğü evdir. Leo Tolstoy bu evi "ulaşılmaz edebi kale" anlamına gelen *Yasnaya Polyana* olarak adlandırmıştır. Yasnaya Polyana bir müze ev olmaktan öte geniş arazisi, ormanı, hayvanları ve etkinlikleriyle bir kompleks gibidir. 1919 yılında kızı Alexandra'nın da emekleriyle Leo Tolstoy'un 50 yıldan fazla yaşadığı bu ev müzeye dönüştürülmüştür. 1930'larda müzenin Leo Tolstoy'un yaşadığı dönemdeki halini alması, orijinaline dönmesi için çaba harcanmış, bahçedeki ağaçlar da dahil tüm alan restore edilmiştir. 1994 yılında Leo Tolstoy'un torunlarından Vladimir Tolstoy müze yönetimine girerek müzeye yeni bir bakış açısı getirmiş, iki yılda bir tüm Tolstoy ailesini ve Leo Tolstoy severleri müzeye toplayarak bir gelenek oluşturmuştur.

Resim 29. Yasnaya Polyana – Leo Tolstoy’un Evi⁸⁹

Müzedede birçok seminer ve konferans düzenlenmekte, uluslararası yazarlar buluşması her yıl burada yapılmakta, geniş bir alana sahip olduğu için festivaller düzenlenmektedir. Müzenin de benimsediği en önemli amaçlardan biri Yasnaya Polyana’yı yalnızca Leo Tolstoy’un doğduğu ve yaşadığı ev olarak değil çevresindeki yapılar ve doğa ile birlikte bir bütün olarak ziyaretçilere sunmak ve bunu yaparken Leo Tolstoy ruhunu bölgenin her yerinde yaşatmak, bölgeyi Leo Tolstoy’un kendi döneminde yaşadığı haline en yakın şekilde sunmaktır. “Leo Tolstoy Tula bölgesinde bir marka olarak varsayılmaktadır. Tula/ Tula bölgesi ve Tolstoy arasındaki bağlantı müzedeki tek tek organizasyonlarda değil müzenin tüm aktivitelerinde kendini göstermektedir. Müzedede açık hava festivalleri (müzik ve sanat festivalleri), aynı zamanda müzenin Kültür Merkezi’nde düzenlenen film gösterimleri, film yönetmenleri ile söyleşiler ve dersler gibi organizasyonlar düzenlenmektedir.”⁹⁰ Müze sosyal aktiviteler bakımından da aktiftir; Rusça dersleri, bölgedeki otel ve restoranlarla birlikte

⁸⁹ (Çevrimiçi) <http://www.britannica.com>, Erişim: 15 Temmuz 2014.

⁹⁰ Elena Alekhina-Leo Tolstoy Müzesi Basın Bürosu Yöneticisi, Görüşme (E-mail yolu ile), 24 Haziran.

çalışılması, hediyelik eşya dükkanı, çiftlik hayvanları ve doğal ortamı, film gösterimleri ve edebiyat günleri ile yılın her döneminde ziyaretçileri ağırlamakta ve tüm bu kompleks yapısıyla ziyaretçilerine diğer müze evlerden çok farklı bir deneyim sunmaktadır.

Müze yazarın evi, köylü çocuklar için kurduğu okul ve mezarının bulunduğu park alanı ve çiftlik alanından oluşmaktadır. Leo Tolstoy'un tüm ailesiyle birlikte yaşadığı evin içerisinde 10 adet duvar sobası bulunmaktadır. Ayrıca Leo Tolstoy'un 13 çocuğu doğup 8'i yaşayabilmiştir. Evde her bir çocuğun yatak odaları ve Leo Tolstoy ile eşi Sofia'nın da yatak odası sergileniyor. Leo Tolstoy ve ailesi çok zengin olmasına karşın evde dikkati çeken en büyük özelliklerden biri mütevazı dekorasyonu olmaktadır.

Resim 30. Leo Tolstoy Müzesi - Müzeden Bir Fotoğraf⁹¹

⁹¹ (Çevrimiçi) <http://ypmuseum.ru/en.html>, Erişim: 25 Aralık 2014.

Leo Tolstoy Müzesi birçok ödüle de layık görülmüştür; “The Institution Building Partnership Programme (IBPP) tarafından 2008 yılında, Değişen Dünyada Değişen Müze (Changing museum in a changing world) isimli yarışmada 2005, 2008 ve 2012 yıllarında, İlk Yayın (First Publication) isimli yarışmada müze kataloğu ile 2012 yılında ve Cultural Mosaic of Small Towns and Villages yarışmasında 2014 yılında ödüllere layık görülmüştür.”⁹²

3.1.4. Franz Kafka Müzesi - Prag, Çek Cumhuriyeti

1883-1924 yılları arasında yaşamış, özgün modernist eserleri ile dünyaca tanınmış olan Franz Kafka eserlerini Almanca yazmasına karşın hayatının çok büyük bölümünü Prag’da geçirmiştir. Bir kent olarak Prag, Franz Kafka’yı tam anlamıyla benimsemiş, şehirdeki mekanlara onun adı verilmiştir. Yaşadığı evler, çeşitli anıtsal yapılar, oteller, restoranlar, sokak isimleri Franz Kafka’nın adını almış, kentin markalaşmasında Franz Kafka bir sanatçı figür olarak önemli bir rol üstlenmiştir. Kız kardeşiyle birlikte yaşadığı ev, mezarı, Franz Kafka’ya adanmış dikkat çekici bir heykel, doğduğu yerde anısına asılmış olan bir plaka ve son olarak 2005 yılında ziyarete açılmış olan müze ile Prag ziyaretçilerinin aklında bir Franz Kafka kenti imgesi yaratabilmekte ve sanatçısına ne derece değer verdiğini gösterebilmektedir. Şehir adeta Franz Kafka’nın şehri Prag olarak bilinir.

Tüm bunların yanı sıra Franz Kafka Müzesi bir labirente benzeyen sergileme alanı ve sergilemeye getirdiği bu yenilikle dikkat çekici ve akılda kalıcıdır. Labirent benzeri bir koridor boyu karanlık bir alanda spot ışıklarla ışıklandırılmış eserlerin müzik eşliğinde sergilenmesi ziyaretçilerin kendilerini adeta bir Franz Kafka romanında gibi hissetmesini ve bir kurmacanın içerisine girmelerini sağlamaktadır. Müzede ziyaretçiler Franz Kafka’nın eserlerinden parçalar, kendi el yazmaları, fotoğrafları, mektupları ve kişisel eşyalarını görebilmektedirler.⁹³ Müze sergileme alanlarını ikiye ayırmıştır. Varlıksal alan adı verilen sergileme alanı Prag’ın yazarın üzerindeki etkisini, eserlerinin

⁹² Elena Alekhina-Leon Tolstoy Müzesi Basın Bürosu Yöneticisi, Görüşme (E-mail yolu ile), 24 Haziran.

⁹³ Art Servizi Editoriali S.R.L., “In The Footsteps of Artists”, **Prague**, Bologna, Script, 2012. S.48.

şehrin etkisi ile nasıl şekillendiğini sergilemeyi amaçlamıştır. Bu sergilemede amaç şehri Franz Kafka'nın gözlüklerinden görmektir. Diğer sergileme Hayali Topografya adını almıştır. Franz Kafka'nın şehrinin katmanlarını oluşturma yolu modern edebiyatın en gizemli operasyonlarından biridir. Çok küçük istisnalar dışında Franz Kafka eserlerinde şehrin adını geçirmez ama şehirdeki eser ve yapılar Franz Kafka'nın romanlarının bir parçası olmuş, romanlarda yeni bir kimliğe bürünmüşlerdir. Bu sergi de işte bu düşünceden yola çıkarak Franz Kafka'nın Prag'ını görsellerle tanıtmayı amaçlamıştır.⁹⁴ Müze Franz Kafka'yı eserleri ve Prag ile bir bütün olarak tanıtmayı amaçlayan bu sergileme teknikleri dışında bahçesindeki ilginç heykel ile de dikkat çekmektedir. Müze Franz Kafka'nın eserleri, kartpostallar, posterler ve edebiyat ile ilgili araştırma kitapları dahil olmak üzere zengin içerikli bir müze dükkanına da ev sahipliği yapmaktadır. Franz Kafka Müzesi, özellikle labirent şeklindeki sergileme tekniği ile ziyaretçiyi müzenin interaktif bir parçası haline getirirken, müze dükkanı ve de bahçesindeki heykel ile de öne çıkmış, bu üç özelliğiyle unutulmaz bir mekan olmuştur.

Resim 31. Franz Kafka Müzesi Bahçesi Heykel⁹⁵

⁹⁴ (Çevrimiç) <http://www.kafkamuseum.cz>, Erişim: 12 Temmuz 2012.

⁹⁵ (Çevrimiç) http://commons.wikimedia.org/wiki/File%3AFranz_Kafka_Museum_Prague.jpg, Erişim: 25 Aralık 2014.

3.2. DEĞERLENDİRMELER VE EDEBİYAT MÜZELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER

- **Koleksiyon ve Sergileme Teknikleri**

Bu çalışmada incelenmiş olan müzelerin büyük çoğunluğu Türkiye ve dünyadan müze evler olduğundan ve yine hepsinin ortak özelliği küçük alanlara sahip hassas binalar olmak olduğundan dolayı bu tür müzeler için çoğunlukla durağan sergileme ve sunum tekniklerinin uygulanmasına daha elverişlidir. Mutlu Erbay'ın *Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması* adlı kitabında bahsettiği üzere sergileme teknikleri iki tiptir. Durağan sergileme adlı teknikte vitrin içi sergileme, panolar, stand üzeri sergileme, diyaromalar, maketler, modeller, kopyalar, slaytlı sunumlar yer almaktadır. Dinamik sergileme ve sunum tekniklerindeyse gösteri odaları, dokunmatik sistemler, planetaryum, panoroma, insan taşıyıcı araçlar, simülatörler, animatronik sistemler, drama ve tiyatral yöntem, robotlar, canlandırma, canlı yorumcular, dijital sunumlar, hologramlı sunumlar yer alır.

Durağan sergileme ve sunum tekniklerinin yanı sıra bazı dinamik sunum tekniklerinden de zaman zaman faydalanılmaktadır. İstanbul'daki yazar ve şair müzelerinin incelenmesi sonucunda vitrin içi sergileme, pano, stand üzeri sergileme, modeller ve kopyalar gibi sergileme tekniklerine anlatımı kuvvetlendirmek için ağırlıklı yer verildiği görülmüştür. Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi'nde kitapların güvenlik açısından vitrin içerisinde sergilenmesi, Aşıyan Müzesi'nde duvarda asılı olan tablo, fotoğraf ve resimler ya da Orhan Kemal Müzesi'nde Orhan Kemal'in kıyafetlerinin giydirildiği manken model ya da yine Aşıyan Müzesi'nde bulunan balmumu Tevfik Fikret heykeli bunlara örneklerdir. Aynı zamanda Masumiyet Müzesi'nde bulunan sigara duvarı ya da Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi'ndeki vitrin içindeki eserler de yine hep durağan sergileme ve sunum tekniklerine örnektir. Dünya örneklerine bakıldığında bu gibi küçük müzelerde ve yine müze evlerde temelde durağan tekniklerden faydalandıkları fakat farklı ve ilgi çekici sergileme ve sunum yöntemleriyle ziyaretçiler için akılda kalıcı yollar seçtikleri görülmektedir. Örneğin; Charles Dickens

Müzesi'nin girişinde sürekli gösterim halinde olan video buna örnektir. Yine aynı müzede mum ışığında gece müze gezileri etkinliği düzenlenmesi ve bu geziler sırasında canlı mankenlerin evin doğal ortamını yansıtacak sergilemelerde bulunması oldukça akılda kalıcı ve öğretici bir sergileme tekniğidir. Aynı zamanda küçük bir müze evin dokusunu bozmayacak ve sınırlı alanda yapılabilecek yaratıcı bir tekniktir. Franz Kafka Müzesi'nin kullandığı multimedya sunumlar da küçük alanlarda yapılabilecek dinamik sergilemelere örnek teşkil eder.

İstanbul'da bulunan edebiyat sanatçılarının müzelerinde de edebiyatla ve sanatçıyla ilgili birçok şey bu tip dinamik tekniklerle sunulabilir ve ziyaretçinin en iyi şekilde eğitim, eğlence ve deneyim yaşaması sağlanabilir. Günümüzde birçok müzeoloji uzmanının da tartıştığı gibi ziyaretçiler müzelere kendi önyargıları ve geçmiş deneyimleriyle gelir, ardından yine kendi bakış açılarıyla müzeyle ilgili bir yargıya varır ve dolayısıyla her ziyaretçinin kendine has bir müze deneyimi oluşur. Dolayısıyla her ziyaretçinin deneyiminde karakteri, özellikleri ve müzedeki davranışları rol oynar. EunJung Chang'ın *Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums* isimli makalesinde gruplandığı gibi müze ziyaretçisi; cinsiyet, ırk, yaş, eğitim, gelir, meslek, yaşadığı bölge gibi demografik değişkenlere, kişinin psikolojik ve davranışsal durumlarına, kişisel ve kültürel geçmişine ve çevresel faktörlere göre şekillenir.⁹⁶ Tüm bu faktörlerin yanında müzenin ziyaretçiye sağlayacağı farklı sergilemeler ve müzenin ilginç yönlerinin gösterilmesi ile ziyaretçinin müzeden hem en iyi eğitimi almış şekilde ayrılması, hem unutulmaz bir müze deneyimi yaşaması hem de tüm bunları yaparken müzenin eğlenebileceği bir alan olduğunu düşünmesi sağlanabilir.

• Güvenlik

Edebiyat müzelerinde koleksiyon ve sergilemenin yanı sıra bu koleksiyonların ve müze binasının korunması da büyük önem taşır. Müzelerde koruma konusunu iki ana başlıkta incelenecektir. Bunlardan ilki eserlerin korunarak geleceğe taşınmasına yarayan

⁹⁶ EunJung Chang, "Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums", *Studies in Art Education*, Cilt. 47, No. 2, Kış 2006. Jstor, web, Erişim: 26 Nisan 2014.

teknolojileri içermektedir. Eserler ısı, ışık ve nem başta olmak üzere çeşitli doğal ve çevresel faktörlerden etkilenmekte ve zamanla bozulmaktadır.

İstanbul'daki edebiyat müzelerinde de en büyük ortak özelliklerden biri bulundukları konum itibarıyla nemden etkileniyor olmalarıdır. İstanbul'un nem oranının yüksek olmasının yanında müzelerin bir çoğunun bina olarak da ahşap malzemeden yapılmış olması nemden daha fazla etkilenmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle müzelerde nem ölçer cihazlar, nem düzeyini dengelemeye yarayan cihazlar, yangın söndürme sistemleri ve yangın alarmları, ısıyı dengeleyen ve yine ısıyı ölçen cihazlar binanın ve eserlerin korunmasında baş rolü üstlenirler.

İstanbul'daki edebiyat müzelerinde çoğunlukla kağıt, ahşap, dokuma eşyalar ve resimler bulunmaktadır. Bu nedenle hem binanın kendisinin hem de içerisindeki eserlerin geleceğe taşınması için çeşitli önlemler alınmalıdır. “Kağıt eserler üzerinde nem, şişme, gevşeme, yumuşama, kırılma, çatlama, çekme, boyutsal değişim, buruşma, böceklenme, mantar oluşumu gibi zararlar verir. Dokumalar üzerinde nem, çekme, yumuşama, dayanıklılığını yitirme, gevşeme, boyutsal değişim, liflerin birbirini aşındırması, liflerin kopması, mantar oluşumu, böceklenme şeklinde kendini gösterir. Ahşap eserlerde nem, şişme, yumuşama, çekme, çatlama, boyutsal değişim, dönme, deformasyon, çatlama, tuzlanma, yarıma, böceklenme ve mantar oluşumuna neden olur. Resimler üzerinde nem, çekme, kabarma, kalkma, ayrılma, kavlanma, boyanın büzülmesi, mantar oluşumu ve solmanın artmasına neden olur.”⁹⁷

Son yıllarda restorasyon geçiren Aşiyen Müzesi ve Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde bu konuya önem verildiği görülmektedir. Aşiyen Müzesi boğazda yer alması, Sait Faik Abasıyanık Müzesi de Adalar'da yer alması nedeniyle epey nemli bir havaya maruz kalmaktadırlar, bu duruma bir de ahşap binalar olmaları eklenince aldıkları hasar daha da artmaktadır. Restorasyonlarından önceki halleri de dikkate alınırsa iki müzenin de binalarında meydana gelen yıpranmalar restorasyon ile düzeltilmiş ve gelecekteki bu tür etkilere karşı önlemler alınmıştır. Binaların çeşitli yerlerinde nem ölçer cihazlar dikkat çekmektedir.

⁹⁷ Mustafa Poyraz, **Müzelerde Isı, Işık, Nem**, Adana, Çukurova Üniversitesi, 2008. S.25-26.

Müzelerde koruma denince akla ikinci olarak eserlerin güvenliği konusu gelmektedir. Bahsedilen bu müzelerin hepsinde güvenlik görevlileri görev almaktadır. Müzelerin çeşitli yerlerinde bulunan güvenlik kameraları da dikkat çekmektedir. Fakat eşyaların korunması için herhangi bir güvenlik teknolojisi ya da çip sistemi bulunmamaktadır. Bu da eserlerin güvenliğini tehlikeye sokmaktadır. Türkiye dışından örnekler incelendiğinde bu konuda daha hassas davranıldığı görülmektedir. Birçok müzede kullanılan eserleri çipli sistemlerle takip etme teknolojisi ile çalınma riski olan bir eserin anında takibi sağlanmaktadır.

- **Geçici Sergilerin Etkileri**

Geçici sergiler bir müzenin bir ziyaretçi tarafından tek bir kez ziyaret edilmesi durumunu ortadan kaldıran ve ziyaretçinin müzeye olan bağlılığını sağlayan çok önemli bir etkidir. Bunun yanı sıra müzelerin yaptığı geçici sergiler aynı zamanda büyük birer araştırma projesi olduklarından müzeye ve de şehrin kültürel gelişimine büyük katkı sağlar. Örneğin bir yazar ya da şaire adanmış bir müzede o yazar ya da şairle ilgili özel bir sergi gerçekleştirilmesi yalnızca müze ziyaretçisini müzeye çekmeye ve müzeye olan bağlılığını arttırmaya yaramaz. Bunun yanında müzenin o şehrin kültürel bir ögesi olduğu ve bu sergiler ile kültürel değerlerin ortaya çıkarılmasında tanıtılmasında rol oynayacağı düşünülmelidir. Geçici sergiler bakımından edebiyat sanatçılarının müzeye dönüştürülen evlerinde özellikle son yıllarda eskisinden daha aktif adımlar atıldığı görülmektedir. Tabii ki geçici sergilerin az olmasının maddi imkansızlıklar, eser yetersizliği, mekanın geçici sergileme alanlarına uygun olmaması gibi birçok nedeni olabilir. Charles Dickens Müzesi örneğinde “Great Expectations” adını verdiği bir yenileme projesine 2012 yılında ev sahipliği yaptığı görülmektedir. 2012 Charles Dickens’ın 200. doğum yıldönümüdür. Bu yılda Charles Dickens Müzesi bir restorasyon geçirmiş ama sadece eşyaların restore edilmesiyle kalınmamıştır. Müze, bu restorasyon ile Charles Dickens’ı en iyi tanıtan ve onu en iyi anlatan yer olmayı amaçladığını açıklamıştır. Bu kapsamda sergi alanı genişletilmiş, koleksiyona yeni objeler eklenmiş, çeşitli aktiviteler için alanlar oluşturulmuştur. En önemlisi ise evin Charles Dickens’ın

yaşadığı döneme uygun olmasına ve o dönemi ziyaretçiye de yaşatabilmesine büyük özen gösterilmiştir.

Grace L. McCann Morley'in makalesinde çeşitli müze direktörleriyle olan görüşmelerinde geçici sergilerin önemi müze direktörleri tarafından şu şekillerde dile getirilmiştir; müzeyi topluma çekici gelen bir organizasyon haline getirmek, yeni sanat eserlerine imza atabilmek ve yeni müze eserlerinin ortaya çıkmasına imkan tanımak, geçici sergilerden eğitim ve araştırma aracı olarak faydalanmak, kalıcı koleksiyonu destekleyen ve zenginleştiren yeni koleksiyonlar yaratmak, bazen kalıcı koleksiyonun görünmeyen parçalarını ortaya çıkarabilen koleksiyonlar oluşturmak (örneğin depolanan eserler ya da kalıcı koleksiyonu tamamlayacak yeni eserler). Tabii en önemlisi müzenin topluma karşı olan görevini yerine getirmek ve toplumun dikkatini çekebilmek.⁹⁸ Müze direktörlerinin de değindiği bu ana maddelerden anlaşılacağı gibi geçici sergiler öncelikle müzenin kendisine ve kalıcı koleksiyonuna daha sonra da bu vasıta ile topluma katkı sağlamakta aynı zamanda toplumun müzeye olan ilgisini arttırmaktadır. Hem İstanbul'daki hem de yurt dışındaki örnekler incelendiği zaman edebiyat sanatçılarının müzelerinde de sık sık olmasa da zaman zaman geçici sergilere yer verildiği ve gelecekte de verilebileceği gözlemlenmiştir. Bu sergiler özellikle yazar ya da şairin çok daha iyi tanınmasına ve toplum tarafından içselleştirilmesine, böylece ziyaretçilerin müze ile kişisel bir bağ kurmalarına da yarayacaktır. Aynı zamanda bu sergiler sayesinde müze de araştırmalar ile gelişen ve koleksiyonuna yepyeni öğeler katan bir kurum haline gelecektir. Geçici sergilerin İstanbul'daki edebiyat müzelerinde yer bulmasını değerlendirirken öncelikle bu müzelerde de zaman zaman geçici sergilere yer verildiğine değinilmelidir. Aşiyen Müzesi'nin hem Tevfik Fikret hem de eşi ve oğlu ile ilgili hazırlamış olduğu sergiler, yine Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi'nde gerçekleştirilen geçici sergiler bunlara örnektir. Edebiyat müzelerinde gerçekleştirilmiş olan geçici sergilere bakıldığında kalıcı koleksiyonu destekleyecek ve müzedeki sanatçı ya da sanatçıları yansıtacak eserlerden oluştuğu görülmektedir. Aynı zamanda yapılan

⁹⁸ Grace L. McCann Morley, "Museums and temporary exhibitions (from Vol. IV, No. 1, 1951, pp. 5-10)", **Museum International**, Sayı 53, No 4, 4 Şubat 2003.

bu sergiler müzenin adandığı sanatçı ya da sanatçıların hakkında detaylı bilgiler sunduğu için birer araştırma projesi olarak da önem taşımaktadır. İncelenen tüm bu geçici sergilerde panolar, vitrin içi sergileneler ya da modeller gibi durağan sergileme teknikleri kullanılmış, dinamik tekniklere yer verilmemiştir. Farklı ve ilgi çekici olmaları, ziyaretçinin aklında yer edinmeleri ve farklı sergilemelere imkan tanımaları bakımından dinamik sergileme teknikleri çağdaş müzecilik anlayışının önemli parçalarındandır. Edebiyat sanatçılarının müzeleri dikkate alındığında hem ekonomik yetersizlikler hem alanın yetersizliği hem de binaların hassasiyeti gibi nedenlerle dinamik tekniklere yer verilmesi çok mümkün olmamaktadır. Fakat bu olumsuzlukları olumlayacak, çok fazla bütçeye gerek duyulmayacak birkaç teknik ile daha farklı ve dinamik sergiler de yaratmak mümkündür. Örneğin yine dar bir alana ve hassas tarihi bir binaya sahip Charles Dickens Müzesi’nde mum ışığında gece turları düzenlenmesi buna bir örnektir. Franz Kafka müzesinde 3D kurgular ve görsel-işitsel parçaların kullanılması⁹⁹ da yine aynı türden bir örnektir ve bu türde parçaların hem çok maliyetli olmayacağı hem de küçük müze alanlarıyla entegre edilebileceği göz önünde bulundurulursa Türkiye’deki müzeler için örnek teşkil edebilir. Bir müzenin temel amaçlarından birinin eğitim olduğu düşünülecek olursa bu tür sergiler halkın eğitilmesi açısından faydalı olacaktır. Müzeler çeşitli araştırmalar yaparak yazar ya da şair hakkında ilgi çeken ve bilinmeyen bir yönü ziyaretçilerine açarak durağanlıklarından da kurtulabilir ve yazar ve şairler ile ilgili araştırmalar yaparak bunları sergileyen kurumlar haline gelebilirler.

- **Müze Alanının Kullanımı**

Geçici sergilerin yanı sıra müzelerde çağdaş anlayışlara uyma ve gelişim yolunda atılacak adımlardan biri de müze alanının en iyi ve verimli şekilde değerlendirilmesi böylece de ziyaretçiye en iyi hizmetin sunulması ve en iyi deneyimi yaşayarak müzeden ayrılmasının sağlanmasıdır. “Binalar - bulundukları alanlar, çevreleri, iç alanları, dış

⁹⁹ (Çevrimiçi) <http://www.prague-guide.co.uk/categories/museums/franz-kafka-museum.html>, Erişim: 12 Temmuz 2014.

cepheleri - tüm bunlar hem orada sürekli bulunanları hem de geçici ziyaretçileri etkileyen niteliklere sahiptir.”¹⁰⁰ Dolayısıyla hem binanın dizaynı, hem koleksiyonun bina içerisinde yapılandırılması hem de bina içerisinde ve dışarısında bulunan diğer faktörler ziyaretçiyi etkilemekte ve onun müze deneyimini şekillendirmektedir. Diğer faktörler olarak bahsedilenler müzede etkinlik ve atölyelerin gerçekleştirileceği alanlar, bahçe kullanımı, yeme-içme alanı, müze dükkanı ve müzeye özel spesifik bir alan olabilir. Bu alanların küçük müzelerde yaratılması elbette güçlük yaratmaktadır. Çünkü hem binaların birçoğunun tarihi yapılar olması ve yapılacak bazı çalışmaların binanın yapısına zarar verebilecek olması hem de binaların alanının çok dar olması engel olabilmektedir. Örneğinde İstanbul’da bulunan edebiyat müzelerinin birçoğunun müze ev olması ve bu müze evlerin en büyük ortak özelliğinin tarihi ahşap binalar olmaları, binalarda çeşitli mimari düzenlemeleri zorlaştırmaktadır. Fakat eğer varsa ve mümkünse bina dışındaki alanların örneğin bahçe alanlarının etkin kullanımı ile ziyaretçiye daha iyi bir deneyim yaşatacak alanlar sağlanabilir. Örneğin varsa bahçe alanına açılacak bir kafeterya hem ziyaretçilerin yeme içme ihtiyaçlarını karşılarken hem de onlara unutmayacakları hoş bir müze deneyimi yaşamaları için katkı sağlar. Tabii tüm müzelerde böyle alanlar olmadığından dolayı daha farklı ve yaratıcı çözümlere de gidilmesi gerekebilir.

Aşçıyan Müzesi’nde restorasyon sonucu müze binası girişindeki bilet bölümünde küçük bir kitap satış alanı ve hediye olarak verilen kitap ayraçlarının verildiği küçük bölmenin oluşturulması bu duruma örnek teşkil eder. Ya da Orhan Kemal Müzesi’nin kısıtlı alanından dolayı bu türden alanlara imkan olmaması ve müzenin Orhan Kemal’in de çok sevdiği ve sıklıkla gittiği İkbal Kahvesi ile birlikte düşünülmesi ve İkbal Kahvesi’nin ününün müzeyi de tanıtan bir araç olması ve tıpkı bir reklam gibi hizmet vermesi müzenin kuruluşunda planlanan ve hayata geçirilen yaratıcı bir gelişmedir. İkbal Kahvesi eski dönemlerde Cihangir’de var olan, birçok ünlü edebiyatçının uğrak yeri olan ve zaman içerisinde Orhan Kemal ile bütünleşmiş bir kahvedir fakat sonradan

¹⁰⁰ Sophie Forgan, “Building the Museum: Knowledge, Conflict, and the Power of Place”, *Isis*, Sayı 96, No 4, 4 Aralık 2005.

kapatılmıştır. Oğlu Işık Öğütçü'nün Orhan Kemal Müzesi projesi kapsamında İkbal Kahvesi'ni de yeniden açma düşüncesi ile hem Orhan Kemal severlerin hem de edebiyatseverlerin uğrak yeri olmuş, bunun yanı sıra yolu Cihangir'e düşenlerin de severek gittiği bir kahve olmuştur (Ek 9). Kahvenin böyle tanınmış olması müzenin de daha fazla tanınmasına ve müzeyi ziyaret eden kişilerin ardından İkbal Kahvesi'nde oturarak hem Orhan Kemal'i daha fazla içselleştirmesine hem onun soluduğu havayı solumasına hem de müze ile daha sağlam bir bağ kurmasına yaramıştır. Çağdaş müzecilik anlayışı çerçevesinde bakıldığında önemli olan noktalar; ziyaretçinin dikkatini çekecek, ona hoş vakit geçirecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve onu müzeye bağlayacak bir takım gelişmeleri sağlayabilmektir. Yahya Kemal Müzesi'nin de tarihi yapısının elverişli olmasından dolayı ayrı bir bina olarak kitap dükkanının bulunması ve burada birçok kitabın satılması da bir artıdır. Restorasyon sürecine giren Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi'nin Heybeliada merkezine olan uzaklığından dolayı ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir içecek alanına sahip olması olumlu bir gelişme olabilir. Aynı şekilde yine Adalar'da bulunan Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nin bahçesinin de ek alanlara olan uygunluğundan dolayı bu türden bir yeme içme alanı ya da ziyaretçilerin bahçede oturabileceği oturma alanları oluşturulabilir.

Müze alanının ziyaretçiyi olumlu yönde etkileyecek şekilde değerlendirilmesi konusunda Charles Dickens Müzesi'ne bakılırsa bir kafe alanı, bir de hediyelik eşya dükkanı bulunduğu görülmektedir. Mark Twain Müzesi de sahip olduğu geniş bahçe ve büyük bina sayesinde kafe ve müze dükkanına uygun alanlar bulabilmiştir hatta kafe alanı uygun zamanlarda ziyaretçilere kiralanmakta, bahçeye açılan bu geniş alanda etkinlik ve toplantılar düzenlenebilmektedir. Böylece isteyen ziyaretçiler toplantı ya da etkinliklerini bu atmosferi soluyarak ve sevdikleri sanatçıyla iç içe olarak gerçekleştirebilmektedir. Aynı zamanda bir Japon restoranı ile hizmet veren müze ziyaretçilerini yalnızca yemek zevklerine göre de müze alanına çekebilmekte ve tıpkı bir marka gibi imaj yaratmaktadır.

Türkiye'de bulunan müzeler de aynı bağlamda değerlendirildiğinde tabii ki içerisinde bulunan ekonomik ve sosyal şartlar ile müzenin sahip olduğu alan dikkate

alınmalıdır. Fakat tüm bu müzelerin edebiyat sanatçılarına ait olduğu ve bu sanatçıları topluma en iyi şekilde tanıtması ve geleceğe taşıması gereken kuruluşlar olmaları nedeniyle müzelerde yer alacak müze dükkanı ya da kitap dükkanının toplumun eğitimine ve sanatçıyı daha iyi tanımasına katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda yazar ya da şair hakkında araştırma yapan araştırmacıların da öncelikle başvuracağı kurumlar haline dönüşmelerine olanak tanınması da bu sayede mümkündür.

- **Etkinlik ve Atölyeler**

Çağdaş Müzecilik kavramı doğrultusunda müze web sitesi, yeme-içme alanı, müze dükkanı, atölyeleri, geçici sergilerinin düzenli ve sık olması, dijital dünyanın etkin şekilde kullanılması gibi yönleriyle ziyaretçi ile interaktif bir ilişki kurmasında ve hem müzenin hem de bulunduğu şehrin markalaşmasında rol oynamaktadır. Çünkü müze ziyaretçiler için bir eğitim, eğlence ve deneyim alanıdır. Ziyaretçiler müzede bilmediklerini öğrenmeli, diğer bir deyişle müze eğitim amacına hizmet etmeli, orada öğrenirken eğlenceli vakit geçirmeli ve de tüm bunları yaparken müzede geçirdikleri vakit içerisinde kendi algılarıyla oluşturdukları unutulmaz bir müze deneyimi yaşamalıdır. Tüm bu durumlar dikkate alındığında müzenin çağdaş müzecilik doğrultusunda atacağı yenilikçi adımlar ile her yaş grubundan ziyaretçiye hitap edebilecek eğitim ve eğlence alanları yaratması ve bunun sonucunda tüm ziyaretçilerin iyi bir müze deneyimi edinmesine katkıda bulunmak esastır.

Müze atölyeleri müze eğitiminin önemli parçalarından biri olmakta ve hem yetişkin eğitimi hem de çocuk yaş gruplarının eğitiminde rol oynamaktadır. Dolayısıyla müze eğitimini ön plana çıkarmak ve dinamik bir şekilde devam ettirmek adına müze atölyelerinin yeri büyüktür. Müzecilik uzmanları tarafından müze eğitimi okul dışı eğitim grubuna girmektedir. “Okul dışı eğitim 1960'larda ortaya atılan ve yetişkinlerin okul sınırları dışında öğrenme ihtiyacı duymalarına yönelik bir cevaptır. Okul dışı eğitim fırsatı eğitimde esneklik sağlar ve özel ilgi alanlarına hitap eder.”¹⁰¹ Müze atölyeleri de

¹⁰¹ Dana Dudzinska-Przesmitzki ve Robin S. Grenier, “Nonformal and Informal Adult Learning in Museums: A Literature Review”, **The Journal of Museum Education**, Sayı 33, No 1: Adult Learning in Museums, 2008. S. 11.

bu aşamada bireylerin özel ilgi alanlarına uygun olacak nitelikte kısa eğitim programlarıdır. Bir müzede yer alabilecek birden fazla müze atölyesi belli bir konuda bilgi edinmek isteyen ziyaretçilerin ve ilgililerin birleşme noktası olabilir. Müze atölyeleri hem yetişkinlerin hem de okul gruplarının okul dışı eğitimine katkı sağlamakta ve dünyada birçok müze çocuk atölyelerine de en az yetişkin atölyeleri kadar değer vermektedir. Çocuk atölyeleri yaş gruplarına göre belirleniyor olup yaş gruplarının ilgilerine ve becerilerine hitap edecek seviyede düzenlenmektedir. Aynı zamanda bu atölyeler bireylerin eğlenerek öğrenme aktivitelerine katkı sağladığı için ilgi çekici ve çarpıcı bazı farklılıklara da sahiptirler. Müzelerde iyileştirme yöntemleri aranırken onların pedagojik ve eğlendirici amaçlara nasıl en iyi şekilde hizmet edeceği de düşünülmelidir. Müzeler ziyaretçiler seçenek sunarak, kendi müze deneyimlerini yaratmalarına olanak tanıyarak ve ziyaretçi ile obje arasındaki popüler araçları ve hikaye anlatma yöntemlerini kullanarak başarılı bir şekilde çekebilmeli. Newhouse'un da değindiği gibi müzeler eğlendirmeli ve eğlendirerek öğreten mekanlar olabilmeli fakat bu eğlendirme ticari bir amaca yönelecek boyutta olmamalıdır.¹⁰²

Örneğin çocuk atölyelerinde çocukların da interaktif olarak katılabileceği ve el becerilerini kullanabilecekleri atölye çalışmaları tercih edilerek çocukların daha kolay ve rahat öğrenmesi amaçlanabilir. Edebiyat müzelerinde gerçekleştirilebilecek birçok farklı atölye türü olabilir. Dünya örnekleri incelendiği zaman Leo Tolstoy Müzesi'nde hem Leo Tolstoy hem de müzenin bulunduğu çevre ile ilgili bilgi verecek nitelikte atölyelere ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Örneğin Leo Tolstoy ile ilgili olmasa bile bölgenin kültürünü yansıtacak pankek atölyesi, yine bölgedeki el işlerini öğretebilecek nitelikte geleneksel el işleri atölyesi müzenin ziyaretçileri ile interaktif ilişkiler kurabildiği programlardır. Aynı zamanda önemli günlere de dikkat çeken müze Mart 2014'te yaptığı çocuklar için Paskalya atölyesi gibi dönemsel etkinliklere de imza atmaktadır. Müze eğitimine büyük önem veren Mark Twain Müzesi de birçok türde eğitim programı

¹⁰² Juris Dilevko and Lisa Gottlieb, "Resurrecting a Neglected Idea: The Reintroduction of Library-Museum Hybrids", **The Library Quarterly: Information, Community, Policy**, Cilt. 73, No. 2, Nisan 2003. Jstor, Web, Erişim: 26 Nisan 2014. S. 170.

ziyaretçilerine hizmet vermektedir. Müzede yazı atölyeleri ve yazı dersleri bulunmaktadır. Örneğin; hafta sonu yazı atölyeleri, tiyatro metni yazarlığı, Mark Twain'in kütüphanesinde yazı dersleri gibi birçok farklı türde ders ziyaretçilere sunulmaktadır.”¹⁰³ Aynı zamanda Mark Twain hakkında daha detaylı bilgiler edinmek isteyen öğretmen ve eğitimciler için de özel dersler bulunmaktadır. Ayrıca geziler ve turlar ile de eğitim verilmektedir. Yetişkinlere verilmekte olan bu eğitimlerin yanı sıra okul grupları için de detaylı bir eğitim programı sunulmaktadır ve müzeye gelemeyen okul grupları için eğitim ekipleri okullara gidebilmektedir. Görüldüğü gibi Mark Twain Müzesi çoğunlukla Mark Twain ve edebiyat ile alakalı eğitim programlarını tercih etmiş, bu konularda uzmanlaşmak isteyenlere eğitimler sunmuştur.

İstanbul'daki edebiyat müzelerinde eğitim amaçlı atölye ve derslerin oranının ve de düzeninin dünya örneklerine göre daha az olduğu görülmektedir. Aşiyen Müzesi öğrenci gruplarını planlı bir şekilde kabul etmekte ve tüm öğrenci grupları için ayrı saatlere randevular vermektedir. Ayrıca müze bahçesinde okul gruplarının müze gezisi sonrası öğretmenleri tarafından eğitim almalarına katkıda bulunmaktadır. Aynı şekilde Orhan Kemal Müzesi de okul grupları tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi özellikle yetişkin atölyeleri bakımından oldukça faaldir ve yazar ve şair atölyeleri, okuma atölyeleri ile ziyaretçilerine kapılarını açmakta ve sosyal medya hesaplarından duyurmaktadır. Burgazada'da bulunan Sait Faik Abasıyanık Müzesi geçirdiği restorasyon sonrasında yenilenmiş ve çocuk atölyelerine değer vererek müzenin en alt katına bir çocuk atölyesi alanı açılmış ve çocuklar için uygun olan masa ve sandalyeler yerleştirilmiştir. Aynı zamanda yetişkinler için Sait Faik Araştırma Atölyeleri düzenleyen müze hem yetişkin eğitimi konusunda çalışma yapmakta hem de Sait Faik Abasıyanık'ı araştıran ve en iyi tanıtan yer olma özelliğini göstermektedir. Müze eğitiminin diğer bir büyük parçası da müzelerin kütüphaneleridir. Kütüphaneler hem çeşitli alanlardaki araştırmacıları müzeye çekebilmekte hem de birer çalışma alanı olmalarıyla faydalı bir amaca hizmet edebilmektedirler. Bu yönüyle Sait

¹⁰³ (çevrimiçi) https://www.marktwainhouse.org/programs/writing_workshops.php, Erişim: 12 Temmuz 2014.

Faik Abasıyanık Müzesi'nin kütüphanesi diğer edebiyat müzelerine örnek olacak niteliktedir. Aynı zamanda Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi de aynı anda iki amaca birden hizmet etmesiyle her yaştan araştırmacıyı müzeye davet etmekte ve geniş bir edebiyat ve İstanbul arşivi sunmaktadır.

Eğitim çalışmalarına yönelik ders, atölye ve okul gezisi gibi etkinliklerin yanı sıra edebiyat müzelerinin yapabileceği daha birçok etkinlik türü bulunmaktadır. Müzeler kültürel mirasın yaşatıldığı, araştırıldığı ve geleceğe taşındığı mekanlar olarak alanlarının yeterliliğine göre de değişmek üzere söyleşi, imza günü, konferans gibi toplantılar organize edebilirler ya da çeşitli grupların bu tür organizasyonları için mekan olabilirler. Etkinliklerin çeşitliliği ve sıklığı bakımından Charles Dickens Müzesi faaliyet içerisindeki müzelerdendir. Londra'da bulunan müzenin çok aktif bir web sayfası vardır ve etkinlikler oradan takip edilebilmektedir. Bunun yanı sıra müzenin etkinliklerini ve değişimlerini duyurduğu birer Facebook ve Twitter sayfası mevcuttur. Dickens Müzesi'nin etkinlikleri arasında verilebilecek en belirgin ve en ilginç örnek "Dickens Walk" adı verilen her Çarşamba düzenli yapılan etkinliktir, bu etkinlik ile ziyaretçiler şehirde Dickens'ı anımsatan yerlerde bir geziye çıkarlar ve hem Dickens hem de edebiyat dolu bir yürüyüş yaparlar. Charles Dickens Müzesi'nin bu etkinliği müze binasında yeterli alan olmasa da yaratıcı yeniliklere gidilebileceğinin kanıtıdır. Müze bu etkinliğin yanı sıra bahçe alanını değerlendiren çay partileri, buluşmalar, edebiyat sohbetleri gibi etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır.

Amerika'da bulunan Mark Twain Evi ve Rusya'da bulunan Leo Tolstoy Müzesi hem binalarında hem de bahçe alanında yeterli genişlikte mekanlara sahiptirler ve buna uygun olarak yaptıkları etkinlikler de daha geniş çaplı olabilmektedir. Örneğin Mark Twain evinde yazarlarla tanışma toplantıları sık sık gerçekleşmektedir, bunların yanında Mark Twain'in yaşamış olduğu bu bölgede düzenlenen tarihi ve gizemli turlar da müzenin etkinlikleri arasındadır. Leo Tolstoy Müzesi ise bir çiftlik evi olmasının avantajıyla at binme turları ya da yöreyle ilgili küçük festivaller düzenleyebilmektedir. Aynı zamanda müze çağdaş Rus ve dünya edebiyatçılarının da buluşma noktası olmayı hedeflemektedir ve bu amaçla her yıl uluslararası yazarlar buluşması

düzenlemektedir.¹⁰⁴ Her yıl Leo Tolstoy'un doğum gününde düzenlenen bu buluşmaya Leo Tolstoy'un eserlerini farklı dillere çeviren dünyanın birçok yerinden çevirmen katılmakta, hem bir konu belirlenip tartışılmakta hem de seçilen bir sanatçıya ödül verilmektedir. Bu yönüyle her yıl geleneksel olarak Darüşafaka Cemiyeti tarafından düzenlenen Sait Faik hikaye armağanını anımsatan müze Leo Tolstoy'un dünyanın en ünlü yazarlarından birisi olma özelliğini olumlu yönde değerlendirerek böyle dünya çapında bir organizasyona imza atmıştır. Her yıl verilen ödülün yanı sıra aynı zamanda bu organizasyonun bir seminer olması da hem Leo Tolstoy araştırmalarına hem de edebiyat tarihine katkıda bulunacak niteliktedir.

Günümüzde İş Bankası Kültür Yayınları katkısıyla hazırlanan Sait Faik hikaye armağanı da tıpkı Leo Tolstoy Müzesi buluşmaları gibi Burgazada'da Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde gerçekleştirilerek hem sanatçıların hem de Sait Faik Abasıyanık hayranlarının katılımıyla müzeyi, yazarın yaşadığı yeri de içine alan çok daha interaktif ve etkili bir organizasyon halini alabilir. Aynı zamanda bu tür organizasyonlar tüm edebiyat müzelerine örnek teşkil edecek niteliktedir.

Dünyada bu örnekler dışında etkinliklere önem veren daha birçok edebiyat müzesi bulunmaktadır. Türkiye'deki edebiyat müzeleri de gerek yazar tanışmaları gerekse okuma günleri ya da yaratıcı yazma günleri şeklindeki etkinlik çalışmalarına yer vermektedir. Bunların yanında mekan uygun olduğu takdirde mekan ve sanatçıyı ziyaretçiye en iyi şekilde tanıtabilecek bazı yaratıcı etkinlikler ya da mekan uygun olmadığı takdirde bahçe alanı ya da şehrin genelinde düzenlenecek aktiviteler ile hem ziyaretçilerle daha etkili bir ilişki kurabilir hem de şehirle yazar arasındaki ilişkiyi daha güçlü bir şekilde anlatarak bu ilişkiyi güçlendiren ve geleceğe taşıyan kurum olabilir. Örneğin Charles Dickens ya da Mark Twain müzelerinin düzenlediği gibi şehri sanatçının gözüyle gezme turları ziyaretçilerin sanatçının gözündeki şehir algısını çok daha iyi kavrayabilmektedir. Örneğin ziyaretçiye Charles Dickens'ın Londra'sını görme fırsatı sunmak, ziyaretçinin artık Londra'yı Charles Dickens ile bütünleştirmesi ve şehrin

¹⁰⁴(çevrimiçi) <http://ypmuseum.ru/en/2011-04-13-17-30-44/2011-04-16-08-24-06/148-mnarypvstreichi.html>, Erişim: 12 Temmuz 2014.

sokaklarını gezerken bu tecrübeyi anımsayarak şehir ve yazar arasında kendi kişisel deneyimlerinin de ışığında bir bağ kurabilmesini sağlar. Bunun yanı sıra yazarın gezdiği sokakları gezmek, onun yaşadığı yeri görmek ve eserlerinden ilham aldığı veya da bahsettiği mekanları ziyaret etmek yazarı ve eserlerini de daha iyi kavramasına yardım eder.

Dünya örnekleri bu konuda İstanbul'daki müzelere örnek teşkil edebilecek niteliktedir ve bu örnekler hem de Türkiye'nin kültürel ve yerel koşullarına uyarlanabilecek daha birçok fikir ile İstanbul'daki edebiyat müzeleri daha fazla tanınan, bilinen ve eğitime de şehrin bu yönde markalaşmasına da katkı sağlayan kurumlar olabilirler. Nitekim İstanbul'da bulunan edebiyat müzeleri de artık online aktiviteleri arttırmış, web sitesi ve sosyal medya araçlarının aktif kullanımına başlamış, böylece ziyaretçi ile arasındaki bağı artırmaya ve ziyaretçinin müze ile kişisel bağ kurmasına olanak tanımıştır. İstanbul bulunduğu konum itibarıyla hem Türk hem yabancı birçok insanın ulaşabildiği ve turizmin her zaman yoğun olduğu bir kenttir. İstanbul gibi bir kentte bulunan ünlü yazar ve şairlerin müzeleri de bu tür aktiviteler ile daha faydalı ve sosyal mekanlar haline alabilirler. Dahası bu müzeler İstanbul'un markalaşmasında büyük bir role sahip olup, yeterince tanıtım yapılabilirse şehrin imajını kültürel ve sanatsal bir yönde değiştirebilirler ve bilginin aktarımını kolaylaştırabilirler. Tıpkı dünya örneklerinde olduğu İstanbul'daki müzelerde de edebiyata ve sanatçıların edebi hayatına uygun bir takım aktivite ya da atölyelerle yine sanatçıyı daha iyi tanıtmak ve ziyaretçinin eğitim, eğlence ve deneyim anlamında gelişmesini sağlamak için yer verebilirler.

• Reklam ve Pazarlama Çalışmalarının Etkileri

Özellikle çağdaş müzecilik anlayışının yayılmasının ardından müzeler hem reklam hem de müze pazarlamasına önem vermeye başlamış, bu konuda daha aktif adımlar atmışlardır. Bunu yaparken hem geleneksel hem de dijital reklam ve pazarlama tekniklerinden faydalanmışlardır. Müze reklamlarının tüm dış mekanlar, televizyon, radyo gibi yollarla yapılması geleneksel yöntemler dahilindedir. Mark Twain Evi'nin şehirde büyük bir pano ile duyurduğu National Geographic'in hazırladığı "Dünyanın en

iyi 10 tarihi evi” listesinde yer alması bilgisi buna bir örnektir. Yine gazete ve televizyonlarda çıkan müze haberleri de müze reklamlarının yapılmasına yardımcıdır. Örneğin; Masumiyet Müzesi hakkında birçok gazete ve televizyon haberinin yapılmış olması, müzenin hem Türkiye hem de yurtdışında duyulmasına ve merak edilmesine yardım etmiştir. Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası’nın haberlerinin de medyada yer bulması araştırma odasının açılışından itibaren tanınmasına vesile olmuştur.

Müzelerde pazarlama çalışmalarının bir önemli parçası da müze dükkanlarıdır. Müze dükkanlarında satılan objeler hem birer anı niteliğinde olması bakımından ziyaretçiye her zaman müzeyi hatırlatmakta hem de müze ile ilgili bilgi vermektedir. Dolayısıyla müze mağazalarında satılan ürünler özenle seçilmelidir. Kültürel gelişime katkı sağlayacak, ziyaretçiye sanatçıyı en iyi şekilde tanıtacak ürünlerin seçilmesi müzenin ve müzenin temsil ettiği yazar ya da şairin iyi şekilde tanınmasını sağlayacak bir adım olarak görülmelidir. Örneğin Charles Dickens Müzesi’nde *Antikacı Dükkanı* isimli ünlü eserinin bir maketinin satılması ya da yine en ünlü eserlerinden *Oliver Twist*’in sözlerinin bulunduğu bardakların satılması hem sanatçıyı hem eserlerini hem de karakterleri genç ve yetişkin ziyaretçilerini tanıması, bilmesi için bir araçtır. İstanbul’da buna en güzel örneklerden birini Masumiyet Müzesi vermektedir. Roman baş karakterlerinden Füsün’a ait küpenin müze mağazasında satılması romanı okuyan ziyaretçiler için büyük anlam ifade ederken bir yandan da romanı okumayan ziyaretçiler için eser hakkında merak uyandırmaktadır.

Müzeler; bu tür geleneksel reklam ve pazarlama yöntemlerinin yanı sıra dijital ortamı da yoğun olarak kullanmaya başlamış, ziyaretçilerini bu şekilde müzeye çekmeyi ve müzeyi en iyi şekilde tanıtmayı amaçlamıştır. Günümüzde birçok edebiyat müzesi birer web sitesine ve web sitesine bağlı birer blog sayfasına sahiptir. Web siteleri yoluyla müzeler hem müze, hem yazar ya da şair hem de bölge hakkında bilgi vermekte, bu kanalla yenilikleri ziyaretçiler ile paylaşmaktadır. Ayrıca verilen iletişim bilgileri, ulaşım bilgileri, müze fotoğrafları gibi öğeler ile müze daha erişilebilir, daha canlı ve yaşayan bir yer olmaktadır. Örneğim Charles Dickens ve Mark Twain müzeleri web sitelerini aktif olarak kullanmakta, tüm etkinlik ve atölyeleri buradan duyurmakta,

ziyaretçiye müze hakkında iyi bir bilgi birikimi sağlamaktadır. Aynı şekilde Masumiyet Müzesi'nin bir bloga sahip olması, müze haberlerini, müzedeki yenilikleri ya da ilginç eşyaları web sitesinde paylaşması hem Türk hem yabancı ziyaretçileri müzeye getirmek için bir araçtır.

Müzelerin dijital pazarlama araçlarını kullanması da reklam ve pazarlama faaliyetleri arasındadır. Aşiyen Müzesi, Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Masumiyet Müzesi, Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi sosyal medyayı etkin biçimde kullanmakta, yaptıkları aktiviteleri ve yenilikleri bu araçlar yoluyla duyurmakta, ziyaretçileri ile iletişime geçmekte ve ziyaretçilerini gerçekleştirecek olan aktivitelerden de bu yolla haberdar etmektedir. Özellikle Facebook ve Twitter hesapları yoluyla aktif olan bu müzeler fotoğraf, etkinlik haberi, yazar ve şairlerin eserlerinden alıntılar ya da yazar ve şairlerle ilgili haberleri de paylaşarak bir bilgi platformu olmaktadır. Müzeler kimi zamanda e-mail ile ziyaretçilerini bilgilendirmekte çeşitli sergi ya da etkinliklere bu yolla davet etmektedir.

3.3. BU MÜZELER YAZAR/ŞAİRİN OKUNURLUĞUNUN VE TANINIRLIĞININ ARTMASINA VE ŞEHİR-YAZAR İLİŞKİSİNİN KURULMASINA NASIL YARDIMCI OLABİLİR?

Edebiyat müzeleri yalnızca İstanbul'da değil, Türkiye'nin birçok kentinde yer almakta ve onlara verilen değer gitgide artmakta böylece bu müzeler daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Her şehir sahip olduğu ekonomik kaynaklar, kültürel miras varlıkları, doğal güzellikleri gibi öğeler ile zamanla gelişen ve değişen bir kimliğe sahiptir. Şehirlerin bir kimlik kazanmasında ve toplumun gözünde bir imaja sahip olmalarında sahip oldukları doğal güzellikler ve ekonomik geçim kaynakları olan aktiviteler kadar o şehrin kültürünü oluşturan öğeler de çok büyük rol oynar. Bu kültürel miras öğelerinden en önemlisi de kültürel mirası gelecek nesillere taşıyan müzelerdir. Edebiyat müzeleri çoğunlukla bir şehirde yaşamış olan ünlü bir sanatçının evi ya da o sanatçı için yapılmış mekanlar oldukları için şehrin kendi sanatçısına verdiği değeri ve sanatçısı ile ön plana

çıkmasını da simgeler. Bu müze evler ya da adanmış mekanlar birer anıtsal mekan olarak şehrin imajını değiştirmekte, toplumların şehirleri tanımlarken kullandıkları birer anahtar sözcük haline gelmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de bulunan bu şehirlerden İstanbul örneğinin ele alınması hem ülkenin kültür ve turizm bakımından başkenti ya da simgesi haline gelmiş olması hem de edebiyat müzeleri bakımından çeşitliliğidir.

Bilindiği gibi müzeler kültürel değerlerin topluma sunulduğu önemli hafıza mekanlarıdır. Toplumdaki bireylerin bu kültürel değerleri öğrenme ve onlardan kendine has bir deneyim çıkarması da kişisel faktörlerin yanı sıra müzelerin kendilerini ve yansıttıkları kültürel varlıkları nasıl sergiledikleri ve sunduklarıyla direkt olarak ilişkilidir. Müzeler hem toplumun inşasında hem de bir şehrin markalaşmasında en büyük yere sahip enstitülerdendir. Günümüzde şehirlerin markalaşması olgusu hızla ilerlemekte, mekanlar ve şehirler de tıpkı birer ürün gibi pazarlama tekniklerinden faydalanılarak markalaştırılmaktadır. Bu markalaştırma çalışmasının en önemli kolunu da kültür ve eğlence oluşturmaktadır. Dolayısıyla şehirlerin markalaşmasında bir kültürel mirası koruma mekanı olarak müzeler çok büyük rol oynamaktadır. “Şehrin markalaşmasında onu kültüre bağlayan çok önemli iki element vardır. İlki şehrin markalaşmasında şehrin kendi görüntüsünün önemi ve onun kendi şekillenmesini bile etkileme gücü. İkincisi ise şehrin kimliğinin oluşmasının şehrin markalaşmasına olan bağlılığı.”¹⁰⁵ Bu konuda kültürün oynadığı rol çok büyüktür çünkü kültür şehrin imajını netleştirir ve şehir tanıtımlarında sıklıkla kullanılır. Kentsel tarih, mimari, kültürel etkinlikler şehirlerin tanıtımlarında temel taşlardandır. Kültür aynı zamanda şehrin kimliğini güçlendirir. Kunzmann’ın bu durumu şöyle dile getirmektedir: “...globalleşme zamanlarında yerel kimlik temel endişelerden biri oldu ve sanat dalları, çevresel özelliklerinden ayrı olarak, böyle bir değişimi gösterebilecek en kıymetli yerel şey oldular... kültürel içerik yerel kimliğin son kalesi oldu.”¹⁰⁶ Kunzmann’ın detaylı olarak çalışmalar yaptığı ve Kavatzis Mihalis’in de şehirleri kültür ve eğlence yoluyla markalaştırmaya yönelik çalışmaları yazdığı bu makalelerde de görüldüğü gibi kültürel

¹⁰⁵ Kavatzis Mihalis, **Branding the city through culture and entertainment**, Groningen Üniversitesi, AESOP 2005 Konferansı, 13-18 Haziran 2005, Viyana. S.3

¹⁰⁶ a.e. S.4-5.

öğeler bir kentin kimliğinin en önemli ve özgün parçalarıdır. Birer kültürel öge olarak müzeler de şehirlerin markalaşmasında en önemli ve tanıtıcı role sahip mekanlar olmalıdır. Bu doğrultuda hem bulunduğu şehri en iyi ve doğru şekilde tanıtabilmesi adına müzelere düşen görevler vardır hem de şehri müzeler yoluyla markalaştıracak olan şehir yönetimlerine bu müzeleri gerektiği şekilde tanıtması için düşen görevler vardır.

Bu müzelerin hepsi hem birer müze olarak hem de temsil ettikleri sanatçılarla birer kültürel miras örneğidir. Dolayısıyla bir şehrin markalaşmasında büyük önem taşımaktadırlar. Şehir markalaşırken bu müzelerde yapılabilecek yenilikler, ziyaretçi sayını ve ziyaretçi bilincini arttırmak için yapılabilecek çalışmalar vardır. Bu çalışmaların başında şehir ve yazar arasındaki bağlantıya dikkat çekmek ve de yazarın okunurluğunu arttırmak gelmektedir.

Edebiyat müzelerinin şehrin markalaşmasına olan katkıları yazarlar ve şairler ile yaşadıkları ya da bulundukları şehrin bağlantısını anlatma yoluyla sağlanabilir. Yazar ya da şairler şehirde çeşitli yerlerde eserlerini yazmakta, sanatçıların bulunduğu çeşitli mekanlarda sıkça bulunmakta, şehre kimi zaman eserlerinde yer vermekte, hem yaşantıları hem de eserlerinde şehirle iç içe bir görüntü çizebilmektedirler. Bir yazar ya da şairin hayatının sergilendiği ya da yazar ya da şairlere adanmış olan müzeler de bu yolla sanatçıyı daha tanınır kılabilmekte ve şehrin bu sanatçıların ve de edebiyatın ışığında tanıtılmasına yardımcı olabilmektedir. Şehrin markalaşmasında edebiyat müzeleri yazar-müze-şehir bağlantısını kurarken çeşitli yollara başvurur.

Londra’da bulunan Charles Dickens Müzesi’nin ziyaretçileri ile düzenli olarak yaptığı şehir turu bunun etkili bir örneğidir. Müzenin ziyaretçileri Londra’yı Charles Dickens’ın gözüyle gezmekte, onun bulunduğu mekanları ve bu mekanlardaki anılarını öğrenmekte, eserlerinde geçen Londra’yı daha iyi tanımakta, bu sayede Londra’ya hem kendi kişisel müze gezisi deneyimle hem de turda edindikleri bilgiler ışığında daha farklı bir bakış açısı ile bakabilmektedirler. Bir yandan da bu turlar yalnızca Charles Dickens’ın Londra’sını tanımaya değil Charles Dickens’ın eserlerini daha iyi anlamaya, detayları daha iyi fark etmeye ve okuyucu kitlesini bilgilendirmeye de büyük katkı sağlar. Şehir turu sayesinde müze yalnızca yazar ya da şaire ait anı ve eşyaları sergileyen

bir mekan olmaktan çıkıp, onu en iyi tanıtan mekan olma özelliğine de bürünür. Charles Dickens Müzesi gibi Franz Kafka Müzesi de Prag ile bütünleşmiştir ve yalnızca müze değil şehirdeki birçok mekan sayesinde Prag Franz Kafka'nın şehri olarak bilinmektedir. Müze de bu duruma uygun olarak ziyaretçileri etkileyen, akılda kalıcı, ziyaretçi deneyimini iyileştirici çeşitli dinamik sergileme ve sunum tekniklerine yer vermiştir.

Şehir markalaşırken edebiyatla olan bağı arttırabilecek diğer bir unsur müzenin, yazar ya da şairin okunurluğunu arttıracak adımlar atmasıdır. Bu çeşitli yollarla mümkündür. Müzede ya da müzenin alanı müsait değilse belirlenen başka bir yerde müze tarafından düzenlenecek okuma günleri yazar ve şairlerin okunurluğu arttırarak ziyaretçilerin bu sanatçıları daha iyi tanımasına yardımcı olur. Okuma günleri sanatçının bir eserinin seçilerek daha önceden okunup sonradan eser üzerine tartışılmasına dayanabilmektedir. Ayrıca yine seçilen bir eserden çeşitli pasajların okuma günü sırasında okunarak eserdeki belli bir konu üzerine de tartışılabilmektedir. Edebiyat müzelerinde yer alan bir kitap satış alanı da yine müze ziyaretçisinin okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik bir adımdır. Müzeye gelen ziyaretçilerin o müzede eserleri sergilenen yazar ya da şairler hakkında var olan tüm kitapları bu kitap dükkanında bulunması ziyaretçiye okumaya teşvik edebilir. Bu sayede hem sanatçı hakkında pek fikri olmayan ziyaretçilerin sanatçının eserlerine ulaşması mümkün olabilecek hem de sanatçıyı daha iyi tanımak isteyen ziyaretçiler belki kitapçılarda bulamadıkları kitapları bu müze dükkanında rahatlıkla bulabilecektir. Sanatçıların eserleri ile ilgili yapılabilecek bu temel aktivitelerin yanı sıra sanatçının en iyi şekilde tanıtılması da okunurluğu ve okuyucu sayısını arttıracak bir diğer etkidir. Bunun için sanatçı hakkında düzenlenecek söyleşi ve konuşmalar, akademik anlamda gerçekleştirilecek konferans ve paneller sanatçının ve edebi kişiliğinin en iyi şekilde tanıtılmasına yardımcı olacaktır. Bu sayede müze hem sanatçıyı tanıtan ve onun hakkında araştırmaları yürüten kuruluş olarak kendini gösterebilecek hem de yapılan araştırmalar geleceğe taşınabilecektir.

Şehrin markalaşma sürecine katkıda bulunmak amacıyla şehir ve sanatçı arasındaki bağlantıya dikkat çekmenin bir diğer yolu müzede düzenlenecek olan planlı,

programlı ve sürerliği olan okul gezileridir. Müzelerin her yaş ve sınıf grubuna özel düzenleyeceği, her yaş grubunun anlama kapasitesine ve ilgisine hitap edebilecek özellikleri öne çıkararak hazırlayacağı okul gezileri ile hem müze hem de sanatçı konusunda eğitici turlar gerçekleştirmek mümkün olabilir. Bu gezileri okullarla bağlantılı olarak iş birliği içerisinde gerçekleştirmek ve çocukların edebiyat, Türkçe gibi dersleri ile de doğru orantılı olarak yürütmek akılda kalıcı ve eğitici bir gezi olmasını sağlayacaktır. Ayrıca okul gezileri sonrasında yapılan anketler ve tutulan istatistikler ile çeşitli verilere ulaşılabilir, var olan durumlar geliştirilerek ilerletilebilir.

Yalnızca okul grupları için değil yetişkinlerin eğitime verilen önem de yazarın tanınırlığını ve bununla bağlantılı olarak şehrin markalaşmasını geliştirebilir. Yetişkinlerin eğitimi için müzelerde düzenlenebilecek atölye çalışmaları yetişkinlerin de sanatçıyı daha iyi kavramasına olanak sağlamasının yanı sıra yetişkin ziyaretçilerin müze deneyimini arttırması yönünden de faydalı olduğu için ziyaretçileri hem yazar hem müze hem de şehir hakkında yeni bir vizyon katabilmekte ve bu üç ögenin bağlantısının daha iyi şekilde kurulmasına yardım edebilmektedir. Bu çalışmaların yanı sıra müze mekanlarının elverdiği ölçüde düzenlenebilecek konferans, söyleşi, sempozyum gibi akademik boyutu olan aktivitelerin de müzelerde ya da müzeler ile bağlantılı olarak başka mekanlarda düzenlenmesi de yetişkin eğitime katkı sağlamakta ve yazar-müze-şehir bağlantısının kurulmasını desteklemektedir. Bu tür aktiviteler aynı zamanda şehrin ya da şehrin bir bölgesinin o sanatçının adı ile anılmasına yardımcı olmakta, dolayısıyla şehrin bu yönde markalaşmasına katkı sağlamaktadır. Örneğin Fetih Cemiyeti'nin zaman zaman Yahya Kemal ile ilgili konferans ve söyleşiler düzenlemesi ve bunu Yahya Kemal Müzesi'nin müze binası elvermesi de cemiyete ait olan bir alanda yapması bu duruma bir örnektir. Cemiyetin müze ile bağlantılı şekilde yürüttüğu bu tür organizasyonlar ziyaretçi ve katılımcıların aklında İstanbul-Yahya Kemal bağlantısı kurulmasına zemin hazırlamaktadır.

Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde düzenlenen ve Sait Faik Araştırma Atölyesi adı verilen atölye çalışması da tıpkı Yahya Kemal Müzesi'ndeki gibi bir rol oynamakta, Sait Faik Abasıyanık ve eserleri hakkında detaylı bilgiyi yetişkin ziyaretçilere sunmaktadır.

Bu atölye sayesinde birçok ziyaretçi İstanbul merkezine uzak sayılabilecek bir konumda olan Burgazada'ya gitmekte, Burgazada'yı Sait Faik Abasıyanık ile tanımakta, onunla bütünleştirmektedir. Bir nevi bu tür etkinlikler sayesinde Burgazada birçok kişinin hafızasında Sait Faik Abasıyanık'ın adası olarak yer edinmektedir. Diğer bir deyişle İstanbul'un adalarından biri olan Burgazada birçok kişi için İstanbul markalaşırken Sait Faik Abasıyanık'ın ve edebiyatın mekanı olarak hatırlanmaktadır.

Şehir ve yazar bağlantısına dikkat çekerken atılacak adımları destekleyici olarak hem müzenin, hem müzede gerçekleştirilen geçici sergi ve etkinliklerin duyuru ve reklamının iyi şekilde yapılması gerekmektedir. Dijital pazarlama yöntemlerinin kar amacı gütmeyen organizasyonlar olan müzelere de uyarlanması ve özellikle sosyal medya çalışmalarına önem verilmesi daha fazla ziyaretçinin müzeyi ve sanatçıyı tanımasını sağlamıştır. Bu durumun şehrin markalaşmasına katkısı da yüksektir. Charles Dickens Müzesi'nin sosyal ağlardan şehir gezisi ve çay partilerinin fotoğraflarını paylaşması, Mark Twain Müzesi'nin Hartford ve Mark Twain ile ilgili fotoğrafları paylaşması, Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nin Burgazada ile ilgili paylaşımları, Tanpınar Müze Kütüphanesi'nin İstanbul ve yazarlarla ilgili paylaşımları buna örnek teşkil eder.

SONUÇ

Bu tezde İstanbul şehrinde yer alan edebiyat müzeleri müzeolojik bağlamda incelenmiştir. İstanbul'da yer alan ve edebiyat müzesi kapsamında değerlendirilen müzeler; Aşçıyan Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi, Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Adam Mickiewicz Müzesi, Yahya Kemal Müzesi, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeliği, Ahmet Hamdi Tanpınar Müze Kütüphanesi ve Masumiyet Müzesi'dir. Bu müzeler öncelikle binaları, müzeye çevrilme amaçları, barındırdıkları eserlerin türleri gibi etkenlerin tümü ele alınarak sınıflandırılmış, bu sınıflandırma sonucunda müzeye çevrilen tarihi yapılar, yazar ve şairlere adanmış mekanlar ve de diğer edebiyat müzeleri olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırmalar yapılırken müze ev, edebiyat müzesi, sanatçı müzesi ve çağdaş müzecilik kavramlarından faydalanılmıştır.

İstanbul'da bulunan tüm edebiyat müzeleri öncelikle genel, tarihî ve anılarını barındırdığı sanatçı ile olan bağı gibi birtakım özellikleri incelendikten sonra sırasıyla yönetim, koleksiyon ve sergileme, geçici sergiler ve etkinlikler olarak üç alt başlık altında değerlendirilmiş, var olan özellikleri ortaya konmuştur. Müzelerin yönetim yapıları ve varsa farklı yönleri ortaya konmuş, sahip oldukları koleksiyonlar ve bu koleksiyonları özgün kılan yönler ortaya konmuş, koleksiyonlarda nasıl sergileme tekniklerinin tercih edildiği açıklanmıştır. Geçici sergiler ve etkinlikler alt başlığı dahilinde ise müzelerin varsa gerçekleştirmiş oldukları geçici sergilerden, atölye çalışması, söyleşi, konser, okuma günleri ve benzeri gibi gerçekleştirmiş oldukları etkinliklerden bahsedilmiştir. Bunların yanı sıra bu alt başlık dahilinde müzelerin yeme-içme alanı, bahçe kullanımı, dijital araçların kullanımı, pazarlama ve reklam faaliyetleri, müze mağazası gibi çağdaş müzecilik kapsamında değerlendirilebilecek özellikleri de ele alınmıştır. İstanbul'da yer alan edebiyat müzeleri bahsedilen özellikler bakımından değerlendirilirken, yine İstanbul'da yer alan fakat resmi olarak müze olarak müze hizmeti vermemesine karşın edebiyat sanatçılarına ait birer anı mekanı olan ve koleksiyon niteliği taşıyan eşyalar barındıran mekanlara da değinilmiştir.

Çağdaş müzecilik anlayışının kabul görmesi ile birlikte tüm müzelerin gelişmekte olan, gelişime açık olan mekanlar olması da kaçınılmaz olmuştur. Bu doğrultuda incelendiği zaman İstanbul'da yer alan edebiyat müzelerinin de hem gelişmiş yönleri hem de geliştirilmeye müsait olan yönleri bulunmaktadır. İstanbul'da bulunan edebiyat müzelerinin durumunu saptamak adına faydalanılan kaynakların yanı sıra yurt dışındaki benzer örnekler de incelenmiş, Avrupa, Birleşik Krallık, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dört farklı bölgeden dört farklı edebiyat müzesi örneği ele alınmıştır.

Dört farklı bölgeden rastlantısal şekilde seçilen bu dört müzenin seçilme sebebi ise bu çalışmada tamamen objektif olunmak istenmesi ve dünyanın birçok yerinden örneklerin görülmesi bakımındandır. Çek Cumhuriyeti'nin Prag kentinde bulunan ve Franz Kafka'ya adanmış olan Franz Kafka Müzesi, İngiltere'nin Londra kentinde bulunan ve Charles Dickens'ın yaşamış olduğu Charles Dickens Müzesi, Rusya'nın Tula Oblast bölgesinde bulunan ve tüm bölge ile birlikte ele alınan, Leo Tolstoy'un yaşamış olduğu çiftlik evi Leo Tolstoy Müzesi (diğer adı ile Yasnaya Polyana) ve de Amerika Birleşik Devletleri Hartford'da bulunan ve Mark Twain'in hayatının bir döneminde ailesi ile birlikte yaşadığı Mark Twain Evi ve Müzesi genel hatları ile incelenmiştir.

Bu farklı bölgelerden seçilen müzelerde bulunan gelişmiş ve faydalı yönler de dikkate alınarak İstanbul'daki edebiyat müzeleri için çeşitli açılardan değerlendirme öneriler sunulmuştur. Koleksiyon ve sergileme teknikleri, güvenlik, geçici sergilerin etkileri, müze alanının kullanımı, etkinlik ve atölyeler, reklam ve pazarlama çalışmalarının etkileri olmak üzere 6 başlık halinde tüm müzeler değerlendirilmiş, yurtdışında yer alan örnekler ve çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler dikkate alınarak İstanbul'daki edebiyat müzelerinin gelişimi ve faydası, ziyaretçi deneyiminin iyileştirilmesi ve müzenin geleceğe en iyi şekilde taşınması için bir takım öneriler sunulmuştur. Yapılan değerlendirmeler ve sunulan öneriler dahilinde İstanbul'da yer alan örneklerin geçici sergiler, atölye çalışmaları ve sahip olunan alanın daha verimli kullanılması gibi bakımlardan gelişebileceği, bu yönlerden gelişme gösterdikleri takdirde daha verimli birer organizasyon haline gelebilecekleri saptanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’de bulunan edebiyat müzeleri değerlendirilirken İstanbul örneğinin seçilmesinin nedeni İstanbul’un hem birçok açıdan Türkiye’nin kültürel bir başkenti sayılması hem de edebiyat müzeleri bakımından çeşitliliğidir. Bu çalışmada İstanbul’da bulunan edebiyat müzeleri değerlendirildikten ve geliştirilmesi gereken yönleri saptandıktan sonra İstanbul’un bir şehir olarak kültürü ile markalaşmasında bu müzelerin rolüne değinilmiştir. Bu edebiyat müzeleri hem birer kültür ögesi olarak müze olmalarıyla hem de temsil ettikleri yazar ve şairler ile İstanbul’un markalaşmasına bir takım katkılarda bulunmaktadır. Tabi şehrin markalaşması ve sanatçıları ile tanınması olgusu düşünüldüğünde bu müzelere birçok görev düşmekte ve yazar-müze-şehir bağlantısı kurabilecek ve ziyaretçiye en iyi deneyimi yaşatabilecek mekanlar olmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda öncelikle İstanbul’da bulunan edebiyat müzelerinin yazar ve şairlerinin okunurluğunun artmasına olan katkıları ya da yapabilecekleri katkılar değerlendirilmiş ardından müzelerin şehir ve yazar bağlantısına nasıl dikkat çektiği araştırılarak aktarılmıştır.

Çalışmanın sonucunda İstanbul’da bulunan edebiyat müzelerinin günümüzde geçmişe göre fazlasıyla yol kat ettiklerini, gerek restorasyon çalışmaları, gerek sergilere verilen önem, gerekse çağdaş müzecilik anlayışı kapsamında yaptıkları yenilikler ile dinamik birer müze olma yolunda adımlar attıkları görülmektedir. Yurt dışındaki örnekler ile karşılaştırıldığında İstanbul’da bulunan müzelerin eser azlığı, mekan kısıtlılığı, maddi imkansızlıklar ve diğer sebeplerle yurt dışı örnekleri kadar aktif olmadığı fakat bu yolda olumlu adımlarla ilerledikleri gözlemlenmiştir.

Çalışmanın sonunda bu müzelerin sanatçı ve şehir arasındaki bağı sağlama dereceleri incelenmiş, şehrin markalaşmasında rol oynayıp oynamadıkları saptanmıştır. Tabii ki bu müzeler gerçekleştirdikleri aktiviteler, müze pazarlaması gibi yöntemlerle şehrin kültürel anlamda markalaşmasına destek olmaktadır. Fakat geçici sergilerin artması, akademik faaliyetlerin artması, etkinlik ve atölyelerin çeşitlenmesi, müze dükkanı ve kütüphanelerinin çeşitlenmesi ve hem pazarlama hem de online pazarlama aktivitelerinin sıklaşması gibi yollarla şehrin markalaşmasına daha büyük katkılarda bulunabilirler. Aynı zamanda hem yazar ve şehir bağına sağlayan mekan olabilir hem de

ziyaretçiler için yazar-müze-şehir bağlantısını kuran mekanlar haline gelebilirler. Bu çalışmada hem edebiyat müzelerinin geliştirilebilecek yönlerine, hem de şehrin markalaşmasına olan katkılarına kısa şekilde değinilmiş ve hem müze çalışmalarına hem de gelecekte yapılabilecek araştırmalara ışık tutması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi : “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi”, (Çevrimiçi) <http://www.edebiyatkultur.com/haberler/35-haberler/268-ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi: “İlk Sayıları İle Edebiyat Dergileri Sergisi Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi’nde”, (Çevrimiçi) <http://www.bilgivebelge.com/ilk-sayilari-ile-edebiyat-dergileri-sergisi-ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesinde/>, Erişim: 15 Temmuz 2014.
- Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi: “İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi 12 Kasım 2011 Cumartesi günü, saat 16.00’da, Açılıyor.”, (Çevrimiçi) <http://www.kygm.gov.tr/TR,32/istanbul-ahmet-hamdi-tanpınar-edebiyat-muze-kutuphanesi-.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Akçe, Neslihan Varol: **Sanatçı Müzeleri: Müzeolojik Bağlamda Bir Değerlendirme ve Türkiye İçin Model Önerisi**, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2011.
- Alay Köşkü: “Alay Köşkü”, (Çevrimiçi) <http://www.ademder.org/akademi/rehber/297-alay-kosku.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Alekhina , Elena: Leo Tolstoy Müzesi Basın Bürosu Yöneticisi, Görüşme (E-mail yolu ile), 24 Haziran.
- Aslanboğa, Aysel: “Masumiyet Müzesi Romanı’nda Modernizm-Gelenek Algısı”, **Turkish Studies**, Sayı 6/3, Yaz 2011, S. 1645.
- Brubach, Holly: “The Right Stuff”, **T Magazine- NY Times**, New York, 10.07.2012.

- Butcher-Youngmans, Sherry: **Historic House Museums: A Practical Handbook for Their Care, Preservation, and Management**, Oxford, Oxford University Press, 1996.
- Carr, David: “The New Museology by Peter Vergo”, **The Library Quarterly: Information, Community, Policy**, Cilt. 61, No. 3, Temmuz 1991. Jstor, Web. Erişim: 26 Nisan 2014. S. 341.
- Chang, EunJung: “Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums”, **Studies in Art Education**, Cilt. 47, No. 2, Kış 2006. Jstor, web, Erişim: 26 Nisan 2014.
- Dilevko, Juris-Gottlieb, Lisa: “Resurrecting a Neglected Idea: The Reintroduction of Library-Museum Hybrids”, **The Library Quarterly: Information, Community, Policy**, Cilt.73, No. 2, Nisan 2003. Jstor. Web. Erişim: 26 Nisan 2014. S. 160.
- Donnelly, Jessica Foy: **Interpreting Historic House Museums**, USA, AltaMira Press, 2002.
- Dudzinska-Przesmitzki, Dana ve Grenier, Robin S: “Nonformal and Informal Adult Learning in Museums: A Literature Review”, **The Journal of Museum Education**, Sayı 33, No 1: Adult Learning in Museums, 2008. Emya 2014: (Çevrimiçi) <http://www.emya2014.eu/Nominations>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Erbay, Mutlu: **Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Forgan, Sophie: “Building the Museum: Knowledge, Conflict, and the Power of Place”, **Isis**, Sayı 96, No 4, 4 Aralık 2005. <http://www.kafkamuseum.cz/ShowPage.aspx?tabindex=0&tabid=1>
- Franz Kafka Müzesi: <http://www.prague.fm/tr/22984/kafkanin-sehri-prag/>
- Franz Kafka Müzesi:

- Franz Kafka Müzesi: <http://goeasteurope.about.com/od/praguetravel/p/franzkafkamuseum.htm>
- Güven, Banu: (röportaj), (2008), “Aşkından Müze Yaratan Adamın Hikayesi”, İstanbul: NtvMsnbc. ve ayrıca <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/457412.asp>, Erişim 17 Mayıs 2014.
- Hancock, Nuala: “Virginia Woolf’s Glasses: Material Encounters in the literary/ artistic house museum”, **Museum Materialities: Objects, Engagements, Interpretations**, Ed. Sandra Dudley, London, Routledge, 2010.
- Haselçin, Demet: “**Masumiyet Müzesi**” Belgeseli, TRT Türk, 10 Mayıs 2012.
- HHA: “Supporting Britain's privately-owned historic houses, castles and gardens”, (Çevrimiçi) <http://www.hha.org.uk/about-the-hha.html>, 26 Nisan 2014.
- Hızlan, Doğan: “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi Törenle Açıldı”, (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19236178.asp>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Historic House Trust: “Historic House Trust”, (Çevrimiçi) <http://www.historichousetrust.org/index.php>, 26 Nisan 2014.
- Historic New England: “Historic New England”, (Çevrimiçi) <http://www.historicnewengland.org/>, 26 Nisan 2014.
- ICOM DEMHIST: “Demhist”, (Çevrimiçi) <http://demhist.icom.museum/shop/shop.php?detail=1255432597>, 26 Nisan 2014.
- İnan, Faysal: “Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi”, **Türk Kütüphaneciliği**, Sayı:27, 2013, S.536.

- İstanbul Fetih Cemiyeti: **Yahya Kemal Müzesi Bilgi Kataloğu**, İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Jstor: “The New Museology”, **The Burlington Magazine**, Cilt. 131, No. 1039, 1989, S. 683. Jstor. Web. Erişim 26 Nisan 2014.
- Kemal Tahir Evi: Kemal Tahir Evi, (Çevrimiçi)
<http://kemaltahir.wordpress.com/2010/04/18/kemal-tahirin-evi-muze-oldu/>, Erişim: 23 Mayıs 2014.
- Leach, Denice Blair: “Dynamic Museum Place: Exploring the Multi-Dimensional Museum Environment”, **The Journal of Museum Education**, Cilt. 32, No. 3, Place-Based Education and the Museum, 2007. Jstor. Web. 26 Nisan 2014. S. 200.
- Mark Twain Evi: <http://www.marktwainhouse.org/>
- Masumiyet Müzesi: “20. İstanbul Caz Festivali Kapsamında Tünel Konserleri”, (Çevrimiçi)
<http://www.populermuziginrenkleri.com/haber/20-istanbul-caz-festivali-kapsaminda-tunel-konserleri%E2%80%8F/index.html>, Erişim: 17 Mayıs 2014.
- Mihalis, Kavaratzis: **Branding the city through culture and entertainment**, Groningen Üniversitesi, AESOP 2005 Konferansı, 13-18 Haziran 2005, Viyana.
- Morley, Grace L. McCann: “Museums and temporary exhibitions (from Vol. IV, No. 1, 1951, pp. 5-10)”, **Museum International**, Sayı 53, No 4, 4 Şubat 2003.
- Orgun, Zarfı: “Alay Köşkü”, **Arkitekt**, Röleveyi Yapan: Fatin Uluengin, Cilt: 1962, Sayı: 1962-04 (309), S. 154.
- Özsayın, Zübeyde: “Müzeler”, **İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, NTV

- Cihan: Yayınları, 2010, S.688-689.
- Pamuk, Orhan: **Beyaz Kale**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005.
- Pamuk, Orhan: **Kar**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005.
- Pamuk, Orhan: **Masumiyet Müzesi'nin İlham Kaynakları**, Milliyet Gazetesi, 16 Ekim 2008.
- Pamuk, Orhan: **Şeylerin Masumiyeti**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012.
- Pamukçu, Ebubekir: **Aşyan: Tevfik Fikret'in Evi**, İstanbul, Piya Yayınevi, 1980.
- Pinna, Giovanni: "Historic House Museums-Introduction to historic house museums", **Museum International**, Nisan 2011, (Çevrimiçi)
<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001229/122989e.pdf#122976>, 26 Nisan 2014.
- Polonya
Cumhuriyeti
İstanbul
Başkonsoloslugu:
Poyraz, Mustafa: Adam Mickiewicz, (Çevrimiçi)
http://istanbul.mfa.gov.pl/tr/ortak_kultur_miras_m_z/adam_mickiewicz/, Erişim: 15 Mayıs 2014.
- Rentschler, Ruth-
Hede, Anne-Marie: **Müzelerde Isı, Işık, Nem**, Adana, Çukurova Üniversitesi, 2008.
- Sait Faik Müzesi: "Satisfying visitors to the historis house museum",
Museum Marketing: Competing in the Global Marketplace, Oxford, Butterworth-Heinemann, 2007.
(Çevrimiçi) www.saitfaikmuzesi.org, Erişim: 15 Mayıs 2014.
- Save Our Heritage
Organisation: Save Our Heritage Organisation, (Çevrimiçi)
<http://sohosandiego.org>, 25 Haziran 2014.
- Sümer, Şirin: "Edebiyat Müzesi Kuruluyor", **Teb Haberler Dergisi**, Mayıs-Haziran 2002, S. 36.
- Sydney Living "Our History", (Çevrimiçi)

- Museums: <http://sydneylivingmuseums.com.au/about-us>, 26 Nisan 2014.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi: **Huzur**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, Şubat 2002.
- Tolstoy Müzesi: Yasnaya Polyana Museum, <http://ypmuseum.ru/en/2011-04-13-17-27-29.html>
- TYS Tarihçesi: Türkiye Yazarlar Sendikası, (Çevrimiçi) http://www.turkiyeyazarlarsendikasi.org/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=5, Erişim: 21 Haziran 2014.
- Uçar, Aslı: **Teselliyi Eşyada Aramak: Türkçe Romanda Nesneler**, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Doktora Tezi, Ankara, 2012.
- Yersu, Ata, Osman Ocak ve Hanife Öztürk: “Aşîyan’ın Tarihçesi”, **Aşîyan Müzesi Kataloğu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul, 2012.
- Yücebaş, Hilmi: **Bütün Cepheleriyle Sait Faik: Hayatı, Hatıraları, Eserleri**, İnkılap ve Aka, İstanbul, 1964.

EKLER

- Ek 1: Hürriyet Pazar Gazetesi, Masumiyet Müzesi’nden Masum Dedikodular
- Ek 2: Gazetepress.com, Masumiyet Müzesi Romandan 4 Yıl Sonra Açılıyor
- Ek 3: Haber 7, Masumiyet Müzesi 1 Yaşında
- Ek 4: NTV Kültür Sanat, İstanbul’da Bir ‘Edebiyat Müzesi’
- Ek 5: Evrensel, Müzeyi Boşaltıp Depo Yapacaklar
- Ek 6: Milliyet, Adalet Ağaoğlu’ndan Orhan Pamuk’a Selam
- Ek 7: NTV, Kültür Sanat, Dağlarca’nın Evi Gökyüzü’nde Görülecek
- Ek 8: Mark Twain Evi, Sosyal Medya Üzerinden Yapılan Anket Çalışması
- Ek 9: Cumhuriyet Dergi, Ayfer Coşkun, “İkbal Kahvesi Yeniden”
- Ek 10: Aşiyân Müzesi Tanıtım Broşürü
- Ek 11: Orhan Kemal Müzesi Tanıtım Broşürü
- Ek 12: Nazime Fikret’ten İzler Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹⁰⁷
- Ek 13: Tevfik Fikret’e Oğlundan Haber Var Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹⁰⁸
- Ek 14: Tuvale Düşen Mısralar Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹⁰⁹
- Ek 15: Fikri Hür, İrfanı Hür, Vicdanı Hür Bir Galatasaraylı Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹¹⁰
- Ek 16: Ölümünün 90. Yılında Tevfik Fikret Sempozyumu ve Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹¹¹
- Ek 17: Doğumunun 140. Yılında Tevfik Fikret Sergisi Broşürü, Aşiyân Müzesi¹¹²

¹⁰⁷ (Çevrimiçi) <http://asiyanmuzesi.com/index.php/tr/>, Erişim: 1 Ocak 2015.

¹⁰⁸ a.e.

¹⁰⁹ a.e.

¹¹⁰ a.e.

¹¹¹ a.e.

¹¹² a.e.

Ek 1:

[GÜNDEM](#) [PLANET](#) [EKONOMİ](#) [SPOR](#) [KELEBEK](#) [KÜLTÜR - SANAT](#) [YAZARLAR](#) [WEBTV](#) [SAĞLIK - YAŞAM](#) [TEKN](#)

[Hava Durumu](#) [Sinema](#) [Astroloji](#) [Tv Rehberi](#) [Piyasalar](#) [E- Gazete](#) [Canlı Skor](#) [En İyi On](#) [Mind](#) [Foto Galeri](#) [Okur Temsilcisi](#) [Seninle +1](#) [Eklr](#)

Masumiyet Müzesi'nden masum dedikodular

Kültür azzi 22 Nisan 2012 [+A -A](#)

Orhan Pamuk'un müzesinin açılışında Zeki Demirkubuz ve Orhan Gencebay konuşma yapacak ama Hülya Koçyiğit ve Ediz Hun programları uymadığı için katılmayacakmış

Nobelli tek yazarımız Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi 27 Mayıs'ta ziyarete açılıyor biliyorsunuz. 15 yıl gibi uzun süren bir zamanda tamamlanan ve dünyada bir romandan esinlenerek hazırlanan tek müze olan Masumiyet Müzesi'ni geçen hafta basına tanıtan Orhan Pamuk'u yoğun bir 15 gün bekliyor. Çukurcuma'yı edebiyatseverler için tavaf edilecek kutsal bir mekana dönüştürecek Masumiyet Müzesi'nden birkaç dedikodu vereyim size bu hafta.

Orhan Pamuk öyle büyük bir seremoni hazırlamıyormuş müze açılışı için. Cezayir Lokantası'nda, yabancı basın mensupları ve Türkiye'den sınırlı sayıda davetlinin katılacağı önce bir kokteyl arkasından da yemek olacaktı.

Masumiyet Müzesi'nin asıl açılış seremonisi akademik dünyada yapılacak.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından 'Masumiyet: Müze ve Roman' başlıklı bir sempozyum hazırlanıyor. 5-6 Mayıs'ta gerçekleştirilecek sempozyuma pek çok ünlü isim konuşmacı olarak katılacak. Üniversitenin öğretim üyesi Doç. Dr. Handan İnci tarafından hazırlanan sempozyumun açılış konuşmasını Prof. Dr. Jale Parla yapacak.

Aslında akademik, ağır bir sempozyum değil bu, romanın dünyasını, atmosferini de yansıtacak şekilde hazırlanmış program.

Romanın geçtiği dönemin Yeşilçam sinemasından ünlü isimlerin katılması planlanmış konuşmacı olarak. Dönemin masumiyet sembolleri Hülya Koçyiğit-Ediz Hun ikilisi mesela. Ancak programları uymadığı için katılmayacaklarmış.

Genç kuşağın önde gelen yönetmeni Zeki Demirkubuz da Yeşilçam'ın masumiyeti üzerine bir konuşma yapacaktı.

Dönemin müziklerinin çalınacağı bir parti de organize edilecekti. Konuşmacı olarak da Orhan Gencebay davet edilmiş.

Orhan Pamuk'un aynı bir roman gibi tekrar yazdığı müzenin kataloğu da bu sempozyum sırasında ilk kez okur karşısına çıkacaktı.

Ek 2:

Google reklamlarıyla sizi bulmalarını sağlayın. [Şimdi](#)

*MAGAZİN KÜLTÜR SANAT MARKA&MEKAN SAĞLIK TEKNOLOJİ OTOMOBİL SPOR

MASUMİYET MÜZESİ ROMANDAN 4 YIL SONRA AÇILIYOR

ON 2012/04/13 AT 22:31 /

Geri bildirim için teşekkürler! [Geri Al](#)

Bu sitedeki reklamları incelemek için geri bildiriminizi kullanacağız.

[Reklam ayarlarınızı](#) güncelleyerek size daha iyi reklamlar göstermemize yardımcı olun.

Orhan Pamuk'un 2008 yılında yayımlanan Masumiyet Müzesi kitabına konu olan müze 28 Nisan'da ziyaretçilerine kapılarını açacak. Ziyaretçiler müzede Füsun ile Kemal'in izini sürecektir.

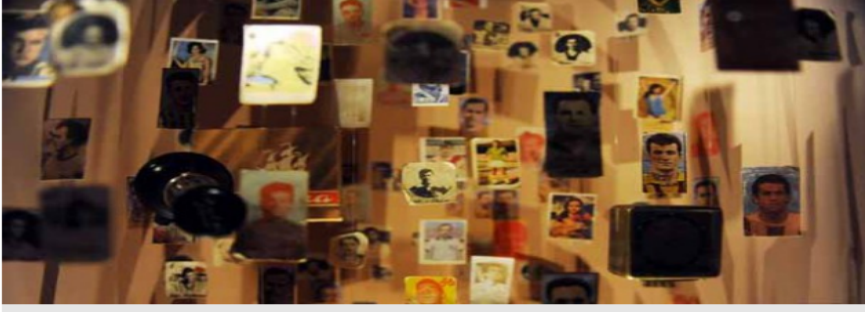
ROMANDI GERÇEK OLDU!

Ek 3:

Haber 7 » KÜLTÜR » Kùltürel Etkinlikler

Masumiyet Müzesi 1 yaşında

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi romanının ardından açılan müzeyi bir yılda yaklaşık 40 bin kişi ziyaret etti.

Ekleme: 26 Nisan 2013 17:29 / Güncelleme: 26 Nisan 2013 17:31 / 3,829 Okunma

Paylaş

Beğen { 2 }

+1 { 0 }

Tweetle { 0 }

YAZDIR

- A + A

VESTEL

VESTEL VTAB 7" Tablet

%22 229,00₺ 179,00₺

beyazesyam

İncele >

Orhan Pamuk tarafından "çok uzun bir dönemde, kelime kelime, eşya eşya, resim resim hayal edilen" ve **Masumiyet Müzesi** romanının basıldığı 2008 yılının ardından 27 Nisan 2012'de kapılarını açan Masumiyet Müzesi, birinci yılını geride bıraktı.

Bir yıl boyunca 15 bini uluslararası ziyaretçiler olmak üzere yaklaşık 40 bin kişinin gezdiği Masumiyet Müzesi, açıldığı yıl dünya medyasında en çok yer alan Türk müzesi sıfatını kazandı.

Müzei 6500 kişi de romanın son bölümünde yer alan bileti damgalatıp ücretsiz gezdi.

Müzei gezen konuklar müze dükkanından da özellikle afiş ve kartpostalların yanı sıra "Fusun'un küpesi"ni ve "Kema'in kırık kalbi"ni satın aldı. Ziyaretçilerin en çok Fusun'un ya da Kema'in fotoğraflarının neden olmadığını sordu.

Uluslararası güncel sanat çevrelerinde de müzecilik anlayışına kattığı yeni yaklaşımın yanı sıra bütününde yaratıcı bir entalasyon olarak da algılanan Masumiyet Müzesi, hem sanat profesyonellerinin hem de sanat kurumlarının ilgisini çekti.

Çağdaş sanat ve edebiyat dünyasının önde gelen isimleri de Masumiyet Müzesi'ni ziyaret etti.

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un yaklaşık 15 yıldır üzerinde çalıştığı, "Bir küçük ve alçak gönüllü İstanbul günlük hayatı müzesi" olarak tanımladığı Masumiyet Müzesi'nde, 20. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul'daki gündelik hayatı temsil eden eşyalar, özenle düzenlenen kutular ve vitrinlerde sergileniyor.

Sinema biletlerinden kibritlere, likör şişelerinden kapı kulplarına, minik biblolarından fotoğraflara uzanan, binlerce eşyadan oluşan koleksiyon, romanın 83 bölümünü temsil eden 83 kutuda yer alıyor.

Kaynak: AA

138

Ek 4:

NTV
MSNBC

Güncel
Dünya
Ekonomi
Sağlık
Yaşam
Teknoloji
Kültür Sanat
Spor
Hava/Yol
News in English
Detaylı Arama

Kültür Sanat

EDEBİYAT

İstanbul'da bir 'Edebiyat Müzesi'

Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), kuruluşunun otuz yıl geçtikten sonra Edebiyat Müzesi ve Yazın Belgeligi'ne kavuştu.

Batur Fatih İlhan
NTV-MSNBC

26 Mart— Türk edebiyatçıların, sesi, görüntüsü ve eserlerine kadar bütünüyle tanıtacak olan müze ve belgelik, ellerinde edebiyatçılar üzerine belge bulunan kişilerin katkılarıyla da da gelişmeyi bekliyor. Mart ayının ilk haftasından bu yana hizmette olan müze, sendika genel başkanı Cengiz Bektaş'a göre büyük bir açığı kapatacak.

HABERİN TÖMÜ →

NTVMSNBC REKLAM

Ek 6:

01 Mayıs 2014 Perşembe 05.08.2014 Ana Sayfam Yap Favorilerime Ekle Bize Ulaşın

ÖNCEKİ HABER SONRAKİ HABER

Adalet Ağaoğlu'ndan Orhan Pamuk'a A A selam + -

Yazar, araştırma odasının açılışına katılan tüm konuklara bilet koçanı şeklinde tasarlanmış bir kitap hediye edince, akıllara 'Masumiyet Müzesi'nin içindeki 'bilet' geldi

Türk edebiyatının usta kalemlerinden Adalet Ağaoğlu'nun koleksiyonundaki iki bin 862 kitabı, imzalı diğer eserlerini ve telif haklarını Boğaziçi Üniversitesi'ne bağışlaması nedeniyle üniversitenin Aptullah Kuran Kütüphanesi'nin içinde düzenlenen 'Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası' cumartesi günü yapılan törenle kullanıma açıldı. Boğaziçi Üniversitesi Kuzey Kampus'undaki kütüphanenin yeni hizmete giren alt katında yer alan Adalet Ağaoğlu Araştırma Odası'nda yazarın kendisi ve eşi Halim Ağaoğlu tarafından oluşturulan arşiv, kitaplar, belgeler, yazar hakkında yapılan incelemeler, mektuplar ve yazarın aldığı ödüller bulunuyor.

"Gürpınar'ın dantellerini görmek isterdim"

Araştırma Odası fikrinin kendisine ait olduğunu belirten Ağaoğlu, "Yurtdışında yazarlara sahip çıkıldığını görüyorum. Türkiye'de ise genç yaşta kaybolup giden birçok yazarımız var. Medyada yer almayan yazarlara ait bilgiler de kayboluyor. Mesela Hüseyin Rahmi Gürpınar, dantel örermiş; ben bir tanesini görmek isterdim. Bu nedenle sanatçıların geride kalan eserlerinin korunması gerekiyor" diye konuştu. Türk edebiyatının yabancı ülkelerde de bilinmesi için Boğaziçi Üniversitesi'nde böyle bir araştırma odası kurmaya karar verdiğini belirten Ağaoğlu, şunları söyledi: "Orhan Pamuk 'Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı ve artık Türkiye'de edebiyat varmış' deniliyor. Bunun için Nobel ödülünü almayı beklemeyelim. Sürekliliğinin sağlanması lazım. Boğaziçi Üniversitesi'nde tercüme bölümü var. Araştırma Odası'nın bu bölüme katkıda bulunmasını istedim. Bir de yazarlar hakkında tez hazırlayan öğrenciler var. Düzenli bir oda olursa araştırma yapanlara kolaylık olur diye düşündük." Araştırma odasının açılışında Ağaoğlu, törene katılan tüm konuklara içerisinde iki denemesinin yer aldığı bilet koçanı şeklinde tasarlanmış bir kitap hediye etti. Ağaoğlu, bu kitapta 2002 yılında yayımlanan 'Öyle Kargaşada Böyle Karşılaşmalar' adlı kitabındaki 'Uç İstanbul Müzesi' ve 'Mahur Beste Galerisi: Behçet Bey Sergisi' denemelerine yer veriyor. Yazarın bilet koçanı şeklinde kitabı, akıllara Orhan Pamuk'un 2008 yılında yayımlanan 'Masumiyet Müzesi' adlı kitabında yer alan müze biletini getirdi. Pamuk'a bir gönderme olup olmadığını sordüğümüz Ağaoğlu, şöyle dedi: "Evet, bu Orhan Pamuk'a içten ve incelikli bir selam. Böyle bir selam göndermem son derece edebidir. İki edebiyatçı arasında kurulabilecek en güzel diyalogtur. Ben bu denemeleri yazdıktan sonra somut bir müzeyle karşılaştığıma göre Orhan Pamuk'a çok içten bir selam yollamak istedim." Öte yandan Türk edebiyatında güzel anekdotların çok az olduğuna dikkat çeken Ağaoğlu, "Eskiden yazarların birbirleriyle paslaşmaları varmış. Şimdi bizim edebiyatımızda bu hiç yok. Ve bu durum beni her zaman rahatsız etti. Bu selamın edebi bir anekdot olarak görülmesini dilerim" dedi.

.. . . .

Ek 7:

İSTİBAC

İstanbul 32°C / 25°C
değişir

MTSUSHI
ELECTRIC

ntvmanbo'de ara

Ekonomi · Bilim ve Teknoloji · Eğitim · Kültür Sanat · NTV Spor · Yaşam · Sağlık · Otomobil

FOTO · VİDEO

Kültür Sanat / Edebiyat

Güncelleme: 14:02 TSi 17 Aralık, 2009 Perşembe

Paylaş

Başken

2

Tekip et: @ntv

Tweetle

0

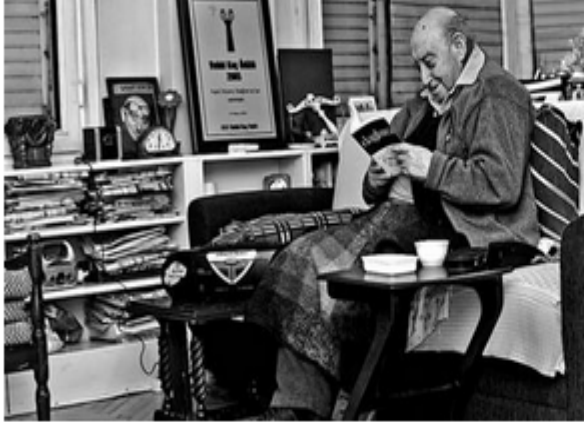
+1

0

reklam

Dağlarca'nın evi Gökyüzü'nde görülecek

Fazıl Hüsni Dağlarca'nın vasiyeti üzerine hayatının son zamanlarını geçirdiği dairesi, müze haline getirilecek. Müzenin adını ise kendisi zaten koymuştu: 'Dağlarca'dan Gökyüzü'

AA
Güncelleme : 14:02 TSi 17 Aralık, 2009 Perşembe

İSTANBUL - Usta şair Fazıl Hüsni Dağlarca'nın vasiyeti üzerine hayatının son zamanlarını geçirdiği dairesi, yasal işlemlerin tamamlanmasından sonra Kadıköy Belediyesi'nce müze yapılacak.

Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk, Dağlarca'nın sağlığında kişisel eşyalarının da yer aldığı evinin müze haline getirilmesi için Kadıköy Belediyesine bıraktığını hatırlattı.

Dağlarca'nın evinin mahkeme tarafından mühürlendiği için henüz hiçbir işlemin yapılamadığına işaret eden Öztürk, "Bize evini bıraktı, ama başka yerlerde başka mal varlıkları daha varmış. Onlar da araştırılıyor ve tespiti yapılıyor. Mehmetçik Vakfı da mirasçısı. Bizimle ilgili bölüm bütün bu yasal süreç tamamlandıktan sonra çözülecek" diye konuştu.

[Haberin devamı](#)

reklam

Ek 8:

What do you think was the Best of 2013 at the Mark Twain House?

☐

An Evening with Stephen King

☒

"Mark My Words" with David Baldacci, Scott Turov, Sue Grafton, and Alice Hoffman

☐

Kickstarting the endowment through "Dollar at the Door" contributions

☐

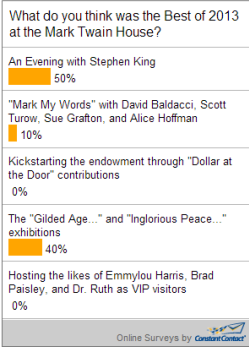
The "Gilded Age..." and "Inglorious Peace..." exhibitions

☐

Hosting the likes of Emmylou Harris, Brad Paisley, and Dr. Ruth as VIP visitors

Vote

Online Surveys by

Ek 9:

Ana Sayfa

İnternette Orhan Kemal

Cumhuriyet Dergi (26 Kasım 2000)
Ayfer Çoşkun

İkbal Kahvesi Yeniden

Orhan Kemal' in yazı masasından kalemlerine, daktilosundan yatağına dek tüm özel eşyalarının sergilendiği bir müze ev burası. Duvarlarda onun, ailesiyle ve arkadaşlarıyla çekilmiş fotoğraflar. Orhan Kemal' in en küçük oğlu İpk Öğütçü, babası için gerçekleştirdikleri müze ve İkbal Kahvesi projesini anlatıyor:

"Teytben bir erkek sesi yükseliyor: "...**Simdi hangi eserler üzerinde çalışıyorsunuz üstat? Yaratıcılık planlarımızdan söz eder misiniz? Tabii bir caymazsana**" diye soruyor, Orhan Kemal' e "... **Hayır sir falan değil... Sonbaharda tezgahlayabileceğimi sandığım bir hikaye, roman, tiyatro oyunlarının ama hatları üzerinde düşünüyorum. Yeni bir tiyatro oyunum var. Bitmiş vaziyette. Ama tekrar gözden geçirmem gerekiyor.**" Diye başlayan usta yazarmız ve daha başka kitap projelerini sıralıyor ardından. Sonra aynı ses eserlerinden bir kusını okuması rica ediyor: "Ve başlayın okumaya..." **Fırlama.**

Yaz kişi onu orda, görevli kahyanın bulunmadığı sokakta dolmuşlara müşteri bulmak için bas bas bağırır görmeye alışmışım. "Akıseyir, Beyazıt, Akıseyir, Beyazıt... Akıseyir bırrrr, Beyazıt, Beyazıt... Yaşın saçlarında yalın, topaçek ayaklarıyla kaldırımın sıvırı betonuna sağlam sağlam basarak oradan oraya kopar; boş, dolu bir dolmuş gelmemmi hemen ırılır... "Nereye abi?"

Ölümünden kısa bir süre önce Orhan Kemal' e Bulgaristan' da yapılan bu stilyesi, yazının kendi sesinden başka öyküleriyle sürüyor. Sesinde hasta olduğuna değin hiçbir iz yok. Birden onun ölümünden bir buçuk ay önce yazdığı mektupta şu tümceyi anımsıyorum:

"Ben o kadar iyiyim ki, bunca iyilikten korkuyorum, desem inan..." Ölüm çevresinde dolayrken "korkacak" denli iyi hissetmek kendini, bir sürü öykü, roman tiyatro oyunu projeleri yapmak... Kişi adına kurulum müzelerle gittiğinde nedense, hep bir eve gidiçe giriyormuşum duygusu yaşıyorum. Sanatçının özel eşyası, yatağı; kullandığı dokunduğu şeyler... Neyse beni önce kitapları ve fotoğrafları karılıyor. Orhan Kemal' in yazı masasından kalemlerine, daktilosundan yatağına kadar tüm özel eşyalarının sergilendiği bir müze ev burası. Duvarlarda onun, ailesiyle, arkadaşlarıyla çekilmiş fotoğrafları: Fikret Ötügen, Adalet Cimcoz, Haldun Taner, Nevzat Üstün, Müzaffer Bürükcü, Samim Kocagöz ve diğerleri. 'Unkapanı' nda çok sevdiği kahvelerde, Bursa Cezarevi' nde yalınız. Bursa Cezarevi' nde Nazım Hikmet' le siyah - beyaz fotoğraflar... "Bunları sen mi yazdın?" diye sorar Nazım Hikmet. Çekine çekine "evet" dedim. O, büyük bir coşku içinde, evet, büyük bir heyecanla: "Bırak giri mini brader, hikaye yaz, roman yaz sen" dedi. "Sizle niye uğraşıyorsun?" O gün öğleden sonra başladım. Roman bende hikayeden de önde gelir. Nazım bana beklemeyi öğretti, diye anlatıyor kendi sesinden.

Cihangir, Akarsu' da "... İkbal Kahvesi, hemencek Meserret' in yerini alamadı. Sağde solda irili ufaklı birçok kahve değişirdikten sonra, birgün nasıl oldu bilmiyorum, kendi aramızda çokluk kullandığımız deyimle kahvetur İkbal' e alışık. ..." diye yazar Orhan Kemal. Ailesi, yazın tarihinde önemli bir yeri olan dönemin yazarlarının uğrak yeri İkbal Kahvesi' nden esinlenerek aynı adla, müze ve kitapçı dükkanının yanında bir kahve açmayı düşüncmüş. Yani yakında Cihangir' deki Akarsu Caddesi'nde Orhan Kemal Müzesi ile birlikte bir de İkbal Kahvesi açılacak.

Müzenin üst kattaki bürosunda, yazarmın en küçük oğlu İpk Öğütçü ile yazar babası ve onun anısını yaşatmak için yaptıkları çalışmalar ve gerçekleştirmek istedikleri üzerine konuşuyoruz.

Bir baba, daha doğrusu bir yazar baba olarak nasıl anımsıyorsunuz Orhan Kemal' i? Çok gençtiiz onu kaybettiğinizde.

Babam öldüğünde ben onüç yaşıyordım. Birtamam tatlı anılarımız var tabii. Ama ben onları oldukça flu anımsıyorum. Daha uzun süre birlikte olabilseydik, onu biraz daha iyi tanıma, yakın olma durumunu yaşadım. Bunu yakalayamadık ne yazık ki! Evdeki sohbetlere yağım gereği pek katılmazdım. Annem evde daha otorterde ve biz yaramazlardan sonra babama olgünirdik. Bizi korurdu. Birgün bile bağırdağı hatırlamıyorum. Ayrıca en küçük ben olduğum için hep beni korurdu. Benim için onunla ilgili en büyük söz de, onu Sofya yolculuğuna giderken uğurlayamamış olmamdır. Uyuyordum, uyandırmamışlar beni. Bir ay sonra cenazesi geldi. Kalp hastasıydı, sanırım yoruldu orada. Sürekli dolayışlar çinkü. Oradayken, 27 Mayısı kadar tuttuğu notlar var. 2 Haziran' da da ölüyor. Erken kaybettik onu. Daha uzun süre birlikte yaşıyaydım, onu bir yazar babo olarakta tanıma olanağını bulurdum. Beni o yaşımda kitap okumaya yönlendirdiğini hatırlıyorum. Ağabeyimle birlikte oniki çitlik "Bu Çocuğün Devri - Alemi" ni okutmuşlardı mesela. Daha çok Ağabeyimle bu anlamda ilişkisi olmuş. O da öykü yazardı. Onun öykülerini düzelttiğini hatırlıyorum. Müzeyi, kitapevin ve yakında açılacak İkbal Kahvesi' ni ne amaçla kurdunuz?

Başka projeleriniz var mı?

Babamın ölümünden, yani otuz yıldan beri, aile olarak aramızda hep babamı, Orhan Kemal' i yaşatmak için neler yapabileceğimizi düşünür, tasarırdık. Onu geleceğe nasıl tasarız diye. Onun özellikle annem tarafından kurulan eşyalarının bir müzede sergilenmesi, kitaplarının gelecek kuşaklara taşınması, otuz yıllık düğümüzü. Şu anda ki birinde elimize, üç yıldan beri daha somut düşünmeye başladık. Alt kattaki ki dükkanı, giriş katını nasıl kullanacağımızı tartıştık. Bu arada sayın Doğan Hızlan' ın yazısını okuduk. Yazıda, bu konuda ailelere görev düğüğünü belirtiyordu. En son geçen sene Mayıs ayında sayın Feridun Aka'da' ı konuştuk. O da Orhan Kemal ailesinin elini eleğinin çekmiş olduğundan söz etti. Ben, bunun yanlış olduğuna belirlere yapıları anlatım. Biz anlamaya başladık. Haziran ayında biz aile olarak bu işe soyunduk. Ben daha önce yaptığım için biliyorum, inşaat işi zordur. Ama girdik kısa sürede bu kompleksi oluşturduk. Şu anda müzemiz onunla bağlantılı olarak kitap satış bölümümüzün açılış yapılmış durumda. Kısa zamanda da İkbal Kahvesi açılacak. Biliyorsunuz bu adla kahve, literatüre geçmiştir. Yazar Nurer Uğurlu' nun kitabı olarak. Ayrıca 'Türhan Selçuk' ta bu kahvenin adını kullanmıştır. Bizim ilk hedefimiz bunlardır. Bunlara ulaştık sayılır. Geçen gün Feridun Bey geldi gözlerine inanmadı. Biz tabii bir tarafız, Orhan Kemal ailesiyiz. Ne yapacak ama; zira Türk toplumu içinde aynı düşüncelerde geçeri. Bu değerler kolay yitmiyor. Onları korumak, ileriye taşımak çok önemli. Her neslin, özellikle de yeni neslin onları tanıması, okuması gerektğine inanıyoruz.

Buradan ekonomik olarak beklentilerimiz yok. Bir iki yıl içinde bir vakıf kurmayı düşünüyörüz. İsteklerimizin desteklenmesi için bir finansman gerekiyor kuşkusuz. Mesela, bunlardan biri antremer... 1970' ten beri aile Orhan Kemal yarışması düzenliyor. Ayrıca Seyhan belediyesi Orhan Kemal öykü yarışması organize ediyor. Aslında en büyük amacımız bir kültür merkezi oluşturmaktır. Keşke olabilse de bir Orhan Kemal Üniversitesi kurabilsek. Ben hep yabancı ülkelerde sanatıyla verilen öneme önemşimdir. Eskiden kadıköy' e indüğimde bir Rus gemisi yanaşırdı bazen ve üzerinde "Maksim Gorki" yazardı. Düşüneliyor musunuz? Bu gemi tüm dünyayı dolayısı ve tüm dünya onu tanıyordu. Bir üniversite anıfesinde adı konulsa ne olur? Yazar Kemal bana bir defasında şöyle demişti; "Murtaza gibi bir eseri diparda herhangi birisi yazsa, tek eserle edem kahrman olur."

Umaram gerekli ilgili görürsünüz ve burası yada bir başka yer Orhan Kemal Merkezi' ne dönüyor. Pekiyi, Orhan Kemal' in kitaplarının satışı ne durumda?

Bende merak ettim ve yayınevlerine mektup gönderdim. Orhan Kemal okunuyor mu, en çok hangi kesimlerde ve hangi kitaplar okunuyor, diye. O araştırmadan aldığım izlenim, Orhan Kemal' in hala okunduğunu gösterdi. Satabilmesi var. Öyle gidiyor. Bazen arttatabiliyor, mesela en çok öğretmenler öğrencilerine ödev verdiklerinde artıyor. Tanıtım önemli tabii. Bu nasıl yapılır? Yayınevlerin tam da önemli. Genclere özellikle yinelmek gerekli diye düşünüyorum. Televizyonun etkisi zamanla azalabilir ve yeniden kitap okuru artırabilir. Burada neler yapılabileceği üzerinde ciddi olarak durmak ve araştırmalar yapmak gerekiyor.

Vakıftan söz etmiştiniz. Ne zaman kurulabilir? Bir hazırlık var mı?

Öncelikle, şu kurulan kompleksin oturması gerekiyor. Oldukça masraf yapıldı. Devlet yardımı falan olmadık, istemedik de. Vakıf daha sonraki aşamalarda düşünülebilir. Benim sözden ve medyadan ricam, Burayı olağıdınca gündemde tutmanızdır. Para yardımı önemli değil. Buraya gelisin. Kahvemize oturup say kahve içisin, kitap alınsın. O kadar. Tabii birde gönüllü çalışanlara ihtiyacımız var. Daha çok da bu.

Sarhoşlar, Üçdağıç, Bir Filiz Vardı, Elmek Kaygısı, Murtaza, El Kızı, Bereketli Topraklar Üzerinde...Ve Fransızca, Almence, Rusça ve Bulgarca gibi yabancı dillere çevrililer... Bir vitrinde kırka yazar kitabının, ilk baskıları... Hemen yanında Orhan Kemal ve sanat üzerine yazılmış, Nurer Uğurlu, Asım Bezirci, Fikret Ötügen, Kemal Süliker, Haldun Taner kitapları...

Yazar Tekin Sönmez, yansıma dergisinde (1972) onun için "... Kısaça: Yaşamış, yazmış; yazmış, yaşamıştır." diye yazar. "Yine aynı yazıdan şu tümceler geliyor usuma: "...Orhan Kemal' in sanabı 1950 - 1960 döneminin gerçekli ıynesadır... Salt 'fık' te günün küçük burjuva duyulanlığı; Sabahattin Ail' de görülen küçük kasaba emekçilerinin gerçekliğı ile yoğurmuş ve yeni bir bileşim yaratmıştır..."

Binöden çıkarken "...İkbal Kahvesi kapanmış. Turistik mağaza olmuş... Mermer masaları, tahta sandalyeleri, tozu aynaları, kenarı kırık fincanları yok artık. Onun yerini hiçbir kahve tutamamıştı" diye hayıflan yazarmın hayalindeki kahvenin yerini tutmasını dileyerek ayrılıyorz.

info@orhankemal.org

Ön Sayfa

Arka Sayfa

AŞIYAN MÜZESİ

Büyük Türk şairi Tevfik Fikret'in 1906 - 1915 yılları arasında yaşadığı ev olan AŞIYAN; 1940 yılında eşi Nazime Hanım'dan İstanbul Belediyesi tarafından satın alınmıştır. Edebiyat-ı Cedide Müzesi adı ile 1945 yılında Türkiye'deki ilk edebiyat müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

Şairin daha önceleri Eyüp Mezarlığı'nda bulunan naaşı, 1961 yılında doğal görünümü ile çok beğendiği bu bahçe-ye nakledilmiş ve bu tarihten sonra müze "Aşyan Müzesi" adını almıştır.

Tevfik Fikret, evinin projelerini kendisi çizmiş, Farsça "yuva" anlamına gelen "aşyan" kelimesini de buraya isim olarak vermiştir.

Salon

Bugün, Aşyan, Fikret'in sağlığındaki gibi tanzim ve teshir edilmiştir. Yapının giriş katında yer alan salon, Fikret'in misafirlerini karşıladığı yerdir. Salonun kubbeli tavanı ve kalem işi süslemeleri ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Son Halife Abdülmecit Efendi'nin Tevfik Fikret'in "Sis" şiirinden etkilenerek yaptığı ve şaire hediye ettiği "Sis" tablosu Fikret'in sağlığındaki yerinde serglenmektedir. Bu kısımda ayrıca şairin balmumu heykeli yer alır. Yine burada, sedefli sedir ve bu sedirin yanında şairin çok sevdiği babasının hatıralarına ayırdığı sömürlü kısım görülebilir.

Salonun yanında yer alan küçük oda Fikret'in dinlenme odası olarak kullandığı yerdir. Bu kısımda Fikret'in kurucusu olduğu Edebiyat-ı Cedide akımının temsilcilerinin

Edebiyat-ı Cedide Odası

fotoğrafları ve Recaizade Mahmut Ekrem'in Abdülmecit Efendi tarafından yapılmış yağlıboya portresi serglenmektedir.

Abdülhak Hâmit Tarhan Bölümü

Şair-i Âzam Abdülhak Hâmit Tarhan'ın ölümünün ardından (1937) son eşi Lüsyes Hanım tarafından Tarhan'ın eşyaları İstanbul Belediyesi'ne bağışlanmıştır. Aşyan'ın bir edebiyat müzesine dönüştürülmesi sırasında kurulan müze komisyonu kararı ile Tarhan'a ait eşyalar müzemiz koleksiyonuna katılmıştır. Aşyan'ın kuzey kanadında kalan ilk odada Tarhan'ın, çalışma masası, son halife Abdülmecit tarafından yapılmış yağlıboya tablosu ve eşlerinin fotoğrafları yer alır. İkinci odada ise Tarhan'ın aile büyüklerinin tabloları ve aldığı nişanlar serglenmektedir.

Abdülhak Hâmit Tarhan Odası

Çalışma Odası

Aşyan'ın birinci katında Tevfik Fikret'in çalışma odası ve yatak odası yer alır. Çalışma odasında şairin tasarımları olan çalışma masası, yaptığı tablolar, kütüphanesi ve Robert Kolej'e bağlanan köprüye açılan kapı görülebilir.

Yatak Odası

Yatak odası, şairin 19 Ağustos 1915'te henüz 48 yaşında hayata gözlerini yumduğu yerdir. Bu kısımda dikkat çeken eserlerden biri Tevfik Fikret'in yüz maskidir. Ölüm maski geleneğinin Türkiye'deki ilk örneği olan çalışma için büyük şairin yüz kalıbı ilk kadın ressamımız Mihri Müşfik tarafından Fikret'in ölümünden hemen sonra şairin yüzünden alınmıştır. Doymusuz Boğaz manzarası ile yatak odası görümleri büyülemektedir.

Ek 11: Ön Sayfa

ORHAN KEMAL

15.09.1914 - 02.06.1970

ORHAN KEMAL'S LIFE STORY

Orhan Kemal, (Real name, **Mehmet Raif Ögütçü**) author of short stories and novels was born in Adana, Ceyhan in 1914 and died in Sofia in 1970. His father, Abdükkadir Kemal, was an MP from Kastamonu during the first term parliament of the Turkish Republic. Abdükkadir Bey, a lawyer by profession, established The Abal Cumhuriyet Party which was dissolved causing its founder to have to flee to Syria. In order to accompany his father, Orhan Kemal had to miss his final year of secondary school. Orhan Kemal stayed in Syria for a year, returning to Adana in 1932. He worked as a labourer, weaver and clerk in cotton gin mills. During his military service he was sentenced to 5 years imprisonment for his political opinions. Bursa prison became a turning point in his life, and he met Nazım Hikmet who greatly influenced him. On his release in 1943, Orhan Kemal, moved to Istanbul (1951) where he worked as a labourer, a vegetable transporter and then as a clerk for the Tuberculosis Foundation. From 1951 onwards he tried to live upon the income gained from writing. Orhan Kemal died in Bulgaria. His body was returned to Turkey and buried in Zincirlikuyu cemetery. Kemal's first poem was published in Yedigün

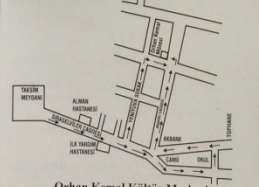
under the name of Raif Kemal (Düvarlar 25.04.1939). Further poems written under the same pen name are Yedigün and Yeni Mecmua 1940. On meeting Nazım Hikmet, Kemal wrote under the name of "Orhan Raif" (Yeni Edebiyat 1941). Impressed by Nazım Hikmet, Kemal concentrated on stories as opposed to poems. His first story, Bir Yıllık Macerası, being published in 1941. In 1942 he adopted the name Orhan Kemal when writing stories and poems in Yedigün. He found fame through stories in Varlık in 1944, his first collection of short stories EkmeK Kavgası, and first novel Baba Evi, was published in 1949. Early works depicted characters from the immigrant quarters of Adana, Kemal described the social structure, worker, employer, relationships and the daily struggles of petty people from industrialised Turkey. He aimed to present an optimistic view through the heroes of his stories. He never changed his simple exposition, and thus became one of the most skilful names of Turkish stories and novels. He also wrote film scripts and a play called İspinoza. Dramatisations have been made of 72 Koşuş, Murtaza, EskiKüçük, Kardeş Payı. After his death a novel award was arranged in his name (1971).

ORHAN KEMAL'IN BÜTÜN ESERLERİ All the books of Orhan Kemal

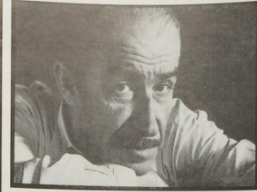
El Kızı	Kanlı Topraklar
Yalıncı Dünya	Arkadaş İslahat
Müfettişler Müfettişi	Devlet Kuşu
Uçkâğırtı	Bir Filiz Vardı
Sokaklardan Bir Kız	Cemile
Vukust Var	Avare Yıllar
Hanımın Çiftliği	Sarıhoşlar
Suçu	Baba Evi
Sokakların Çocukları	Çamarcının Kızı
Dünya Evi	Önce EkmeK
Kötü Yol	İstanbul'dan Çizimler
EskiKüçük ve Oğulları	Oyunlar 1-2
Yağmur Yüklü Bulutlar	Nazım Hikmet'te 3.5 Yıl
Kırmızı Kıpırlar	Yazmak Doludizgin
Oyuncu Kadın	Senaryo Tekniği
Grev	Örnekler
Murtaza	Aslan Tomson
Bereketli Topraklar Üzerinde	İncirin Maceraları
Tersine Dünya	Uykü
72 Koşuş	Elini Kuruş
Serseri Miyoner	A. Kemal'in Anıları
Gurbet Kuşları	Orhan Kemal'in sesinden CD
Evlerden Biri	Orhan Kemal VCD
Kaçak	

ORHAN KEMAL'IN TÜM YAPITILARI MÜZE GİRİŞİNDE (Q.K. KİTAPEVİNDE) SATILMAKTADIR. İLGİNİZE TEŞEKKÜR EDERİZ.

Orhan Kemal Kültür Merkezi
E-mail: info@orhankemal.org
http://www.orhankemal.org
Kartvizit: Caddesi No: 20, Çankaya
Taksim, 34433 İstanbul - TÜRKİYE
Telefon: (0212) 292 92 45 - 292 12 13 Faks: (0212) 292 63 39

ORHAN KEMAL ANISINA...

Gerçekçi Türk edebiyatının ölümsüz ustası Orhan Kemal'i gelecek kuşaklara tanıtmak ve yaşatmak için Orhan Kemal Kültür Merkezi olarak sizlere bu kültür etkinliğini hazırladık. Burada hayatı "EkmeK Kavgası" mücadelesi ile geçmiş büyük bir ustayı fotoğraflarıyla, yapıtlarının ilk baskılarıyla, yabancı dillerde basılmış kitaplarıyla, kendi çalışmalarıyla daha iyi tanıyacak ve daha çok seveceksiniz. Okuyacağınız kitaplarıyla kendinizden ve çevrenizden hayat hikâyeleri bulacaksınız. "Aydınlık Gerçekçilik" kavramını tüm insanlığa sunan ve insanlığın her koşulda iyi bir yanlarının olduğunu yazan büyük ustamızı anısına bu Kültür Kompleksi (Müze, Kitabevi ve İkbâl Kahvesi) sunuyoruz. Kurulmasını planladığımız Orhan Kemal Kültür Vakfı da Orhan Kemal'in Anıt Mezarını, Orhan Kemal Kültür Sitesini ve Orhan Kemal Enstitüsünü / Üniversitesini oluşturmaya amaçlamaktadır. Tüm halkımız bu çalışmalarımızda doğal üyedir ve katılımlarınızla bunu gerçekleştireceğimiz inanıyoruz.

ORHAN KEMAL MÜZESİ İKBÂL KAHVESİ ve KİTAPEVİ ***** ORHAN KEMAL MUSEUM

"Gerçek olan öğrenmektir.
Nereden, nasıl öğrenirsen öğren. Nereden, nasıl öğrendiğin, diploman, halta neler bildiğin de önemli değil.
Ne yaptığın önemlidir."

Arkadaş İslahat
Orhan KEMAL

Orhan Kemal Kültür Merkezi

ORHAN KEMAL

15.09.1914 - 02.06.1970

ORHAN KEMAL, ismi ad **Mehmet Raif Ögütçü** (Adana, Ceyhan 1914- Sofia 1970). T.B.M.M. 1. dönem Kastamonu milletvekili (1920-1923) avukatı Abdükkadir Kemal'in oğlu. Babasının Abal Cumhuriyet Fırkası'na kurmasın (1930) ardından, gelen çaylar sonucu ailesi Suriye'ye göç mü için ortaklık son sınıfta öğrendi. Bursa, işyerinin bu dönemi "Kuşak Adımı" adıyla başlı başta yazmaya başladı. 1938'de ilk romanı Baba Evi'nde (1949) konu edindiği. Bir son sonra değişik kente göçer, doğuşuna bağlı karamanlar kışkırtılan çözümler. Köyden kente dönüş, göç, gurbetçi-ışılken Adana'daki göç yapan Bereketli Topraklar Üzerinde (1954) romanın esanesi çığırına. Gurbet Kuşları (1963) bu konuyu ilmiyi gurbetçilerin İstanbul'daki yaşamdan kesitler vererek sürdürür. Köylülerin, eğitmen, küçük el sanatlarıyla uğraşmaları, küçük memurların ve hayranlığı bu yapıtlar yanında, kadimlerin genç kollar ve çocukların sevilenleri ele alan romanlar da azel bir yer tutar. **Kemal, malabade yaşamını kendisi** toplumun konumundan daha geniş bir alana alarak kadimlere ilgili El Kızı (1960), sinema ve eğlence dünyasında sömürülen kadimlere ilgili Yılların Dünya (1966), Sokaklardan Bir Kız (1960) bu gerçekçilikle malabade yaşamını. Suçu (1957), KöylüKüçük (1960), Sokakların Çocukları (1963) gibi romanlarda, İstanbul'un yakut çevrelerinde, çözümler alle yaşamaları, eğitmen bozuklukların kuşağı müğ gecikler ve onları ayıkla kalbine çabaları anlatırlar. **Müfettişler Müfettişi** (1966) ile onu çeyrek Uçkâğırtı (1960) yapıtlarıyla yitirdi, memur çevresinin dağılmasıdır. Bunlar ve benzeri romanlarda hareketli olaylar, yer yer gise takidinden yararlanarak kompozitlerle sergilenen konular, yazarın 200 kadar kişiyi tanıdığı bir kesimdir (EkmeK Kavgası, 1949). Kardeş Payı, Salt Fak Hikâye Armağanı, 1957; Önce EkmeK, Salt Fak Hikâye Armağanı ve TDK ödülü, 1960 v.d. 72 Koşuş, Murtaza gibi yapıtları yanında roman ve öykülerinden daha başka sahne yapıtlarından da yapıtları. EskiKüçük (AST tarafından sahnelendi, 1969), Kardeş Payı (Ankara Mihnet Pazarı tiyatrosunda sahnelendi, 1970-1971).

ORHAN KEMAL'DEN

* GERÇEKÇİLİK ÜSTÜNE

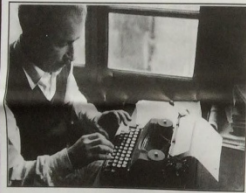
Bir bakıma çok kayıpkı bir kavram. Değinmeden önce bilincimizin dışında, bilinçsizce baki olmaları varolan gerçeğin tepisi fotoğrafı çekmiş okuyara göstermek de bir çeşit gerçeğin sayılır. Ama buna «etkizlik» diyorlar. Buna benzer: Örnekte olduğı gibi yansımak, başka bir şey beynimize dokunarak hastamızın hastalığı gerçeği yansımak gibi bir şey. Beynimiz andığımız gerçeği yalnızca bu kertele kalmamalı. Örneğin başka gerçeğin düşüncesi kendinde tepisi olarak «otuzuz m?», ileri kırık «olabilir m?», ne kaçışabilir verilebilir. Bununla da kalmamalı, «nasıl olamaz?», ya da «nasıl olabilir?» diye düşünerek gerçeğin köyüne dokunarak kendinden bir şeyler kazanılabileceğini olnmalıdır. Birinin anlatılabildiği m?

(Yelken / Kasım 1963)

* SANATIMIN AMACI

Sanatının amacı... Şöyle özetlemekte bir sakınca var mı acaba? Halkımızın, genel olarak da insan soyunun müspet bilimler doğrultusundaki en başmısrı koşulları içinde, en mutlu olmasını isteme çabası. Ünlü Lincoln'un demokrasi tanrısı gibi: Halkın, halk için, halk tarafından yönetimi der o. Biz de neden şöyle demeyelim? «İnsanlığın, insanlık tarafından, insanlık için yönetime çabası adına sanat.»

(Varlık / Ağustos 1970)

* TOPLUMA İLETİLECEK BİLDİRİ

[illegible]

Orhan Kemal Müzesi,
Kitabevi ve
İkbâl Kahvesi
AKARSU CAD.
No: 30 CİHANGİR
TAKSİM / İSTANBUL

MEKTUP

Fakir, ezilmiş, zavallı, hor görülmüş halkını ayak altına alacak romanları milyon verseler benim için önemli değil. Halka, halkıma inanıyorum. Her türlü perişani, zaman zaman hainliğine rağmen, suç onun değil. Yüzyıllar boyunca ona ne verilir ki ne isteniyor.

Oyunu, kurtulma veriyorsa suç onun mu? 'Akrep gibisin kardeşim'de de nebilir. Doğrudan arı, onlar gane, her zaman, her şeyin başkanı hakikettir!

Geç, geç, lakin aklımla yavaş yavaş da olsa başlarına toplayacaklar, bizzat kendilerinin başka onlara yar olmanın bulunamayacağına anlayacaklar bir gün.

Ben buna inanıyorum.
(Orhan Kemal 5/6 Şubat 1970)

Eşe dosta selam. İnandığım doğruların adamı oldum. Böyle yaşadım, karınca karanınca bu doğruların savağını daha çok sanatımda yapmaya çalıştım, kursağıma hakkım olmayan bir tek kuruş dahi girmemiştir.
(Orhan Kemal 5 Nisan 1970 Pazar)

AVARE YILLAR

Çok kimse kendindeki kusurun farkındadır, fakat açığa vurmaktan çekini. Kendindeki kusurları görebilmek bir özelliktir, bu kusurları söyleyebilmek ikinci özellik, hele kendisiyle alay edebilmek bir zekâdır.

İzzet Usta:
İzzet Usta:

İnsanlara kızmamaya alışın. İnsanlar kızmıyaya değil, acımaya ve sevmeye muhtaçtır. Hastasına kızmayan bir doktor olmaya çalışın. Ekmeğini zi alınızın ırlılı kazanın, kitaplar satın alın, bol bol okuyun. Benim kim olduğumu öğrenip de ne yapacaksınız? Bir insan işte.

Nerde kúpelerin?
Babamın hepsini geri aldı. Komşulardan emanet almışlar. Babamın şeref
için, dosta düşmana karşı.

Dünyanın tadını çıkarmaya devam ettik.

DÜNYA EVİ

Mal, mülk, para... Kafa zenginliği olmadıktan sonra neye yaradı? Hiçbir zaman sadece mal, mülk düşünmemişti. Kitapları vardı. Kitapların dünyasına kendini kapmıştı. Onlar, o kitapları yazanlar gibi olabilmek istiyordu. Olamazmış, önemli değildi. Günün birinde olabilmek ümidini yitmiyordu ya. Yetiyordu.

Gözlerini Al

Gözlerini Atatürk'ün büyütülmüş portresine dikmişti. Göz gözeydiler. Acıyor gibi bir hâlî vardı Atatın. "Sen de, şu benim buğurkâş durumuma dâhilin mi?" diye geçirdi.

Sarı: "Elbette" cevabını aldı. "Dünyanın bütün küçük adamları bu dünya düşerler. Küçük adamlık bu demektir. Ama bütün mesele, küçük adamlıktan kurtulmak."

CEMİLE

Çürümüş, tahta, paslı teneke ve kerpiç yığılılarından ibaret evlerize işi mahallesi sanki bir seldi, bir seldi de bu sel, uzak, çok uzaklardan yuvarları yuvarları, köpüre köpüre, korkunç anaförler yapa yapa gelmiş, yıllardan beri mahallenin nabzı gibi atan fabrikanın ağır, beyaz taşları örülü, kalın, sağlam ve yüksek dörd duvarına yandan yüklenmiş, ama duvarları aşmadan takılmış kalmıştı.

Boşnaçka bir halk türküsüydü bu. Bu türküde bir Avcı kılımindaki renkle rin cümüşü vardı. Bu türküde hasret vardı, bu türküde arzu, bu türküde aşk... Bu türkünün motifleri Hint'de, Çin'de, Kazablankada, New York'da, Po vadisinde, Güney Amerika Bozkırlarında, Orta Anadolu'da da vardı. Bu türkü insanın hasretlerini, arzularını belirten nakışlarla işli bir türküydü.

İhtiyar Muy çalıyordu. Gusli, ormanlardan, derelerden, çaylardan, ay ışıklarından, sevgilerden, hasretten bahsediyordu. Gusli haykırıyor, iniyor, dişlerini gıcırdatıyor, yas tutup neşeleniyordu. Guslide güneş, gece, fırtına, bora, kar vardı, guslide dün vardı, bugün vardı, guslide keder, ıstırap, guslide sefalet vardı.

Muy'un guslisini artık bütün bir mahalle dinliyordu. Mahalle etten, kemikten az sonra düşecekleri çamurlu yollara dehşetinden sınılmış, antenlerini germiş, Muy'un guslisini dinliyor, mahalle açlıyordu.

ORHAN KEMAL İÇİN DEDİLER Kİ...

Eğer biz narımsız kişilersek ve eğer Orhan Kemal'in sanatına şimdiki kadar bir ilgi duymamışsak, ödevimizi yapmamız demekti. Yaşamın günca yalın hapiste geçirmek bu sessiz, paltırlız yazıya toplumun bugüne kadar düşünce olmıyarak ancak toplumun kusuru olarak ortaya çık. Oysa yazar yalnız insanın insan olmak isteye içmeye, çalmışın insanı değil miye (çoktan, daha büyük uydurukların başağarmı. Yurdumuzun insanları namtanaklı üstün gücü karşısında deneyimlerin ne denli kısa, renksiz olduğunu bilerek zorundayız. Bir ülkede insanın birbine Orhan Kemal gibi yazarları varmak yeterli yaklaşıp.

Asaf ÇİYLTE
1967

Orhan Kemal, insanlara hep umutla, hep iyimserlikle bakar. Türk romanında bir "Orhan Kemal Bakışı" vardır.

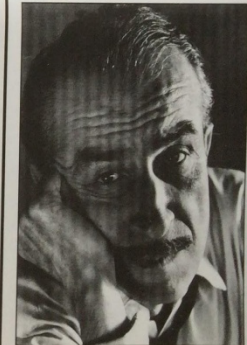
Q, her insanda, her şeye rağmen aydınlık bir yan, temiz, insani bir yan bulunabileceğine inanır. Bunu eserlerinde gösterirken, anlattığı toplumsal, ekonomik koşullara kimi zaman boşverdiği bile olur.

Fethi NACI
25.10.2001

Bir sanatçı, çamaşırçı bir kadının okuma meraklısı kızına Orhan Kemal'in "Çamaşırıcının Kızı" kitabını vermiş. Kız ertesi gün kitabı geri getirmiş "Ben bunları biliyorum" demiş. Bu Orhan Kemal'in gözlem ve yaratıcılık gücünün en iyi örneklerinden biridir.

Mehmet FUAT

Orhan Kemal bizleri en çok yoksulun güleç ve onurlu yüzü, sevrme gücü ve yüce gönüllülüğü ile büyütür.

Ek 12:

Nazime - Tevfik Fikret
(evlendikleri zamana ait fotoğraf)

Nazime Hanım Aşıyan'da

NAZİME FİKRET'TEN İZLER

(1876-1950) yılları arasında yaşamış olan Nazime Fikret, ünlü Türk şairi Tevfik Fikret'in eşi, aynı zamanda Trabzon Valisi olan dayısı Mustafa beyin kızıdır.

Nazime Hanım henüz 14 yaşında Dârülmualimât (Kız Öğretmen Okulu) ta okumakta iken evlilik çağına geldiği düşünülerek okuldan alınmıştır. Çocukluktan beri beraber büyüdüğü Tevfik Fikret'in Nazime Hanım ile evlenmek istemesi ile çift 1890 senesinde hayatlarını birleştirmişlerdir. 1895 yılında ise tek çocukları Hâluk dünyaya gelmiştir.

Tevfik Fikret'in 19.8.1915 yılında ölümünden sonra ekonomik zorluklar yaşayan Nazime Fikret Robert College öğrencilerine Aşıyan'ı pansiyon olarak kiralama yoluna gitmiştir. 1940 yılında ise bina İstanbul Belediyesince satın alınmıştır. Bu tarihten sonra Aşıyan'dan ayrılan bayan Fikret 1 Mart 1950 tarihinde vefat etmiştir.

Haluk

*Sergimizin konusunu oluşturan
Nazime Fikret'e ait fotoğraflar,
kendi eliyle yaptığı işleme
bohçalar, seccadeler, perde ve
danteller ayrıca kullanmış
olduğu bazı objeler sergimizde
yer almaktadır. Aşıyan'da Tevfik
Fikret ile paylaşılan bir hayatın
göstergesi olan tüm bu eserler,
Nazime Fikret'ten günümüze
kalan izleri yansıtmaktadır.
Serginin oluşumuna bilgi, belge
ve obje olarak katkıda bulunan
Nazime Fikret'in erkek kardeşi
Dr. Hikmet Gizer'in kızı
Sayın S. Rikkat Kuran
Hanımefendiye de teşekkürleri
bir borç biliriz*

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü

AŞİYAN MÜZESİ

TEVFİK FİKRET'in 1906-1915 yılları arasında yaşadığı ev olan AŞİYAN; 1940 yılında eşi Nazime Hanım'dan İstanbul Belediyesince satın alınıp, 1945 yılında Edebiyat-ı Cedide Müzesi olarak açılmıştır.

Daha önceleri Eyüp mezarlığında bulunan şairin naşı, 1961 yılında doğal görünümü ile çok beğendiği bu bahçeye nakledilmiş ve bu tarihten sonra müze "AŞİYAN MÜZESİ" adını almıştır.

Aşîyan Müzesi geçtiğimiz yıl tüm masraflarını Büyükşehir Belediyesinin karşıladığı büyük bir restorasyon geçirmiştir. Binamızın temelleri sağlamlaştırılmış, alt yapısı yenilenmiştir. Bahçe elden geçirilerek ünlü şairin yaşadığı yıllardaki görüntüsüne yaklaşılmaya çalışılmıştır. Müze binasının iç-dış boyası ve onarımları tamamlanarak 22 Mayıs 2001 tarihinden itibaren yeniden ziyarete açılmıştır.

Müze Pazartesi, Perşembe günleri hariç her gün 09.00-16.30 saatleri arasında ziyarete açıktır.

Ek 13:

“TEVFİK FİKRET'E OĞLUNDAN HABER VAR”

Tevfik Fikret 'e oğlu Haluk Fikret 'in göndermiş olduğu kartpostallar sergimizin ana konusunu oluşturmaktadır. Tevfik Fikret ile beraber ismi sık-sık duyulan , tüm ümitlerini bağladığı yegane kişi olarak görülen Haluk ile ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Eğitim amacı ile yurt dışına gidişi ve orada ki hayatına dair çok az şey bildiğimiz Hüseyin Haluk Fikret'i ve baba-oğul ilişkilerini yakından ve değişik yönleri ile bu kartpostallar sayesinde daha iyi anlayabileceğiz.

Hüseyin Haluk Fikret, Tevfik Fikret'in 1 Haziran 13111 (14 Haziran 1895)' de doğan tek çocuğu; yalnızca oğlu değil, bir millete gösterilecek ideal genç, medeniyet elçisi, ıstıraplarının tek tesellisi, sonuç olarak bir evlattan daha fazla bir şey idi. Yakınlarının anlattığına göre onun doğumundan sonra Fikret, kendisi için değil adeta onun için yaşamıştır.

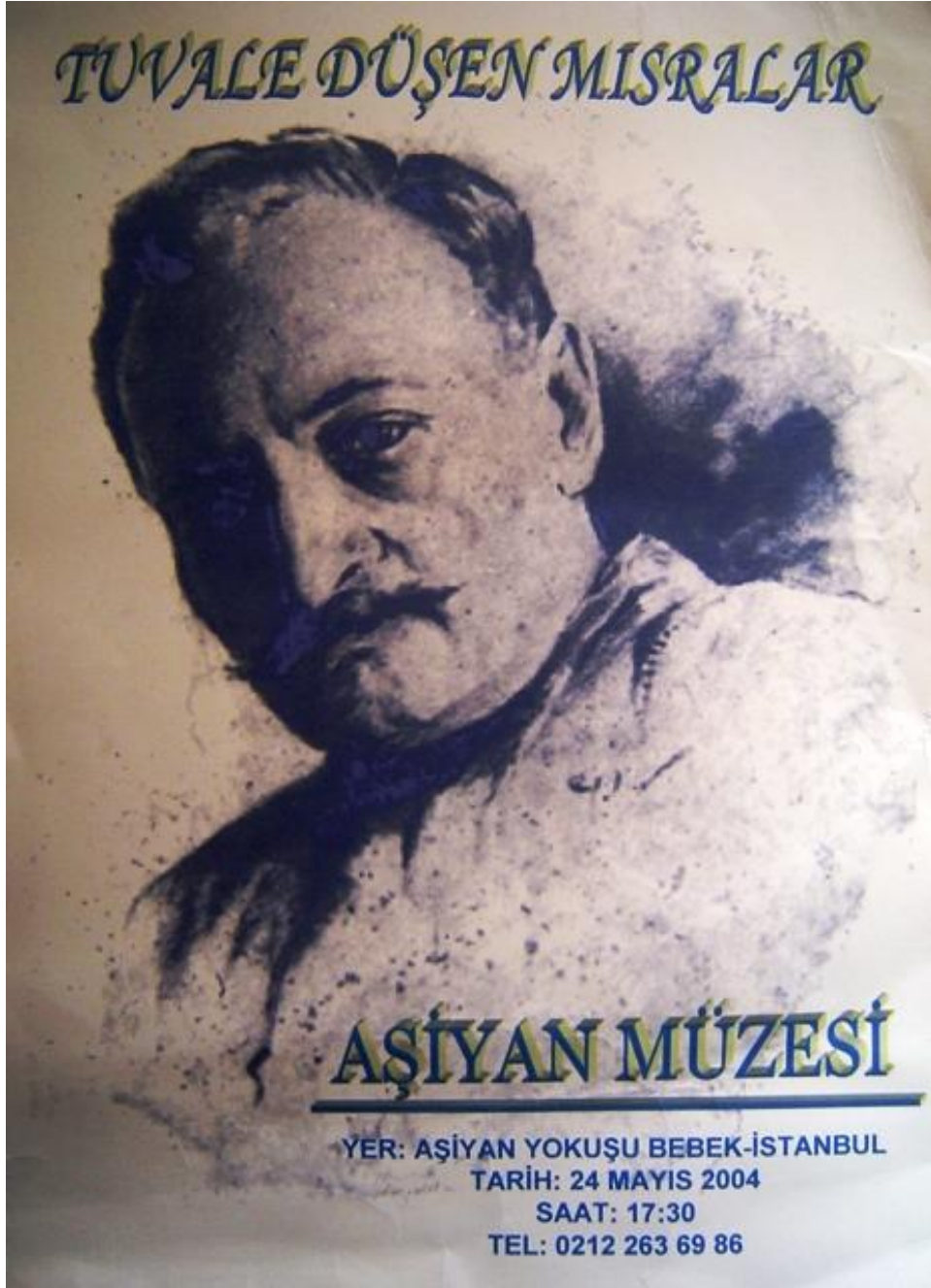
Haluk, İstanbul'da Robert Kolej 'in "ihzari" sınıflarında birkaç yıl süren öğrenciliğinden sonra, "Bize bol bol ziya kucakla getir" mesi için İskoçya'da Royal Technical College 'de mühendislik tahsil etmek üzere

15 Eylül 1909 tarihinde Sirkeci 'den uğurlanır. Glasgow 'da üç yıl kaldıktan sonra yurda döner. Bu sırada Robert Kolej'in elektrik sistemim kuran Prof. Jhon R. Allen 'in telkiniyle Michigan 'a gidip orada bir iki

yıl çalışmaya karar verir. 1913 Temmuzunda İstanbul'dan ayrılır, iki hafta Glasgow'da kaldıktan sonra, Amerika 'ya geçer ve Michigan Üniversitesi'ne yazılıp 1916 Haziranında makine mühendisi olarak mezun olur. Haluk, 1920 yılında Hristiyan oluşunda ve hayatında büyük tesiri olduğu anlaşılan eşiyle birlikte İstanbul'a dönüp Robert Kolej 'e hoca olmayı planlamış fakat bu hayalini gerçekleştirebilecek uygun ortamı bulamamıştır. Uzun yıllar Batı 'da değişik üniversitelerde dersler veren Haluk, 1965 senesinde vefat eder. Cenazesi Orlando Woodlawn Memorial Park mezarlığına gömülmüştür.

Ek 14:

TUVALE DÜŞEN MISRALAR

"*Ressam Tefik*" çocukluk yıllarında kendisine verdiği bu unvan Tefik Fikret'in ileriki yaşamında şairliğinin, gazeteciliğinin, eğitimciliğinin ve idareciliğinin arkasında kalmış görünse de onun içindeki sanatçı ruhun dışa vuran değişik bir dalı olmaya hayatının sonuna kadar devam etmiştir.

Sanatçı çoğunlukla yağlı boya veya karakalem olarak peyzaj, natürmort, ve portre resim çalışmaları yapmıştır.

Servet-i Fünun dergisinde çalışırken kendi şiirlerine resimler çizdiğini, kimi zaman başkalarının yazılarına resimler yapıp, bazen de kendi şiirleri üzerine resim yapıldığını görmekteyiz.

Tefik Fikret'in eline kalem o kadar yakışır ki zaman zaman mimari çizimlere de imzasını attığı bilinmektedir.

"*Tuale düşen misralar*" ismini verdiğimiz bu sergide amacımız Tefik Fikret'in sanatçı kişiliğinin bir parçası olan fakat pek çok kişi tarafından yeterince bilinmeyen ressam ve çizer yönünü ortaya çıkarıp eserlerini sizlerin beğenisine sunmaktır.

Ek 15:

Müzeler Haftası 18 - 24 Mayıs 2005

*Fikri hür,
irfanı hür,
vicdanı hür
bir Galatasaraylı*

“TEVFİK FİKRET”

Sergi Açılışı: 24 Mayıs 2005 Saat: 18:00

AŞIYAN MÜZESİ
Aşyan Yokuşu — Bebek / İSTANBUL
Tel: 0212 263 69 86

Grafik Tasarım: Serhat 2007/08
Baskı: 2008/09/01

“Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür” bir Galatasaraylı

Ünlü şair Tefik Fikret ile Galatasaray Lisesi (Mekteb-i Sultani) arasındaki ilişki çok eski yıllara dayanmaktadır.

Asıl ismi Mehmet Tefik olan şair ilk öğrenimine Aksaray'daki Mahmudiye Valide Rüştiyesinde başlamıştır. Okulun 93 harbi öğrencilerinin barındırılmasına tahsis edilip kapatılmasıyla, Galatasaray'daki Mekteb-i Sultaniye 119 numaralı öğrenci olarak kayıt edilmiştir.

Mekteb-i Sultani memleketin en önemli okullarından birisiydi. Okulda ünlü bir çok Türk öğretmenin yanı sıra, bir çok da Fransız öğretmen vardı. Tefik Fikret'in öğrencilik zamanında görev yapanlar arasında; Abdurrahman Şeref, Muallim Feyzi, Recaizade Ekrem, Muallim Naci gibi kişiler bulunmaktaydı.

Resim derslerini yine bu okulda Şeker Ahmet Paşa'dan aldı.

Bir yandan batı kültürüne açılırken, bir yandan da doğu kültürü ile yetiştii. Muallim Feyzi ve Muallim Naci'den Divan edebiyatını öğrenerek ilk şiirlerini yazdı. Fikret'in ilk basılan şiirleri henüz 14-15 yaşlarında yine bu okulda okurken yayınlanmıştır.

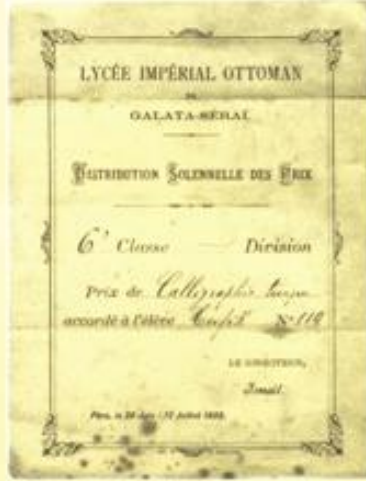
Tefik Fikret'in öğrencilik yıllarındaki vaziyetini en güzel şekli ile arkadaşı Rıza Tefik Bölükbaşı'nın "Her sene her dersten birinci çıkar, mükafat olarak dağıtılan güzel ciltli yaldızlı kitapların birini alıp giderken, müdürün sesiyle tekrar geri döner, bir kitap daha alırdı. Bu mükafat dağıtma merasiminde bulunan seyirciler ve arkadaşları, kucağı yaldızlı kitaplarla dolan bu harikulade çocuğu durmadan alkışlardı" sözlerinden öğreniyoruz.

Mektebi Sultani'yi 1888 ders yılının birincisi olarak bitirmiş olan Tefik Fikret Bey, bir müddet başka okullarda ve vazifelerde çalıştıktan sonra Mektebi Sultani'de Osmanlı Lisanı öğretmenliği sınavını kazanarak 1892 senesinde ilkokul üçüncü sınıfa Türkçe Öğretmeni, Muallim Naci'nin vefatı üzerine de Edebiyat öğretmeni olmuştur.

1895 senesinde hükümetin bütçe açığını kapatmak için maaşlardan %10 kesinti yapmasını gerekçe göstererek Galatasaray Lisesindeki öğretmenlik görevinden istifa etmiştir.

Sultanideki öğretmenlik görevinin ardından Servet-i Fünun dergisinde çalışmaya başlamıştır. Çok sevdiği öğretmenlik görevine de Robert College'de Türkçe ve Edebiyat derslerine girmek suretiyle devam etmiştir.

Tefik Fikret Mekteb-i Sultani'den öğretmeni ve müdürü olan Abdurrahman Şeref Bey'in Maarif Nazırlığı sırasında 6 Ocak 1909'da Sultani'ye müdür tayin olunmuştur.

Nazırlık teklifini reddeden Fikret, yapılan müdürlük teklifi karşısında "Menşei feyzim olan Sultani'ye hizmet etmekten zevk duyarım" sözleri ile müdürlüğü kabul etmiştir.

Vazifesine başladığı zaman Galatasaray'ın Beyoğlu'ndaki binası bir süre evvel yanmış, yeni inşaata başlanmıştı. Okul geçici olarak Beylerbeyi'ne taşınmıştı. Tevfik Fikret Bey, koca inşaatın bir sene gibi çok kısa bir zamanda bitmesini sağlamış, bu arada okula bir konferans salonu, laboratuvarlar, fizik anfisi, kütüphane gibi önemli üniteler kazandırmıştır.

Müdür Tevfik Fikret Bey'in yaptığı yeniliklerle; ilk, orta ve lise için 3'er yıllık program hazırlanarak eğitim süresini 9 yıla çıkar. Ayrıca Farsça, Arapça, İtalyanca, Latince, Rumca, Ermenice ve Almanca dersleri isteğe bağlı olarak seçmeli ders statüsüne getirilirken, piyano ve keman dersleri de programa dahil edilir.

Tevfik Fikret bugünkü okul kütüphanesini kurarken kendi sanatçı zevkine de büyük ölçüde yer verdi. Asma katlı, bütün malzemesi ahşaptan duvar ve tavan işlemleri zarif işçilik taşıyan, camlı kitap dolapları, kendi eliyle işlediği çalışma masası ile bir Müze-Kütüphane kurmuştur.

Müdürlük yıllarında önem verdiği konulardan birisi de spor olmuştur. Bugünkü Galatasaray Spor Kulübü 1923'e kadar bir Mektep takımıdır. Tevfik Fikret müdür olur olmaz kulübün koruyucu başkanlığı görevini de üstlenecek ve Galatasaray onun bu başkanlığı sırasında hem Cemiyetler Kanunu'na uygun olarak tescil edilip hükmi şahsiyet kazanacak, hem de tarihinin ilk şampiyonluğunu elde edecektir. Bunun en güzel belgesi de 1908 yılında mektep müdürü TEVFİK FİKRET'le şampiyon takımın birlikte çekilen resmidir.

Memleketini ve insanlarını çok seven ve daima ileriye daha iyiye ulaşmaya çalışan Fikret bu ideallerini Galatasaray Lisesi Müdürlüğü sırasında gerçekleştirmeye çalışmıştır. Kendisini tarif ettiği gibi "Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" yeni nesiller oluşturmayı istemiştir.

Uygarlık yolunda ilerleyebilmenin ancak eğitim yoluyla olacağını bilen şairin tüm çabası da bu yönde olmuştur.

Mekteb-i Sultani müdürlüğü sırasında birkaç defa istifa etmiş fakat verilen sözler ve araya girenlerce tekrar görevine dönmeye ikna edilmiştir. Yine bazı kırgınlıklar ve fikir ayrılıklarını neden göstererek 6 Nisan 1910 da görevinden son olarak ayrılmıştır.

Ünlü şairin oldukça kısa olan yaşam çizgisi, birkaç defa Galatasaray Lisesi ile kesişmiştir. Öğrencilik yıllarında başlayan bu ilişkinin öğretmenlik ve müdürlük yıllarıyla devam ettiği görülmektedir. Lisenin çağdaş anlamda eğitime geçmesi onun müdürlüğü yıllarında olmuştur. Hem bilgisi ile hem de davranışları ile örnek bir öğretmen, idareci olan Fikret tüm benliği ile lisesine sahip çıkmış ve onu yükseltmeye çalışmıştır.

Sergimizde Tevfik Fikret'in Galatasaray Lisesi ile olan ilişkisini İstanbul Büyükşehir Belediyesi Aşiyân Müzesi Koleksiyonunda bulunan Resim, fotoğraf, kartpostal, mektup ve diğer belgelerin ışığında ortaya koymaya çalışacağız .

**MÜZE PAZAR-PAZARTESİ GÜNLERİ HARİÇ HER GÜN
09.00-16.30 SAATLERİ ARASI ZİYARETE AÇIKTIR**

Ek 16:

İstanbul'da Kültür Sanat **2005**

Ölümünün 90. Yılında
Tevfik Fikret Sempozyumu

11 KASIM / CUMA /
Sempozyum Açılışı: 09.30
Boğaziçi Üniversitesi
~~Natuk Bırken Konferans Salonu~~

Sergi Açılışı: 17.00
Aşıyan Müzesi

SOAS
University of London

Boğaziçi Üniversitesi

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR VE TURİZM BAĞLI BAŞKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE MÜZELER MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR A.Ş.

istanbul'da Kùltür Sanat

11 - 30

Kasım
2005

Ölümünün 90. Yılında

Tevfik Fikret Sempozyumu

Asiyan Müzesi
Boğaziçi Üniversitesi Nuriyâ Birkân Konferans Salonu

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR VE TURİZM DAİRE BAŞKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE MÜZELER MÜDÜRLÜĞÜ

University of London

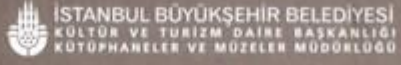
Boğaziçi Üniversitesi

Ölümünün 90. Yılında Dünden Bugüne

Tevfik Fikret Sempozyumu

Yer: Boğaziçi Üniversitesi Natuk Birkan Konferans Salonu

9.30	Açılış Prof. Dr. Ayşe Soysal - Boğaziçi Üniversitesi Rektörü	13.45	Tevfik Fikret'te Enternasyonalizm Düşüncesi Prof. Dr. Nurullah Çetin - Ankara Üniversitesi
9.45	Edebiyat ve Siyasal Duruş: Tevfik Fikret Ayırıcı Prof. Dr. Zafer Toprak - Boğaziçi Üniversitesi	14:15	Tevfik Fikret'in "Tasadüf"leri Yard. Doç. Dr. Nuri Sağlam - İstanbul Üniversitesi
10.15	Saray Karşısında Tevfik Fikret Doç. Dr. M. Fatih Andı - İstanbul Üniversitesi	14.45	Ressam Tevfik Fikret Prof. Dr. Zeynep İnankur - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
10.45	Ara	15.15	Ara
11.00	Tevfik Fikret'te Yaşam ve Sanat Prof. Dr. Nedret Kuran-Burçoğlu - Yeditepe Üniversitesi	15.30	Tevfik Fikret'in Ölümü ve Asiyan Ziyaretleri Prof. Dr. Zeki Ankan - Ege Üniversitesi
11.30	Tevfik Fikret'i Nasıl Okumalıyız ? Prof. Dr. İsmail Parlatır - Ankara Üniversitesi	16.00	Tevfik Fikret'in Hastalığı Üzerine Güncel Bir Bakış Ata Yersu - Asiyan Müzesi
12.00 - 13.45	Yemek Arası	16.30	Değerlendirme Dr. Bengisu Rona - Londra Üniversitesi

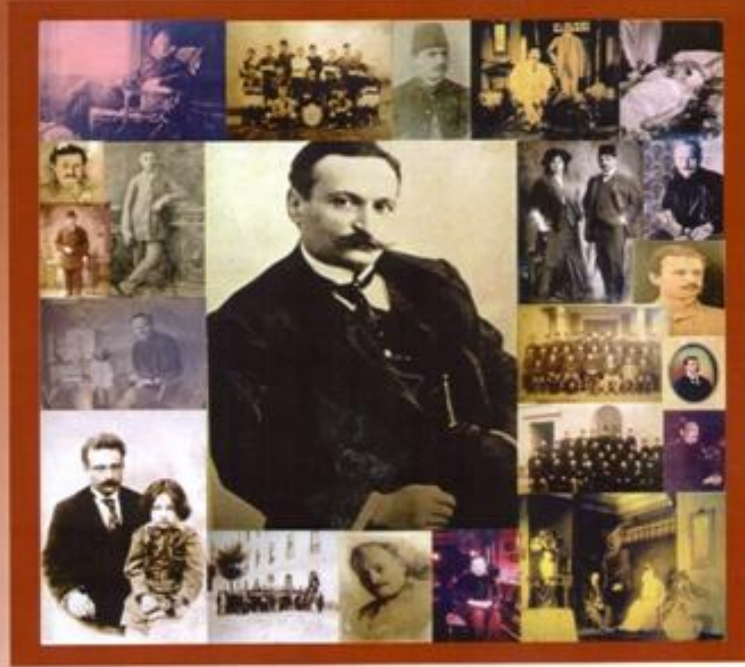
**Ölümünün 90. Yılında Tevfik Fikret Sempozyumu
ve Sergi Açılışını
onurlandırmanızı diler.**

11 Kasım 2005

Sempozyum Açılışı : 09.30
Yer : Boğaziçi Üniversitesi
Natuk Birkan Konferans Salonu
Sergi Açılışı : 17.00
Yer : Aşyan Müzesi

Bilgi İçin: Tel: (0212) 263 69 86

Ek 17:

"DOĞUMUNUN 140. YILINDA TEVFİK FİKRET SERGİSİ"

24 ARALIK 2007 - 24 OCAK 2008

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜTÜPHANE VE MÜZELER MÜDÜRLÜĞÜ

AŞİYAN MÜZESİ

Açılış: 24 Aralık 2007 Pazartesi Saat: 17:00

Adres: AŞİYAN YOKUŞU BEBEK/ İSTANBUL
Tel: 0212 263 69 86 e-mail: asiyanmuzesi@ibb.gov.tr